

აიჯნა

№3 (11) ოქტომბერი, 2018 წელი



უხვდავებიც ხვდებიან, უხვდავები ჩვეულებრივი მოუხვდავები არიან, მაგრამ მათ უხვდავნი სწორედ თავიანთი საქმიანობა და დაწოვებული უვალთი ჭკვიანობა და არა ფიზიკური არსებობით.

მიჯნა

საზოგადოებრივი ჟურნალი, № 3 (11), ოქტომბერი, 2018

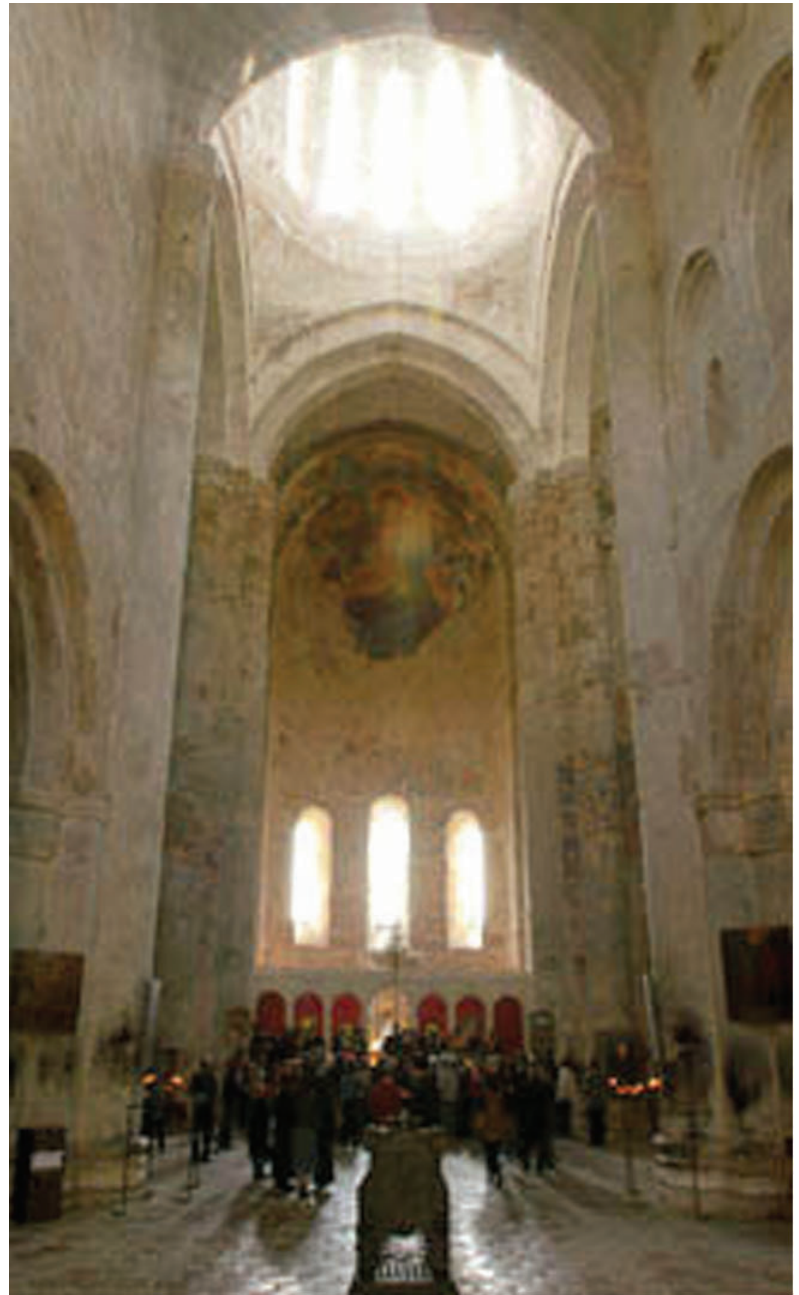
დამფუძნებელი, პროექტის
ავტორი და გამომცემელი:
თავისუფალ შემოქმედთა გაერთიანება და შპს „გამომცემლობა
„მიჯნა“, რეგისტრაციის
№ B12127840

რედაქტორ-
გამომცემელი
მურმან ზაქარაია

რედაქტორი
ჯემალ შონია

მისამართი:
ქ. თბილისი, ტაშკენტის ქ.
№25, ბ. 1, ტელ./ფაქსი
2-38-03-11

ISSN
მიჯნა 2449-237X



ს ა რ ჩ ე ვ ი

კლასიკა

ფრიდრიხ შილერი

პროლოგი.....3

პირველი დემოკრატიული არჩევნები

ჯემალ შონია

გამსახურდიას ეპოქა და მედროვეთა
დრო7

პოლიტიკა

მურმან ზაქარაია

დამოუკიდებლობის ორი აქტი - ორი
მიდგომა 13

ბურამ მაქატარია,

შალვა მაქატარია

2008 წლის აგვისტოს ომის ანალიზი და
შედეგები..... 48

პოეზია

ირინა ტაბალუა

ლექსები 50

პროზა

ლაშა გვასალია

მოთხრობები 54

კონსტანტინე არევაძე

მოგონება 63

კრიტიკა და რეცენზია

ჯემალ შონია

უტუ მიქას დაბრუნება 66

ლაშა გვასალია

წამგაფრენილი ჩემი საათი..... 70

ჯემალ შონია

დანატოვარი კეთილი კაცისა..... 73

ამრიდონ ჩეგიანი – 80

ჯემალ შონია

ზნემაღალი პოეზია 77

ბრიზა ონიანი

სიმართლისა და თავდადების
მაგალითი..... 79

შალვა მაქატარია

თანამედროვე მეგრულში სიტყვა
„სამშობლოს“ შესატყვისი ტერმინის
აღდგენისათვის 82

ვალერიან ვეკუა

ლექსები 83

ხსოვნა

სამშობლოს ლოცვაში გაღეული

სიცოცხლე 84

ფრიდრიხ შილერი

ფრიდრიხ შილერმა თავისი ტრაგედიის „ვალენშტაინის ბანაკის“ წინამდებარე პროლოგი დაწერა გოეთეს რჩევით. მასში გადმოცემულია ამ ტრილოგიის დედააზრი.

ამ ტრაგედიის დადგმით გაიხსნა ხანძრის შემდეგ ხელახლა აგებული ვაიმირის თეატრი ამ 220 წლის წინ – 1798 წ. 12 ოქტომბერს.

შილერის ეს ერთ-ერთი საუკეთესო ტრაგედია ეძღვნება იმ ეპოქის გერმანიისთვის უაქტუალურეს პრობლემას: სამასზე მეტი სახელმწიფო-სამთავროებად დაყოფილი ქვეყნის განთავისუფლებისა და გაერთიანების იდეის წარმოჩენას და მისი განხორციელებისთვის ნაციის შემზადებას. სწორედ მაყურებლისა და მკითხველი საზოგადოებისთვის ამ იდეის ნათლად წარმოჩენის მიზნით უნდა ერჩია გოეთეს შილერისთვის ამ პროლოგიის დაწერა.

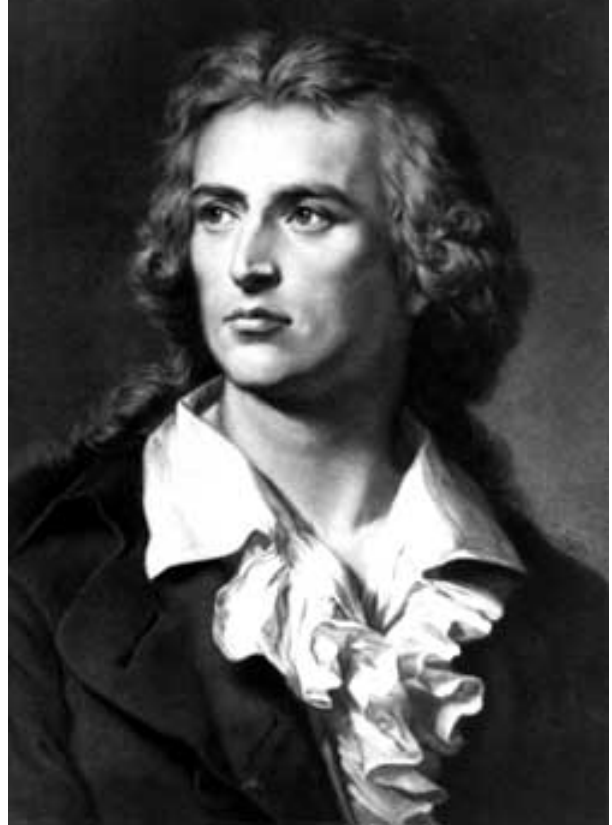
ჩვენთვის ძალზე საყურადღებო უნდა იყოს ის გარემოება, რომ თუ რამდენად ძლიერ პატრიოტულ გზნებას წარმოაჩენენ ეს მსოფლიოს გამორჩეული ჰუმანისტები, როცა საკითხი ეხება დედასამშობლოს, ეროვნული ერთიანობის საკითხს.

ამ დიდ პატრიოტულ საკითხში – გამათავისუფლებელი და გამაერთიანებელი იდეის პროპაგანდირებაში, მიმონერით თუ უშუალო კავშირში ჩართულნი არიან მაშინდელი გერმანული სამყაროს გენიალური წარმომადგენლები: ჰუმბოლდტები, პოეტის მეგობარი კერნერი, ბეტი-ჰერი, ფრანც შილერი და ა.შ.

შილერის მათთან მიმონერიდან ნათლად იკვეთება, რომ ტრაგედიის სახელმძღვანელო გმირი ისტორიულად არაა იმ თვისებების მატარებელი, რომლის რეალური წარმოჩენით შეიძლებოდა ასეთი უდიდესი მისიის დაკისრება, როგორადაც მას აქცევს პოეტი.

შილერი კ.ბეტი-ჰერს სწერს: „ისტორიული ვალენშტაინი არ იყო დიდი და ამიტომ ... მე უნდა ჩამომეშორებინა მისთვის ეს თვისებები“ (ცუდი – მ.ზ.) და მან შექმნა ამ უდიდესი მიზნის განხორციელებისთვის აუცილებელი სახე: „მისი დროიდან, მისი ვითარებიდან და მოვლენათა მთელი ერთობლიობიდან გამომდინარე“.

ამაზე შენიშნავს ფრანც შილერი: „შილერი – დრამატურგმა გაცილებით უფრო დიდი რე-



ალისტური ალლო გამოიჩინა, ვიდრე შილერი – ისტორიკოსმა“ და წარმოადგინა დიდი პიროვნება, რომლის მთელი საქმიანობა მიმართულია სამშობლოს გაერთიანებისა და ომისგან ანიოკებულ ქვეყანაში მშვიდობის დამყარებისკენ, რაც ხალხის უშუალო ინტერესს შეესიჭევისებოდა“. ამიტომ შილერის ვალენშტაინის ნება მიმართულია მშვიდობისა და ნაციის კეთილი ნების განხორციელებისკენ.

მაშასადამე, ჩვენთვის, ბოროტი იმპერიის მიერ ქვეყნის ტერიტორიის 1/5 ოკუპირებულ ხალხისთვის, შეხსენება უნდა იყოს, თუ როგორია უდიდეს ჰუმანისტთა პატრიოტული მგრძობელობა, მათი ვალდებულების გამოხატულება სამშობლოსა და მშობლიური ხალხის წინაშე და არა ისე, როგორც ფსევდოლიბერალებს, იმპერიასთან პერმანენტულ ომში ჩართული ხალხის პატრიოტული მისწრაფებანი დასაგმობად გაუხდიათ. მათ უნდა შევახსენოთ, რომ როცა გასაჭირში მყოფ სამშობლოს ისტორიულად ვერ გამოუჩნდება ამ დიადი საქმის განხორციელებისთვის სრულყოფილი ისტორიული პიროვნება, მას ერის გენიალური შემოქმედნი თვითონ ქმნიან, რათა აამაღლონ ერის საბრძოლო განწყობილება და ნაციის მთელი ძალისხმევა წარმართონ განთავისუფ-

ლებისა და გამთლიანობის მიმართულებით. ამიტომ მიმართავდა პირველი პრეზიდენტი – ზვიად გამსახურდია სტუდენტ-ახალგაზრდობას, რომ „ყოველ დროში თვით უნივერსალურ-

რი, კოსმოპოლიტურად მოაზროვნე გენიოსები, ლიტერატურის, მეცნიერების, ხელოვნების თუ პოლიტიკის დარგში, თავისი ერის გულმხურვალე პატრიოტები იყვნენ მუდამ...“

პროლოგი

ნარმოთქმელი ვაიმარის თეატრის აღდგენისას
1798 წლის ოქტომბერში

სერიოზული თუ მასხრული ნიღბის თამაში, რომელსაც ხშირად თვალყურს თქვენსას აპყრობდით ხოლმე და თქვენს ნაზ გულებს ყოველთვის რომ იმორჩილებდა, დიდ დარბაზში ერთმანეთთან გვაერთებს ისევ, ხედავთ! იგი, ჭაბუკური იერით სავსე, უქცევია ხელოვნებას კვლავ ნათელ ტაძრად; ზეგარდმო სული ჰარმონიულ ბგერებით ახლა გვესაუბრება ამ დიდებულ კოლონადიდან და ჩვენს სულში ჰქმნის საზეიმო განწყობილებას.

ბევრჯერ ყოფილა ვაიმარის ძველი თეატრი აკვანი მრავალ ახალგაზრდა შემოქმედ ძალის და სამოქმედო ასპარეზი მოზარდი ნიჭის, ვინაც, ძველები, აღსავსენი მხურვალე სწრაფვით, თქვენს წინაშე, დავვაჟუკაცდით ბეჯითი შრომით. სწორედ ამ ადგილს ხელოვანი კეთილშობილი გენიალური შემოქმედი ჯადოსნურ ძალით ინვევდა თქვენს წრფელ აღტაცებას, აღფრთოვანებას, გადაჰყავდით მას ხელოვნების ნათელ მხარეში, ჰოი, ნეტავი ამ ახალი სცენის ღირსება ჩვენს შორის უფრო ღირსეულებს მიიზიდავდეს და იმ იმედებს, რომელთ დიდხანს თავს ვეველებოდით, მალე ვნახავდეთ აქ ბრწყინვალედ აღსრულებულსა. დიდი ნიმუში შეჯიბრების სურვილს აღვიძებს და მალალ კანონს აძლევს ის ჩვენს შემოქმედებას. დე, ის ხელახლა აღმართული თეატრის სცენა კვლავ გახდეს მონმე ნიჭის სრულქმნის მომნიფებისა. სად შეიძლება სცადოს კაცმა თავისი ძალა, რომ აღადგინოს, განიახლოს დიდება ძველი, თუ არ წინაშე მაყურებლის ამ რჩეულ წრისა, ვინც ხელოვნების პირველსავე მოწოდებაზე ცვალებად გრძნობით იჭერს სულის წარმავალ სახეს?

სწრაფად, უკვალოდ მიჰქრის კაცთა აზრის წინაშე გასაოცარი ხელოვნება მსახიობისა, როს მოქანდაკის ქმნილება და სიმღერა მგოსნის საუკუნეთა გრძელ მანძილზე ცოცხლობენ ისევ. თვით მსახიობთან კვდება მისი მომხიბვლელობა, ვითარცა ბგერა, ხმამიმწყდარი, უკანასკნელად ამონასუნთქი წარმავალი ქმნილების მიერ, და თვით შემდგომად უკვდავ სახელს არ სტოვებს ქვეყნად. თუმც მსახიობის ხელოვნება მძიმეა დიდად, მას დაფნის გვირგვინს როდი უწნავს შთამომავლობა.

სწორედ ამიტომ ის ანმყოზე უნდა გახარბდეს,
გამოიყენოს თვითთელი კუთვნილი წამი,
თანამედროვეთ ძალზე მტკიცედ დაუკავშირდეს
და მათგან უფრო ღირსეულთა რჩეულთა გულში
უნდა აიგოს სიკვდილამდე უჭკნობი ძეგლი,
რითაც უკვდავს ჰყოფს მსახიობი თავის სახელსა,
რადგან ის უძლებს მარადიულ დროთა დინებას,
ვინაც სიკეთე თავის დროის რჩეულს მიაგო.

ახალი ერა თალიების ხელოვნებისა,
დღეს რომ იწყება ამ სცენაზე, პოეტსაცა ხდის
უფრო გამბედავს — მიატოვოს გაცვეთილი გზა
და ვინრო წრიდან მეშჩანური ყოფიერების
გამოგიყვანოთ უფრო დიად, მღალ სცენაზე,
რომელიც თქვენი დაუცხრომელ, მშფოთვარ ცხოვრების
ეგრეთ ღირსეულ, დიად მომენტს შეჰფერის უფრო.
მხოლოდ დიდ ამბავთ შეუძლიათ კაცობრიობის
ღრმა საფუძველის შერყევა და ამღელვარება.
ვინრო წრე აზრსაც სულს უხუთავს, აპატარავებს,
ადამიანს ზრდის და ამაღლებს მიზანი დიდი.

და ახლაც, ჩვენი საუკუნის მიჯნასთან მდგარმა, –
როცა ცხოვრება პოეზიად გადაქცეულა,
როდესაც ვხედავთ, ვით იბრძვიან უძლიერესნი
კაცობრიობის დიდ კითხვათა გადასაწყვეტად,
თავისუფლების, მბრძანებლობის მოსაპოვებლად, –
ხელოვნებამაც უნდა შესძლოს ჩრდილთა თამაშში
ფრთა გაისწოროს, უფრო მაღლა აფრენა სცადოს,
რათა არ შერცხვეს, გაუსწოროს ცხოვრებას თვალი.
ჩვენს თვალწინ უკვე ძირს ემხოზა მოძველებული
ის მტკიცე ფორმა, რომელიც ამ ასორმოცდაათ
წლის წინ ევროპის სამეფოებს მშვიდობამ მისცა,
როგორც ნაყოფი, სანატრელი, უძვირფასესი,
ოცდაათწლიან მწუხარებით აღსავსე ომის.
დაე, პოეტის ფანტაზიამ თქვენ ერთხელ კიდევ
იმ შავბნელ, პირქუშ დროებაში გადაგიყვანოთ,
უფრო ხალისით, უფრო ნათლად იხილოს ანმყო
და საიმედო შორ მომავალს მიაპყროს თვალი.

მძვინვარე ომის ქარიშხალში შეჰყავხართ პოეტს.
თექვსმეტი წელი ძარცვისა და განადგურების,
რბევის, შიმშილის, მწუხარების გასულა უკვე,
მაგრამ ქვეყანა შმაგ ზღვასავით ბობოქრობს ისევ
და არც შორს ბრწყინავს სამშვიდობო იმედის სხივი.
მთელი ქვეყანა ბრძოლის ველად გადაქცეულა,
აოხრებულან ქალაქები, სოფლები სულმთლად,
მიმონგრეულა მაგდებურგი, ძირს დამხოვილა,
მთლად მოსპობილა მრენველობა, ვაჭრობა ქვეყნის,
აქ მოქალაქეს დაუკარგავს ყოველი ფასი,
ხოლო მხედარი, ჯარისკაცი ყველაფერს ნიშნავს;
გაუგონარი თავხედობა დასცინის ურცხვად
ზრდილობას, წესს და არვინაა დამსჯელი მისი.
ტლანქი ბრბოები, ველურებად ქცეულნი ომში,
გავერანებულ ქვეყანაში დათარეშობენ.

ამ სისხლიანი ბრძოლის ველზე, ამ შავბნელ დროში
წარმოგვიდგება გაბედული, მამაცი სახე, –
დაუცხრომელი ხასიათის ადამიანი,
თქვენ კარგად იცნობთ მას, შემოქმედს გულადი ჯარის,
კერპს ბანაკისას, ქვეყნის თავზე აღმართულ მათრახს,
ხელმწიფის მფარველს და მისსავე შიშსა და საფრთხეს,
ბედნიერების შვილს, საოცარს, უცნაურს დიდად,
დროის წყალობით ზეატყორცნილს, განებივრებულს,
რომელმაც სწრაფად მიაღწია დიდებას, პატივს,
მაგრამ სულ ზევით ისწრაფოდა უძლები შვილი
და ძირს დაეცა მსხვერპლად პატივმოყვარეობის.
მტერ-მოყვარეთა სიყვარულმა და სიძულვილმა
ისტორიაში დააბნელეს ამ გმირის სახე.
მაგრამ თქვენს თვალწინ ხელოვნებამ უნდა ის ახლა
წარმოადგინოს, მოიტანოს თქვენს გულთან ახლოს,
რადგან პოულობს ის ყველაფრის საზღვარს და კავშირს
და უკიდურესს კვლავ უბრუნებს ბუნებრივ სახეს.
ის თვალს ადევნებს ადამიანს ამ წუთისოფლად
და მის ცოდვათა, საქციელთა უდიდეს ნაწილს
მიაწერს ხოლმე თვით მისსავე უბედურ ვარსკვლავს.

არ წარმოდგება დღეს სცენაზე იგი თქვენს თვალწინ,
მაგრამ გაბედულ, მამაც ბრბოში, რომელიც მუდამ
ემორჩილება მის ბრძანებას, მისივე სულით
შთაგონებული, თქვენ შეხვდებით, ნახავთ მის აჩრდილს,
ვიდრე თვითონ მას ფრთხილი მუზა წარმოგიდგენდეთ
ცოცხალი სახით და, რადგან მას ძალაუფლება
ეგრე ხიბლავს და აჯადოვებს, ბანაკი მისი
გამოამყვანებს მის ქედმაღლურ საქციელს მხოლოდ.
შეუბნდეთ პოეტს, თუ ამჯერად პირდაპირი გზით

თქვენ ვერ წაგიყვანთ სამოქმედო მიზნისკენ იგი
და თქვენს თვალთა წინ ისტორიულ ამ დიდი ამბის
მხოლოდ ცალკეულ სურათების გადაშლას ბედავს.
დე, დღევანდელმა წარმოდგენამ მიაპყროს თქვენი
თვალი და ყური უჩვეულო, უცნაურ ბგერებს;
თანდათანობით გადაგიყვანთ თქვენ იმ ხანაში,
იმ ბრძოლის ველზე, ლაშქრობათა ველურ სცენაზე,
სადაც მოქმედებს ჩვენი გმირი. და თუ დღეს მუზამ,
ლალმა ქალღმერთმა სიმღერის და ცეკვა-თამაშის,
თვისი უფლება, გერმანული კანონი ძველი –
რითმის თამაში მოითხოვა – არაფერია!

დიახ, მას უნდა ვუმაღლოდეთ, ჭეშმარიტების
მწუხარე სახე ხელოვნების ნათელ ტაძარში
რომ გამოცვლიდა, შემოსილა შარავანდელით.
მაგრამ სიცრუე თავისთავად გაჰქრება მალე,
მისი შუქი კი არ ღალატობს ჭეშმარიტებას,
მკაცრი პირქუში, სასტიკია ცხოვრება ჩვენი,
ხელოვნება კი – გამჭვირვალე, ნათელი მარად.

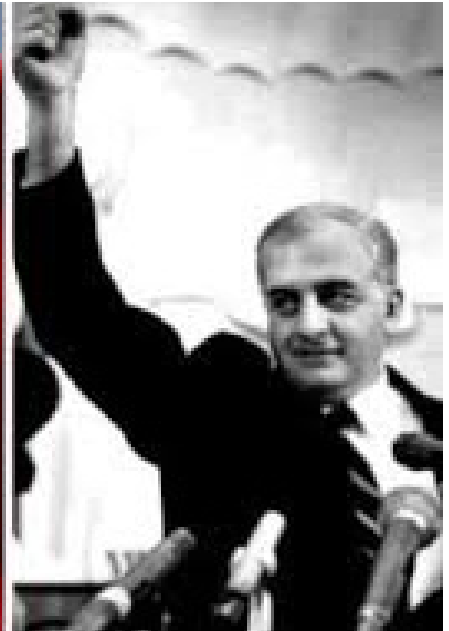


ჯემალ შონია

გამსახურდიას ეპოქა და მედროვეთა დრო

1990 წლის 28 ოქტომბრის პირველი თავისუფალი მრავალპარტიული არჩევნების 28 წლისთავისათვის

ადამიანის მიერ ერისა და ქვეყნის წინაშე განეული ღვაწლი მისი მნიშვნელობითა და ხარისხით იზომება და არა იმით, თუ რამდენ ხანს იცოცხლა ამ ადამიანმა, რამდენს მოესწრო და რა იხილა ამქვეყნად მოსვლით... რამდენმა ვინმემ წაშლია გალია წუთისოფელი, მაგრამ მსოფლიო ცივილიზაციის გზაზე ისე გაიელვა მეტეორივით, რომ მისი კაშკაში დღესაც გვიკვალავს გზას მომავლისაკენ. თანაც ასეთ უკვდავთა ცხოვრება მეტეორისას არ ჰგავს, რომელსაც საკუთარი კაშკაში თან მიაქვს საკუთარივე დასასრულისკენ. უკვდავნი კვდებიან, უკვდავები ჩვეულებრივი მოკვდავები არიან, მაგრამ მათ უკვდავნი სწორედ თავიანთი საქმითა და დატოვებული კვალით ჰქვიათ და არა ფიზიკური არსებობით.



დიახ, უკვდავები კვდებიან და უკვდავებს კლავენ კიდეც!

ნათელისა და ბნელის ჭიდილი, როგორც ჩანს, მარადიულია და ეს ომი მსხვერპლსა და თავგანწირვას მოითხოვს; მსხვერპლნი და თავგანწირულნი კი, პირველ რიგში, ის პიროვნებები არიან, რომლებსაც საზოგადოება ყველა დროსა და ყველა ქვეყანაში გზის გამკვალავად, წინა ხიდად მოიაზრებდა, რომელნიც პირველი უნდა შესჩებებოდნენ ბნელეთის ნებისმიერ ძალას. ეს თავგანწირვა ხშირად უმადურობად უბრუნდებოდა გმირს, მაგრამ ეს მისი პრობლემა არ არის: მან ხომ დიდებულიად აღასრულა თავისი დანიშნულება, მან ხომ მაღლი გაიღო სხვა ადამიანებისთვის ისე, რომ სამაგიერო საზღაური არ უთხოვია. ეს გმირების, დიდი ადამიანების თვისებაა, უმადურობა კი პატარა ადამიანების სენია, კაცუნების საქმეა, რომლებიც ყოველთვის ბევრად სჭარბობენ ნათელ და უშურველ პიროვნებებს. მითებს

თავი რომ დავანებოთ, პრომეთეს, ამირანის ხვედრს, რომლებმაც ცეცხლი აჩუქეს ადამიანებს და თვითონ კი კლდეზე მიჯაჭვა მიიღეს სანაცვლოდ, დიახ, მათ რომ თავი დავანებოთ, თვით ქრისტე – ღვთის ძე, უფლის მიერ კაცობრიობის სახსნელად დედამიწაზე მოვლენილი, ავაზაკს არჩიეს და ჯვარზე აცვეს... თვით ქრისტეზეც რომ არაფერი ვთქვათ, რამდენი გმირი ახსოვს ჩვენს ისტორიას, თვით მისივე სისხლ-ხორცის მიერ განწირული, მოძმის მიერ გათელილი და განადგურებული, ზურგშექცეული და სასიკვდილოდ გამეტებული?

საუბედუროდ, ამგვარი მაგალითის მოსაყვანად ისტორიის ფურცლების ქექვა აღარ გვჭირდება, რადგან ასეთი რამ ჩვენ თვალწინ მოხდა, ჩვენს სიცოცხლეში, ჩვენს დროსა და ჩვენს ქვეყანაში...

ზვიად გამსახურდია უფალმა საჭირო დროსა და ადგილას მოუვლინა ჩვენს ტანჯულ სამშობლოს. მისი პიროვნული მრწამსი, მისი სულიერი სამყარო ყრმობიდანვე ითვისებდა და ისისხლხორცებდა ქართველის სუნთქვასა და ნატურას, დასაბამიდან განუყრელ თანამგზავრად რომ მოსდევს ჩვენს ერს. პოეტი თქმისა არ იყოს,

ეს იდეა ქართველად გაჩენისა და მოქმედებისა მამულიშვილთა გულიდან გულში გადმოდიოდა, ბოლოს გამოიარა ილია ჭავჭავაძის გული, მამამისის – კონსტანტინე გამსახურდიას გული და, მერაბ კოსტავასთან ერთად, ჩვენ მოგვევლინა საქართველოს სულიერი მისიის უებრო რაინდი, დიდი ჰუმანისტი, ყოველმხრივ განათლებული, უშიშარი და სიკვდილითაც სიკვდილის დამთრგუნველი ზვიად გამსახურდია!

მომიტევოს მკითხველმა, რადგან ამ წერილში ახალ სათქმელს ვერაფერს ვერ შევპირდები, მაგრამ ათასჯერ თქმულის უთქმელობაც არ



ჩანჩხლული კანონიერება და აღზევებული მკვლელები

ეგების, რადგან ჩვენს ყრუ და უგულო დღევანდებლობას, თვალის დახუჭვას, წელან თქმულ უმადურობასა და თავკერძობაში განაფულს, მართალი სიტყვა მათრახივით უნდა მოუქნიო, რათა ზურგი ასტკივდეს და გაყინული გულიდან სინათლის დატყვევებულმა წვეთმა გამოჟონოს.

27 წელია, რაც საქართველომ სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა აღადგინა. წელს საქართველოს პირველი რესპუბლიკის მიერ დამოუკიდებლობის გამოცხადების 100 წლისთავიც ვიზეიმეთ. ასი წლის წინანდელი 26 მაისი და ოცდაშვიდი წლის წინანდელი 9 აპრილი საქართველოს ახალი იტორიის ის ნიშანსვეტებია, რომლებსაც ეყრდნობა ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობა და თავისუფლება, იმ სახელმწიფოს არსებობა და განვითარება, რომელიც კვლავ მტრებით, არაკეთილმოსურნეებითაა გარემოცული და შიგნითაც საკმაოდ ჰყავს ციხის გამტეხი.

დღეს, როდესაც რუსეთის იმპერია არა მარტო ტანკებითა და თვითმფრინავებით, არამედ მძლავრი პროპაგანდისტული მანქანებითაც მომბს ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ, ქართული საზოგადოება ერთ მუშტად შეკრული, ერთიანად დარაზმული უნდა იდგეს ნებისმიერი განსაცდელის მოსაგერიებლად, მაგრამ ვერა, ვერ ხერხდება იმ ავადსახსენებელი პუტჩის შემდეგ ერის შეკვრა და გამთლიანება, ერთი იდეითა და მრწამსით შედუღაბება.

რატომ?

ზვიად გამსახურდიამ და ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ ქვეყნის ხელისუფლებაში მშვიდობიანი მრავალპარტიული არჩევნების გზით მოსვლით და საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვებით, საქართველოს სახელმწიფოს მსოფლიო თანამეგობრობაში კუთვნილ ადგილზე დამკვიდრებით ეპოქა შექმნეს ჩვენი ქვეყნის უახლოეს ისტორიაში, იმ სისხლიანი გადატრიალებით კი ქვეყანა მედროვეებმა იგდეს ხელთ, გაძარცვეს, გააპარტახეს, ნაწილ-ნაწილ დააქუცმაცეს, გაყიდეს, ხალხს იდეა და მომავლის რწმენა ხელიდან გამოაცალეს, გაუყალბეს დემოკრატია, სა-

მართლიანობაც, ჭეშმარიტი დემოკრატისკენ აღებული კურსიდან გადაახვევივნეს, ზოგიერთებმა თავიანთი მოღალატური საქციელით და შეგნებულად, ზოგიერთებმა კიდეც თავიანთი უცოდინრობით, უნიათობით უფრო და უფრო გაულრმავეს სოციალური, ეკონომიკური, პოლიტიკური პრობლემები... ეროვნული ხელისუფლების იარაღით დამხობის შემდეგ ჯერ არ გამოჩენილა საქართველოში ისეთი ხელისუფლება, რომელსაც რაიმე ახალი სერიოზული თავსატეხი არ გაეჩინა ქვეყნისთვის.

ასეთ დროს კვლავაც მძლავრობენ ბრმანი და ყრუნი, ბოროტნი და ქვეგამხედვარნი, შურიანნი და გულზე გამსკდარნი იმის გამო, რომ ვერაფერი დააკლეს ზვიად გამსახურდიას დიდებასა და ღვანლს და გაზეთის ფურცლებზე, ტელევიზიით, რადიოთი თუ სოციალურ ქსელებში ძველებურად ანთხევენ შხამს, თესავენ ღვარძლს და, რაც ყველაზე სავალალოა, ზვიად

გამსახურდიას, როგორც პიროვნებისა და პოლიტიკოსის, წინააღმდეგ კი არ ილაშქრებენ, არამედ უპირველესად ქართულ სახელმწიფოებრიობას უთხრიან ძირს, ქართულ სულიერებასა და იდეას განაქიქებენ, ლანძღავენ, ამახინჯებენ, აყალბებენ და მტრის წისკვილზეც უხვად ასხამენ თავიანთ ბინძურ წყალს...

გახსოვთ ალბათ, რამდენჯერ გაუმეორებია ზვიად გამსახურდიას, მე რამდენიც გინდათ მლანძღეთ, ოღონდ საქართველოს თავი დაანებეთო...

სულაც არა მაქვს სურვილი ამ წერილში კონკრეტულად ვინმეს სახელი და გვარი მოვიხსენიო, მაგრამ ფაქტია, რომ ჯერაც ბოგინებენ ე.წ. „წითელი ინტელიგენციის“ წარმომადგენლები, შვედრენაძის ნასუფრალით აღზევებული ახლა უკვე არა ეგრეთ წოდებული, არამედ ნამდვილი მონები, საბჭოურ სტერეოტიპებში ტვინჩაკირული პოეტები თუ მეცნიერები, ან, უბრალოდ, ეროვნული მოძრაობიდან თავის დროზე ჩამოტეხილი, ნაყარნუყრებად ქცეული საცოდავი არსებები, რომლებსაც მოუშორებლად აქვთ ჩაკობოებული „წუხილი სხვათა სიკეთეთა ზედა“... მათთვის პრეზიდენტი ზ.გამსახურდია, თუმცა განათლებული იყო, მაგრამ არ იყო პოლიტიკოსი, ხოლო 1990 წლის 28 ოქტომბერს არჩეულმა უზენაესმა საბჭომ თავი თურმე მხოლოდ და მხოლოდ უაზრო მიტინგებით და რკინიგზის გადაკეტვით დაამახსოვრა ქართველ ხალხს...

როგორ უნდა წახდეს და დაეცეს ადამიანი, რომელსაც ასეთი აზრები მოუვა თავში!.. ესაა მკრეხელობა, უნამუსობა, უზნეობა, თუმცა ამის მთქმელს სხვა გზა არცა აქვს: რალაცით ხომ უნდა გაიმართლონ თავი ქვეყნის წინაშე ჩადენილი დანაშაულისთვის, პუტჩში მონაწილეობისთვის თუ პუტჩისტთა წაქეზებისთვის, იმისთვის, რომ დღემდე ვიმკით სიძულვილის, ძალადობის, სიცრუისა და თვალთმაქცობის მოსავალს, სამშობლოს სხეულს რომ აძაბუნებს და ანგრევს...

და ეს ყველაფერი ხდება ზვიად გამსახურდიას ეპოქაში, დიახ, სწორედ რომ ეპოქაში! ხდება იმიტომ, რომ ზვიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით ქართველი ხალხის მიერ მოპოვებული ეპოქალური გამარჯვების შემდეგ, როგორც ვთქვით, სწორედ მედროვენი ბოგინებენ, რომლებმაც თავიანთი ზეობისა და საცოდავი არსებობის დრო საკუთარ კეთილდღეობასა და ძალაუფლებით ტკბობას მოახმარეს და არა მოპოვებული დამოუკიდებლობის განმტკიცებას

და ქვეყნის განვითარებას ეროვნული იდეოლოგიისა და დასავლური დემოკრატიის გზით. ვიმეორებ, აქ დროის ხანგრძლივობა მნიშვნელობას კარგავს, რადგან „ცუდი პოლიტიკოსის“ ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლებაში ყოფნის წელიწადსა და ორიოდ თვეს, ქვეყნის დამოუკიდებლობის მოპოვებით გაბრწყინებულს, ვერაფრით ვერ შეედრება „დიდი პოლიტიკოსის“ ე.შვედრენაძის მმართველობის 12 ავადსახსენებელი წელიწადი!

ვინც ამას ვერ ხედავს, როგორც მუხრანი ამბობს, „ან მტერი არის, ან უგნური მოყვარე“.

ჰოდა, მოკლედ ჩამოვთვლი ათასჯერ თქმულს და დღის სინათლესავით ხილულსა და აშკარას:

ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ აიძულა კომუნისტური მმართველობა და საქართველოს მოსახლეობას საშუალება მიეცა, გამოეხატა თავისი ნება არასაბჭოურ, საყოველთაო, დემოკრატიულ, მრავალპარტიულ არჩევნებზე. არჩევნებში მონაწილე პარტიებმა და ორგანიზაციებმა რეგისტრაცია გაიარეს არა საბჭოთა ხელისუფლების იუსტიციის სამინისტროში, არამედ პარიტეტულ საწყისებზე დაკომპლექტებულ ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში.

ხელისუფლებაში ზვიად გამსახურდიას ბლოკი „მრგვალი მაგიდა – თავისუფალი საქართველო“ მოვიდა ნათლად განსაზღვრული პროგრამით. ახალარჩეულმა უზენაესმა საბჭომ განახორციელა აუცილებელი ცვლილებები არსებულ კონსტიტუციაში, რომელიც მიჩნეულ იქნა დროებით ძირითად კანონად. გამოცხადდა გარდამავალი პერიოდი, რომლის დროსაც უმტკივნეულოდ უნდა განხორციელებულიყო საბჭოური სტრუქტურების ჩანაცვლება ქართულ სახელმწიფოებრიობასა და ქართველი ხალხის ინტერესებზე ორიენტირებული სამსახურებით.

უზენაესმა საბჭომ მიიღო ისეთი მნიშვნელოვანი კანონები და დადგენილებები, როგორიცაა კანონები ადგილობრივი მმართველობის, სავალდებულო სამხედრო სამსახურის, პრივატიზაციის, პოლიციის, სამეწარმეო საქმიანობის, ეკონომიკური სისტემის საფუძვლების, სასამართლო რეფორმის, პრეფექტურების, საკრებულოების, პრესის შესახებ და ა.შ.

შეიცვალა სახელმწიფო სიმბოლიკები, საქართველოს ტერიტორიაზე დისლოცირებულ სსრ კავშირის ჯარებს მიენიჭა საოკუპაციო ჯარების სტატუსი. მიღებულ იქნა კანონი ე.წ.

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმების შესახებ, რომლის შემდეგ, 1991 წლის 23 მარტს ყაზბეგში გაიმართა ზვიად გამსახურდიას შეხვედრა რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტ ბ.ელცინთან. შეხვედრისას მიღებულ ოქმში რუსეთის პრეზიდენტის თანხმობით ჩაინერა ტერმინი „ყოფილი სამხრეთ ოსეთი“, რითაც საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ფარგლებში დადასტურდა ავტონომიური ოლქის გაუქმების ფაქტი.

დამოუკიდებლობის გზაზე უმნიშვნელოვანესი ნაბიჯები იყო ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების ჩატარება, საქართველოს პრეზიდენტის არჩევა პირდაპირი ფარული კენჭისყრით.

1991 წლის 31 მარტს საქართველოს მოსახლეობის უმეტესმა უმრავლესობამ საყოველთაო რეფერენდუმზე დადებითად უპასუხა ერთადერთ კითხვას: „ეთანხმებით თუ არა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე?“.

რეფერენდუმის შედეგებზე დაყრდნობით საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესმა საბჭომ 1991 წლის 9 აპრილს მიიღო საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ერმა სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა აღიდგინა არა საბჭოთა იმპერიის დაშლის, არამედ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლის შედეგად.

პროფ. მანანა ტაბიძე საქართველოს უზენაესი საბჭოსადმი მიძღვნილ კრებულში გამოქვეყნებულ სტატიაში ასე გამოხატავს ყველა პატიოსანი ქართველის სათქმელს: **„თუ სადმე და ოდესმე ჩვენი საშობლოს თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობაზე იქნება საუბარი, რომც არ ახსენონ, ზვიად გამსახურდია და საქართველოს უზენაესი საბჭო ყოველთვის იქნება მუდმივი თანამდევნი ამ ორი უძვირფასესი სიტყვისა, იქნება ნაწილი თავისუფლებისათვის დიდი, უწყვეტი ბრძოლისა...“**

და ყოველივე ამას ვერ ხედავენ გონებით ბრმები ან ისინი, რომლებიც განზრახ იბრმავებენ თავს! სწორედ ასეთები გაიძახიან, რომ ზვიად გამსახურდია პოლიტიკოსი არ იყო, რომ უზენაესი საბჭო არაკომპეტენტური და უნიათო იყო და ა.შ. რა თქმა უნდა, გაიძახიან თავიანთი ბნელი საქმეების დასაფარავად, ნებსით თუ უნებლიეთ ჩადენილი ღალატის მისაჩქმალა-

ვად, მაგრამ, როგორც ვიცით, არ არის ისეთი დაფარული რამ, რომელიც არ გაცხადდეს... და აჰა, გაცხადდა კიდეც მათი „პატრიოტობა“ და „მამულიშვილობა“ – ქვეყანა გაძარცვეს, სახელმწიფო ქონება მიითვისეს, შევარდნაძის ნასუფრალს დასეულები დღესაც არხეინად არიან და სამშობლოს ცნებაც სალაპარაკოდ და თვალში ნაცრის შესაყრელად უნდათ, თორემ მათთვის საქართველო მათი თბილი ბუნაგების შემოსავლელთან მთავრდება.

1990 წლის 28 ოქტომბერს არჩეულ უზენაეს საბჭოში „მრგვალი მაგიდის“ ბლოკიდან არჩეული დეპუტატები წარმოადგენდნენ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლაში წარმოჩენილ ახალ ინტელიგენციას, რომლებიც, კომუნისტური მმართველობის დროს პრივილიგებული და გაყოყნებული „წითელი ინტელიგენციისაგან“ განსხვავებით, მზად იყვნენ, თავგამოდებით ებრძოლათ ქართველი ხალხის ინტერესებისათვის და არა საკუთარი კეთილდღეობისათვის. ამ ადამიანებმა კრიმინალური პუტჩის შემდეგ გამეფებული რეპრესიებისა და ტერორის ვითარებაშიც არ უღალატეს თავიანთ მრწამსს, მათი დიდი უმრავლესობა ბოლომდე დარჩა ეროვნული იდეისა და პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ერთგული.

მე მაინც უფრო იმ სისულელებზე მინდა გავამახვილო ყურადღება, რომლებსაც დღემდე იმეორებენ ე.შევარდნაძის ჯადოთი მოხიბლულ-დაბრმავებული პირნავარდნილი წითელი ინტელიგენტები, შევარდნაძის ნასუფრალის ნირვანაში დღემდე ჩარჩენილი ვითომ ავტორიტეტული და განათლებული გვამები: ზვიად გამსახურდია პოლიტიკოსი არ იყო, ხოლო შევარდნაძე დიდი პოლიტიკოსი გახლდათო.

„დიდ პოლიტიკოსს“ ეპითეტი „დიდი“ სხვა შემთხვევაში შეიძლება მივუსადაგოთ: ის იყო დიდი ავანტიურისტი, დიდი თვალთმაქცი, დიდი გაიძვერა, დიდი კარიერისტი, დიდი დაუნდობელი, დიდი მხლართავი ინტრიგებისა, და თუ თავის კარიერას სჭირდებოდა, დიდი მონაც და დიდი ქამელეონიც. აი თქვენი დიდი ეღუარდი, ბატონებო!

ყველამ იცის, რომ სწორედ ინტრიგების გზით შეუყენა წყალი ვ. მჭავანაძის მმართველობას და ასე მოველინა საქართველოს ცეკას პირველ მდივნად. შემდეგ, მთელი კარიერის მანძილზე, კრემლის გული რომ მოეგო, არაფერზე უკან არ იხევდა, უამრავი სიცოცხლევ შეინირა კრიმინალური საქმეების შეკერვით. დასაწყისშივე,

„მავნე ნეს-ჩვეულებებთან“ ბრძოლის ნიღბით, ციხეში ამწყვდევედა არასასურველ მოხელეებს, ხვრეტდა იმათ, ვინც გზაზე ეღობებოდა, მაგალითისთვის თბილისის ერთ-ერთი რაიონის აღმასკომის თავმჯდომარის ი.კობახიძის დახვრეტის ფაქტიც კმარა; სამეურნეო მუშაკები მისი შიშით თვითმკვლელობით ამთავრებდნენ სიცოცხლეს, გაიხსენეთ ღვინისა თუ წველების საქმეები, რამდენი დახვრიტა, რამდენი გაუყენა ციხის გზას, ამ დროს თვითონ ახალისებდა მიწერებს, ფალსიფიკაციას და ასე მიიღო თავისი პატრონებისგან სოციალისტური შრომის გმირის წოდება, რესპუბლიკა კი ზედიზედ ღებულობდა ე.წ. საკავშირო გარდამავალ დროშებს... გაიხსენეთ თვითმფრინავის გატაცების საქმეზე ბრალდებულთა დახვრეტა, მათ შორის სრულიად უდანაშაულო მღვდლისა, მის მიერ დაქსელილი ინტრიგები რესპუბლიკის პარტიულ და სამეურნეო ხელმძღვანელობაში, მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის ზ.პატარიძის თვითმკვლელობა, სიღნაღის რაიკომის პირველი მდივნის ბუჩუკურის ხვედრი, პროკურორ ბარაბაძის მოულოდნელი სიკვდილი.

ამ ადამიანის სატანურმა უნარმა საბჭოურ ცოდვებს ასმაგად გადააჭარბა მას შემდეგ, რაც კრიმინალურ-კომუნისტური პუტჩის შემდეგ საქართველოს ახალ ჭირად მოეწვინა. თვითმფრინავის ტრაპიდან ჩამოსული არ იყო, როდესაც ქვეყნის გამყიდველ ინტელიგენციას იარაღის ხელში აღებისთვის მადლობა გადაუხადა და ახალი დანაშაულობების ჩასადენად წაახალისა. მის სინდისზეა თბილისის, სამეგრელოს, აფხაზეთის ტრაგედიები, პატრიოტების დახვრეტა, ათასობით წამებული და რეპრესირებული ადამიანი, პრეზიდენტ ზ. გამსახურდიას მკვლელობა, ტერიტორიების გასხვისება, ქვეყნის ეკონომიკის სრული მოშლა, უსინათლობა, უპურობა, ქურდული სამყაროს აღზევება, მძარცველების, ადამიანის გამტაცებლების თარეში, ტოტალური სიღარიბე, სასამართლო ხელისუფლების გარყვანა, მექრთამეობის აყვავება, ეროვნული იდეოლოგიისა და შეგნების ფეხქვეშ გათელვა და სახელმწიფოს განვითარების მაგისტრალური გზიდან გადახვევა, ყალბი დემოკრატია... სწორედ ასეთ ანტიქართველზეა თქმული ზვიად გამსახურდიას სიტყვები: **„თუ გსურს ერი ან ადამიანი გახრწნა და გადაავარო, მას არა მხოლოდ უნდა დაავინყო წარსული, არამედ უნდა გაუყალბო კიდევ იგი, თავისი ჭეშმარიტი**

გმირები ბოროტმოქმედებად და უნიათო კაცუნებად უნდა დაუსახო, მედროვენი და მოლალატენი კი — გმირებად“.

ასეთია ამ „დიდი პოლიტიკოსის“ მთელი საქმიანობა, თუ ამას პოლიტიკა ჰქვია. თუ მაინცდამაინც ვინმეს უნდა, რომ მის მოღვაწეობას პოლიტიკა ერქვას, ეს იქნება პოლიტიკა ბინძური ხერხებით, კაცთმოძულეობისა და ვერაგობის ამაზრზენი ნაზავი, რომლის შედეგებს ქართული სახელმწიფო და ქართველი ხალხი დღემდე იმკის. ეს არის პოლიტიკა მედროვე კარიერისტისა, რომელმაც განირა ყოველივე მორალური,



არ დაზოგა ადამიანების სიცოცხლე და ქვეყნის ინტერესები და თვით ქვეყანაც გაყიდა თავისი ზეობის გასახანგრძლივებლად.

ზვიად გამსახურდიამ კი თავისი ხანმოკლე მოღვაწეობის განმავლობაში საქართველო, ქართველი ხალხი ეპოქალურ გარდაქმნებს აზიარა, ქვეყანა ბრჭყალებიდან გამოჰგლიჯა საზარელ იმპერიას და დამოუკიდებლობის გზაზე დააყენა.

სწორედ ზვიად გამსახურდიაა ის დიდი პოლიტიკოსი, რომელმაც თავისი ჰუმანურობით, კაცთმოყვარეობითა და მიმტვევებლობით, მოვ-

ლენათა სწორი ანალიზითა და გამჭრიახობით გაუკვალა ქვეყანას გზა თავისუფლებამდე და არა შევარდნაძის დრაკონული მეთოდებით: შანტაჟით, ინტრიგებით, ადამიანების განირვით...

ზვიად გამსახურდიას სახელის ხსენებისას, პირველ რიგში, თვალწინ გვიდგას ეროვნული ძალების ხელისუფლებაში მოსვლა 1990 წლის 28 ოქტომბერს, 1991 წლის 9 აპრილის საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის მიღება იმავე წლის 31 მარტის რეფერენდუმის საფუძველზე, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ჩვენმა ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ 28 ოქტომბრამდე ძალიან რთული და საშიში გზები გამოიარა და რომ არა ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ალლო და გამბედაობა, პრინციპულობა და ურყევი რწმენა, შეიძლება მთელი ეროვნული მოძრაობა სწორ გეზს ამცდარიყო და კრაზი განეცადა.

ზვიად გამსახურდიასა და მის თანამებრძოლებს კომუნისტური რეჟიმის უზარმაზარ მანქანასთან ერთად ბრძოლა უხდებოდათ თვით ეროვნული მოძრაობის შიგნით უხვად არსებული დესტრუქციული ძალების წინააღმდეგ. ამ ძალების წარმომადგენლები, ზოგი უცოდინარობით, ზოგი შურით თუ სხვა მიზეზით, მუდმივ საფრთხეს უქმნიდნენ ქვეყნის გამოხსნისკენ ნაბიჯ-ნაბიჯ მიმავალ ჭეშმარიტ ეროვნულ მოძრაობას, იმავე ზვიადისა და მერაბის მოძრაობას; მათგან ბევრმა შემდეგში იარაღი აიღო ხელთ და პუტჩისტების წინა რიგებში ჩადგა.

ზვიად გამსახურდია ყველაფერს აკეთებდა ყველა ეროვნული ძალის გაერთიანებისთვის, მაგრამ ამის საპირისპიროდ მოქმედებდნენ საბჭოთა უშიშროების სამსახური, მძლავრი საბჭოური სტრუქტურები, ეროვნულობის ნიღბაფარებული კრემლის მოსყიდულები. ყველაფ-

რის მიუხედავად, ზვიად გამსახურდიამ სწორი გათვლებით აიძულა კომუნისტური ხელისუფლება, გაეუქმებინა 1990 წლის მარტში დანიშნული საბჭოური არჩევნები, მიაღებინა ახალი საარჩევნო კანონი, რომელიც ითვალისწინებდა მრავალპარტიული თავისუფალი დემოკრატიული არჩევნების ჩატარებას, რომელში მონაწილე პარტიებმაც, ვიმეორებთ, რეგისტრაცია გაიარეს არა კომუნისტურ ორგანოში – იუსტიციის სამინისტროში, არამედ პარტიტეტულ საწყისებზე დაკომპლექტებულ ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში.

შევარდნაძე ხელისუფლებაში სისხლით და ნგრევით მოვიდა, ზვიად გამსახურდიამ კი პოლიტიკური ბრძოლის ჰუმანური, პატიოსანი და საყოველთაოდ აღიარებული სამართლებრივი გზით მოუპოვა თავის ხალხს გამარჯვება. ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგაც მისი გზა რუსთველური ჰუმანიზმით იყო გამსჭვალული და უპირველესად სწორედ ამას გაუსვა ხაზი უზენაესი საბჭოს პირველსავე სხდომაზე სიტყვით გამოსვლისას. იგი ცოცხლობდა და მოღვაწეობდა ქრისტეს მცნებათა ერთგულებით და ასე ებრძოდა სატანურ ძალებს, ებრძოდა და თუმცა სიცოცხლე შესწირა ამ ბრძოლას, მან უკვდავ მამულიშვილთა შორის დაიმკვიდრა ადგილი, ჩვენ კი, დღევანდელ ქართველებს, დაგვიმკვიდრა ახალი ეპოქა, თავისუფლების ეპოქა, რომელსაც ქართველი ხალხი არასოდეს არ დათმობს.

მედროვეებს დრო დაივიწყებს, ისინი ისტორიის ბნელ კუთხეში მიიყუჩებიან, ზვიად გამსახურდია კი ილია ჭავჭავაძის, სხვა დიდი მამულიშვილების გვერდით მარად დაილოცება მომავალი თაობებისგან 26 მაისის თუ 9 აპრილის ასი, ორასი, სამასი წლის შემდეგაც და ასე შემდეგ, დაუსრულებლივ.



მურმან ზაქარაია

დამოუკიდებლობის ორი აქტი – ორი მიდგომა (წერილი მეორე)

პირველ წერილში ითქვა, რომ ჩვენი თანამედროვე სახელმწიფოებრიობა, მისი კონსტიტუციური მოწყობა ეფუძნება ორ უდიდეს ისტორიულ მოვლენას და განსაზღვრულია ორი ფუძემდებლური დოკუმენტით: „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტით“ და „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის“ პოლიტიკური და სამართლებრივი დოქტრინით. იმისთვის, რომ სწორად შევაფასოთ (განვსაჯოთ) XX საუკუნეში მიღებული ამ ორი აქტის სახელმწიფოებრივი არსი, აუცილებელია, სწორად ავხსნათ მათი პოლიტიკური საზრისი მთელი ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი სახელმწიფოებრივი ისტორიის კონტექსტში, რაც გამოკვეთილადაა მითითებული ამ ორივე დოკუმენტის შესავალ ნაწილში.

1918 წლის დამოუკიდებლობის აქტის პრეამბულაში ნათქვამია: „მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში საქართველო არსებობდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო“. მოცემულ შემთხვევაში ძალზე საყურადღებოა ცნებების „დამოუკიდებელი“ და „თავისუფალი“ პარალელურად ხმარება. სიტყვა „თავისუფალი“ აქ უდიდესი ფაქტობრივი და პოლიტიკური მნიშვნელობის მატარებელი ტერმინია და განსაზღვრავს ამ აქტის საზრისს.

1991 წლის 9 აპრილის აქტის შესავალ ნაწილში კი მითითებულია, რომ საქართველოს სახელმწიფოებრიობა საუკუნეთა სიღრმეში იღებს სათავეს, რომელიც ქართველმა ხალხმა დაკარგა მე-19 საუკუნეში რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს ანექსიის და სახელმწიფოებრიობის გაუქმების შედეგად. ეს მოვლენა შეფასებულია როგორც ერისათვის **თავისუფლების წართმევა**. ამიტომაც „ქართველი ხალხი არასდროს შეჰგუებია თავისუფლების დაკარგვას“. მოცემულ კონტექსტშიც „თავისუფლება“ იმავე მნიშვნელობის მატარებელია, როგორისაც 1918 წლის დოკუმენტში, რაც ადასტურებს იმას, რომ 1918 წლის **დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის უმთავრეს საზრისს წარმოადგენს იმპერიის უღლისგან განთავისუფლება**, 117 წლის წინათ ნაგლეჯილი თავისუფლების დაბრუნება.



ამდენად, ის გარემოება, რომ 26 მაისს საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე აღინიშნება, სრულად ვერ ასახავს რუსეთის თვითმპყრობელობის დამხობის ფონზე საქართველოში განვითარებული პროცესების ისტორიულ შედეგს, რომელიც დაგვირგვინდა 1918 წლის 26 მაისს საქართველოს ეროვნული საბჭოს მიერ ასევე ისტორიული დოკუმენტის „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის“ მიღებით. როგორც ზემოთ ითქვა, ის უპირველესად წარმოადგენს საქართველოს რუსული იმპერიის უღლისგან **განთავისუფლების დოკუმენტს**.

ამ უაღრესად მნიშვნელოვანი მოვლენისადმი მიდგომა, ჩვენდა სავალალოდ, იმთავიდანვე არაერთგვაროვანი იყო და ასი წლის შემდეგაც გადაუწყვეტლად რჩება. ეს „პრობლემა“ მნიშვნელოვანია არა მარტო ისტორიული, არამედ თანამედროვე პოლიტიკურ-სამართლებრივი თვალსაზრისითაც, რომელიც მან შეიძინა 1991 წლის 9 აპრილს მიღებული საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტის შედეგად; ის კი, თავის მხრივ, ეფუძნება საყოველთაო სახალხო რეფერენდუმით დაფიქსირებულ ხალხის ნებას.

ორივე ადგილას: სარეფერენდუმო ბიულე-

ტენშიც და სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტიშიც ხაზგასმით იყო აღნიშნული, რომ დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა ეფუძნება 1918 წლის 26 მაისის დოკუმენტს, რითაც **მან ახალი სიცოცხლე და ახლებური მნიშვნელობა შეიძინა**. ამასთან ისიც უნდა ითქვას, რომ მისი ეს ახლად დაბადება არ ყოფილა ახალი პოლიტიკური სიტუაციით განპირობებული სპონტანური მოვლენა. ის იყო შედეგი დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენისთვის პერმანენტული ბრძოლისა, რომლის მძაფრი აღორძინება მოხდა ოთხმოციანი წლების მეორე ნახევარში და მიმდინარეობდა 26 მაისის დროში.

უფრო გვიან ამ პროცესს ქართველი ხალხისადმი გაგზავნილ თავის მომართვაში ასე აფასებდა დევნილობაში მყოფი პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია: კომუნისტური ტოტალიტარიზმი 70 წლის მანძილზე ცდილობდა 26 მაისის იდეების მოსპობას, თავისუფლების სულისკვეთების ჩაკვლას, მაგრამ იმპერიის მსახურმა რენეგატებმა ვერ ჩაკლეს ეროვნული აზრი, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, კვლავ აფრიალდა 26 მაისის დროშები (კრებ. ტ. II, გვ. 84) მაშასადამე, აშკარაა, რომ 26 მაისი არაა ოდენ დამოუკიდებლობის გამოცხადების თარიღი, ის იმპერიული უღლისგან განთავისუფლების, ზოგადად, ერის თავისუფლებისთვის მარადიული ბრძოლის იდეის სიმბოლოა. მან ეს მისია ერთხელ უკვე აღასრულა, როცა „26 მაისის დროშებით კვლავ აღზევდა თავისუფლების სული, ხოლო 1990 წლის 28 ოქტომბერს კვლავ აღსდგა დემოკრატიული რესპუბლიკა საქართველოში“ (იქვე).

ყოველივე ამის გათვალისწინებით, უნდა დასამარებელიყო ის სკეპტიკური დამოკიდებულება, რომელიც არსებობდა პირველი რესპუბლიკის დღის მიმართ, მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, ეს არ მოხდა, რადგანაც ურთულეს საერთაშორისო პოლიტიკურ ვითარებაში, სუსტი მთავრობის პრაქტიკულ ღონისძიებათა შუქზე, **სრულიად ფერმკრთალდებოდა მისი უმთავრესი განმათავისუფლებელი მისია**, ხოლო რუსულ-ბოლშევიკური ოკუპაციისა და გასაბჭოების გზით ანექსიის მერე კიდევ სახელს უტეხდნენ არა ოდენ მენშევიკურ მთავრობას (ისედაც საკმაოდ შელანძლულს), არამედ თვით დამოუკიდებელ სახელმწიფოებრიობას, როგორც ასეთს, მისი არსებობის მართლზომიერებას; ანადგუ-

რებდნენ ჩვენს ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ ცნობიერებას იმ დონეზე, რომ დღესაც გაიგონებთ უსაზიზღრეს, ყვეყნურ გამონათქვამებს: „რა მოგვიტანა დამოუკიდებლობამ?“

ჩვენი ახალი სახელმწიფოებრივი ისტორიის ფორმირების ფუძემდებლური მოვლენებისადმი (აქტისადმი) ასეთმა მიდგომამ თითქმის **სრულად დაჩრდილა მისი განმათავისუფლებელი მისია** და ოდენ სახელშეპლალული დამოუკიდებელი სახელმწიფოს (რესპუბლიკური მმართველობის) მეხსიერებადა შემოუტოვეს ხალხს. დღემდე გრძელდება მის ირგვლივ დავა-კამათი და არავის ახსოვს ის **მარადუკვდავი განმათავისუფლებელი მისია 1918 წლის 26 მაისისა**, რომელიც გახდა წინ ნამძღვარებული დროშა თანამედროვე ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა და იქცა თავისუფლების იდეად, რომლის საფუძველზეც მოხდა, როგორც უზენაეს საბჭოს პირველ სხდომაზე – 14 ნოემბერს განაცხადა ზვიად გამსახურდიამ, **თავისუფალი, დამოუკიდებელი საქართველოს** მკვდრეთით აღდგინება.

ამდენად, 26 მაისის აქტზე მსჯელობისას სწორედ ეს თანამიმდევრობა უნდა იქნეს დაცული. **ის, პირველ რიგში, არის რუსეთის იმპერიის უღლისგან განთავისუფლების სახალხო დღე**, რომლის საფუძველზეც მერე დაიწყო დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის მშენებლობა.

ჩვენ შევეცდებით სათანადო ისტორიული ფაქტების მოხმობით და მათზე მსჯელობით ეს დავადასტუროთ და ვაჩვენოთ, რომ ამ დოკუმენტით დაიწყო ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი სახელმწიფოებრივი ისტორიისთვის სრულიად უცნობი ახალი სისტემის ფორმირება.

მიუხედავად იმ უდიდესი ისტორიული ღირებულებისა, 26 მაისის ფუძემდებლურ აქტს რომ ჰქონდა, და იმ პოლიტიკურ-სამართლებრივი დატვირთვისა, რომელიც მან 1991 წლის 9 აპრილის დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტის საფუძველზე შეიძინა, მისადმი დამოკიდებულება, ისევე, როგორც საუკუნის წინ, არაერთგვაროვანია და ამოვარდნილია სახელმწიფოებრივი აზროვნების კალაპოტიდან. ერთი მხრივ, ხდება მისი ადგილისა და როლის გაზვიადება და გაუკუღმართება მმართველი პოსტპუტჩისტური სოციალისტური მხრიდან; გაუკუღმართება იმდენად, რამდენადაც ხდება მისი უმთავრესი, განმათავისუფლებელი მისიის სრული იგნორირება. მეორე მხრივ, ხდება მისთვის

არადამახასიათებელი ფუნქციის მიკუთვნება, თანამედროვე სახელმწიფოებრიობის ფორმირებაში მისი მონაწილეობის როლის ხელოვნურად გაზრდა, რათა დააკნინონ 9 აპრილის აქტის მნიშვნელობა.

თავის მხრივ, 26 მაისის აქტის როლის ხელოვნურად გაზრდა იწვევს საპირისპირო რეაქციას და, ნებისთ თუ უნებლიეთ, იკვეთება ამ აქტისადმი ნეგატიური დამოკიდებულება. ამკარად ჩნდება ინტერესთა კონფლიქტი. შესაბამისად, სამართლიანობის დადგენის თუ აღდგენის ცრუ ლოზუნგით ხდება ამ დოკუმენტის უმთავრესი საზრისის – იმპერიის მონობისგან განთავისუფლების მიჩქმალვა; ამ მისიის სრული იგნორირება ხდება იმ დონეზე, რომ მას არა მარტო თანამედროვე პოლიტიკაში არ ეძებნება ადგილი, არამედ მისი ეს განმათავისუფლებელი მისია თვით ისტორიის სახელმძღვანელოებიდანაც გამოძევებულია და იფარება ე.წ. უდღეური დამოუკიდებელი სახელმწიფოს აჩრდილით. ეს კი, ფაქტობრივად, წარმოადგენს სსრკ-ში მის მიმართ შემუშავებული დოქტრინის თანამედროვე პირობებისათვის მისადაგებას.

ყოველივე ეს შედეგია ნომენკლატურულ-კრიმინალური გადატრიალებისა და პუტჩისტური ალიანსის შედეგად ფორმირებული სოციუმის საქმიანობისა. ისინი სხვადასხვა სახენაცვალი ფორმით დღემდე განაგებენ ქვეყანას. სწორედ ამიტომაც აუცილებელი ამ თითქოსდა ერთი შეხედვით სუბიექტური საკითხისადმი (ორი დოკუმენტის შეფასება) სიღრმისეული მიდგომა და ურთულესი პრობლემატიკური საკითხების (ისტორიული თუ თანამედროვე პოლიტიკური) წინ წამოწევა.

* * *

დამოუკიდებლობის გამოცხადების 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილ ღონისძიებათა ფარგლებში, ერთ-ერთ ინტერვიუში, საბჭოთა წარსულის კვლევის ლაბორატორიის წარმომადგენლის, ისტორიკოს დავით ხვადაგიანისთვის დასმული კითხვიდან ჩანს, რომ ეს ძველი საბჭოური დოქტრინა და სკეპტიციზმი ამ განმათავისუფლებელი მისიის მატარებელი დოკუმენტისა და ფაქტისადმი კი არ შენელებულა, არამედ

„ამ ფაქტის მნიშვნელობის მიუხედავად ისტორიკოსები (არა მარტო ისინი. – მ.ზ.) დამოუკიდებლობის გამოცხადების სხვადასხვა მოტივსა და ვერსიაზე მიუთითებენ. ნაწილი თვლის, რომ დამოუკიდებლობის გამოცხადება... შემთხვევითობის წყალობით მოხდა, თუმცა მათ კატეგორიულად არ ეთანხმებიან სხვა მკვლევრები“ და ისმება „მარადიული“ კითხვა: „რამდენად იყო 1918 წელს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთვის მზად ქართული პოლიტიკური ელიტა და საზოგადოება? რამდენად „გვებოძა“ თავისუფლება ბრძოლისა და ძალისხმევის გარეშე?“

ჩვენ არ შევუდგებით ამ ინტერვიუში განხილული ისტორიული პროცესები ანალიზს. მოცემულ შემთხვევაში საინტერესოა რესპონდენტის მეტაფორული პასუხი, რომ „სამწუხაროდ, ჩვენ 1918 წლის დამოუკიდებლობის გამოცხადებას ალვიქვამთ, როგორც კონკრეტულად დაზეპირებულ თარიღს“. ამ რთულ მეტაფორას თვითონვე



ხსნის ავტორი, რომ „მოზეპირებს“ მხედველობაში აქვთო ამ პროცესის (დამოუკიდებლობის გამოცხადების გზა) დასკვნითი ნაწილი და არა მთელი პროცესი, რომელიც უფრო ადრე დაიწყო.

სამწუხაროდ, მისი ეს სწორი მიდგომა საკითხისადმი და მთავარი არსის მატარებელი მოსაზრება, რომ „პროცესი გაცილებით ადრე დაიწყო“ და ჩვეულებრივ, უნდა გვეგულისხმა 1991 წლის აქტით გაცხადებული, რომ „ქართველი ხალხი არასდროს შეგუებია თავისუფლების დაკარგვას და განუწყვეტლივ აწარმოებდა ბრძოლას მისთვის“, რესპონდენტმა ამის უთქმელობით ის პროკრუსტეს სარეცელში მოაქცია და დაიყვანა XIX საუკუნის მეორე ათწლეულის მოვლენებამდე, პარტიულ კინკლაობასა და შიდა

წინააღმდეგობებში დანიშნულ „კარგად ორგანიზებული ძლიერი ჯგუფის“ საქმიანობამდე, „ვინც 1918 წლის 26 მაისის საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი წაიკითხა“. შესაბამისად, ყველაფერი წარმართა ისევ ძველი კალაპოტით – აქტის „წამკითხველთა“ განდიდებით თუ არა, მათი „შრომის დაფასების“ მიმართულებით მაინც.

კვლევებისა თუ დისკუსიების ამ მიმართულებით წარმართვა მხოლოდ ისტორიული თვალსაზრისით შეიძლება იყოს დასაშვები, თუმცა არც იქ მოაქვს მას დიდი სარგებელი. პრაქტიკული პოლიტიკისთვის ის მხოლოდ ვნების მომტანია.

ამიტომ ჩვენი „ცუდი ჩვევებიდან“ გამომდინარე, ეს ავბედითი კითხვა: „ვინ მეტია და ვინ ნაკლები?“ – განზე დავტოვოთ, ვინაიდან ჩვენი საკითხისთვის ახლა მნიშვნელოვანია არა „აქტის“ წამკითხველთა როლის განსაზღვრა, არამედ თვით წაკითხული დოკუმენტის მნიშვნელობა არა მარტო იმ ისტორიული მომენტისთვის, როცა, როგორც თვით დამოუკიდებლობის აქტშია მითითებული, რომ „საქართველოს დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადება საგარეო ურთიერთობის **ძალდატანებით** (ხაზი- მ.ზ.) წარმოიშვა და ჩვენ ახლა მოვალენი ვართ იგი დავიცვათ“, არამედ მთელი შემდგომი პერიოდისთვის. განსაკუთრებით ასახსნელია ის საპატიო მისია, რომელიც მას 1991 წლის 9 აპრილის სახელმწიფოებრიობრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტით დაეკისრა.

მაგრამ სანამ ამ საკითხზე გადავალთ, უნდა შევნიშნოთ, რომ ნურავის ნუ მოატყუებს ჩვენ მიერ ხაზგასმული – „ძალდატანებით“ და მას ნუ აღიქვამს ისე, რომ თითქოსდა 1918 წლის 26 მაისის საქართველოს მიერ რუსეთის უფლიდან განთავისუფლებისა და დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნის სურვილის გაცხადება ძალდატანებით, საზოგადოების დამოუკიდებელი ნების სანაწინააღმდეგოდ მოხდა. ჯობია ერთდასამუდამოდ მოვეშვათ ამ სოფისტიკას.

მოცემულ შემთხვევაში ლაპარაკი იმ „საგარეო ძალდატანებაზე“, რომელიც თან ახლდა

კაცობრიობისთვის მანამდე უცნობ მოვლენას – მსოფლიო ომს, რომლის წინაშე „დიდიც და პატარაც“ უძლური იყო. ამიტომ ჩვენ მიერ მოხმობილ ამონარიდში მთავარია არა „**ძალდატანება**“, არამედ **ვალდებულების აღება**, მიიღოს ისტორიული მომენტით განპირობებული ეს გამოწვევა და გამოაცხადოს: „ამიერიდან საქართველო დამოუკიდებელი რესპუბლიკაა“ და არა მარტო ეს, არამედ ისიც, რომ „ჩვენ გამოვაცხადეთ დამოუკიდებლობა, მაგრამ დამოუკიდებლობას დაცვა უნდა და ამ დაცვის საქმეს მოვანდომოთ მთელი ძალ-ღონე“.

საზოგადოების (ერის) ასეთი ბრძოლისთვის მზაობის გაცხადებაა მთავარი, რომელიც შემდგომმა პროცესებმა სრულიად დაადასტურეს, როცა დადგა ჟამი გამოცდისა და მსოფლიო ომში „გამარჯვებულმა ევროპამ“ და მისმა საერთაშორისო „მთხლე ორგანიზაციებმა“ ისტორიულ სამართლიანობასაც და მორალსაც ზურგი აქციეს და საბჭოთა იმპერიას მიეყიდნენ, ქართველ ხალხს არ შეუწყვეტია ბრძოლა სახელმწიფოს აღდგენისთვის.

ჯერ კიდევ ოქტომბრის ბოლშევიკური გადატრიალების ცხელ კვალზე, როცა საქართველომ ანტიბოლშევიკური პოზიცია დაიკავა და პოლიტიკურ არენაზე გამოჩნდნენ აშკარად პროდასავლური ძალები, მათ 1917 წლის 9 დეკემბერს ეროვნული საბჭოს აღმასკომში, ანტანტის ქვეყნების ელჩებთან (აშშ, ინგლისი, საფრანგეთი, იტალია) შეხვედრაზე, დასავლეთისადმი ლოიალობის გამოცხადების პასუხად ერთხმად მიიღეს: „რომ ისინი ცნობდნენ ერთ, მთლიან და განუყოფელ რუსეთს და მის დროებით მთავრობას“.¹ ეს პოზიცია დასავლეთის ქვეყნებს თითქმის არ შეუცვლიათ საქართველოს დამოუკიდებელი დემოკრატიული რესპუბლიკის არსებობის მანძილზე (თუ არ მივიღებთ მხედველობაში მათ მიერ 1920/21 წლებში გადმოგდებულ აღიარებას), მათ ახალგაზრდა, დემოკრატიულ რესპუბლიკას მიუკეტეს ერთა ლიგის კარი.

ამიტომ, როგორც ითქვა, დამოუკიდებლობის გამოცხადება ძალდატანებით აქტი კი არ იყო, არამედ ის იყო ლოგიკური დაგვირგვინება

¹ ვ. ფერაძე, ლ. მუმლაძე, „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის ისტორიის ნარკვევები, X-XXI საუკუნეები“. ამ შემთხვევაში ძალაუნებრად გახსენდება აშშ პრეზიდენტის ბუშის (მამა) განცხადება კიევში: „ზვიად გამსახურდია დინების სანაწინააღმდეგოდ მიცურავს“, რაც სინამდვილეში იყო დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოს სანაწინააღმდეგო განცხადება, რასაც მოჰყვა ღირსეული პასუხი: „დინებას მკვდარი თევზები მიჰყვებიან!“ ეს იყო 1991 წ. 31 მარტის რეფერენდუმში მონაწილე ქართული საზოგადოების 98%-ის აზრის გამოხატვა.

რუსეთის უღლისგან საქართველოს განთავისუფლებისთვის 117-ნლიანი ბრძოლისა, რომელიც, როგორც 1991 წლის 9 აპრილის უზენაესი საბჭოს საგანგებო სესიაზე გაცხადდა, „დაიწყო მაშინვე, როგორც კი რუსეთის იმპერიამ გასული საუკუნის დამდეგს მოახდინა საქართველოს ანექსია და გააუქმა მისი სახელმწიფოებრიობა“ (საქ.სახელმწ. ხემდღვანელები, ზ. გამსახურდია, ტ. I, თბ., 2013 წელი, შემდეგში „კრებული“).

ამდენად, სწორედ 117-ნლიანი პერმანენტული ბრძოლა „ხალხთა საპყრობილედ“ ქცეულ რუსეთის თვითმპრობელობის უღლისგან განთავისუფლებისთვის აყალიბებს 1918 წლის 26 მაისის აქტის ბუნებას (საზრისს), რაც მთელი სისრულით აისახა პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას „მიმართვაში ქართველი ერისადმი 26 მაისის გამო“, რომელიც გამოქვეყნდა გაზეთ „აღდგომაში“ (N4, 1992წ. 24/V). „1918 წლის 26 მაისის ქართველმა ერმა რუსეთის იმპერიის ნანგრევებზე ააფრიალა დროშა ეროვნული დამოუკიდებლობისა. ას ჩვიდმეტი წლის მონობის შემდეგ კვლავ აღორძინდა ეროვნული სახელმწიფოებრიობა. ჩატარდა არჩევნები, შეიქმნა პარლამენტი, მაგრამ საბოლოოდ ვერ გაიმარჯვა ეროვნულმა და ქრისტიანულმა იდეამ, ქართველობამ ვერ დააღწია თავი მარქსიზმის დამლუპველ იდეოლოგიას, ვერ უერთგულა ქრისტეს გზას, დიდი ილიას გზას, რამაც ღვთის რისხვა მოგვივლინა და 26 მაისი 25 თებერვლით შეიცვალა“ (კრებული, ტ. III, გვ. 84). აი, ამაშია 26 მაისის აქტის პოლიტიკური და მსოფლმხედველობრივი არსი.

* * *

სხვათა შორის, ეს პირველი სრულფასოვანი დოკუმენტია დამოუკიდებელი საქართველოს პრეზიდენტის არჩევნების შემდეგ, მიძღვნილი 26 მაისის დღესასწაულიადმი, რომელშიც აღწერილია ამ მოვლენისა და დოკუმენტის სასიცოცხლოდ აუცილებელი მნიშვნელობა ჩვენი ქვეყნის ეროვნულ-კულტურულად და პოლიტიკურად არსებობისათვის. პრეზიდენტი განმარტავს:

იმპერიის მსახურმა რენეგატებმა საბოლოოდ ვერ ჩაკლეს ეროვნული აზრი, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, იგი კვლავ ფენიქსისებრ აღორძინდა, „როდესაც დადგა იმპერიის მწუხრი, კვლავ აფრიალდა 26 მაისის დროშები“ (იქვე), ეს განმათავისუფლებელი მისია აკისრია 26 მაისის აფრიალებულ დროშებს, ამიტომაც უპირველეს ყოვლისა, ამ თვალთახედვიდან

უნდა შევხედოთ მას და შემდეგ ვიმსჯელოთ და ვიკამათოთ მის პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივ დანიშნულებაზე როგორც ასი წლის წინ, ასევე თანამედროვე ქართული სახელმწიფოსათვის.

მაშასადამე, როგორც მიმართვის ტექსტიდან ჩანს, მაშინდელმა ქართულმა საზოგადოებამ საბოლოოდ ვერ მიიყვანა ამ განმათავისუფლებელი ბრძოლის პროცესი სრულ გამარჯვებამდე. „26 მაისი 25 თებერვლით შეიცვალა“.

მიუხედავად ამისა, ეს ისტორიული მოვლენა და მისი გამომხატველი აქტი უდიდესი პოლიტიკური და სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მატარებელი ფაქტი და დოკუმენტია. დევნილობაში მყოფი არეზიდენტი ზვიად გამსახურდია აცხადებდა, რომ 25 თებერვალს და 6 იანვარს ერთი და იგივე ავტორი ჰყავს: კრემლის იმპერია, წითელი ჯარი და მათი მეგზურნი, ჩვენი ერის მოღალატენი! ჭეშმარიტმა მამულიშვილებმა უნდა აღაზევონ 26 მაისის დროშა (მიმართვა, იქვე). ეს არაა უბრალო მონოდება, ეს არის 26 მაისის აქტის ფუძემდებლური მნიშვნელობის სამუდამოდ დადასტურება იმ დონეზე, რომ პრეზიდენტი ქართველი ერის დიდებას და 26 მაისის დიდებას განუყოფლად მიიჩნევს და აფიქსირებს: „დიდება ქართველ ერს, დიდება 26 მაისს!“

ამდენად, საქართველოს ჭეშმარიტი შვილებისათვის 26 მაისის დროშა სიმბოლოდაა დასახული იმპერიული ძალადობისა თუ შიდა გამცემთა წინააღმდეგ ბრძოლისა. ისტორიულ კონტექსტში ის არის ანაბექტი რუსეთის მიერ ვერაგულად თავს მოხვეული მონობისგან თავდახსნისთვის საუკუნოვანი პერმანენტული ბრძოლისა, სიმბოლო იმპერიული ჟღერისგან განთავისუფლებისა.

ამიტომ, 26 მაისის მნიშვნელობა ღირებულებითი თვალსაზრისით „რევიზირებას“ არ ექვემდებარება, რომელი და ვისი მხრიდანაც მოდიოდეს ის. მაგრამ, ამასთან მას, როგორც სიმბოლოს და ისტორიულ საფუძველს ჩვენი თანამედროვე სახელმწიფოებრიობისას, არ შეიძლება ავკიდოთ (დავაკისროთ) სხვა ვალდებულებანი, კერძოდ რეალური სახელმწიფოებრივი თუ საერთაშორისო ფუნქციონალური დატვირთვები, რომელთა მიმართ 26 მაისის აქტს ოდენ მისი ისტორიულ-ფუძემდებლური შინაარსი აკავშირებს ჩვენი პოლიტიკური და სახელმწიფოებრივი არსებობის დამოუკიდებლობის აღდგენის საფუძველად აღიარებულ დოკუმენტს.

ამიტომ სახელმწიფოებრივად (კონსტიტუციურად) მოქმედ და საყოველთაოდ აღიარებულ, საერთაშორისო ძალმოსილების მატარებელ დოკუმენტს მხოლოდ და მხოლოდ 1991 წლის 9 აპრილის „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი“ წარმოადგენს.

* * *

XIX საუკუნის სამოციანი წლების რეფორმების შემდეგ, როცა ადგილობრივი ორგანოების – ერობების შექმნა დაუშვეს, როგორც დ.ხვადაგიანი განმარტავს, ამ პირობებშიც კი კატეგორიულად გამოირიცხა, რომ დაპყრობილ ერებს და განაპირა პროვინციებს მინიჭებოდათ თუნდაც წმინდა სამეურნეო და არაპოლიტიკური ფუნქციების მატარებელი ინსტიტუციის შემოღების უფლება. ასე მოისპო უძველესი ქართული სახელმწიფოს არსებობის ყოველგვარი ნიშანწყალი.

ამიტომ ყოველივე ამის გაუთვალისწინებლად წარმოუდგენელია 1918 წლის 26 მაისს მიღებული და გაცხადებული „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის“ შეფასება, მისი რეალური მნიშვნელობის დადგენა.

ამ ისტორიული პროცესების გათვალისწინებით, 1918 წლის 26 მაისის აქტის სახელმწიფოებრივი და ისტორიული მნიშვნელობის დადგენისთვის აუცილებელია სამი ფუნდამენტური ღირებულების მომცველი მომენტის გამოყოფა, რომელნიც სრულად ასახავენ ამ დოკუმენტის ადგილსა და როლს თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში.

პირველი – მეფის რუსეთის შემადგენლობაში გუბერნიების სახით სრულად ინკორპორირებული ქვეყნის 117-წლიანი მონობიდან თავდახსნა – განთავისუფლება (მაშასადამე, ის პირველ რიგში არის განთავისუფლების აქტი).

მეორე – მსოფლიო ომის პროცესში შექმნილი საერთაშორისო პოლიტიკური ვითარებიდან გამომდინარე ქართველი ერის მიერ თავისი ნების გამოხატვა დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის ფორმირების თაობაზე, რათა თავი გადაირჩინოს გარეშე ძალების ახალი აგრესიისაგან და დამოუკიდებელ განვითარებას მტკიცე საფუძველი ჩაუყაროს (როგორც ეს გაცხადებულია დამოუკიდებლობის აქტში).

მესამე – ამ ორი ფუნდამენტური ღირებულებიდან გამომდინარე, ჩვენი ნაციონალური ისტორიისთვის სრულიად ახლებური სახელმწი-

ფოებრივი მმართველობითი ფორმის – დემოკრატიული რესპუბლიკის დადგენა.

სამწუხაროდ, „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი“-ს სახელდებაშიც და ტექსტშიც, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, სწორედ ეს პირველი და უმთავრესი მახასიათებელი – ქვეყნის იმპერიული უფლებიდან **განთავისუფლება** – არის ჩრდილში მოქცეული და, როგორც პრეამბულაში, ასევე ძირითად მუხლებშიც ირიბად ფიქსირდება ან კონტექსტში იკითხება.

პრეამბულაში ნათქვამია: „1917 წლის ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ დაუტევა რა რუსეთის ჯარმა ა/კ და დარჩნენ რა თავის ძალღონის ამარა საქართველომ და ა/კ თვით იდგეს თავისი საქმეების გაძლოლა“. ამასთან, 1918 წლის 26 მაისისთვის შექმნილი პოლიტიკური მდგომარეობა კი, როგორც იქვეა ნათქვამი, აუცილებლად მოითხოვდა, რომ „საქართველომ საკუთარი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია შექმნას და დამოუკიდებელი განვითარების მტკიცე საფუძველი ააგოს“.

აქტის შესავალში ნათქვამი: „დაუტევა რა რუსეთის ჯარმა ა/კ და დარჩნენ თავის ძალღონის ამარა“, ისევე, როგორც პირველი მუხლის პირველ ნაწილში გაცხადებული: „ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია“, რა თქმა უნდა, გულისხმობს რუსეთის იმპერიის მონობის უფლისგან **განთავისუფლებას**. ორივე შემთხვევაში მხოლოდ ამ უმთავრესი ფაქტის დაფიქსირების შემდეგ ხდება გაცხადება დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნის სურვილზე და მის მმართველობით ფორმაზე.

მაშასადამე, აქტის შესავალშიც და ძირითად მუხლებშიც შინაარსობრივად თავ-თავის კუთვნილ ადგილას (პირველ რიგში) ლაპარაკია 117-წლიანი მონობისგან **განთავისუფლებაზე** ისე, რომ თვით ეს ტერმინი – „განთავისუფლება“ ნახსენები არაა. უდავოა, ამას თავისი რეალური პოლიტიკური მიზეზი უნდა ჰქონოდა, თუმცა არც სოციალ-დემოკრატთა სუბიექტური მიდგომა (მარქსისტული იდეოლოგია) უნდა გამოგვჩვენებდეს მხედველობიდან. ამიტომ, აუცილებელია, რამდენიმე სიტყვით შევჩერდეთ ამ მიზეზების ახსნაზე.

* * *

ქრისტიანულმა „ერთმორწმუნე“ რუსეთმა, როგორც ისტორიულ მიმოხილვაში ვნახეთ, საქართველოს სრულად წაართვა არა მარტო

უმალლესი პოლიტიკური უფლება–სახელმწიფოებრიობა, არამედ საზოგადოებრივად ორგანიზების უფლებაც. კატეგორიულად გამოირიცხა „წმინდად სამეურნეო და არაპოლიტიკური ფუნქციის მატარებელი ინსტიტუციების შემოღების უფლება“ (დ.ხვადაგიანი). ამიტომ **დამოუკიდებლობის აქტით რუსეთის მონობისგან განთავისუფლებისა და პოლიტიკური სიცოცხლის განახლების სურვილის გაცხადება წარმოადგენს მის უპირველეს ღირებულებით ნიშანს**. მათზეა მიბმული ყველა დანარჩენი სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური მნიშვნელობის აქტები.

მიუხედავად ამისა, ეს უმთავრესი ფაქტი – რუსეთის უღლისგან განთავისუფლება, შესაბამისად, ტერმინი „თავისუფლება“ – „განთავისუფლება“ ამ დოკუმენტში მხოლოდ უძველესი ისტორიის თვალსაზრისითაა ხმარებული. ტექსტი სწორედ ასე იწყება: „მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში საქართველო არსებობდა როგორც თავისუფალი და დამოუკიდებელი სახელმწიფო“. უპირანი იქნებოდა, ეს ფორმულირება – თავისუფალი და დამოუკიდებელი – ასევე პარალელურად ასახულიყო **აქტის სახელდებაში**, რაც დღეს მრავალ გაუგებრობას აგვაცილებდა თავიდან, რაც მთავარია, მაშინ მასში (სახელდებაში) ზუსტად იქნებოდა ასახული ამ ფუძემდებლური დოკუმენტის არსი. სამწუხაროდ, ეს ასე არ მოხდა, რაც ავტორთა მიუხედავებლობის გამო კი არ მომხდარა, არამედ მას თავისი რეალური მიზეზი უნდა ჰქონოდა.

დამოუკიდებლობის აქტის ავტორები ცდილობენ მოფლიო ომის დასასრულისთვის შექმნილი ურთულესი პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებას და წონასწორობის დაცვას, ოქროს შუალედის მოძებნას დამარცხებულებს ან თითქმის უკვე დამარცხებულებსა და გამარჯვებულებს შორის, ისინი გრძნობენ, რომ მათთვის (საქართველოსთვის) ბოლომდე სანდო არც ერთია და არც მეორე (რაც მალე დადასტურდა კიდევ).

ავტორები გვერდს უვლიან რუსეთისგან განთავისუფლების ასწლოვან სწრაფვას, ე.ი. არ ახსენებენ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. **მათ მიერ დამოუკიდებლობის საკითხის დაყენებას ომისა და რუსეთის რევოლუციების შედეგად დამდგარი პოლიტიკური პროცესების მიერ გამოწვეული აუცილებლობით ხსნიან**. ამიტომაც, რომ აცხადებენ, დარჩნენ რა თავი-

სი ძალ-ღონის ამარა, **იძულებულნი გახდნენ** იზრუნონ საკუთარი ქვეყნის თავდაცვაზე დამოუკიდებლად, რომ მათი ეს გადაწყვეტილება იძულებითია და არა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის შედეგი. ჩვენეული „წითელი ინტელიგენციის“ იდიოტური თქმისა არ იყოს, ერიდებიან თავისუფლების „დროშის ფრიალს“.

მოცემულ კონტექსტში იძულებითობა უმთავრესი დიპლომატიური დატვირთვის მატარებელი ცნებაა. იძულებულნი იმიტომ გახდნენ, რომ **რუსეთმა თავისი ნაკისრი ვალდებულებანი ვერ შეასრულა** (როდის ასრულებდა?), ჯარი დაეშალა, მმართველი ინსტიტუტები მოიშალა და ჯარს უკან მიჰყვა, დარჩა ქვეყანა თავისი ძალღონის ამარა და ისიც ცდილობს, იპოვოს ახალი პოლიტიკური ვითარებიდან გამოსავალი – დამოუკიდებელი სახელმწიფო ორგანიზაციის შექმნით. ის ცდილობს, იპოვოს ახალი დასაყრდენი ძალა დასავლური დემოკრატიის სახით.

მაშინდელი ისტორიული მომენტისთვის რუსეთის მონობისგან განთავისუფლების საკითხისადმი ასეთი მიდგომა სავსებით გამართლებულად შეიძლება ჩაითვალოს, თუ მას ჩამოვაშორებთ სოციალ-დემოკრატების წიაღში გაბატონებულ რუსულ-მარქსისტული იდეოლოგიის გავლენას, რომელმაც თავისი შავი საქმე სულ მალე გააკეთა. როგორც ზ.გამსახურდია მიმართავდა ქართველ ხალხს, „საბოლოოდ ვერ გაიმარჯვა ეროვნულმა და ქრისტიანულმა იდეამ, ქართველობამ ვერ დააღწია თავი მარქსიზმის დამღუპველ იდეოლოგიას... და 26 მაისი 25 თებერვლით შეიცვალა“. შესაბამისად, გამოდის, რომ საერთაშორისო „ყრუ ძალების“ და რუსული შოვინიზმის არგალიზიანების რენეგატული „პოლიტიკა“, რომლის აღორძინებასაც დღეს ესწრაფვიან, არახალია და ჩანასახობრივ ფორმაში უკვე იმ პირველ დოკუმენტში გვაქვს დაფიქსირებული.

არგალიზიანების პოლიტიკამ თავის აპოგეას მიაღწია და დომინანტური მდგომარეობა დაიკავა, რა თქმა უნდა, საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ეპოქაში, როცა „კომუნისტური ტოტალიტარიზმი 70 წლის მანძილზე ცდილობდა 26 მაისის იდეების მოსპობას, თავისუფლების სულის ჩაკვლას“ (ზ.გამსახურდია, მიმართვა).

მაშასადამე, პირველი პრეზიდენტის ზუსტი განმარტებით, **26 მაისის უმთავრესი იდეა არის თავისუფლებისკენ (განთავისუფლებისკენ) სწრაფვა**. მასში ცოცხლობს მთელი ეროვნული

აზრი, ეროვნული იდეა. თავისუფლების ეს იდეა იყო უპირველესი სამიზნე არა მარტო იმპერიული ძალებისთვის, არამედ მათი ადგილობრივი დამქაშებისთვის, რენეგატებისთვის, „ნითელინტელიგენციად“ ფორმირებულ სხვადასხვა ჯურის შტრეიკბეხერთა და ფსევდოკულტურის ადეპტათათვის.

მაგრამ მათ ვერ ჩაკლეს ეროვნული თავისუფლებისთვის ბრძოლის იდეა. „... იმპერიის მსახურმა რენეგატებმა საბოლოოდ ვერ ჩაკლეს ეროვნული აზრი, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, იგი კვლავ ფენიქსისებრ აღორძინდა, როცა დადგა იმპერიის მწუხრი, კვლავ აფრიალდა 26 მაისის დროშები“ (იქვე). რაშია „26 მაისის აქტის“ იდეური საზრისი? ის, უპირველეს ყოვლისა, წარმოადგენს იმპერიის უღლიდან განთავისუფლების დოკუმენტს, რომელსაც თავისი ეს მნიშვნელობა ბოლომდე, ახალი ოკუპაციისა და საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკათა კავშირში ძალად განევრიანების შემდეგაც არ დაუკარგავს.

ამიტომ 70 წლის განმავლობაში დაუნდობლად ებრძოდნენ კომუნისტური იმპერია და მისი ადგილობრივი წარმომადგენლები განთავისუფლებისკენ სწრაფვის ყოველგვარ გამოვლინებას, მაგრამ ვერ ჩაკლეს თავისუფლების სული, „ისევ აფრიალდა 26 მაისის დროშები“.

ამდენად, „26 მაისის აქტის“ უმთავრესი საზრისი და პრაქტიკულად განხორციელებული ფაქტი რუსეთი იმპერიის მონობის უღლიდან განთავისუფლებაა, რაც დოკუმენტში სახელდებით არაა დადასტურებული, ის „ჩრდილქვეშ“ ექცევა მიუხედავად იმისა, რომ ამ ფაქტის სახელდებით დაფიქსირების მნიშვნელობა კარგად უწყიან ავტორებმა. ეს კარგად ჩანს იქიდან, რომ, როგორც ძირითადი დოკუმენტის პირველივე სტრიქონში, ასევე დამატებაშიც, დიდი სიფრთხილით, მაგრამ მაინც ხმარობენ ამ ტერმინს, ჯერ ისტორიულ კონტექსტში, რომ საქართველო ისტორიულად თავისუფალი და დამოუკიდებელი ქვეყანა იყო, ხოლო დამატებაში პირდაპირაა მითითებული, რომ „დღიდან საქართველოს ანექსიისა ქართველ პატრიოტთა ოცნებას თავისუფალი და დამოუკიდებელი საქართველო შეადგენდა“.

მიუხედავად ასეთი „დიპლომატიური სვლისა“ – პოლიტიკური სიფრთხილისა, აქტი ისტორიულ კონტექსტში, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის პარალელურად ფიქსირებით

ინყება: „საქართველო არსებობდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო“, რაც დოკუმენტის პირველ მუხლში, როგორც ზემოთაც ითქვა, შინაარსობრივად აისახა: „ამიერიდგან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია“, ე.ი. **საქართველო პოლიტიკურად განთავისუფლებულია იმპერიული უღლიდან**. იმავე მუხლის მეორე ნაწილში კი გაცხადებულია ამ პოლიტიკური თავისუფლების მიზანი და საბოლოო შედეგი – „საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა“. ე.ი. საქართველო, როგორც სუვერენულ უფლებათა მატარებელი – თავისუფალი ქვეყანა, დამოუკიდებელ სახელმწიფოებრიობას მიეღობის.

ჩვენი შეხედულებით, აქტის პირველ მუხლში დაფიქსირებული ეს ორი დამოუკიდებელი მოცემულობა დამატებით განმარტებას არც უნდა მოითხოვდეს, მაგრამ მაინც, რამდენადაც პირველი და უმთავრესი ისტორიული ფაქტი – იმპერიული უღლისგან განთავისუფლება (თავისუფალი ნების მოპოვება) მისგან მომდინარე მეორე ფაქტის – დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნის სურვილის გაცხადების „ჩრდილქვეშ“ მოექცა და ვერ პოვა ასახვა ამ ფუძემდებლური დოკუმენტის სახელდებაში, იძულებული ვართ თუნდაც რამდენიმე წინადადებით უფრო სიღრმისეულად შევხვით მას და ჩავწვდეთ ამ ორი ცნების არსს მოცემული დოკუმენტის კონტექსტში.

* * *

„საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის“ 1-ელ და მე-2 მუხლებში გაცხადებული სამი უმთავრესი ღირებულებითი ნორმა: თავისუფლება (განთავისუფლება), დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნა და მისი არსებობის პოლიტიკური ფორმის განსაზღვრა, წარმოადგენს იმ სამერთიან ფაქტორს, რომლის ძალითაც ის იქცა საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტისთვის ფუძემდებლური დანიშნულების დოკუმენტად.

ზემოთ აღვნიშნეთ და კიდევ განვმეორდებით: აქტში იმის დაფიქსირება, რომ საქართველო ისტორიულად იყო თავისუფალი და დამოუკიდებელი სახელმწიფო, იმის გაცხადებაცაა, რომ მან ეს სახელმწიფოებრიობა **დაკარგა**, რუსეთთან საერთაშორისო ნორმებზე დამყარებული ხელშეკრულებით გაფორმებული

ავტონომიური უფლებების 1801–1864 წლების განმავლობაში თანდათანობით და ძალადობრივად წაგლეჯით. ამასთან იმის შესხენებაცაა, რომ საქართველოს ანექსიის ხანიდან **ქართველ პატრიოტთა ოცნების და ბრძოლის საგანს** რუსული შოვინისტური იმპერიის უღლისგან **განთავისუფლება წარმოადგენდა**. შესაბამისად, ყოველივე ეს აშკარად მიუთითებს იმაზე, რომ ამ აქტის უმთავრეს მიზანს წარმოადგენდა რუსეთის იმპერიის ბარბაროსული ჩაგვრისგან თავდახსნის – განთავისუფლების გაცხადება.

მაშასადამე, ამ „აქტის“ ძირითადი არსი იმაშია, რომ ის საყოველთაოდ აცხადებს ეროვნული თავისუფლების დაბრუნებისა და პოლიტიკური უფლებების რეამინირების ისტორიულ ფაქტს.

* * *

იმპერიული მონობის უღლისგან განთავისუფლების გაცხადება თავისთავად არ ნიშნავს სრულფასოვან დამოუკიდებლობას. ის პირველ რიგში წარმოადგენს დამოუკიდებლად არსებობის ატრიბუტს, რომლის გარეშე თვით ეს თავისუფლება დაიღუპება. ამიტომ ეს ახლად მოპოვებული თავისუფლება თავისი მუდმივი და პერნამენტული განვითარებისთვის მოითხოვს პოლიტიკურად ორგანიზებულობას – დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ არსებობას, პირველ რიგში, ამისი სურვილის გაცხადებას და მისი აღსრულების დაუყოვნებლივ დაწყებას; ვინაიდან დასაშვებია, იმპერიის მონობისგან განთავისუფლებულმა ხალხმა არ მოინდომოს მოპოვებული თავისუფლების **პოლიტიკურად სრულად რეალიზება** და თავისი თავისუფლების ნილი ძალით თუ ნებით გაიყოს სხვა ხალხთან, რისი მრავალი მაგალითი გვაქვს XIX საუკუნეში, ერი–სახელმწიფოთა ფორმირების პროცესში, თუ XX საუკუნეში, I და II მსოფლიო ომების შემდგომ სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური მონყობის აქტებში. **ამიტომ საქართველოს დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადება უპირველესად არის მოპოვებული თავისუფლების პოლიტიკურად სრულად რეალიზების სურვილის გაცხადება**. ის უარს აცხადებს ამ თავისუფლების სხვა ქვეყნებთან და ხალხებთან განაწილებაზე (ფედერალურ კავშირებზე).

თავისუფლების სახელმწიფოებრივად განხორციელების სოციალური და პოლიტიკური ფორმაა გაცხადებული მეორე მუხლში: „დამოუკიდებელი საქართველოს პოლიტიკური ფორმა

დემოკრატიული სახელმწიფოა“. ახლად ფორმირებული ქართული სახელმწიფოს ეს სრულიად ახლებური, მისთვის უცხო ფორმა მმართველობისა განსაზღვრავს ამ აქტით გაცხადებულ შიდასახელმწიფოებრივ და საერთაშორისო ურთიერთობათა როგორც პოლიტიკურ, ასევე სამართლებრივ ნორმებსა და ვალდებულებებს.

ამ აქტის უდიდესი ღირსება იმაშია, რომ ის იმპერიული უღლისგან განთავისუფლების შედეგად მოპოვებული ფუნდამენტური უფლებების პარალელურად იღებს იმ ვალდებულებებს, რომელნიც ერთობლიობაში ქმნიან დემოკრატიული სახელმწიფო წყობილების სრულყოფილ სახეს.

აქტის მე-4, მე-5 და მე-6 მუხლებში გაცხადებულია, რომ საქართველოს სურს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წევრთან კეთილმეზობლური ურთიერთობა დაამყაროს; თავის საზღვრებში თანასწორად უზრუნველყოს მოქალაქეთა სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს, განურჩევლად ეროვნებისა და სქესისა; შესაბამისად, განვითარების თავისუფალ ასპარეზს გაუხსნის მის ტერიტორიაზე მოსახლე ყველა ერს. სწორედ ამ ნორმების სრული დაცვით შეიქმნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუცია, რომელიც ვერ ამოქმედდა ახალი ბოლშევიკური ოკუპაციისა და ანექსიის შედეგად.

კიდევ ერთი საყურადღებო მუხლი ამ აქტიდან, რომლის ირგვლივაც დავა-კამათი დღემდე გრძელდება და კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ ნეოკომუნისტთა და კრიმინალთა „პუტჩისტური ალიანსის“ მთავრობის სპეკულაციის საგნად იყო ქცეული. მე-3 მუხლში ნათქვამია: „საერთაშორისო ომიანობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა“. ამჯერად ჩვენ არ შევუდგებით ამ მუხლში ჩადებული შინაარსის გახსნას, მხოლოდ იმ ცნებისკენ მივაპყრობთ მკითხველის ყურადღებას, რასაც დღეს ნაკლებად ექცევა ყურადღება, არადა, ამ მუხლის მთავარი საზრისმწარმოებელი სწორედ ეს ცნებაა: „**საერთაშორისო ომიანობა**“. მას დღევანდელი გაგებით აღიქვამენ და სახელმწიფოთა შორის მიმდინარე ყოველგვარი ომის გაგებით ესმით, სინამდვილეში სულ სხვანაირადაა საქმე. „მსოფლიო ომი“, როგორც ცნება, გვიან დამკვიდრდა, თვით ომის მიმდინარეობის პროცესში და შემდეგაც მას ეძახდნენ „საერთაშორისო ომს“. აქედანაა გადმოტანილი და

ნანარმოები „აქტში“ ცნება „საერთაშორისო ომიანობა“. მასში (ცნებაში) პირველ რიგში იგულისხმება პირველი მსოფლიო ომი, მისადმი დამოკიდებულება და არა ზოგადად პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის კლასიკური ცნება.

ამდენად, დამოუკიდებლობის აქტში გაცხადებული ნეიტრალიტეტი კონკრეტულ ისტორიულ მოვლენას – პირველ მსოფლიო ომს მიემართება. მართალია, გვიან პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის ასახვის მცდელობა 1921 წლის კონსტიტუციაში გვაქვს, მაგრამ მას საერთაშორისო დოკუმენტის ხარისხი არასდროს ჰქონია (ისედაც, „ნეიტრალიტეტი“ სპეციფიკური დატვირთვის მატარებელია).

მოკლედ, ეს ისტორიული აქტი იყო XIX ს. და XX ს. დამდეგის საქართველოს ეროვნული და სოციალური მოძრაობის კვალობაზე „საერთაშორისო ომიანობის“ პროცესში დამდგარი შედეგის გამომხატველი ისტორიული დოკუმენტი, რომლის საფუძველზეც ფორმულირებული ახალი ქართული სახელმწიფო და მისი მმართველობითი ფორმა – დემოკრატიული რესპუბლიკა საყოველთაო მონონებას იმსახურებდა. სწორედ დამოუკიდებლობის აქტით გაცხადებული იმ ხანისთვის წარმოუდგენლად შორს წასული დემოკრატიული ნორმების დეკლარირების გამო იყო, რომ ევროპულმა ლიბერალურ-დემოკრატიულმა საზოგადოებამ საქართველოს ახლად ფორმირებად დემოკრატიულ რესპუბლიკას უმაღლესი შეფასება მისცა და ომის შემდგომი ევროპული ქვეყნების სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური მოწყობის ნიმუშადაც კი შერაცხეს.

დემოკრატიულობის ასეთმა მაღალმა შეფასებამ წამოსწია წინა პლანზე დამოუკიდებელი რესპუბლიკის ხარისხი და სრულად დაიწრდილა ამ დოკუმენტის უმთავრესი ისტორიული მისია – რუსეთის იმპერიის მონობის უღლიდან **განთავისუფლებისა**. არადა, **სწორედ თავისუფლების იდეა იყო, რომ ასულდგმულებდა დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის იდეას** და როცა „დადგა იმპერიის მწუხრი ... კვლავ აღზევდა თავისუფლების სული“. მაშასადამე, საქართველოს პირველი დამოუკიდებელი რესპუბლიკის არსი მხოლოდ ნაწილობრივ ასახავს იმ მოვლენათა საზრისმომცველობას, რაც ამ „აქტის“ საფუძველზე განხორციელდა და რამაც მას შესძინა თანამედროვე დამოუკიდებელი საქართველოს არსებობის უმთავრესი დოკუმენტის – „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლო-

ბის აღდგენის აქტის“ საფუძვლის მნიშვნელობა, ფუძემდებლური საზრისი.

ამდენად, 1918 წლის 26 მაისის „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის“ შეფასებისას გამოკვეთილი ეს სამი უმთავრესი კრიტერიუმი: რუსული იმპერიული მონობის უღლისგან განთავისუფლება; საქართველოს მოსახლეობის (ერის) ნების გაცხადება დამოუკიდებელი სახელმწიფოს აშენებაზე; რუსეთის თვითმპყრობელობის მიერ გაუქმებული ათასწლეულგამოვლილი სამეფო-დინასტიური მმართველობითი სისტემის ადგილზე (ნაცვლად) ჩვენ ისტორიისთვის სრულიად ახლებური მმართველობითი ფორმის – დემოკრატიული რესპუბლიკის დაწესება – წარმოადგენდნენ იმ გარდაუვალი ღირებულებების მატარებელ ნორმებს, რომლებმაც ახალი სიცოცხლე შეიძინეს 1991 წლის 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის მიღებით.

ამიტომ აუცილებელია 1918 წლის 26 მაისისადმი მიძღვნილი სახალხო დღესასწაული ატარებდეს ამ სამივე ღირებულებითი კრიტერიუმების მომცველ სახელდებას. ეს უაღრესად სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკითხია. მისადმი ასეთი სამართლებრივი მიდგომა ალადგენს არა მარტო რეალურ სახეს ამ ისტორიული დოკუმენტისა და მის საფუძველზე განხორციელებული მოვლენებისა, არამედ წერტილს დაუსვამდა თანამედროვე ქართული სახელმწიფოს ფორმირების უმთავრესი დოკუმენტის – დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის ისტორიულ საფუძვლად მიღებული ამ დოკუმენტისადმი (საერთოდ, მოვლენისადმი) ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას (თუნდაც იმას, რომ ეს დამოუკიდებლობა ძალად მოგვეცა, რომ ის უღლეური იყო და ა.შ. ყოველივე ეს ბოლშევიკურ-საბჭოური ნარატივია, რომლისგანაც დღემდე ვერ განთავისუფლებულან მავანნი). ასეთი მიდგომა ამ საკითხისადმი, გაცნობიერებულად თუ გაუცნობიერებლად, დღევანდელი მისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, დანაშაულის ტოლფასია, ვინაიდან ის იმათ წისქვილზე ასხამს წყალს, ვისაც ჩვენი **განთავისუფლება რუსეთის მონობის უღლისაგან** და პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გაცხადება ჩირადაც არ უღირდათ და არ უღირთ. ისინი მხოლოდ საკუთარ ინტერესთა თვალთახედვის პრიზმიდან შეავლებდნენ და შეავლებენ ხოლმე მას თვალს, არაფერი რომ არ ვთქვათ ჩვენს

დაუძინებელ მტერზე – რუსულ შოვინისტურ იმპერიაზე; ის კი არადა, უნდათ თუ არ უნდათ, ასეთი ცალტვინა მიდგომა რუსეთის მონობისგან განთავისუფლების აქტისა და განხორციელებული ფაქტისადმი, რუსული თავაშვებული თარეშის დამნახველ ჩვენს შუასაუკუნეობრივ ისტორიულ მტრებშიც აღვიძებს ინსტინქტს თავიანთი ძველი „უფლებების“, განახლებისა თუ არა, გახსენებისა მაინც. აი, სანამდე მივყავართ თითქოსდა ძალზე ბუნებრივი საკითხისადმი, როგორცაა სახალხო დღესასწაულების დადგენა, არასახელმწიფოებრივ, არასამართლებრივ და, რაც მთავარია, არაგონივრულ მიდგომას.

* * *

სანამ შევეხებოდეთ 1991 წლის 9 აპრილის აქტს და ამ ორი აქტის ურთიერთმიმართების საკითხს, აუცილებელია მხედველობიდან არ გამოგვრჩეს იმ უდიდესი ძალისხმევის აღნიშვნა, რაც პირველი რესპუბლიკის ხელისუფლებამ, მიუხედავად მთელი რიგი შეცდომებისა (პირველ რიგში, როგორც ზემოთაც შევეხეთ, მმართველი პარტიის მარქსისტული იდეოლოგიიდან რომ მომდინარეობდა), გასწია ემიგრაციაში წასვლით და ხელისუფლების სტატუსის დე იურე შენარჩუნებით.

„პირველი რესპუბლიკის“ ხელისუფლებამ თავისი არსებობის არასრულ სამ წელიწადში, მაშინდელი უმძიმესი მსოფლიო ომისა და კრიზისის ფონზე, შეძლო ზოგიერთი ძალიან წარმატებული რეფორმების გატარება. ზვიად გამსახურდია, როგორც ზემოთაც ვთქვით, თავის მიმართვაში 26 მაისის გამო აღნიშნავს: „ას ჩვიდმეტი წლის მონობის შემდეგ კვლავ აღორძინდა ეროვნული სახელმწიფოებრიობა; ჩატარდა არჩევნები, შეიქმნა პარლამენტი“, ე.ი. გატარდა ფუძემდებლური სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური ღონისძიებები. ამან კი შესაძლებელი გახადა მთელი რიგი სოციალური და სამეურნეო რეფორმების გატარების დაწყება. გატარდა მიწის რეფორმა, რის შედეგადაც გლეხებს გაუჩნდათ მიწაზე კერძო საკუთრების მოპოვების უფლება, დაიწყო განათლების რეფორმა, რამაც სულზე მიუსწრო ქართულ ენას და კულტურას და გადაარჩინა ის სრულ დენაციონალიზაციას (ამის შემდეგ თვით კომუნისტ-ინტერნაციონალისტებმაც კი ვერ გაბედეს, რუსული-შოვინისტური საგანმანათლებლო-კულტურული-ტოტალური პოლიტიკის გაგრძელება თუ აღორძინება

და იძულებულნი იყვნენ, ტაქტიკა შეეცვალათ). იმ ხანისთვის საკმარისად დემოკრატიული სახე მიიღო რეფორმირების გზაზე შემდგარმა სასამართლო სისტემამ. იქმნება შეიარაღებული ძალები და ა.შ. მოკლედ, მიუხედავად საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან იგნორირებისა და იზოლაციისა, რუსეთის უღლისგან განთავისუფლებული ქვეყანა ფორმირდება დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ – დემოკრატიულ რესპუბლიკად. ის განაგრძობს ფუნქციონირებას და ახდენს განთავისუფლების აქტით მის მიერვე დეკლარირებული უფლებებისა და ვალდებულებების ცხოვრებაში რეალიზებას.

ამ წმინდად დემოკრატიულ ღირებულებებზე აგებული სახელმწიფოებრიობის აღდგენის დეკლარირება ხდება 1991 წლის 9 აპრილის აქტით.

მაშინ კი, იმ მსოფლიო კრიზისის ეპოქაში, როცა ცივილიზებული სამყარო და განსაკუთრებით დასავლეთი დემოკრატიის აღორძინებისა და განვითარების ნაცვლად ორსულდებოდა ფაშიზმზე და ეთამაშებოდა ახლად შობილ რუსულ-შოვინისტურ სოციალიზმსა და მსოფლიო რევოლუციის ავანგარდს „კომუნისტურ ინტერნაციონალიზმს“, ჩვენში „საბოლოოდ ვერ გაიმარჯვა ეროვნულმა და ქრისტიანულმა იდეამ“, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა დაემხო ბოლშევიკური ოკუპაციის შედეგად. დაიწყო ახალი რუსული ანექსია. ზვიად გამსახურდიას მოსწრებული თქმით, „26 მაისი 25 თებერვლით შეიცვალა“. დადგა ჟამი „26 მაისის იდეების მოსპობისა, თავისუფლების სულისკვეთების ჩაკვლისა“. მაგრამ ვერც ამ მხეცური ჟინის ინსტინქტის განხორციელება შეძლო ბოლომდე შვიდთავიანმა და ათრქიანმა მხეცმა – კომუნისტურმა იმპერიამ და როცა დადგა ჟამი, კვლავ აფრიალდა 26 მაისის – თავისუფლებისათვის (განთავისუფლებისათვის) ბრძოლის დროშები.

ამ ჟამის მოახლოებისთვის ძალზე მნიშვნელოვანი იყო ის გარემოება, რომ კომუნისტური ოკუპაციისა და ანექსიის შედეგად ემიგრაციაში აღმოჩენილ ხელისუფლებას დემოკრატიული წესებით მისთვის ბოძებულ ძალაუფლებაზე უარი არ უთქვამს, ბრძოლა არ შეუწყვეტია მისი დაბრუნებისთვის; სხვა პოლიტიკური ძალისთვის ამ ძალაუფლების გადაცემის დამადასტურებელი არავითარი სამართლებრივი საბუთი არ დაუტოვებია. შესაბამისად, საქართველოში რუსული ბოლშევიკური ნითელი გვარდიის შემოჭრა დაფიქსირდა, როგორც **ოკუპაცია** შემ-

დგომი ანექსიის მიზნით. ყოველივე ამან დიდად გააადვილა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება იურიდიული და საერთაშორისო სამართლის ნორმების თვალსაზრისით. თვითონ 1918 წლის 26 მაისის აქტს მიეცა ფუძემდებლური – ისტორიული დოკუმენტის მნიშვნელობა.

ჩვენი ისტორიისთვის ამ მნიშვნელოვან ფაქტზე მსჯელობისას აუცილებლად უნდა გვახსოვდეს ის გარემოება, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქმე ეხება არა სუბიექტურ მომენტს – მიგრანტული ხელისუფლების ნებელობის საკითხს, არამედ ის განპირობებული და ზურგამაგრებული იყო როგორც რუსული კოლონიალური უღლისგან განთავისუფლებისთვის საუკუნოვანი ბრძოლის ისტორიული გამოცდილებით, ასევე იმ პოლიტიკური და დიპლომატიური ღონისძიებებით, რომლებიც განხორციელდა პირველი რესპუბლიკის არსებობის პერიოდში.

ამ თვალსაზრისით უდიდესი მნიშვნელობის ფაქტი იყო რუსეთთან სამშვიდობო ხელშეკრულების გაფორმება იმ სიტუაციაში, როგორც ზემოთაღნიშნულ ითქვა, როცა ევროპის ქვეყნები საბჭოთა რუსეთს ეთამაშებოდნენ და რუსეთის მონობისგან თავდახსნის ქვეყნების ბედი ფეხზე ეკიდათ. ამის დასტურად ისიც კმარა, რომ 1920 წლის შემოდგომაზე დამოუკიდებელ საქართველოს სტუმრად ეწვივნენ II სოციალისტური ინტერნაციონალის ლიდერები რამზეი მაკდოლანდი, კარლ კაუტცკი, ესთელ სნოუდენი და სხვები და განაცხადეს: საქართველოს დემოკრატიამ შეძლო მოპოვებული თავისუფლების შენარჩუნება და თავისუფლებისთვის ამ ბრძოლაში მას შეუძლია იქონიოს მსოფლიო პროლეტარიატის თანხმობისა და თანადგომის იმედი. დასავლეთისათვის ამას ერთი ნერვიც არ შეუტოკებია და არც კი უცდიათ, ოდნავ მაინც ხელი შეეშალათ ბოლშევიკური რუსეთის აგრესიისთვის ამიერკავკასიაში; ეს, მიუხედავად იმისა, რომ ბოლშევიკური რუსეთის ინტერესებსა და, შესაბამისად, უახლოეს მიზნებზე ამიერკავკასიაში, ეროვნებათა საქმეთა მთავარი წარმმართველი საბჭოთა რუსეთში – სტალინი ყოველგვარი დიპლომატიის გარეშე, საჯაროდ აცხადებდა: „რევოლუციისთვის კავკასიას დიდი მნიშვნელობა განისაზღვრება არა მარტო იმით, რომ იგი ნედლეულის, სათბობისა და სურსათის წყაროა, არამედ მისი მდებარეობითაც ევროპისა

და აზიის შუა, კერძოდ, რუსეთსა და თურქეთს შუა, აგრეთვე უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური და სტრატეგიული გზების არსებობით... ბოლოს და ბოლოს, ვინ მოიკიდებს ფეხს კავკასიაში, ვინ ისარგებლებს ნავთობითა და აზიის სიღრმეში უაღრესად მნიშვნელოვანი გზებით, რევოლუცია თუ ანტანტა, ეს არის მთელი საკითხი“.

ასეთ მძიმე ვითარებაში ჩავარდნილი საქართველოსთვის, სამოქალაქო ომში გამარჯვებულ ბოლშევიკურ რუსეთთან რაღაც დონეზე ურთიერთობის დალაგება შვების მომცემი უნდა ყოფილიყო თუნდაც დაყრუებული დასავლეთის მხრიდან ყურადღების მისაქცევად.

1920 წლის 7 მაისს დაიდო რუსეთ-საქართველოს ხელშეკრულება, რომელიც არეგულირებდა მათ შორის ურთიერთობას. **რუსეთმა საქართველოს სახელმწიფო აღიარა ისტორიულად არსებულ საზღვრებში, აფხაზეთით, შიდა და ქვემო ქართლით, აჭარით, საინგილოთი.**

დღეს ყურადღებას ამახვილებენ იმაზე, რომ არც რუსეთსა და არც საქართველოს ცნობდნენ საერთაშორისო სამართლის სუბიექტად დასავლური ქვეყნები, მაგრამ მთავარი მაინც იყო არა დე იურე ვითარება, არამედ თუ რა ხდებოდა დე ფაქტო.

რუსეთ-საქართველოს შორის სამშვიდობო ხელშეკრულების გაფორმება ნიშნავდა მეტროპოლიის მიერ თავისი კოლონიის სუვერენიტეტის აღიარებას საერთაშორისო მასშტაბით, რასაც ვერასდროს დაჩრდილავს რუსული დიპლომატიის ვერაგული წესი, არად ჩააგდოს მის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტით ნაკისრი ვალდებულებანი, იქნება ის საერთაშორისო ნორმებით აღიარებული თუ ორმხრივი სახელმწიფოებრივი ურთიერთობით განსაზღვრული, რუსული წესი, რომელიც მხოლოდ ბოროტ და ტლანქ სამხედრო ძალმომრეობაზე აკეთებს გათვლას.

100 წლის წინანდელ ისტორიას თავი რომ დავანებოთ, ამას დღევანდელი უფრო ნათლად გვიდასტურებს.

ამიტომ ამ ხელშეკრულების კრიტიკოსებმა უნდა გაითვალისწინონ რუსული გენეტიკის, რუსული ხასიათის ეს თვისება. შესაბამისად, უდავოა, მაშინ რომც არ დაედოთ ეს ხელშეკრულება, ისინი საქართველოს ოკუპაციას დასავლეთის ნაყრუების ფონზე მაინც მოახდენდნენ, როცა ამის ჟამი დადგებოდა. ჩვენ კი ამ დადებით შედეგს ვერ მივიღებდით, რაც ამ

ხელშეკრულებით მივიღეთ, პირველ რიგში, ის, რომ **სამუდამოდ დადასტურდა რუსეთის კოლონიალური უღლისგან საქართველოს განთავისუფლება**. ამას მოჰყვა ასევე მნიშვნელოვანი საერთაშორისო ფაქტი – საქართველოს, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს, აღიარება მრავალი ქვეყნის მიერ.

ამდენად, რუსეთმა 1920 წლის 7 მაისს დადებული ხელშეკრულებით აღიარა საქართველოს სრული განთავისუფლება რუსეთის იმპერიის შემადგენლობიდან, რომ საქართველო წარმოადგენდა დამოუკიდებელ პოლიტიკურ სუბიექტს, რომელთანაც ის დებდა თანასწორუფლებიან ხელშეკრულებას. ამას კი მოჰყვა საერთაშორისო მასშტაბით მისი დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ცნობა. ეს იყო უმნიშვნელოვანესი რეალ-პოლიტიკური ფაქტი, რომელსაც თავისი მნიშვნელობა მოვლენათა შემდგომი ტრაგიკული განვითარების ფონზეც არ დაუკარგავს. სწორედ მან მისცა საშუალება პირველი რესპუბლიკის მთავრობას, არანაირი პოლიტიკურ-სამართლებრივი ბერკეტი არ მიეცა ბოლშევიკური ოკუპაციის შედეგად დამყარებული რეჟიმისთვის და განეგრძო ბრძოლა დევნილობაში.

ოკუპანტები ცდილობდნენ მენშევიკურ მთავრობასთან მოლაპარაკების გამართვას. მათ სურდათ, ისინი დარჩენილიყვნენ ქვეყანაში და „მშვიდობიანად“ მოეგვარებინათ ხელისუფლების საკითხი, ამას კი რაც მოჰყვებოდა, ნათელი იყო: 25 ოქტომბრის პეტროგრადის გადატრიალების მაგალითზე, ე.ი. შეიარაღებულ ძალების ზენოლით ძალაუფლების საბჭოებისთვის გადაცემა და დემოკრატიული მმართველობითი სისტემის სრული ლიკვიდაცია, პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება და რეპრესიები. აქედან გამომდინარე, იმავე გზით მოხდებოდა საქართველოს რესპუბლიკის რუსეთის საბჭოთა იმპერიასთან „ნებაყოფლობით“ სამართლებრივი ნორმების დაცვით მიერთება.

ამდენად, ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, თამამად შეიძლება ითქვას, მიუხედავად მთელი რიგი შეცდომებისა, ძალზე მნიშვნელოვანი, გადამწყვეტიც კი, იყო ის გარემოება, რომ პირველი რესპუბლიკის მთავრობას ხელი არ მოუწერია არანაირ იურიდიულ დოკუმენტზე, რომლითაც ის დააფიქსირებდა სახელმწიფო ძალაუფლების რაღაც ფორმით სხვა პოლიტიკურ ძალაზე გადაცემას. ასეთ შემთხვევაში ის

ლეგიტიმაციას მისცემდა რუსულ-ბოლშევიკურ ოკუპაციას და მის შედეგად დამდგარ შედეგს: საქართველოს ფაქტობრივ ანექსიას.

მას არ უღიარებია არც საბჭოთა საქართველო და არც სსრ კავშირი. შესაბამისად, საქართველოც მიიჩნეოდა რუსეთის მიერ ოკუპირებულ და ანექსირებულ ქვეყნად, „რასაც უამრავი დოკუმენტი და ევროპული ქვეყნების მიერ მიღებული რეზოლუცია ადასტურებს“ (დ.ხვადაგიანი).

* * *

მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ემიგრაციული მთავრობის მდგომარეობა დროთა განმავლობაში სულ უფრო მძიმდებოდა, მას საქართველოს ოკუპანტურ-ბოლშევიკური რეჟიმის არაღიარების სტრატეგიული გეზისთვის არასდროს უღალატია. ამდენად, ბრძოლა თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისთვის უწყვეტად გრძელდებოდა იმ დღიდანვე, როცა რუსეთის იმპერიამ მოახდინა საქართველოს ხელახალი ანექსია. მაშასადამე, ქართული დამოუკიდებელი სახელმწიფო აგრძელებდა დე იურე ასრებობას, მიუხედავად იმისა, რომ 1922 წლის 30 დეკემბერს გაფორმდა ახალი სახელმწიფო – სსრკ, რომლის შემადგენლობაში ჯერ ა/კ ფედერაციის სახით შემდეგ კი დამოუკიდებლად შედიოდა საბჭოთა საქართველო. როგორც 1991 წლის 9 აპრილის საგანგებო სხდომაზე ზ.გამსახურდია აღნიშნავდა, ეს იყო „საქართველოს საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში ძალდატანებითი შეყვანა“. ხოლო შემდგომმა პროცესებმა დაადასტურეს, რომ „საქართველოში საბჭოთა კონსტიტუციით თითქოსდა გარანტირებული სახელმწიფოებრიობა, ადამიანის უფლებები რეალურად არ არსებობდა“, რასაც ქართველი ხალხი შინაგანად არასდროს შეჰგუებია და იბრძოდა დაკარგული სახელმწიფოებრიობის აღდგენისათვის. ამ ბრძოლას პრაქტიკულად და სიმბოლურადაც განახორციელებდა ემიგრაციული მთავრობა მაშინაც კი, როცა ემიგრაციულ მთავრობის მდგომარეობა ძალზე გართულდა და საფრანგეთის ხელისუფლებამ, გერმანული აგრესიით შეშინებულმა, გეზი აიღო საბჭოთა კავშირთან დაახლოებისკენ, მან უყოყმანოდ განირა ემიგრანტული მთავრობის ინტერესები და „გააუქმა საქართველოს მთავრობის ოფიციალური დელეგაცია“. ამას მოჰყვა საფრანგეთში თავმოყრილი მეტ-ნაკლებად ორგანიზებული

ემიგრაციული ძალების მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მიმოფანტვა. ერთმა ნაწილმა იქვე, საფრანგეთში, პარიზის მახლობლად სოფ. ლევილში შეიძინა მამული. ის იქცა ემიგრაციის პოლიტიკურ ცენტრად. ახლა უკვე აქედან მიმდინარეობდა არალიარების სტრატეგიის წარმართვა.

მაშასადამე, ქართული დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა დე იურე თითქმის უწყვეტად აგრძელებდა არსებობას. ამასთან, საქართველოს, როგორც ზემოთ, ზ.გამსახურდიას სიტყვაში აღინიშნა, კონსტიტუციით გარანტირებული ჰქონდა სახელმწიფოებრიობა, მაგრამ ის რეალურად არ არსებობდა. თუმცა სახელმწიფოებრიობა და ავტონომიურობა დე იურე აღიარებული იყო საერთაშორისო დონეზე. ასეთ დე იურე არსებობას სახელმწიფოებრიობის თავისი პოლიტიკური მნიშვნელობა ჰქონდა და მან კიდევაც გამოიღო ნაყოფი, როცა დადგა „იმპერიის მწუხრი“.

* * *

ეროვნული მოძრაობის ძალისხმევით, 1990 წლის 9 მარტს საბჭოთა საქართველოს უმაღლესმა საბჭომ მიიღო დადგენილება საქართველოს სახელმწიფო სუვერენიტეტის დაცვის გარანტიის შესახებ. ის აცხადებდა: „გმობს საქართველოს ოკუპაციას და ფაქტობრივ ანექსიას საბჭოთა რუსეთის მიერ, როგორც საერთაშორისო დანაშაულს და ესწრაფვის საქართველოსთვის 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულების დარღვევის შედეგების გაუქმებას და საბჭოთა რუსეთის მიერ ამ ხელშეკრულებით აღიარებული უფლებების აღდგენას“ (კრებული, ტ. I). მანვე უკანონოდ და ბათილად ცნო ყველა სამოკავშირეო ხელშეკრულება როგორც საქ.სსრ-სა და რსფსრ-ს შორის, ასევე ა/კ ფედერაციისა (იქვე, გვ.324). ეს იმის დადასტურებაა, რომ კონსტიტუციურად არსებულმა არაფაქტიურმა სახელმწიფოებრიობამ იწყო ძალის მოკრება და ფაქტობრივი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის განხორციელებისკენ სწრაფვა. რეფერენდუმის შემდეგ კი, სწორედ ამ 70-წლიანი ბრძოლის შედეგად შენარჩუნებული დე იურე სახელმწიფოებრიობის დამადასტურებელი „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის“ საფუძველზე მოხდა დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა. ამიტომ ცდება ისინი, ვინც თანამედროვე საქართველოს სახელმწიფოებრიობის არსებობის 100 წლისთავს ეჭვქვეშ აყენებენ.

ამდენად, მიუხედავად საბჭოთა დიქტატურის ტოტალური ბატონობისა, დასავლური დემოკრატიის გულცივობისა და სიმბდალისა, რის შედეგადაც მრავალგზის დაემუქრა პოლიტიკური და ფიზიკური განადგურება, ემიგრანტულმა მთავრობამ მაინც შეძლო ოკუპაციის შედეგად მოსული **საბჭოთა ხელისუფლების არალიარების პოლიტიკის ბოლომდე გატანა** და როცა დაჰკრა ჟამმა, სწორედ 1918 წლის 26 მაისის „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი“ გახდა ისტორიულ-სამართლებრივი საფუძველი დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენისა.

შესაბამისად, 1991 წ. 31 მარტის საერთო-სახალხო რეფერენდუმის საფუძველზე 9 აპრილის აქტით გამოცხადებული დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა აგვირგვინებს ამ 70-წლიან ბრძოლას და 1918 წლის 26 მაისის აქტს ანიჭებს **ისტორიულ-ფუძემდებლური დოკუმენტის მნიშვნელობას**; აღავსებს მას ეროვნული ენერგიითა და თანამედროვე შინაარსით; ის იძენს პოლიტიკურ ძალმოსილებას საერთაშორისო არენაზე, იქ, სადაც მას, როგორც ზემოთ ითქვა, ყრუდ ჰქონდა კარი მიკეტილი.

ამიტომ საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წლისთავის აღნიშვნა არა მარტო შიდაეროვნული, სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკითხია, არამედ ის საერთაშორისო მნიშვნელობის აქტია, რომელსაც არა მარტო ჩვენ, რომლებმაც ბოლომდე შევძელით არ გვეღიარებინა საბჭოთა ოკუპაციის შედეგად დამდგარი რეალობა, აღვნიშნავთ, არამედ ყველა ისინი, ვინც სსრკ-ს დაშლის შედეგად თავი დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ აღიარა.

მოცემული თვალსაზრისით, ჩვენ ყველაზე მეტი სიახლოვე გვაკავშირებს ბალტიისპირეთთან, განსაკუთრებით ლიეტუვასთან, რომელმაც სწორედ 100 წლის წინ, 1918 წლის 16 თებერვალს გამოაცხადა დამოუკიდებლობა, სამიოდე თვის შემდეგ იგივე გამეორდა საქართველოში და ერთი კვირის თავზე საქართველოში ლიეტუვის ოფიციალური წარმომადგენლობა გაიხსნა. ეს ურთიერთობა ლიეტუვასთან და საერთოდ ბალტიისპირეთთან, მიუხედავად ორივესთვის დამტყდარი დიდი უბედურებისა, არ მოშლილა. კავშირი სრული ძალით ისევ აღორძინდა თანამედროვე ეპოქაში. ამ მაგალითზე იმისთვის გავამახვილეთ ყურადღება, რომ ნათელი გახედეს, – საქართველოს დამოუკიდებლობის 100

წლისთავის საკითხისადმი ზერელე მიდგომა დაუშვებელია, რომ მის უკან დგას რუსეთის უღლისგან განთავისუფლებული საქართველოს ხალხის, სახელმწიფოს საერთაშორისო იმიჯი, არაფერი რომ არ ვთქვათ თვით იურიდიულ-სამართლებრივ საფუძველზე. ე.ი. ეს საკითხი საერთაშორისო დონეზეა გადაწყვეტილი.

* * *

ჩვენ ზემოთ შევხებით იმას, თუ როგორ მოხდა XX საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს საბჭოურ ხელისუფლებაზე აღორძინებული ეროვნული მოძრაობის მხრიდან ზენოლა და აიძულეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭო თავისი დადგენილებით ოფიციალურად ელიარებინა, რომ 1921 წელს დაირღვა 1918 წლის რუსეთ-საქართველოს ხელშეკრულება და მოხდა თვითმპყრობელობის უღლისგან განთავისუფლებული დამოუკიდებელი სახელმწიფოს ოკუპაცია. ეს იყო ზემოთ მიმოხილული ისტორიული პროცესების ლოგიკური გაგრძელება.

საქართველოს უზენაესი საბჭოს 1990 წლის 14 ნოემბრის სხდომაზე ზვიად გამსახურდია აცხადებდა, 1921 წელს საბჭოთა რუსეთისგან საქართველოს ოკუპაციისა და ანექსიის შემდგომ, მსოფლიოში უმკაცრესი დიქტატურის პირობებშიც კი გრძელდებოდა ბრძოლა დაკარგული სახელმწიფოებრიობის აღდგენისთვისო. ის იქვე აღნიშნავდა ამ ბრძოლაში პირველი რესპუბლიკის მთავრობის მიერ „არალიარების სტრატეგიის“ განხორციელების მნიშვნელობაზე: დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობას, მიუხედავად საქართველოს ანექსიისა 1921 წელს, კაპიტულაციაზე ხელი არ მოუწერია. ამის გამო დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფო და მისი კონსტიტუცია იურიდიული თვალსაზრისით დღესაც განაგრძობს არსებობას, მიუხედავად იმისა, რომ ამ კონსტიტუციის მოქმედება დროებით შეჩერდა ანექსიის შედეგად.

ამიტომ საქართველოს ტერიტორია იურიდიულად კვლავ ერთიანი და განუყოფელია, მასზე არ მოქმედებს არც ერთი უცხო სახელმწიფოს კონსტიტუცია, მათ შორის არც სსრკ-ს კონსტიტუციები 1936 და 1978 წლებისა. მართალია, სსრკ იმპერიამ საქართველოს ძალადობით თავს მოახვია თავისი კონსტიტუცია, მაგრამ მის მოქმედება მხოლოდ ფაქტობრივი იყო და არა იურიდიული. დღეს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა და არასაბჭოური არჩევ-

ნების შედეგად ამ ფაქტობრივ მოქმედებასაც თანდათანობით ეცლება საფუძველი (კრებული ტ. I, გვ. 24/25), რაც სულ მალე განხორციელდა კიდევ.

ამიტომ გავმეორდებით და ვიტყვით: ეჭვის შეტანა საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობის 100 წლისთავის აღნიშვნის სამართლებრივ საკითხში ძალზე დიდი შეცდომაა, რომელიც, ვის ვის და, არ ეპატიებათ იმათ, ვინაც თავიანთი ხელმოწერით დაადასტურეს, რომ საქართველო თავისუფალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა 1918 წლის 26 მაისის აქტის საფუძველზე და აღადგენს ფაქტობრივად წაგლეჯილ დამოუკიდებლობას.

* * *

მაშასადამე, ზემოთ მიმოხილული ისტორიული პროცესების ლოგიკურ და სამართლებრივ დაგვირგვინებას წარმოადგენდა 1991 წლის 9 აპრილს თავისუფალი დემოკრატიულ, არასაბჭოური არჩევნებით ფორმირებული საქართველოს უზენაესი საბჭოს მიერ საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის დეკლარირება. ეს იყო გარდაუვალი მნიშვნელობის მქონე პოლიტიკურ-სამართლებრივი აქტი, რომლის საფუძველზეც, მიუხედავად ყველაფრისა: იმპერიის თავხედური შემოტევისა, პროსაბჭოური ნომენკლატურულ-კრიმინალური პუტჩისა, მათ მიერვე ხელოვნურად გამოწვეული კონფლიქტებისა და ომისა, ლალატისა, მმართველი ელიტის დიდი ნაწილის კოლაბორაციონალური მისწრაფებებისა, ამ დოკუმენტისა და ამ ფაქტის საფუძველზე აღსდგა ქართული, დემოკრატიული წყობისკენ მიმსწრაფი სახელმწიფოებრიობა. მის საფუძველზე გახდა ქვეყანა მსოფლიო თანამეგობრობის სრულუფლებიანი წევრი.

ამდენად, 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი წარმოადგენს უმთავრეს სამართლებრივ დოკუმენტს, რომლის საფუძველზეც აიგო თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრიობა და მისი კონსტიტუციური წყობა. მიუხედავად ამისა, მისადმი დამოკიდებულება 1991-1992 წლების მიჯნაზე მომხდარი სახელმწიფო გადატრიალების შედეგად მოსული უკანონო ხელისუფლების, მისი საყრდენის – „ნითელი ინტელიგენციის“ და ნეოსოციალური კრიმინალური ალიანსის მხრიდან ცალსახად მტრული იყო.

დიახ, შევარდნაძისა და მისი ნეოკომუნისტური ჯგუფის ირგვლივ თავმოყრილი პუტჩის-

ტურ-კრიმინალური მასა ფორმირდება ნეოსოციალურ ფენად და ყოველი ღონით ცდილობს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის და განსაკუთრებით ახალი ქართული სახელმწიფოს შემოქმედი კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის მებრძოლი სახალხო ძალების განადგურებას (სხვათა შორის, ამ ალიანსს თავისი არსებობა დღემდე არ შეუწყვეტია; მხოლოდ მისი ფორმით მეტამორფოზირება ხდება კორუმპირებული სახელმწიფო აპარატისა და კრიმინალურ საბანკო კაპიტალის შერწყმის გზით). ამ მიზნით ეს ანტიეროვნული ალიანსი ცდილობდა და ცდილობს 9 აპრილის აქტის როლისა და მნიშვნელობის დაკნინებას. ამ მიზნით ხელოვნურად ახდენენ 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის მნიშვნელობის ზედმეტად გაბუქებას და თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრიობის საფუძველთა-საფუძველის – დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტის როლის დამცრობას. ეს მაშინ, როცა **9 აპრილმა დაუბრუნა პოლიტიკურ-სამართლებრივი სიცოცხლე 26 მაისის ამ აქტს, მის გარეშე ის ოდენ ისტორიული მნიშვნელობის დოკუმენტია.**

დღეს, ყოველგვარი მიეთმოეთის გარეშე ლაპარაკობენ იმაზე, რომ საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტის სრული იგნორირება ხდება **სახელმწიფოებრივად**. საქმე იქამდე მისულა, რომ თუ შესაძლებლობა მიეცემათ, სიამოვნებით მოახდენენ ამ აქტის **დენონსირებას**.

უზენაესი საბჭოს დეპუტატი, პროფესორი თ. ყურაშვილი წერს, რომ (მმართველი წრე და მისი თანამგზავრი ელიტა. – მ.ზ.) „ამ აქტის არსებობით გამოწვეული შედეგებით... ძალიან სარგებლობდნენ და სარგებლობენ“. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ყოფილი ხელისუფლება (ვარდების რევოლუციის შემდგომი. – მ.ზ.) ამ აქტის დენონსირებასაც არ მოერიდებოდა, რათა ხელისუფლებაში მათ მოსვლასთან ერთად დაწყებულიყო საქართველოს ისტორია.

საკითხის ასეთი კონტექსტში განხილვა ოდენ სუბიექტური – პიროვნული დამოკიდებულების ასახვაა. ამ სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი საკითხისადმი სულ სხვანაირი მიდგომაა საჭირო.

სინამდვილეში საქმე გვაქვს, როგორც ზემოთ ვნახეთ, ღრმა სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენასთან. მას ფესვები გადგმული აქვს იმ კრიზისულ პროცესებში, რომლებმაც დაანგრია

საბჭოთა სისტემა და ჭეშმარიტი ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის თავგანწირული ბრძოლით შესაძლებელი გახადა დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა. ამიტომ ამ საკითხის სამართლიანი გადაწყვეტა ამ სუბიექტური მომენტების განსჯითა და მისი აღმოფხვრით შეუძლებელია. აქ ერთმანეთშია გადაჯაჭვული მრავალი პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და თუნდაც კულტურულ-ფსიქოლოგიური პრობლემა. პირველ რიგში აუცილებელია პრინციპული (ზოგადი) მიდგომის საკითხის დარეგულირება.

ეს გზა კი ოდენ ეროვნული თანხმობის იდეის საყოველთაოდ აღიარებაზე გადის.

მაშასადამე, თუ სუბიექტურ მომენტებს დროებით გვერდით გავწევთ, ამ სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი საკითხისადმი ასეთი დამოკიდებულების უმთავრესი მიზეზი მაინც, როგორც ნაწილობრივ ზემოთაც ითქვა, ყოფილი საბჭოურ-ნომენკლატურულ-კრიმინალური და „წითელი ინტელიგენციის“ ალიანსის ფორმანაცვალი სახით არსებობაა საკუთარი ფსევდოიდეოლოგიით.

ჯერ კიდევ ედ.შეგარდნაძის უკანონო ხელი-სუფლების დროიდან მომდინარე ამ ფსევდო-ლიბერალურ-დემოკრატიულ (სინამდვილეში ანტიდემოკრატიულ) ბაზაზე დგას და წვალობს ჩვენი დღევანდელი სახელმწიფოებრიობა. ამიტომაც, რომ პერმანენტულად გრძელდება სისტემური კრიზისი, უწყვეტად გვესმის გულის მოსაოხებელი ფსევდორევოლუციური ლოზუნგები.

სინამდვილეში შეძახილის ობიექტ-სუბიექტი და თვით შემძახებელი **ამ ფსევდოიდეას ეფუძნებიან**, ამიტომაც, სამწუხაროდ, ეს სისტემა თვით რევოლუციამაც ვერ დაანგრია ბოლომდე, ვინაიდან მან ვერ შეძლო და **არც უცდია** ამ ბაზისის ძირისძირამდე ამოძირკვა; მან მხოლოდ მოანგრია დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის დამანგრეველი აისბერგის ხილული ნაწილის წვერი და შეეცადა მასზე ახალი პოლიტიკურ-სამართლებრივი სისტემის კონსტრუქციის დაშენებას. ეს კი წმინდა წყლის ილუზია იყო, ვინაიდან, ისედაც უსაფუძვლოდ მოდრეიფე უკანონობისა და ძალმომრეობის, სიცრუის აისბერგზე, მით უმეტეს, მის ნატეხილ თავზე ვერავითარ სამართლებრივ სისტემას ვერ დააშენებ. სინამდვილეში მივიღეთ რალაცა რუსულ-კრიმინალური და დასავლურ-

ფსევდოლიბერალური იდეოლოგიის ნაჯვარი, რომელმაც გზა გაუხსნა ყოველგვარი ჯურის დენაციონალიზებულ და დეკლასირებულ ანტიძალებს, რომელთათვისაც კატეგორიულად მიუღებელი იყო არა მარტო რეალური პროდასავლური რევოლუციური გარდაქმნები, არამედ თვით დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოს აღდგენის **ბაზისური საფუძველი** – 1990 წლის 28 ოქტომბრის არასაბჭოური მრავალპარტიული, ნამდვილად თავისუფალი, დემოკრატიული არჩევნების (პრეცედენტი) სახით. ამ პრეცედენტის მიჩქმალვა პუტჩისტური ფსევდოდემოკრატიული სოციუმისთვის „სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი“ საკითხია შევარდნადის ცრუარჩევნებიდან მოყოლებული დღემდე. შესაბამისად, მათი შეტევის ობიექტს წარმოადგენდა ასევე უმაღლეს დემოკრატიულ დონეზე ჩატარებული საერთო-სახალხო **რეფერენდუმი** და მის საფუძველზე დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის გამოცხადება, ძირითად შტრიხებში მისი სისტემურად, ყოველგვარი საერთაშორისო პოლიტიკურ-სამართლებრივი ნორმების დაცვით ფორმირება.

კანონიერი ხელისუფლებისა და მის მიერ განხორციელებული ღონისძიებების წინააღმდეგ ამ ანტიძალების კონსოლიდირებაზე ამ ბაზისური მომენტების გარდა ისეთი სუბიექტური მომენტებიც ახდენდა გავლენას, რომელთა არსებობა უფრო პარადოქსია, ვიდრე პოლიტიკური აუცილებლობით ნაკარნახევი ქმედება. თუმცა ამკარაა, ამ პირადული დამოკიდებულების უკან დიდი მატერიალური და ფინანსური დაინტერესებანი იკვეთებოდა.

მიუხედავად მაშინდელი პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით შექმნილი მართლაცდა პარადოქსული სიტუაციისა, როცა დასავლური დემოკრატია მკერდით გადაეფარა ასაფეთქებლად გამზადებული საბჭოთა ტოტალიტარიზმის ამბრაზურას და „სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე“ მისი დაცვა განიზრახა, „მრგვალი მაგიდა – თავისუფალი საქართველოს“ ბლოკმა და მის ირგვლივ დარაზმულმა თავისუფლებისთვის მებრძოლმა საქართველოს მოსახლეობამ, ზვიად გამსახურდიას თითქმის უშეცდომო, გამჭრიახი ტაქტიკით ამ ჯერ გაუგონარ ალიანსს დემოკრატიზმისა და ტოტალიტარიზმისა (სულსხვა რანგის იყო მეორე მსოფლიო ომის პროცესში შექმნილი კოალიცია) ცხვირწინ ააცალეს დამოუკიდებლობა (ბალტიისპირეთთან ერთად)

და აღადგინეს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა, რომელსაც მოჰყვა ჯაჭვური რეაქცია. ამიტომ იყო, თითის დაქნევით გვიტხრეს: დინების სანინააღმდეგოდ მიცურავთო, რაზედაც მიიღეს იმ მომენტისთვის ერთადერთი სწორი და ღირსეული პასუხი: „დინებას მკვდარი თევზები მიჰყვებიანო“. ცხოვრებამ დაადასტურა, ვინ იყო მართალი და ვინ – მტყუანი.

„მრგვალი მაგიდა – თავისუფალი საქართველოს“, ამ უთანასწო ბრძოლაში გამარჯვებასაა, ეს ახალფორმირებადი ფსევდოდემოკრატიული სოციუმი თავიანთ დამარცხებად რომ მიიჩნევდა. ის პუტჩის შემდეგ ყველა საშუალებით ცდილობდა 9 აპრილის აქტის მნიშვნელობის დამცირებას და დაკნინებას, მისი 26 მაისის ისტორიული დოკუმენტით ვირტუალურად ჩანაცვლებას, ემზადებოდა სრულფასოვანი რევანშისტისთვის.

* * *

კრიმინალურ-ნომენკლატურული და „წითელი ინტელიგენციის“ ამ ალიანსმა შეაკონინა ფსევდოიდეოლოგიური ბაზისი, აგებული რუსულ-საბჭოურ სანყისებზე და შეაჯერა „მამარდაშვილისტური“ – ვულგარული დემოკრატიზმითა და ლიბერალიზმით. ეს ფსევდოდემოკრატიული ალიანსი უკვე ოდენ თავისი არსებობით ამუხრუჭებდა და ამუხრუჭებს იმ პროცესებს, რომლებითაც უნდა წარმართულიყო და უნდა წარიმართოს 9 აპრილის დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის აქტის საფუძველზე ფორმირებადი დემოკრატიული წყობა.

ამ პუტჩისტურ-კონტრრევოლუციური სოციუმის სოციალურ-ეკონომიკური ბაზისი აგებულია სოციალისტური წარსულიდან მომდინარე, სახელმწიფო დონეზე დანერგილი მექრთამული-კორუფციის წესის ახალ საბაზრო-ეკონომიკურ ვითარებასთან (თავის დროზე ველური კაპიტალიზმი რომ უწოდეს) მისადაგებით.

მისთვის დამახასიათებელია სახელმწიფო ხელისუფლების ბოროტად გამოყენება პირადი სარგებლის მიღების მიზნით. ეს ცნება კი გულისხმობს მექრთამეობას, ნეპოტიზმს (შემოსავლიან და სარგებლიან თანამდებობაზე ნათესავების ან „თავისი ხალხის“ დანიშვნას), პირადი სარგებლობის მიზნით საჯარო საშუალებების უკანონო მითვისებას და ა.შ. (კორუფცია, სახელმძღვანელო, გვ.7, თბ. 2009 წ.). ამ დეფინიციამ კორუფციის სუბიექტთა კატეგო-

რიას მიეკუთვნებიან არა მხოლოდ სახელმწიფო თანამდებობის პირები და ჩინოვნიკები, არამედ სხვადასხვა კერძო სექტორში მომუშავე პირებიც. ჩვენში ისინი საბჭოური გამოცდილებიდან გამომდინარე ქმნიან კორუფციულ-კრიმინალურ ფენებს და ჯგუფებს, რომლებმაც „ნითელ ინტელიგენციასთან“ კავშირში პოსტპუტჩისტური ეპოქა შექმნეს, როგორც ითქვა, ახალი ფსევდოსოციუმი თავისი ამ კრიმინალურ-კორუფციული ბაზისითა და ფსევდოიდეოლოგიით.

მაშასადამე, ბაზისური თვალსაზრისით, კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ დღემდე თითქმის არაფერი იცვლება, მაშინ როცა მთელ მსოფლიოში ანტიკორუფციული კანონმდებლობა ვითარდება არსებული სამართლებრივი არსენალის საფუძველზე და კორუფციის პრევენციის გზით, „საქართველოში ამ კუთხით... უძრაობა“, როგორც ეს ზემოთ დასახელებულ სახელმძღვანელოშია მითითებული; კიდევ უფრო მეტიც: „კორუფციასთან ბრძოლის სამამულო კანონმდებლობა დღევანდელ დღემდე ფრაგმენტულ, მზაკვრულ ხასიათს ატარებს“. ძალზე საინტერესოა ის ფაქტი, რომ საერთაშორისო კონფერენციის მიერ შემუშავებულ ამ დოკუმენტში ეს ვითარება სრულებით მისადაგებულია რუსულ რეალობასთან და მის გაგრძელებად განიხილება. დოკუმენტში ნათქვამია: „იგივე შეიძლება ითქვას რუსულ სამართალზეც, სადაც ანტიკორუფციული ნორმები ასევე არასრულყოფილია...“ (დასახ. ნაშრ. გვ.53). მაშასადამე, იმედი გვრჩება, არავის მოეჩვენება გადამეტებულად ჩვენ მიერ ზემოთ თქმული ფსევდოდემოკრატიულ-პუტჩისტური ალიანსური ბაზისის არსებობის თაობაზე.

ამდენად, შევარდნაძისტულმა კორუფციულ-კრიმინალურმა სოციუმმა, გადაცმულმა ლიბერალიზმისა და დემოკრატიზმის ქართულ ძონძებში, ისე მაგრად გაიდგა ფესვები, რომ მას დიდი ვერაფერი დააკლო თვით სახალხო რევოლუციამაც კი. მან თავისი „დემოკრატიზმითა“ და უსაცვალეზო ლიბერალიზმით სულ მალე შერყვნა მშვიდობიანი „ვარდების რევოლუცია“, შემდეგ კი ის ჩაანაცვლა ასევე მშვიდობიანი, ალიანსურ-კოჰაბიტაციური კონტრრევოლუციით.

მაშასადამე, სახელმწიფოს ბაზისურ საყრდენს ისევ ის პუტჩისტურ-კრიმინალური სოციუმი და მისი იდეოლოგია წარმოადგენს, რომელთაც დასანახავადაც კი არ უნდოდათ

ქართველი ხალხის ეროვნული იდენტობისთვის მრავალსაუკუნოვანი ბრძოლის გამოცდილებით ნასაზრდოები ეროვნული თავისუფლების იდეოლოგია, ზოგადად ქართული იდეა. მათთვის განსაკუთრებით მიუღებელია დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოს აღდგენის შემოქმედი ძალები, პირველ რიგში, საქართველოს პირველი პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია.

პროფ. ყურაშვილი ზემოთ დამონებულ ნერილში ხაზგასმით მიუთითებს, რომ 1992 წლის შემდგომ პერიოდში ისტორიული მნიშვნელობის პიროვნებებისა თუ ფაქტების მიჩქმალვა-მიჩუმების პოლიტიკამ მიგვიყვანა იმ სავალალო მდგომარეობამდე, რომელშიც დღეს საქართველო იმყოფება. ძალზე სწორად ფორმულირებულ ამ დასკვნას თვითონვე აუფერულებს ავტორი, როცა ის იმედის თვალთ შეჰყურებს და შესთხოვს იმ ხელისუფლებას, რომელიც სავალალო მდგომარეობაში ამყოფებს საქართველოს, რომ „ვეცადოთ და ნუ გავიმეორებთ იმ შეცდომებს, რაც დაშვებულ იქნა ამ 22 წ. (? მ.ზ.) განმავლობაში“.

ის შეცდომები, რაზედაც ავტორი მიუთითებს, პუტჩისტურ-ალიანსური სოციუმისთვის, რომელნიც სხვადასხვა კონფიგურაციით ამ ხნის განმავლობაში განაგებენ ქვეყანას თუ მონაწილეობენ მის რეალურ მართვაში, შეცდომა კი არა, მიზანმიმართული ქმედებაა – სტრატეგიული გამარჯვებაა, რომლის მეოხებით მათ არა მარტო ხელში ჩაიგდეს მმართველობის ბერკეტები, არამედ დღეს უკვე პოლიტიკური ძალაუფლების და ერთადერთი რეალურად მოქმედი ეკონომიკური ბერკეტის – საბანკო კაპიტალის შერწყმით სრულად დაეპატრონენ მთელ ეროვნულ სიმდიდრეს. ამიტომ ამაოა ავტორის ღალადისი, რომ „1991 წლის 9 აპრილს მიღებული საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის ისტორიული (!) აქტი, ბოლოს და ბოლოს, დაიდებს ბინას საქართველოს პარლამენტის შენობაში“.

* * *

იმედი მაქვს, ავტორი პარლამენტის შენობაში ამ არა ისტორიული, არამედ მოქმედი – ჩვენი სახელმწიფოებრიობისა და კონსტიტუციის ფუძემდებლური დოკუმენტისთვის კუთვნილი ადგილის მიჩენაში მის რეალურ ამოქმედებას გულისხმობს და არა ოდენ ფორმალურ მხარეს (დოკუმენტის გამოფენას). ასეთ შემთხვევაში

უნდა გვესმოდეს, რომ პუტჩისტური ალიანსის შედეგად ფორმირებული ნეოსაბჭოური – ფსევდოლიბერალური ფსევდოსოციუმის ბატონობის ხანაში ეს არ მოხდება. ეს ფსევდოსოციალური ფენა ფორმირებულია არა სოციალური და ეკონომიკური კანონზომიერების კვალობაზე, არამედ საბჭოური ნომენკლატურულ-კრიმინალური რევანშიზმის მიზანდასახულობის მოთხოვნილებათა შესაბამისად.

დევნილობაში მყოფი პირველი პრეზიდენტი წერდა: რაც საქართველოში გაიმარჯვა დემოკრატიამ და ჩატარდა თავისუფალი მრავალპარტიული არჩევნები, მათ გულში ჩაიდეს რევანში და ყოველ ღონეს ხმარობდნენ ამ მონაპოვრის გასანადგურებლად. მათ კიდევაც მიაღწიეს ამას იმპერიული ძალების დახმარებით. ედ.შევარდნაძე „იყენებდა დასავლეთთან კავშირს საკუთარი ქვეყნის გასანადგურებლად“. ჩვენ კი უნდა გვესმოდეს, რომ მაშინ მოსკოვში შექმნილი რევანშისტული შტაბი უწყვეტად მოქმედებს, მეტ-ნაკლები სიმძაფრით, ვითარებათა შესაბამისად დღემდე ხდება ამ კავშირების ქართული ინტერესების საზიანოდ გამოყენება.

სახელმწიფოებრივად ეს გეზი დაიწყო და უწყვეტად გრძელდება იმ ხანიდან, რაც 1992 წლის 9 აპრილი ოფიციალურად არც კი აღნიშნეს შევარდნაძემ და მისმა სამხედრო ხუნტამ (შეად: დასახ. კრებული, ზ.გამსახურდია, ტ. I, გვ. 54, 55 და 63). მაშასადამე, ის სოციუმი, რომელიც თავისი ნახევრადკრიმინალური ხელისუფლებით მთელი ამ მეოთხედი საუკუნის განმავლობაში განაგებს ქვეყანას, სისხლხორცეულადაა დაინტერესებული, მიწასთან გაასწორონ 1991 წლის 9 აპრილის მონაპოვარი.

* * *

მაშასადამე, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ 9 აპრილის აქტის არსებობას ეს გაბატონებული ფსევდოსოციუმი მხოლოდ იმდენად ითმენს, რამდენადაც ის მათ სჭირდებათ საკუთარი პოლიტიკური ძალაუფლებისა და კეთილდღეობის მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის, საერთაშორისო არენაზე თავის წარმოსაჩენად და სავაჭროდ.

თუ უამი დადგა, რასაც დაუფარავად აახლოებენ რუსული კოლაბორაციონალური ძალები, ისინი „ხალხის სახელით და ხალხისთვის“, სამშობლოს „ფიზიკური გადარჩენის მიზნით“ „კეთილგონივრულ“ პოლიტიკას გაატარებენ და ამ

დამოუკიდებლობასაც ისევე იოლად შეეღვეიან, როგორც ამ აქტის საფუძველზე მსოფლიო საზოგადოების მიერ აღიარებულ საქართველოს ტერიტორიის 20 თუ 25%-ს.

ამდენად, არა ოდენ პოლიტიკური მმართველობის უმაღლესი ეშელონი, არამედ ეს „ალიანსური“ სოციუმი, 1991/1992 წლების მიჯნაზე მომხდარი სახელმწიფო გადაატრიალების შემდეგ დემოკრატიული ნიღბით რომ განაგებს ქვეყანას, სისხლხორცეულად არის დაინტერესებული არა მარტო მიჩქმალოს და მიაჩუმათოს „9 აპრილის მონაპოვრის“ მნიშვნელობა ჩვენი ქვეყნის აწყობისა და მომავლისთვის, არამედ თურმე მის დენონსირებაზეც კი წავლენ. ავტორის თქმით, ამას გააკეთებენ იმ სუბიექტური მიზეზით, რაზედაც ზემოთ ითქვა: დაადასტურონ ის, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორია მათგან იწყება. მაგრამ ისინი ამას გააკეთებენ ან უკვე მყარად ფეხმოკიდებული, პიროვნული კეთილდღეობისა და განდიდების მანიით შეპყრობილი კოლაბორაციონალური, კორპორაციული ძალების ინტერესებიდან გამომდინარე.

მიუხედავად ე.წ. პოლიტიკური ორიენტაციის საკითხში მეტ-ნაკლები განსხვავებულობისა, ისინი პოსტპუტჩისტური ალიანსის პირმშობელები არიან და ამ პრივილიგებებული სოციუმის ორ ფრთას წარმოადგენენ. ისინი ერთი და იმავე ფსევდოდემოკრატიული იდეოლოგიით საზრდოობენ.

ამ სოციუმის „გენეალოგიური“ დახასიათება და მასთან ურთიერთობის ერთადერთი სწორი გზა გვიჩვენა ზვიად გამსახურდიამ. ის წერდა: იმძლავრეს და იმრავლეს მოლაღატეებმა, ერთგულებას ლაღატმა სძლია, წითელი ინტელიგენცია, კომუნისტური პარტოკრატია და მაფია გაერთიანდნენ. იმპერია კვლავ სამარეს უთხრის საქართველოს საკუთარი შვილების ხელით.

აი, ასეთია მმართველი სოციუმის გენეტიკა, ისაა საბჭოური პარტოკრატის, წითელი ინტელიგენციის და კრიმინალ-მაფიოზთა ჰიბრიდი, შეფერადებული ცრუ დემოკრატიითა და ფსევდოლიბერალიზმით. ისინი კვლავ ძარცვავენ ქვეყანას, კვლავ გრძელდება ქართველთა გენოციდი არა მარტო ოკუპანტთა მხრიდან, არამედ თვით ამ ჰიბრიდული სოციუმის მხრიდან. მოსახლეობის 1/3 კიდევ სიღარიბის ჩვეული გაგების ზღვარს მიღმაა და ა.შ. ეროვნული მოძრაობა, რომელიც მთელი ამ ხნის განმავლობაში

იდევნებოდა, ჩანაცვლებულია ფსევდოეროვნული – იმპერიისგან მართული, გადაგვარებული მოძალადეებით.

იძარცვება საქართველო, იდეენება ეროვნული მოძრაობა, გრძელდება ქართველთა გენოციდი.

„დღეს საქართველო დილემის წინაშე დგას. ჭეშმარიტი საქართველო უნდა აღდგეს დამპყრობელთა და გადაგვარებულთა წინააღმდეგ. ქართველნი და არაქართველნი უნდა დაირაზმონ სიმართლისთვის ბრძოლაში. კვლავ ბრძოლით უნდა მოვიპოვოთ თავისუფლება“. შესაბამისად, როგორც ბრძანებდა ზ.გამსახურდია, ჭეშმარიტი საქართველო უნდა აღდგეს დამპყრობელთა და ამ გადაგვარებულთა სოციალური წინააღმდეგ, ეს გზა კი ბრძოლის გზაა. ამ ბრძოლის გზის დახასიათება მოგვცა ისევ და ისევ ზვიად გამსახურდიამ: „ჩემი ერთადერთი გზა არის პოლიტიკური მეთოდებით ბრძოლის გზა... ამას ვიმეორებ კატეგორიულად და მინდა ყველამ დაიმახსოვროს ეს“ (ტ. III გვ. 195). დიას, დღევანდელი ვითარებისთვის ზედგამოჭრილია საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ეს მითითება.

„მოიმედობისა“ და „მეოცნებეობის“ ილუზიებს წერტილი უნდა დაესვას. **საქართველოს ჭეშმარიტმა შვილებმა უნდა სძლიონ მათ და ეროვნულ თანხმობის გზით აღაზვიონ 26 მაისის და 9 აპრილის ერთიანი დროშა.** უნდა გაჩაღდეს ჭეშმარიტად სახალხო ბრძოლა ჩვენი ერის მოღალატეთა წინააღმდეგ; კვლავ უნდა ავალორძინოთ 28 ოქტომბრის დემოკრატიული იდეები და საერთო-სახალხო სულიერება, რათა გადავარჩინოთ ეროვნული და სოციალური კატასტროფის წინაშე მდგარი ქვეყანა.

მიუხედავად პოსტპუტჩისტური ალიანსური სოციალური და მისი ხელისუფლების მრავალგვარი მცდელობისა, ჩაეკლა ერთხელ უკვე ალორძინებული ღირსება, გვჯერა, რომ მათ ეს არ გამოუვათ. ჩვენი ხალხი არ შეურიგდება ოკუპანტს, რომელიც ცდილობს ტერიტორიების მიტაცებას, თავისუფლების შეზღუდვას, დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის ლიკვიდირებას. იმპერია ამას ვერ შეძლებს ამ გაბატონებული სოციალური გარეშე, რომელსაც მყარად აქვს ფესვები გადგმული კორუფციაში, ისინი ეროვნული ინტერესების ღალატის გზით იკეთებენ კარიერას და ერთგებიან მსოფლიო მაფიოზურ სისტემაში. ამიტომ, პირველ რიგში,

ბრძოლა უნდა გავუმართოთ **ამ პუტჩისტურ-ალიანსურ ფენას**, რომლის გარეშე, როგორც ზვიად გამსახურდია ამბობდა, „იმპერია ვერ გაძლებს... იგი ღალატს, კორუფციას, გადაგვარებულ პიროვნებებს ეყრდნობა“ (იქვე, გვ. 99).

ამდენად, თავს ნუ მოვიტყუებთ იმით, რომ ამ ფსევდოდემოკრატიული სოციალური ბაზისზე აგებული მმართველობა და რომელიმე ხელისუფლება კუთვნილ ადგილს დაუდებს (მიუბოძებს) საქართველოს საკანონმდებლო ორგანოში 9 აპრილის აქტს. ფორმალურად ეს კიდევაც რომ გააკეთებინო მათ, ე.ი. დოკუმენტი რომ გამოფინო, ეს არაფერს ცვლის, ეს იქნებოდა კიდევ ერთი ფარისევლობა, რომლის მსგავსი მრავალი „ლონისძიების“ მომსწრენი ვართ. **მთავარია, დაბრუნდეს 9 აპრილის აქტით „ალორძინებული სული“ თანხმობისა; სული ხალხის ერთიანობისა**, რომელიც იყო მსაჯული ქვეყნის თავისუფლებისა და სახელმწიფოებრიობის აღდგენისთვის ბრძოლის სინამდისა. გავიხსენოთ პირველი პრეზიდენტის მითითება, რომ სინდისია მთავარი მსაჯული და კიდევ ხალხი, რომელსაც გამოაქვს ყველასთვის განაჩენი და ბოლოს ისტორია – ისიც მსაჯულია (კრებული ტ. III, გვ. 103).

აი, ასეთ მოქმედ ფაქტად და ფუძემდებლურ აქტად გვჭირდება ჩვენ სახელმწიფოებრიობის აღდგენის ეს დოკუმენტი. **თავისუფლებისათვის ბრძოლის მარადუშრეტი ენერგიით უნდა მოხდეს თანხმობის მიღწევა კატასტროფამდე მიყვანილი ქვეყნის გადარჩენის საქმეში.**

ჩვენ უნდა შევძლოთ კრიმინალური მაფიოზური ანარქიისგან, საიტკენაც მიექანება ქვეყანა, მისი დახსნა. ამისთვის აუცილებელია იმ ნეგატიური ფსევდოლიბერალური წარმოდგენების გაქარწყლება, რომლითაც დღემდე ებრძვის ეს პუტჩისტურ-ალიანსური სოციალური ჭეშმარიტად ეროვნულ თავისუფლების იდეას, კანონიერ ხელისუფლებას და პირადად ზვიად გამსახურდიას. დღემდე გაჯერებულია დასავლური პოლიტიკური სივრცე, განსაკუთრებით მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები ამ სიცრუით. არა მარტო დასავლეთი, არამედ ქვეყანაც ამ ფსევდოდემოკრატიული სოციალური მიერ ათწლებლების განმავლობაში გამოგონილი ტყუილებით იმართება. საუბედურო ისაა, რომ ამ ტყუილებზე გამოგონილ და ამაზრზენ უწმინდურებებზე იზრდება მომავალი თაობა.

მაგალითისთვის მოვიყვანოთ ერთ ადგილს

ზ. გამსახურდიას „ამერიკის ხმის“ კორესპონდენტისადმი მიცემული ინტერვიუდან: კორესპონდენტის შეკითხვაზე, რომ თითქოსდა აფხაზეთში ჩრდილოკავკასიელი კონფედერატების მოხალისეთა უკან ზვიად გამსახურდია დგას, პრეზიდენტი პასუხობს: ეს ვერსია კრიმინალური ხუნტის მორიგი სიცრუეა. იგი ყოველგვარ დეზინფორმაციასა და მონაჭორს ავრცელებს. იმასაც ამბობენ, რომ მე მოვუწოდებდი აფხაზეთში ლაშქრობისკენ და ვამბობდი, რომ საქართველო არის მცირე იმპერია, რომელიც უნდა დაიშალოს. ამას არაფერი აქვს საერთო სინამდვილესთან. მე, პირიქით, მოვუწოდებდი აფხაზებს, ალადგინონ ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსი, კანონიერი კონსტიტუცია, მე ყოველნაირად ვმოქმედებდი იმისთვის, რომ საქართველოს მთლიანობა იქნეს შენარჩუნებული. მე მაქვს შესაძლებლობები, ამნაირ ქმედებებს შევუშალო ხელი, მაგრამ ხუნტა ყოველნაირად ცდილობს, ქართველ ხალხს არასწორი ინფორმაცია მიანოდოს (დასახ. კრებ. გვ.194). ეს ამონარიდი დევნილი პრეზიდენტის ინტერვიუდან ნათელყოფს, თუ რა დეზინფორმაციაში ამყოფებდა ხალხს მაშინდელი ე.წ. პოლიტიკური ელიტა. ასე ფორმირდებოდა ეს პოსტპუტჩისტური სოციუმი. **ის ანადგურებდა და ანადგურებს მომავალი თაობის თვითშეგნებას.**

აი, ეს შეგნებულ ტყუილზე და გამიზნულ სიცრუეზე „გამოზრდილი“ ფსევდოლიბერალური სოციუმი, აშკარა მოლალატურ-კოლაბორაციონალურ „რუსეთუმეებთან“ ალიანსში, უპირისპირებს ერთმანეთში 26 მაისსა და 9 აპრილს, ამ ორ ფუძემდებლურ აქტს და მათ საფუძველზე განვითარებულ პროცესებს.

* * *

მათი სამიზნე, რ ათქმა უნდა, პირველ რიგში იყო და არის 1990 წლის 28 ოქტომბრის მრავალპარტიული, დემოკრატიული გზით არჩეული საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო, რომლის არჩევასაც ისინი ეწინააღმდეგებოდნენ, და მის მიერ გატარებული სახელმწიფო-შემოქმედებითი ღონისძიებები, 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმი თუ მის საფუძველზე მიღებული 9 აპრილის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი. ისინი განსაკუთრებული ზიზლითა და ისტერიით შეხვდნენ ამავე წლის 26 მაისს საერთო-სახალხო არჩევნების გზით პრეზიდენტის არჩევას.

ისინი ამ ფუძემდებლური დოკუმენტისთვის თავისი კუთვნილი ადგილის მიკუთვნების წინააღმდეგი არიან თუნდაც იმიტომ, რომ მათ დაარღვიეს ამ აქტით გათვალისწინებული უმთავრესი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დებულება, რომ „ყოველი მოქმედება, მიმართული საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლების უზენაესობის შეზღუდვის ან ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევისკენ, ჩათვლება სუვერენული სახელმწიფოს საშინაო საქმეში ჩარევად და აგრესიად, საერთაშორისო სამართლის ნორმების უხეშ დარღვევად“. პუტჩისტურ-შევარდნაძისტულმა ალიანსმა კი რუსულ იმპერიასთან კოლაბორაციაში არა მარტო შეზღუდეს კანონიერი ხელისუფლება, არამედ კიდევაც დაამხვეს ის. ვინმეს გაზვიადებულად რომ არ მოეჩვენოს რუსეთისა და ალიანსის ეს კავშირი, დავიმონებთ ადგილს ზ. გამსახურდიას ღია წერილიდან რუსეთის პრეზიდენტ ბორის ელცინისადმი. ის წერს: „აგერ უკვე მეორე თვეა, რაც საქართველოში შეიარაღებულმა ოპოზიციამ ა/კ სამხედრო ოლქის სამხედროთა მხარდაჭერით დაიწყო სამხედრო მოქმედება... იღვრება სისხლი...“ შემდეგ ამავე იმპერიის ნებით არა მარტო დაარღვიეს ტერიტორიული მთლიანობა, არამედ სეპარატისტებთან წამოიწყეს ომობანას თამაში იმპერიასთან და მას ლანგარზე მიართვეს საქართველოს ტერიტორიის 20-25%.

ამიტომ ეს ფენა 9 აპრილის აქტის მნიშვნელობისა და ღირებულების ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ დონეზე წარმოჩენით არ არის დაინტერესებული, პირიქით, როგორც ითქვა, მათი მიჩქმალვითა და დაკნინებით ცდილობენ თავიანთი დანაშაულებების დაფარვას, მღვრიე წყლიდან სუფთად გამოსვლას. ამისთვის კი აუცილებელი იყო შესაფერისი იდეური ბაზისის ფორმირება და მის საფუძველზე ახალი თაობის აღზრდა, რა თქმა უნდა, შესაბამისი მითოლოგიითა და ისტორიით, რაც დიდწილად კიდევ მოახერხეს.

* * *

ამ პუტჩისტური სოციუმის იდეოლოგიების ხელით ინერება დამოუკიდებელი საქართველოს ყალბი ისტორია, დემაგოგიური და ცინიკური საკუთარი ვინრო ეგოისტური ინტერესების გამართლების მიზნით, რითაც კიდევ უფრო ამძიმებენ ისედაც მძიმე მდგომარეობას ერისას, ქართული სახელმწიფოებრიობისას.

ნათქვამი რომ ზოგად სიტყვებად არ დაგვრჩეს, ამჯერადაც გადავუხვევთ კონკრეტულ საკითხს და წამიერად ჩავახედებთ მკითხველს ავტორთა კოლექტივის მიერ (დავით მუსხელიშვილი, მიხეილ სამსონიძე, ალექსანდრე დაუშვილი) შედგენილ საქართველოს ისტორიაში – უძველესი დროიდან 2009 წლამდე. წიგნი გამოცემულია 2012 წელს. ეს კი იმის მაჩვენებელია, რომ აქ გატარებული შეხედულებანი საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენაზე წარმოადგენს იმ სოციუმის შეხედულებას, რომელსაც ეს ავტორები განეკუთვნებიან და მათზე ზენოლას ვერ მოახდენდა ვერც შევარდნაძისტული პუტჩისტურ-კრიმინალური მმართველობა და ვერც რევოლუციური რეჟიმი „გიჟი მიშასი“. ამიტომ ყოველგვარ ეჭვგარეშეა, რომ აქ გატარებული შეხედულებანი სახელმწიფოებრივი იდეოლოგიის დონეზეა შემუშავებული. სანამ ეს ფსევდოიდეოლოგია მოქმედებაშია, ისინი არ დაუშვებენ დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის რეალური მნიშვნელობის აღიარებას. შესაბამისად, ვერც კუთვნილ ადგილს მიუჩენენ საქართველოს პარლამენტის შენობაში. ახლა კი ისტორიაში ჩავიხედოთ.

ამ ფსევდო „სოციუმისთვის“ შეტევის ობიექტი, რა თქმა უნდა, ზვიად გამსახურდია და მისი ლიდერობით გატარებული ყველა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ღონისძიება, რომელზედაც დგას და მუდამ იდგება დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობა.

* * *

იმისთვის, რომ მკითხველს სწორი წარმოდგენა შეექნას ამ ისტორიულ საკითხზე და გადამეტებით არ მიიჩნიოს ჩვენი კრიტიკული მიდგომა ამ ე.წ. „ისტორიისადმი“, ვთავაზობთ საკმაოდ ვრცელ ამონარიდს ამ წიგნიდან, რომლიდანაც კარგად ჩანს, თუ ვის მიერ და რატომ იბლოკება 1991 წლის 9 აპრილის აქტის სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა და არ ხორციელდება ამ თარიღის საზეიმოდ აღნიშვნა.

ისინი წერენ: „ზ.გამსახურდიას ხელისუფლებამ ჩაატარა 31 მარტის რეფერენდუმი, რომელმაც გამოავლინა, რომ საქართველოს მოსახლეობის დიდ უმეტესობას (98%) სურს დამოუკიდებელი საქართველო. 9 აპრილს გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე. ეს დეკლარირებული გამოცხადე-

ბა იყო, რადგან ეკონომიკურად საქართველო ჯერ კიდევ მთლიანად საბჭოთა კავშირზე იყო დამოკიდებული და ცენტრის მიერ შეწყვეტილმა ეკონომიკურმა სუბსიდიებმა სერიოზული პრობლემები შეუქმნა ქვეყანას. ასეთ ვითარებაში ზ.გამსახურდიას პოლიტიკურმა დაჯგუფებამ ჩაატარა საპრეზიდენტო არჩევნები, რომელშიც დიდი უპირატესობით გაიმარჯვა ზ.გამსახურდიამ. უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე გახდა ტრადიციონალისტი ა.ასათიანი.

დაპირისპირების ესკალაციის პირობებში, როცა ამკარად ხდებოდა ზ.გამსახურდიას იდეალიზება, მისი მომხრეების მხრიდან ძლიერდებოდა ჯერ ზენოლა ოპოზიციურად განწყობილ პოლიტიკურ მოღვაწეებზე, შემდეგ მათი ამკარად დევნა“ (საქართველოს ისტორია, გვ.524).

თუ მკითხველი ზედმეტად ზერელედ არ მიუდგება ამ ამკარად პუტჩისტურ-ალიანსურ ოპუსს, ნათელი იქნება, რომ ასეთი თვითნებური მიდგომა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ფუძემდებლური ფაქტებისადმი არის ამკარად მტრობა არა მარტო მათ შემოქმედთა მიმართ, არამედ ქვეყნისა და ხალხის წინააღმდეგ.

ესაა წინასწარ განზრახული ქმედება, პირდაპირ უნდა ითქვას, მეცნიერული უპასუხისმგებლობისა და ამორალურობის გამოხატულება. ამაზე შორს ვერ წავა. შესაბამისად, კიდევ უფრო უზნეო და თახსირანია ამ წრის პოლიტიკური საქმიანობა დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენისთვის ბრძოლის მთელ პერიოდში. ეს ტენდენცია ცრუიდეურ სახეს იღებს და დღემდე ანადგურებს ჭეშმარიტ თვითიდენტობასა და სახელმწიფოებრივად აზროვნების ყოველგვარ გამოხატულებას.

პუტჩისტური ალიანსისგან შობილი სოციუმის ეს იდეოლოგია ასულდგმულებს კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდგომ მოსულ ყველა მმართველობას. ფაქტობრივად, ისინი განაგებენ ქვეყანას უშუალო მმართველობის გზით თუ მის გარეშე. ამ წრისთვის ამოსავალი დოქტრინაა, კანონიერ ხელისუფლებასთან დაკავშირებული ყოველგვარი ფაქტებისა და ფუძემდებლური დოკუმენტების ფალსიფიცირება, მათი რეალური საზრისების გაუკუღმართება, ჭეშმარიტი დემოკრატიული არსისგან დაცლა და მათივე პირადი ინტერესებისა და მისწრაფებებისადმი მისადაგება.

ამ ერთ ხმაზე აწყობილი ქოროს უშუალო სამიზნეა, რა თქმა უნდა, საქართველოს პირ-

ველი პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია, არა მარტო როგორც პიროვნება, არამედ მის მიერ საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების გარანტიად შექმნილი **საერთო-სახალხო ინსტიტუტი – პრეზიდენტისა**. სინამდვილეში, ამ ინსტიტუტის არსებობა წარმოადგენს პერიოდულ დადასტურებას ხალხის ნებისას, რომ ის ხმას აძლევს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობას და ამ მიზნით ახორციელებს საპრეზიდენტო უფლების დელეგირებას. ამ ინსტიტუტის ასეთი დამატებითი ფუნქციონალური მნიშვნელობის აუცილებლობაში ამ მოკლე პერიოდში ჩვენ არანაკლებ ორჯერ უკვე დავრწმუნდით – სამხედრო პუტჩისა და 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ. დღეს მგონი ამასაც მოულო ბოლო ამ პოსტპუტჩისტურმა სოციუმმა. თუმცა ეს ცალკე საკითხია და მასზე ლაპარაკი, როგორც ვთქვით, შემდგომ გვექნება.

* * *

ჩვენი მსჯელობა ამ თანამედროვე „ისტორიულ ლაკუნებზე“, ზოგადად, პუტჩისტური ალიანსის ანტიეროვნულ და ანტისახელმწიფოებრივ საქმიანობაზე, მათ მიერ დახვავებულ სიცრუეებზე არასრულყოფილი იქნებოდა, თუ ორიოდე სიტყვით მაინც არ შევჩერდებით მათ პიროვნულ დამოკიდებულებაზე ზვიად გამსახურდიას, როგორც პიროვნების და დისიდენტის, მიმართ, მერაბ კოსტავასთან ერთად XX საუკუნის მეორე ნახევრის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ამლორძინებლისა და ლიდერისადმი მტრულად განწყობილ ამ კასტაზე.

სწორედ ამ ურთიერთობაშია, ყველაზე უფრო რელიეფურად რომ აისახება დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენისთვის ბრძოლისადმი მიდგომის **დისპარაციული** ფორმა. ე.ი. თვალნათლივ წარმოჩინდება დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენის, დემოკრატიულად მოწყობისა და თავისუფლების გზით – კონსტიტუციურად განვითარების მიმართ ორი ერთმანეთისგან ძალზე განსხვავებული მიდგომა, რომელთაც არაფერი საერთო აქვთ ერთმანეთთან, გარდა საკუთრივ მიდგომის ობიექტისა – ქვეყნისა.

მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით სინამდვილეში საქმე გვაქვს ჭეშმარიტებისა და სიცრუის დაპირისპირებასთან, როცა ყალბისთქმელთა ეს კასტა ცდილობს, თუნდაც მცირედი საბუთი მაინც მოიპოვოს საკუთარი ქვეყნისა

და ხალხის წინაშე ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედებების გასამართლებლად. ამიტომაც, მათ შეტევა მიაქვთ ზვიად გამსახურდიაზე, როგორც რუსულ-საბჭოური იმპერიის უღლისგან სამშობლოს დახსნისთვის თავგანწირულ მებრძოლზე და ლიდერზე.

მათ შეძლეს, გაერყვნათ არა მარტო ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მერყევი ნაწილი, მიბმული „წითელ ინტელიგენციასთან“, არამედ დასავლურ-ემიგრანტული წრეც, რომელნიც თავმოყრილი იყვნენ ჟურნალ „ივერიის“ ირგვლივ. ამ გზაზე სუკის კვალდაკვალ პირველობას არავის უთმობდა ედეპეს ჭანტურისაეული დაჯგუფება. ამ ჟურნალის წარმომადგენელი საქართველოს თავისუფლებისთვის ბრძოლას შეწირულ პრეზიდენტზე ედუარდ შევარდნაძის თითქოსდა მკაცრი კრიტიკის ფონზე წერს: „ამასვე უნდა დაუვმატოთ, რომ არც ის კაცი, ვინც შევარდნაძეზე ადრე იკისრა საქართველოს მეთაურობა, ჩვენდა საუბედუროდ, სრულებით არ იყო აღჭურვილი იმ თვისებებით, რომელიც მაშინდელ მეთაურს მოეთხოვებოდა“ (მ.ქავთარაძე, ცხოვრების 100 წელი, გვ.200, თბ.2007). ამას ამბობს და ამბობენ იმ ლიდერზე, რომელმაც **არა მარტო იმპერიას, არამედ ილუზიებისა და თავიანთი კერძო ინტერესების ტყვეობაში მყოფ დასავლეთს თვალსა და ხელს შუა გამოსტაცა თავისუფლება და სულ რაღაც ოთხიოდე თვეში არა მარტო ამ ავტორისთვის, არამედ მთელი საერთაშორისო საზოგადოებისთვის მოულოდნელად აღადგინა დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა. თუმცა ეს ცალკე განსახილველი საკითხია და მას – ამ ფენომენალურ პოლიტიკურ მოვლენას განსაკუთრებული ადგილი უნდა მიენიჭოს ქართული პოლიტიკის ისტორიაში. ამაზე უნდა ზრუნავდნენ დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიკოსები თუ პოლიტოლოგ-მეცნიერები.**

ეს არანაკლებ მნიშვნელოვანი და ორიგინალური პოლიტიკური მოვლენაა იმპერიული მონობისგან მშვიდობიანი გზით თავდასხნისთვის ბრძოლისა, ვიდრე „განდიზმი“ იყო.

ჩვენ ამ მაგალითს იმიტომ მოვუხმეთ, რომ გვეჩვენებინა, თუ რამდენად გამხრწნელი იყო სუკურ-პუტჩისტური იდეოლოგია, რომელიც მიმართული იყო პრეზიდენტ გამსახურდიას წინააღმდეგ. ეს ავტორი, რომელიც ფეხდაფეხ მოჰყვებოდა კანარისის გვერდიას თითქოსდა საქართველოს გასათავისუფლებლად და თავს

სწირავდა ქვეყანას, უფრო გვიან ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას დისიდენტური ბრძოლის გულშემტკივარი იყო, როცა თავისუფლებისთვის ბრძოლის ნამდვილი ჟამი დადგა, ზურგი შეაქცია ყოველივე ამას და „ახალი ედუს“ ჭაობში ჩაიძირა.

ის გორბაჩოვის მიერ სამართლებრივი სახელმწიფოს აშენების მოლოდინშია და გვეკითხება: „გონიერია თუ არა მეტი სიჩქარის მოთხოვნა“ ან „იმპერიის დამშლელი რევოლუცია“ სასურველია თუ არაო; რა ვიცით, რომ „რევოლუციას ჩვენი თავისუფლება მოჰყვება და არა უფრო მკაცრად დამონება შოვინისტური სამხედრო რეჟიმის მიერ“ – ასკენის ის (იქვე, გვ.221).

მაგრამ ცხოვრებამ და ზვიად გამსახურდიას განმათავისუფლებელი ბრძოლის სწორმა პოლიტიკურმა ტაქტიკამ, რაც მაშინდელ სიტუაციაში არსებული მსოფლიო წესრიგის გამოწვევაც იყო, შესაძლებელი გახადა, იმპერიას მის მიერ 9 აპრილს დაღვრილი სისხლი საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის სახით ეზღვია.

ყოველივე ამის იგნორირება ხდებოდა და ხდება მიზანმიმართულად. ისინი, როგორც ჩვენი ავტორი, თითქოსდა დათმობაზე მიდიოდნენ, დიდბუნოვნად გადმოაგდებენ: „საჭიროა, ის სიკეთე მაინც არ დაუუკარგოთ, რაც ჰქონდა: „ზვიადს საქართველო ნამდვილად უყვარდაო“ (იქვე).

ფრანგული ემიგრანტული ჯ.კაშიასეული წრის ეს სუკისტური, ცრუიდეური კომპლექსი, საკუთრივ საქართველოში ასჯერ და ათასჯერ გაუკუღმართებული იყო. მათი პოტენციალი ვერც რევოლუციამ დააქვეითა, პირიქით, მშვიდობიანი კონტრრევოლუციის შედეგად ხელისუფლებაში სრულად მობრუნებული ეს ფენა, თავისი ცრუ იდეოლოგიით სულ უფრო მტკიცე კოლაბორაციაში შედის რუსულიმპერიულ რბილ ძალასთან და ანადგურებს ჭეშმარიტი დემოკრატიზმის ყოველგვარ გამოვლინებას, ახშობს ეროვნული იდენტურობის შენარჩუნებასა და განვითარების გზებს. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ამ ემიგრანტულ, წმინდა სუკისტური წარმონაქმის წარმომადგენელი სახალხოდ არჩეულ პრეზიდენტობას ესწრაფვის, რაც დასრულდება აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ე.წ. რესპუბლიკების საერთაშორისო აღიარებით. აი, რა უდიდეს საჭირობოროტო საკითხებთანაა დაკავშირებული ეს თითქოსდა სუბიექტური საკითხი.

სინამდვილეში, ზვიად გამსახურდიას წინააღმდეგ ეს უზნეო ბრძოლა მიმართულია ქართული სახელმწიფოებრიობის და ქართველი ერის წინააღმდეგ.

* * *

მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში ჩვენ ყურადღებას ვამახვილებთ ამ პუტჩისტური სოციუმის ისტორიკოსთა მხრიდან თავიანთი ანტიმეცნიერული ყალბიქმნადობის, თუნდაც მცირედით გამამართლებელ საბუთად წამდაუნუმ ე.წ. „მონანიების“ მოშველიებაზე. თავის მხრივ, ეს კონცეფცია „მონანიებისა“ შემუშავებულია სუკის კედლებში. დღეს ის გამოიყენება არა მარტო ზვიადის წინააღმდეგ, არამედ დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის რეალური არსისა და სახის დამახინჯების საშუალებად. ამის არაღნიშვნა, ამ გაყალბებული ისტორიის კრიტიკის კონტექსტში, ისე იქნებოდა გაგებული, თითქოსდა ჩვენ განგებ ვუვლით გვერდს ამ ე. წ. საკითხს.

ამ „ცრუისტორიაში“ ისინი წერენ: „განსაკუთრებით გამოიკვეთა ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ფიგურა, **რაც ლოგიკურად არ გამოიყურება (?)** მისი 1978 წლის მონანიების შემდეგ. ამან დააფრთხო ეროვნულ-განმათავისუფლებული მოძრაობა, განსაკუთრებით მისი **რაციონალურად მოაზროვნე ნაწილი.** (ხაზი. – მ.ზ.) („ისტორია“, გვ.521). ამ ამონარიდის მეორე ნაწილზე ჩვენ ზემოთ გვექონდა მსჯელობა, ამჯერად შევჩერდეთ იმაზე, თუ რა გამოიყურება არალოგიკურად.

ამ ისტორიკოსთა ზღვარს გადასული ცინიზმი იმდენადაა საშიში, რამდენადაც ისინი ამ ყურით მოთრეულ საკითხზე არა ისტორიულობის თვალსაზრისით – წარსულ დროში მომხდარის აღნიშვნის აზრით კი არ უდგებიან, არამედ მას აწყობს უკავშირებენ, აღიარებულ და მიღებულ ფაქტად ასაღებენ ამ, როგორც ითქვა, სუკის კედლებში დამუშავებულ და მათი ადგილობრივი დამქაშების მიერ ატაცებულ და ინტერპრეტირებულ „შეფასებას“.

მოცემულ შემთხვევაში ჩვენი კომენტარები ან მსჯელობა ამ სიბინძურეზე ზედმეტია, ვინაიდან ეს საკითხი ძირის ძირამდე გახსნილიცა და ახსნილიცაა ამ პროცესის უშუალო მონაწილეთა – ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას მიერ. მასთან მიბრუნება იძულებით გვიხდება და ალბათ ჟამით-ჟამამდე კიდევ იქნება აუცილებელი

ლი, რამდენადაც ყალბისმქმნელები და ცრუისტორიკოსები ამ სუკური ღონისძიების და მისი შემდგომი ცრუ ინტერპრეტაციის ისტორიაში დამკვიდრებას ცდილობენ,¹ რისი მიზანიც არის ახალგაზრდა თაობის ჯერ შეცდომაში შეყვანა და შემდეგ მათი ცრულიბერალური ანტიეროვნული იდეოლოგიით გამოკვება. სამწუხაროდ, ამის შედეგსაც უხვად ვიძიებთ.

* * *

ახლა კი, ამ აუცილებელი წიაღსვლების შემდეგ, მივუბრუნდეთ ამ ისტორიკოსთა ზემოთ მოყვანილ ცინიზმით აღსავსე მოსაზრებას ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ფიგურის წარმოჩენის არალოგიკურობაზე.

საქართველოს პირველი პრეზიდენტი ზემოთ ნახსენებ ღია წერილში ედ.შევარდნაძისადმი საგანგებოდ ჩერდება ამ ე.წ. მონანიების საკითხზე და მის ირგვლივ შესაძლო ყველა კითხვას სცემს პასუხს, რომელსაც მთლიანად ვთავაზობთ მკითხველს. ის წერს: „სუკ—ში პატიმრობისას წელიწადნახევრის მანძილზე მიწვედნენ შანტაჟს, მემუქრებოდნენ ამერიკის დაზვერვის აგენტად გამოცხადებით, სამშობლოს ღალატის მუხლით გასამართლებით, ოჯახის წევრების ფიზიკური განადგურებით, მოსალოდნელი ახალგაზრდული დემონსტრაციების გაჟღერებით, ხოლო მოსკოვში პატიმრობისას ავადსახსენებელი სუსლოვის ემისრები საქართველოდან აფხაზეთის ჩამოშორებითაც კი მემუქრებოდნენ, თუ არ მოვინანიებდი. ჩემი მიუღწევი კი, ძუძუთა ბავშვის დედა, დეკრეტულ შვებულებაში მყოფი სამსახურიდან მოახსენევინეთ, რაც არც ჰიტლერს და არც სტალინს არ ჩაუდენიათ. დღეს თქვენი აგენტები აყალიბებენ ჩემი ე.წ. „მონანიების“ არსს, იყენებენ ამას ჩემი დისკრედიტაციისათვის, თითქოს არ იცოდნენ საქმის რეალური ვითარება. ამიტომ საჭიროდ მიმაჩნია კიდევ ერთხელ განვმარტო ჩემი ტაქტიკური უკანდახევა სასამართლოზე 1978 წელს.

ჩვენი დაპატიმრების შემდეგ ეროვნულ მოძრაობას განადგურების საფრთხე დაემუქრა.

¹ სამწუხაროდ, მათ ეს რამდენადმე გამოუდით. ისინი სახელს უტეხენ ზვიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით უკომპრომისო ბრძოლაში მოპოვებულ დიად გამარჯვებას ქართველი ხალხისას დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის გზაზე, სწორედ ამ მიზნით ხდება სახელმწიფოებრიობის აღდგენის ეროვნული დღესასწაულის მიჩქმალვაც.

ალარავინ რჩებოდა გარეთ დასავლეთის ქვეყნებთან ხიდის გამდები, თვითგამოცემებისა და იატაკქვეშა მუშაობის ორგანიზატორი. ბოლოს მე და მერაბ კოსტავამ მოვილაპარაკეთ, რომ მე „მოვინანიებდი“ ჩემს ზოგიერთ ქმედებას, გამოვიდოდი ციხიდან და გარეთ გავაგრძელებდი საქმიანობას, შევინარჩუნებდი თვითგამოცემას, შევინარჩუნებდი საინფორმაციო ხიდს დასავლეთთან, ხოლო მერაბ კოსტავამ თავად იტვირთა ციხეში დარჩენა, თანაც გააკეთა წერილობითი განცხადება, რომ ჩემი ე.წ. „მონანიება“ აუცილებლობით იყო გამოწვეული ჩვენი საერთო საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე. მე გამოვიტანე ეს განცხადება ციხიდან, მაგრამ არ გამომიქვეყნებია, ვშიშობდი, რამე ზიანი არ მიმეყენებინა მეგობრისთვის. ბოლოს, განთავისუფლების შემდეგ მან თავად გამოაქვეყნა იგი 1987 წელს მოსკოვის ჟურნალ „გლასნოსტის“ მეხუთე ნომერში (რედაქტორი ს.გრიგორიანცი). ამგვარი შინარსის წერილი მისწერა მან ე.ბონერსაც სახაროვისათვის გადასაცემად ქსნის კოლონიიდან იმავე წელს. მაგრამ ჰოი საოცრება, დღეს თქვენ და თქვენი დამქაშები ჩემს ამ ტაქტიკურ უკან დახევას „ღალატად“ ნათლავთ, თითქოს მერაბ კოსტავაზე დიდი მორალური ავტორიტეტები იყოს და ეროვნული მოძრაობის თავკაცები.

მაგრამ თქვენ სულ სხვა მიზეზის გამო არ გასვენებთ ჩემი „მონანიება“. საქმე ის გახლავთ, ჩემი „მონანიება“ და ციხიდან გამოსვლა რომ არ მომხდარიყო, არ იქნებოდა არც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აღმავლობა, არც 9 აპრილი და არც იმპერიის ბატონობის დასასრული 1990 წლის 28 ოქტომბრის თავისუფალი, დემოკრატიული არჩევნების სახით, ამიტომაც ვერ მოგინელებიათ ჩემი „მონანიება“ და კბილებს აღრჭიალებთ მისი გახსენებისას.

ბოლოს გადამასახლეთ ნოღაეთის ნახევარუდაბნოში, სადაც ქართველმა მწყემსებმა გადამარჩინეს შიმშილითა და სიცივით სიკვდილს. საქართველოში დაბრუნების შემდეგ კი თქვენმა დამქაშებმა გამივრცელეს ჭორი, თითქოს მე თქვენი აგენტი გავხდი, რაც ერთხანს ირწმუნა საზოგადოების ნაწილმა და რასაც დიდ ხანს იმეორებდნენ ჭანტურია და სხვა მოლაღატენი, ვიდრე თავად არ გამოვლინდნენ, როგორც თქვენი აგენტები. თანაც საზოგადოებამ დაინახა, რომ ისევ მე ვიყავი ერთადერთი კაცი, რომელიც მსოფლიო საზოგადოებას ვაწვდიდი

ინფორმაციას საქართველოს შესახებ, ვახერხებდი თვითგამოცემას, ვანყობდი საპროტესტო აქციებს ახალგაზრდა მეგობრებთან ერთად, ბოლოს ის ახალგაზრდებიც ჩამომამორეთ და მტრებად მიქციეთ ისინი სუკ-ის ჯოჯოხეთური მანქანის მეშვეობით. გარდა ამისა, ყველა ხედავდა, რომ სუკის ყველაზე დიდი დევნისა და მეთვალყურეობის ობიექტი ისევ მე ვიყავი, ხელახალ დაპატიმრებას კი ველარ ბედავდით, რადგანაც უცხოეთში ძალზე გახმაურდა ჩემი სახელი („კრებული“, გვ.51-53).

მოცემულ შემთხვევაში ზედმეტია ყოველგვარი კომენტარი, მხოლოდ იმას აღვნიშნავთ, რომ ბატონი ზვიადის ნათქვამი ჭორების გავრცელებაზე, რომ ზვიადი აგენტი იყო (კრემლის, ცუკ-ს, სუკ-ის??), ეს თითქმის ზედმინვენით მეორდება ამ ე.წ. ისტორიაში. ისინი 1990 წლის 28 ოქტომბრის დემოკრატიულ არჩევნებთან დაკავშირებით წერენ, – ოპოზიციის დარჩენილმა ნაწილმა ეს კომუნისტებთან გარიგებად მიიღეს და ამ ნაწილს რაციონალურად მოაზროვნეებს უწოდებენ, სინამდვილეში ვინ იყვნენ ისინი და რას ემსახურებოდა მათი საქმიანობა, ეს ყოველივე ზუსტად გადმოგვცა პრეზიდენტმა ამ წერილში. ამიტომ ამჟამად, რომ ეს ისტორიკოსები თვითონ იხსნიან მეცნიერული მიუმხრობლობის ნიღაბს და ადასტურებენ იმას, რომ ისინი თვითონაც შედიან იმპერიის დამქაშებისა და ეროვნული საქმის მოლაღატეთა სიაში, რაზედაც ლაპარაკია ამ ვრცელ ამონარიდში. მათ, ერთობლიობაში, თავიანთი შავი საქმე გააკეთეს, ახლა კი მომავალ თაობას წამლავენ.

* * *

ასეთი ცრუისტორიების შექმნა იმდენადაა საშიში, რამდენადაც, პირველ რიგში, ისინი ამ გზით რყვნიან მომავალ თაობას. ეს თავის დროზე ზედმინვენით ზუსტად განმარტა პირველმა პრეზიდენტმა მიმართვაში სტუდენტი ახალგაზრდობისადმი. ის აღნიშნავდა: კრემლის ემისრები განაგრძობდნენ თავიანთ ბნელ საქმიანობას და ერთხანს მათ დიდ შედეგებს მიაღწიეს. ახალგაზრდობის დიდი ნაწილი ჩამოაშორეს ეროვნულ-გამათავისუფლებელ მოძრაობას, უფრო მეტიც, ეროვნული ხელისუფლებისადმი მტრულად განწყვეს და ფსევდოოპოზიციურ საქმიანობაში ჩაითრიეს (დასახ. კრ. ტ. III, გვ.255). შესაბამისად, ისინი მოწყვიტეს ეროვნულ-პატრიოტულ იდეოლოგიას და მათში ჩანერგეს, როგორც

ბატონი ზვიადი ბრძანებს, პოლიტიკური ინდიფერენტიზმი, ეროვნული ნიჰილიზმი, ყალბად გაგებული კოსმოპოლიტიზმი, ხოლო ახალგაზრდების მეორე ნაწილში – კრიმინალური იდეოლოგია. ამ ცრუმოდღვრებმა ეროვნული იდეალების ერთგულება პროვინციალიზმად მონათლეს, რწმენის ერთგულება – ფანატიზმად. ნერგავდნენ დასავლეთის ფსევდოკულტურას, ფსევდომენდიალიზმს და ა.შ. ისინი უმაღლესად ახალგაზრდებს იმას, რომ თვით უნივერსალური კოსმოპოლიტიზმად მოაზროვნე გენიოსები გულმხურვალე პატრიოტები იყვნენ, რომ კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი ურთიერთგამომრიცხავი არ გახლავთ (იქვე, 254). ამ მოლაღატურმა საქმიანობამ დამანგრეველი ეფექტი იქონია ჩვენი ახალგაზრდა თაობის ეგზისტენციაზე.

1989 წლის 9 აპრილის თავგანწირული მებრძოლნი, საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის გულმხურვალე მედროშენი, ჩამოაშორეს სამშობლოს თავისუფლების და ერის ღირსებისათვის ბრძოლის წმინდა საქმეს. ისინი შეუყვნენ ავბედით გზას ინდიფერენტიზმისა, ნიჰილიზმისა და კრიმინალური იდეოლოგიისა; ისე გაუმრუდეს მათ ცხოვრება, რომ საბჭოურ-კომუნისტური იდეოლოგია ლამის სანატრელი გაგვიხადეს.

მათ არა მარტო ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას ჩამოაშორეს ახალგაზრდობა, არამედ ჩამოაშორეს თავიანთ სამშობლო ქვეყანას, ოჯახს, სისხლსა და ხორცს, ტოლ-სწორთ. უიდეობით ან ცრუ იდეით განბნეულნი მიმოფანტეს მთელ დუნიამში, სადაც ავსებენ კრიმინალურ სამყაროს და ნარკოტიკებით გაბრუებულები ისწრაფებენ სიცოცხლეს. იმ მცირედთ, ვინც შემორჩა ამქვეყნად, ეს კრემლის ემისრები და მათი პროტოტიპები გონებასა და სულს უწამლავენ ამ და სხვა მსგავსი „ისტორიებით“ თუ ცრუ იდეოლოგიით. მათი მიზანია აღისრულონ თავიანთი ბინძური ზრახვები, საბოლოოდ დაეპატრონონ მთელ ეროვნულ სიმდიდრეს და ასე ბოლომდე გაკოტრებული, უკვე უიმედოდ და უოცნებოდ დარჩენილი ქვეყანა უკან შეაბრუნონ იმპერიაში, ან სრულაც ქვა უთოვია შემდეგ. ის ერთადერთი, რაც ხალხს შერჩა – თავისუფლად სუნთქვის საშუალება – ლამის ისიც მოუსპონ.

ძალზე მძიმე სურათია? – იქნებ ასეცაა, მაგრამ ეს ფაქტია. ამის დასადასტურებლად რამდენიმე მაგალითს მოვიყვანთ კრემლის ემისრებისა

და ცრუდემოკრატიების იდეოლოგიით. მიზანმიმართულად უგზოუკვლოდ მიმოხეული, გადაგვარების გზაზე შეყენებული ახალგაზრდობის ცხოვრებიდან, მარიო მერონის წიგნიდან – „არ გავცვლი მე ჩემს სამშობლოს!“ (თბ. 2005 წ.).

აი, როგორ აღწერს ავტორი პუტჩისტური ალიანსის მიერ შექმნილი ფსევდოსოციუმის სახეს: **ზვიად გამსახურდიას პრეზიდენტად არჩევის შემდეგ ხალხს იმედი ჩაესახა, იმედი ხვალინდელი დღისა** (გვ. 72). ამ იმედსაა, რომ შეუტყის მტრებმა ადგილობრივ მოლაღატეთა ხელით. კრემლიდან ორჯონიკიძის მისიით მოავლინეს ედ. შევარდნაძე; რა მოჰყვა ამას, ამაზე წიგნის ავტორს მოვუსმინოთ: შევარდნაძის მუხანათაური, შავბნელი ხელი მასაც (ზ.გ.) მისწვდა და ომი გააჩალა (იქვე), და აგრძელებს: სინამდვილეში ეს ანტიქრისტი ქვეყნის დასაღუპავად, მიწასთან გასასწორებლად ჩამოვიდა. გაუცრელი მჭადით გამოზრდილმა ფერშალმა ყველაფერი თავდაყირა დააყენა. ახალგაზრდები კალაშნიკოვის ავტომატებით შეაიარაღეს და ერთმანეთს დაერივნენ, შეიქმნა საძმოები, დაჯგუფებები, რომელთა მიზანი ერთი იყო: ვინმეს დაჩაგვრა და დიდი ფულის შოვნა.

უსაქმურად დარჩენილი ქართველი ახალგაზრდობა, როგორც საშოვარზე გამოსული მშიერი მგელი – სოფელს, უცხო ქვეყნებს მიადგნენ (იქვე, გვ. 73). ეს იმიტომ მოხდა, რომ შევარდნაძის ბატონობის ავბედითმა ათმა წელმა საერთოდ მიწასთან გაასწორა ქვეყანა, გონებაარეული, მერყევი ნებისყოფის ახალგაზრდა კაცი დარჩა ქუჩაში, შიშველი, მწყურვალი, უმუშევარი, უფულო (იქვე, გვ. 69), ოდენ პუტჩისტური ალიანსის ცრუიდეოლოგიის ამარა. ნაწილმა ეს მეტამორფოზირებული პოსტკომუნისტური სოციუმი შეავსო. უმრავლესობამ ვერც იქ მონახა თავისი ადგილი, აზრი დაკარგა სწავლამ, ფეხქვეშ გაითელა ღირსეული ტრადიციები, გამოიფიტა ქართული სული. გაუცხოება დაეცყო ქართველ კაცს (იქვე, 70). ამის შედეგია ის, რომ „მშობლები... ატყუებენ შვილებს, შვილები კი – მშობლებს“ [იქვე გვ. 72].

რამდენადმე ვერ გამართლდა ბატონი ზვიადის იმედები, რომ საიმდო ძვრები შეიმჩნეოდა ჩვენი ახალგაზრდობის აზროვნებაში, სტუდენტობა საბოლოოდ გაარჩევდა თეთრსა და შავს, დაუბრუნდებოდა ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლას და იხსნიდა საქართველოს დაღუპვისგან. მათ ვერ გაუძლეს ცრუარჩევნე-

ბითა და დემაგოგიებით ხელისუფლებაში უკვე მყარად ფეხმოკიდებულ ნომენკლატურულ-კრიმინალური სოციუმის მმართველობის ახალ შემოტევას, **ბრძოლას გაქცევა არჩევს**.

მ. მერონი წერს: ჩემი ყურით მაქვს მოსმენილი, რა ტანჯვა-წამებითა და რის ვაი-ვაგლახით ახერხებდნენ ქართველები ევროპაში (სხვა კონტინენტებშიც; მ.ზ.) ჩასვლას (იქვე, 73). ასეთი მასიური გაქცევა საკუთარი სამშობლოდან, ისეთი – საკუთარ მიწა-წყალს განსაკუთრებულად მიჯაჭვული გენოსისტების, როგორც ქართულია, არ შეიძლება ოდენ უკეთესი ცხოვრების სურვილით იყოს გამოწვეული, მაშინ დავლუპულვართ და ეს არის.

ეს გაქცევა პროტესტიცაა, მიმართული არსებული – იერ-სახე შეცვლილი, ნომენკლატურულ-კრიმინალური მაფიის ფსევდოდემოკრატიული მმართველობისადმი, მათდამი, ვინაც, ჩვენი ავტორის პერიფრაზით რომ ვთქვათ, ამ ხნის მანძილზე ისე გააღარიბა ხალხის სული, რომ ყველა ერთიმეორის მტრად გადაიქცა; **საკითხავი გახდა: დარჩა თუ არა სპეტაკი, გაურყვნილი სული, სამშობლოს ხვალინდელ დღეზე დაფიქრებული**.

პროტესტი იმის მიმართ, რომ ტყუილი სახელმწიფოებრივი ცხოვრების წესად იქცა და რომ ამ ტყუილისა თვითონაც სჯერათ.

ავტორი ერთგან აღწერს კარლსრუეს შემკრებ და გამანაწილებელ პუნქტში არსებულ ვითარებას და მას 21-ე საუკუნის საკონცენტრაციო ბანაკს უწოდებს გაზის კამერების გარეშე. აი, ამ ბანაკებში არიან თავმოყრილი ეს ბრძოლას განრიდებული პროტესტანტები. სხვა ქვეყნებისაგან განსხვავებით, იქ თურმე საქართველოდან ოცდაათ წლამდე ასაკის ახალგაზრდებია ძირითადად წარმოდგენილი. ამ ახალგაზრდების თითქმის 90% ნარკოტიკებს იკეთებდა და სასმელი, პურმარილი, რა თქმა უნდა, ვის რაში აინტერესებდა (დასახ. წიგნი, გვ. 83). სხვათა შორის, აი, საიდან მოდის „გირჩული“ – ფსევდოლიბერალური შედარება ნარკოტიკული თრობისა ქართულ სუფრასთან, კახურ ღვინოსთან, ქეიფთან.

ესეც წინასწარ გამიზნული ქმედებაა, ქართული სტუმარ-მასპინძლური ტრადიციის წინააღმდეგ მიმართული, რომელმაც, გაარღვია რა რუსული სივრცე (სადაც დიდი პოზიტიური მუხტი დატოვა), აღფრთოვანებამდე მისული მოწონება დაიმსახურა უკიდურესი აღმოსავ-

ლეთიდან (იაპონია) უკიდურეს დასავლეთამდე (აშშ). ესეც შედეგია იმ დიდი ლალატისა, რომელიც მოხდა 1991/92 წწ. დეკემბერ-იანვარში.

ამდენად, ცრუ არჩევნებით ხელისუფლებაში მოკალათებული სახენაცვალი ნომენკლატურულ-კრიმინალური მაფიის, დოლარებზე გაყიდულ პოლიტიკოსთა და მათი მეგზური, შავი ფულის გარეცხვით გაბანკირებული ფინანსური ოლიგარქიის მიერ კატასტროფის პირამდე მიყვანილი ქვეყანა. ეს წრე შევსებული და „გალამაზებული“, გალიბერალებული „ნითელი ინტელიგენციაა“; სინამდვილეში ცრულიბერალთა კასტით რომ ქმნის იმ ფსევდოსოციუმს, რომლის მსგავსი რამ უცნობია დემოკრატიული სისტემების დღემდე ცნობილი ყველა ფორმისთვის. ასეთ უკიდურეს მდგომარეობამდე მათ მიიყვანეს ჩვენი მომავლის იმედი – ახალგაზრდობა.

იმავე ატორის თქმით: მშობლიურ მიწიდან გაქცეულები ხმამაღლა კი არა, ერთმანეთსაც ძლივს უმხელენ ეროვნებას. ქართველებს ქურდობით ისე აქვთ სახელი გატეხილი ევროპაში, რომ მათ შეგნებულად ანანილებენ ისეთ ადგილებში, სადაც მოსაპარავი თითქმის არაფერია. ავტორს იქვე მოჰყავს დასრულებული სქემა კრიმინალური ოპერაციისა: ქართველი—მაღაზია—მოპარვა—გაყიდვა—ზანგი—ნარკომანი.

აი ბედისწერა ჭეშმარიტებისა და ღირსებისთვის ბრძოლას გარიდებული ახალგაზრდებისა და ყოველივე ეს შედეგია იმ დიდი ლალატისა, რომელიც ჩადენილ იქნა 1991/92 წწ. მიჯნაზე და რომლის გამოვლინებაც დღემდე გრძელდება და ანადგურებს ქართულ იდეას. აი, ამ დიდი ლალატის გამართლებას ელტვიან როგორც ხელისუფალნი, ასევე მთელი ეს სოციუმი და მათი ისტორიკოს-იდეოლოგები. ამიტომ ისინი ყოველგვარ ღონეს ხმარობენ, რაც შეიძლება უფრო ღრმად ჩაძირონ სიცრუის ჭაობში საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის იურიდიული ფაქტის მნიშვნელობა, მიჩქმალონ მისი სამართლებრივი და საკანონმდებლო საფუძვლის როლი საერთაშორისო არენაზე.

მაშასადამე, პუტჩისტური ალიანსის ეს მემკვიდრეები ებრძვიან ქართველი ხალხის უმაღლესი ნების გამოხატულებით ფორმირებულ ფუძემდებლურ დებულებას, რომ უზენაესმა საბჭომ რეფერენდუმზე გამოხატული ხალხის ნების გათვალისწინებით მსოფლიოს ცივილიზებულ ერთა წინაშე გამოაცხადა საქართველოს

დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე, რათა საქართველომ დაიკავოს ღირსეული ადგილი მსოფლიოს სუვერენულ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში. მათი სამიზნეა ამ დებულების პირველი არსებითი, ფუძემდებლურ-სამართლებრივი ნაწილი და მის მიჩქმალვას ცდილობენ დებულების მეორე – ისტორიული საფუძვლის პირველ პლანზე წამოწევი და აქცენტის 1918 წლის 26 მაისზე გაკეთებით. ისინი ისტორიის სახელმძღვანელოში ასე წარმოაჩენენ ამ დებულებას: „9 აპრილს გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე“ (საქ.ისტ. გვ.524, თბ. 2006 წ.). ეს არაა ფაქტის უბრალო დამახინჯება, ესაა ლალატი, მიზანმიმართულად ჩადენილი არა მარტო მომავალი თაობების მოსატყუებლად, არამედ სახელმწიფოებრივი არსებობის ფუძემდებლური აქტის არსის გასამრუდებლად. ამიტომ აუცილებლად მიგვაჩნია კიდევ ერთხელ მივმართოთ ისტორიულ წიაღსვლას და სრულად წარმოვაჩინოთ სახე ხუნტისტური ალიანსიდან შობილი ფსევდოსოციუმისა, რომელიც ანადგურებს ქართულ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებრიობას, ყოველივე იმას, რასაც წლების განმავლობაში თავდაუზოგავი ბრძოლით ესწრაფვოდა ქართველი ხალხი.

თუკი იმ შორეულ ოთხმოცდაათიანებში ლაპარაკი იყო საოკუპაციო ჯარის გაყვანაზე, დღეს ბევრად უფრო მძიმე დღეშია ჩვენი ქვეყანა: ოკუპირებულია ქვეყნის 20-25%; ის კი არა, სრულად ანექსირებულია აფხაზეთი და სამაჩაბლო; მინასთანაა გასწორებული ბრძოლით მოპოვებული თავისუფლება და დამოუკიდებლობა, იმპერია ყოველ ნუთას გვემუქრება სრული ინკორპორაციით.

მრავალპარტიული, დემოკრატიული არჩევნების გზით მოპოვებული კონსტიტუციური მმართველობა, რომელიც გარეშე ძალების თანადგომით გაანადგურა უკანონო, ძალადობრივმა ხელისუფლებამ, თვით სახალხო რევოლუციამაც ვერ დააყენა ფეხზე“, დღეს ის სულს ლაფავს.

ქვეყნად ისევ იმძლავრა სახელმწიფო კრიმინალმა და კორუფციამ, პრორუსულმა კოლაბორაციონალურმა ძალებმა, რომლებიც სხვადასხვაგვარი ფსევდოეროვნული ლოზუნგებითა და ქმედებებით სინამდვილეში წარმოადგენენ

რუსულ მეხუთე კოლონას, შევსებულს სხვადასხვა დონის პარტიული თუ ე.წ. საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა შტრაიკბრეხერებითა და წმინდა და წყლის მოლაღატეებით.

ამიტომ, საქართველოს მოსახლეობამ ახალი ძალით უნდა გაშალოს ბრძოლა არა მარტო ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეის ასაღორძინებლად, არამედ ამ იდეათა ცხოვრებაში განსახორციელებლად. მისი უმთავრესი მიზანი უნდა იყოს საოკუპაციო ჯარების გაყვანა ოკუპირებული ტერიტორიებიდან, საოკუპაციო რეჟიმის მოხსნა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში. ეს პროცესი უნდა დაიწყო 2008 წლის აგვისტოს „სარკოზის ხელშეკრულების“ საფუძველზე და გაეროს, ევროსაბჭოსა თუ ევროკავშირის, სხვადასხვა საზოგადოებებისა და ორგანიზაციების დადგენილებათა აღსრულების მოთხოვნის სახით.

რაც შეეხება ყოველივე ამის პრაქტიკაში განხორციელებას, ამ შემთხვევაში არაა საჭირო ახალი ველოსიპედის გამოგონება. რუსული საოკუპაციო ჯარებისგან თავდახსნის, ამ რეგიონებში კანონიერების აღდგენის, ქვეყნად ჭეშმარიტი დემოკრატიზმის დამყარების და თავისუფალი საზოგადოების შექმნის ეს გზა ზვიად გამსახურდიამ ჯერ კიდევ 1992 წლის 24 მარტის მიმართვაში დასახა. პრეზიდენტი წერდა: „ეს ყოველივე შესაძლოა განხორციელდეს წინააღმდეგობის ერთიანი ფრონტის შექმნით, სრული ეროვნული და სამოქალაქო დაუმორჩილებლობით...„მოცემული მომენტისთვის თუ სახელმწიფო მოიშლის შტრაიკბრეხერობას საკუთარი ხალხის მიმართ და უარს იტყვის კოლაბორაციაზე რუსულ იმპერიალიზმთან, მაშინ, რა თქმა უნდა, „დაუმორჩილებლობას“ ჩაანაცვლებს „თანხმობა“; ე.ი. ერთიანი ფრონტი ამ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა დაეფუძნება სრულ ეროვნულ და სამოქალაქო თანხმობას (შეადარ. ტ.III,გვ.30/31).

ასეთი თანხმობის იდეა დიდი ხანია ხალხის მოთხოვნადაა ქცეული, მაგრამ, სამწუხაროდ, ალიანსური სოციუმის მიერ მოყვანილი და დასმული ყველა ხელისუფლება სიტყვით განადიდებს ამ იდეას სამოქალაქო თანხმობისას, მაგრამ სინამდვილეში ებრძვის მის ყოველგვარ გამოვლინებას, არაფერი რომ არ ვთქვათ რევოლუციამდელი ხელისუფლების ორაპირობაზე და მოლაღატურ ბუნებაზე.

რევოლუციურმა ხელისუფლებამ კი ზურ-

გი შეაქცია მისი არსებობისთვის აგრერიგად აუცილებელ ამ საზოგადოებრივი თანხმობის იდეას. მიუხედავად ეკლესიაში, ღვთისა და ერის წინაშე მათ მიერ დადებული ფიცისა, რომ ივლიდნენ სამოქალაქო თანხმობის გზით, მასში მოკალათებულმა ფსევდოლიბერალებმა და კონტრრევოლუციურმა პრორუსულმა ელემენტებმა სწორედ ეროვნულ თანხმობას შეუტიეს და წირვა გამოუყვანეს მას.

ისე აღმოჩნდა, რომ ამით რევოლუციურმა იდეალებმა ჭირი მოგვჭამა. აღმოჩნდა, რომ თურმე ხელისუფლებამ საკუთარ თავს ხარაკირი მოუწყო და ყველაფერი დასრულდა მშვიდობიანი კონტრრევოლუციით. გზა გაეხსნა რუსულ მრავალსახოვან ძალას.

* * *

ჯერ კიდევ ამ ოცდახუთი წლის წინათ დიდი ღალატის ანატომიაზე მიუთითებდა დევნილი პრეზიდენტი და გვთავაზობდა მისი დაძლევის ერთადერთ სწორ გზას.

გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ რედაქტორის ქალბატონი მარიკა აბაიშვილის ვრცელ, ფაქტობრივად მიმოხილვით კითხვაზე პასუხობს პრეზიდენტი:

„რედ. – მიმდინარე მოვლენებმა თავალნათლივ დაგვანახა, რომ სიკეთის წინააღმდეგ მიმართული ძალები (სუკი, კომპარტია, კომკავშირი, კრემლი და ა.შ.) ახერხებდნენ წლების მანძილზე მომხიბლავი ნიღბების მორგებას საკუთარი რეკრუტებისათვის. მაგალითების მოყვანა შორს წაგვიყვანდა. დღეისათვის გამჟღავნებული ბინძური ადამიანების „ერისკაცობა“ სავსებით რეალურად გამოიყურებოდა სულ მცირე ხნის წინათაც კი და ბევრნიც მოვტყუვდით.

საკამათო არ უნდა იყოს, რომ თავისუფლებისათვის მებრძოლის ქურქში გახვეული სუკის აგენტი გაცილებით უფრო საშიშია და გაცილებით მეტი ზიანის მომტანი, ვინემ გაცხადებული ჩეკისტი. ასეთივე სავალალო შედეგებამდე მივყავართ საქმისადმი უპასუხისმგებლო, ანგარეზიან დამოკიდებულებას, იმისდა მიუხედავად, ამას სუკის აგენტი ამჟღავნებს თუ, უბრალოდ, არამზადა. ასეთი მაგალითებიც ბევრი იყო ჩვენ შორის.

გულუბრყვილობა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ ასეთი ადამიანებისგან ჩვენ სრულად განვთავისუფლდით დღეს, მეტადრე კი, რომ სახვალაოდ კვლავაც არ შემოგვეჯარებიან ისინი.“

დღეს, ამ ინტერვიუდან 25 წლის შემდეგ, ამ მოლაღატური სოციუმის მხრიდან „შემოჯარ-

ვის“ პროცესმა აპოგეას მიაღწია, ამიტომაც პრეზიდენტის პასუხი არა მარტო ცნობადაა მისაღები, არამედ **სახელმძღვანელოდ უნდა გავიხადოთ ის**“.

„დიდი ახსნა-განმარტებითი მუშაობაა საჭირო, რათა ფართო მასებს შევავანებინოთ, თუ რაში მდგომარეობს დღეს სიკეთის წინააღმდეგ მიმართული ძალების ტაქტიკა. ეს არის უალრესად დახვეწილი დემაგოგია. ახალი „დემოკრატიული და ქრისტიანული“ ნიღბების მორგება. ცხვრის ტყავში გახვეულ მგლებს, სამწუხაროდ, ყოველთვის ვერ ცნობდა ხალხი. იყვნენ აშკარა აგენტები, კრემლისა და სუკის ღია ემისრები, მაგრამ უფრო საშიშნი იყვნენ და არიან „წყალქვეშა ნაგები“ და „ტროას ცხენები“, რომელთაც გადამწყვეტი როლი ითამაშეს ხალხისა და საზოგადოების დაბნევაში, მოტყუებაში. საბჭოთა პერიოდში მათ „დისიდენტების“ სახელებიც კი ჰქონდათ, ან „ნეიტრალური“ ინტელიგენტების, „რეალისტების“ და ა.შ. ყოველ შემთხვევაში, არავინ იცოდა მათი ნამდვილი მისია, როდესაც მე ვამხელდი ასეთ პიროვნებებს, თვით ჩვენს მომხრეებშიც კი გაისმოდა უკმაყოფილო ხმები: „აჭარბებს“, „აზვიადებს“, „ყველგან აგენტები ეჩვენება“. ახლა კი ვრწმუნდებით, რომ თურმე მეც არ მქონია სრული ინფორმაცია ყველას შესახებ, იმდენად ოსტატურად ინიღბებოდნენ ისინი.

რედ. – ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიგაჩნიათ თუ არა, რომ კანონიერების აღდგენისთანავე ხელისუფლება და მთავრობა უპირველესად საკუთარი თავის მიმართ უნდა გახდეს ზედმინვენით მომთხოვნი და ფხიზელი, რათა მომავალში არავითარი ძალაუფლება არ ჩაუვარდეს ხელში მათ, ვისთვისაც საკუთარი პატივი უფრო ღირებულია, ვიდრე საქმე.

პრეზიდ: – ჩვენი თავისადმიც, ცხადია, უფრო მომთხოვნი უნდა გავხდეთ, უფრო მკაცრნი, შეცდომებისაგან არც ჩვენ ვიყავით დაზღვეულნი, მაგრამ როგორც იტყვიან, „ზოგი ჭირი მარგებელია“.

დღეს უფრო მეტი ვიცი საკუთარი შეცდომების შესახებ, უფრო დაზღვეულნი ვართ შენიღბულთა ხრიკებისა და ფანდებისაგან. ჩვენ არ უნდა ვემსგავსოთ ბურბონებს, რომელთაც საფრანგეთის რევოლუციამ არც არაფერი შემატა და არც არაფერი ასწავლა“ (კრებული, ტ. III, გვ. 219–220, 1993 წლის 17 იანვარი).

ბატონი ზვიადის ეს დახასიათება მაშინდელი სიტუაციისა ზედმინვენით, ის კი არა, მეტადაც მიესადაგება დღევანდელ ვითარებას. დღეს უფრო რთულია, სრულ გაუგებრობაში მოქცეულ მასებს შეავანებინო „სიკეთის წინააღმდეგ მი-

მართული ძალების ტაქტიკა“, დავანახოთ მათ, „ახალი დემოკრატიული“ და „ქრისტიანული“ ნიღბების მიღმა არსებული ფაქტობრივი სახე მოლალატეთა, მათი „უალრესად დახვეწილი დემაგოგია“, რომ ისინი წარმოადგენენ „ცხვრის ტყავში გახვეულ მგლებს“; შევასხენოთ პატიოსან ხალხს, რომ ისინი, სამწუხაროდ, ყოველთვის ვერ ცნობდნენ ამ მგლებს, რომ განსაკუთრებით საშიშნი არიან „წყალქვეშა ნაგები“ – ივანიშვილები და ოლიგარქია და „ტროას ცხენები“ – ზურაბიშვილები და მათი დასი. ისინი მოსისხლე მტრები იყვნენ და არიან კანონიერი ხელისუფლებისა და პირადად ზვიად გამსახურდიასი.

ბატონი ზვიადი ბრძანებს: ამ „ტროას ცხენებმა“ თავის დროზე დისიდენტური იმიჯიცი შეიქმნეს. სინამდვილეში კი არავინ უწყობდა მათი ნამდვილი მისია. ისინი დღეს კიდევ უფრო სრულყოფილად ინიღბებიან ამ ფსევდოდემოკრატიზმითა და ფსევდოდასავლურობით და ანადგურებენ დამოუკიდებელ ქართულ სახელმწიფოებრიობას, ეროვნულ სულიერებასა და ქართულ იდეას.

ამ უდიდესი ლალატის საწინააღმდეგო წამლის გამოგონება არ დაგვჭირდება, თუკი გონების თვალს მივაპყრობთ ბატონი ზვიადის რჩევებსა და მონოდებებს, რომ **უფრო მომთხოვნი, უფრო მკაცრი უნდა გავხდეთ ჩვენი თავის მიმართაც. მუდამ გვახსოვდეს, რომ შეცდომებისაგან არც ჩვენ ვიყავით დაზღვეულნი. დღეს უფრო მეტი უნდა ვიცოდეთ ამ შეცდომების მიზეზთა შესახებ და მეტად არ უნდა გავიმეოროთ ის.** კონკრეტულად: უნდა ვისწავლოთ ჩვენც და ხალხსაც უნდა განვუმარტოთ ამ „წყალქვეშა ნაგებისა“ და „ტროას ცხენების“ არსებობის, მათი საქმიანობის უკიდურესი მავნებლობის შესახებ, დაზღვეულნი უნდა ვიქნეთ შენიღბულთა ხრიკებისა და ფანდებისაგან. მათ ფანდებში გახვეულნი ნუ ვისვრით როყო სიტყვებს, ვილაცის მიმართ ჩვენი პირადი მტრული დამოკიდებულების თუ პოლიტიკურ სიტუაციებში სრული გაურკვევლობის გამო **ნუ გავხდებით ამ ტრამალის მგლების კერძი.**

მე არ დავინწყებ რაიმე ახალი პოსტულატის შემოთავაზებას, ეს მრავალჯერ გაუკეთებია უზადო ერისკაცსა და თანამედროვე დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოებრიობის შემოქმედს (მიუხედავად 90–იანი წლების თითქმის მთელი პოლიტიკური სამყაროს წინააღმდეგობისა), პირველ პრეზიდენტს, ზემოთ მოყვანილ მსჯელობაში არც ის ამოდის მხოლოდ საკუთარი თავიდან, არამედ გვთავაზობს დემოკრატიული სამყაროს შემოქმედთა საწყისიერი გამოცდილებიდან მომდინარე სიტყვათქმის პერიფრაზს:

„ჩვენ არ უნდა ვემსგავსოთ ბურბონებს, რომელთაც საფრანგეთის რევოლუციამ არც არაფერი შემატა და არც არაფერი ასწავლა“. ბურბონებისა რა გითხრათ და ფაქტი ისაა, რომ ჩვენს შემთხვევაში, ამ პუტჩისტური ალიანსიდან მომდინარე ფსევდოსოციუმს ვერც კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შედეგებმა და ვერც „ვარდების რევოლუციის“ ქაცვებმა ასწავლეს ვერაფერი და დღეს მივიღეთ უკიდურესად გამწვავებული სიტუაცია, როცა პროვინციულ-კრიმინალური ოლიგარქიზმი თავის აპოგეას აღწევს და „წყალქვეშა ნავებისა“ და „ტროას ცხენების“ ალღუმი ეწყობა.

მაშასადამე, თუ რეალურად შევხედავთ სიტუაციას, ბევრ რამეზე პასუხისმგებელნი თითოეული ჩვენგანიცაა, ვინც ამ პოსტპუტჩისტური სოციუმის ელიტურ მმართველობაში არ მონაწილეობს, ვინაიდან თითქმის დავივინწყეთ ბრძოლის ის მიმართულება, რომელზედაც მიგვითითებდა პრეზიდენტი და, სამწუხაროდ, გამოვიმუშავეთ რაღაც მუდმივად მოქმედი თავგასამართლებელი იმუნიტეტი რუსეთის იმპერიის ვერაგობისა და მათი ადგილობრივი ემისრების მოლაღატური ქმედების ნახევრად მკვეთრ ტონში მოხსენიებისა.

სამწუხაროდ, ეს დიდწილად დასჩემდათ ეროვნული ხელისუფლების მომხრე ინტელიგენციას, რამაც ისინი მიიყვანა უპრინციულობამდე და ყოველგვარი მკვეთრი მოძრაობების გარეშე მიჰყვებიან სახელისუფლებო კომპასის მიერ ნაჩვენებ გეზს, ის კი თითქმის ყველა შემთხვევაში და ყველა საჭირობო სიტუაციაში, კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ, არასწორ მარშრუტს სახავს და გვამყოფებს მუდმივ დაძაბულობაში. **დაბნეულობა და უგზო-უკვლობა ჩვენი არსებობის თანმდევ და განუყოფელ ნაწილად იქცა.**

ამიტომ მინდა შევახსენო დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენაში მონაწილე და მისი შენარჩუნებისთვის მეზობლთ, ჭეშმარიტად პატრიოტულ-ანტიოკუპაციურ და ანტი-ოლიგარქიულ ძალებს, თავიანთი გულისყური მიმართონ ზვიად გამსახურდიას მიერ დასახული ერთადერთი სწორი გზისკენ, რომ ყოველ ჟამს და ყოველ სიტუაციაში, როცა გვიხდება ბრძოლა შავნელი ძალების წინააღმდეგ, **„საჭიროა ერთიანი შეტევა საყოველთაო მხილების გზით“**, ესაა გზა კანონიერებისა და სამართლიანობის გამარჯვებისა. ეს კი მოითხოვს **„ყველა ჯანსაღი ეროვნული ძალის კონსოლიდაციას... რათა ვიხსნათ ერი დალუპვისგან“** (იქვე, გვ.219). მაშინ ეს არ გააკეთეთ, ახლა კი თვალნათლივ ვხედავთ, ჩვენდა დასალუპად, რამდენად შორს შევედით

ამ პერმანენტული ღალატის უღრან ტყეში.

* * *

ალბათ დადგა დრო მოვეშვათ უაზრო ყბედობას და წამდაუნუმ ნაჯექ-უკუჯექობას „ნაცებიდან-ქოცებამდე“ და უაზრო ბორილს ამ ღალატთანა წრეში. რა თქმა უნდა, ჩვენ მხედველობაში არ გვაქვს, სახელმწიფო სისტემების გავლით ამ პროცესში გინდა თუ არა ჩართული ფართო ფენები, არამედ ის **სახელმწიფოს წარმმართველი პოლიტნრე**, რომლებიც გეგმაზომიერად ანადგურებენ ყოველივე ფუძემდებლურს, რომელზედაც დგას მკვედრეთიდან აღმდგარი ქართული დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა.

ამ პროცესს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის საფუძველთა საფუძველის მოშლისა შევარდნაძის ჩამოსვლის დღიდან მიეცა ორგანიზებული ხასიათი. ის სათავეს იღებდა ე.წ. ოპოზიციონერთა საქმიანობიდან, რომლებიც „წითელ ინტელიგენციასთან“ ერთად ახალი პუტჩისტური ალიანსის მთავარ საფუძველს წარმოადგენდნენ. ისინი ედუარდის ინტერნაციონალურ-ორგანიზატორული „ნიჭით“ გაფორმდა ფსევდოსოციუმად. მათ პირველივე შეტევა სწორედ ამ საფუძველთა საფუძველზე – 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აქტზე მიიტანეს. შევარდნაძის ჩამოსვლიდან ერთი თვის თავზე 9 აპრილი – ქართული სახელმწიფოებრიობის მკვედრეთიდან აღდგენის დღე კი არ აზიემეს ხალხს, არამედ ის გლოვის დღედ გაუხადეს ერს. ამით ედ. შევარდნაძემ, 1989 წლის 9 აპრილის ხოცვა-ჟლეტის ორგანიზატორმა, სრულად აღისრულა თავისი სურვილი, როგორც ჩაფიქრებული ჰქონდა: აიღო სრული რევანში მაშინდელი მარცხისთვის. საყოველთაო დემოკრატიული არჩევნების გზით ლეგიტიმირებული ხელისუფლება – დამოუკიდებელი სახელმწიფო მმართველობა, სახალხო არჩევნებით არჩეული პრეზიდენტი დამხობილ იქნა, ხოლო უდიდესი ბრძოლითა და ძალისხმევით აღდგენილი სახელმწიფოებრიობის გამოცხადების დღე ზარისა და გლოვის დღედ აქციეს, რათა სამითაჟამოდ ჩარჩენოდა ხალხს გულში „მისი საყვარელი სამშობლოს“ (ზ.გ.) – რუსული იმპერიის წინაშე შიში და ძრწოლა, ჩაეკლა აბოზოქრებული სული კოლხ-იბერული მოდგმისა. ის ამას ამკვიდრებდა ცეცხლითა და მახვილით, ცდილობდა, ხალხის გონებიდან ამოეშანთა **ამ უდიდესი დღესასწაულის იმთავიდანვე დადგენილი არსი**, რომ „სიმბოლურია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება 9 აპრილს. ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა საქართველოს ბედი, 9 აპრილს

ნამებულთა სულელები დაგვცქერიან ჩვენ, და ხა-
რობენ ზეციერ ნათელში, რამეთუ აღსრულდა
ნება მათი, აღსრულდა ნება ქართველი ერისა“
(კრებ. ტ. I, გვ. 335). დიას, როგორც ყოველთვის,
ხალხის ამ ნებას უპირისპირდებოდა ე.წ. დე-
მოკრატიული რუსეთის მიერ დასმული ეს ე.წ.
დემოკრატი, რათა ხალხს არ ჰქონოდა თავისი
დიადი ნების აღსრულების შესაბამისი ეროვნუ-
ლი, სახელმწიფოებრივი, ნამდვილად სახალხო
დღესასწაული.

**ამ დღეს ერი არა მარტო ამქვეყნიურად
ალივსებოდა თავისი მოდგმის მრავალსაუკუ-
ნოვანი ოცნების ახდენის სიხარულით, არამედ
ის სულიერადაც დაუკავშირდებოდა 9 აპრილს
ნამებულთა სულელებს, ყველა იმათ სულელებს, რო-
მელთაც საუკუნეთა მანძილზე თან ჩაიყოლიეს
ეს აუხდენელი ოცნება თავისუფლებისა და და-
მოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენი-
სა და იქნებოდა ერთი დიდი ზეიმი მიწიერი და
ზეციერი საქართველოსი.**

აი, რა დიდებულება წაართვეს ხალხს პუტ-
ჩისტური ალიანსის ხელისუფლებამ და მის მიერ
ფორმირებულმა ფსევდოსოციუმმა, **უფრო ან-
ტისოციუმმა – უცხო სხეულმა კოლხ-იბერიული
მოდგმის ერთიან ეროვნულ სხეულში.**

მას ვერაფერი დააკლო ამ მოლაღატურ-ანარ-
ქიული რეჟიმის დამამხობელმა რევოლუციამაც,
რომლის **სათავეში მოქცეული ელიტის** უდიდე-
სი ნაწილი ვერ განთავისუფლდა **პუტჩისტური
ალიანსის იდეოლოგიისგან** და თვითონაც ჩათ-
რეულ იქნა ამ მორევში.

ზემოთ ითქვა და გავიმეორებთ: **პოსტრევოლუ-
ციურმა მმართველობამ საკუთარ უბეში გამოზარ-
და კონტრრევოლუცია**, რომელიც **ახალ ხარისხში**
და **ახალი ფორმით** სრულად აღადგენს პოსტპუტ-
ჩისტურ იდეოლოგიას ფსევდოსახელმწიფოებრი-
ობისას. ის მიწასთან ასწორებს ყოველივე იმას,
რაც **დაკავშირებულია კანონიერი ხელისუფლების
მიერ მიღებულ ფუძემდებლურ აქტებთან** და **მის-
გან მომდინარე პროცესებთან**, თუ როგორ აკეთე-
ბენ ამას ეს პოსტპუტჩისტური ფსევდოსოციუმი
და თანამედროვე **კონტრრევოლუციური პრო-
ვინციულ-ოლიგარქიული მმართველობა**, ამაზე
საკმარისად ითქვა ამ კონკრეტული საკითხისადმი
მიძღვნილი ნერილის ისტორიულ და პოლიტიკურ
მიმოხილვითს ჩანართებში.

ამიტომ ნათელი უნდა იყოს: ეს თითქოსდა
წმინდად სუბიექტური (ზეიმის) საკითხი უდიდეს
ისტორიულ-პოლიტიკურ პრობლემებთან არის
დაკავშირებული და მისი გადანყვეტა შესაძლე-
ბელია ოდენ საერთო-სახალხო ძალისხმევით,
რომელზედაც გამუდმებით მიგვითითებდა
ზვიად გამსახურდია და რაზედაც ზემოთ ითქვა,

რომ აუცილებელია ყველა ჯანსაღი ეროვნული
ძალის კონსოლიდაცია. **დღეს ასეთი კონსოლი-
დაციის გზა ეროვნულ თანხმობაზე გადის.** ამის
აუცილებლობაზე თითქოსდა ყველანი (მხედ-
ველობაშია ზვიადის მიერ მითითებული ფენა)
თანხმდებიან; ის კი არა, ყოფილ და ახლანდელ
ხელისუფლებსაც სულ ენაზე აკერიათ, მაგრამ
საქმით ყველანი მტრობენ ამ პროცესს. ის კი
არა, ორგანიზაციულად არსებული ასეთი ორ-
განიზაციები (პროტოტიპების ჩათვლით) განად-
გურდნენ, ერთადერთი დღემდე იურიდიულად
არსებული ეროვნული თანხმობის კავშირიც არა
მარტო ეკონომიკურ სახსარგამოცლილ, არამედ
ირგვლივ არსებული მუდმივი ლალატისა და
უპრინციპობის პირობებში სულიერადაც შელა-
ხული გარიდებია არა მარტო ამ საშინელებას,
არამედ საკუთარ თავსაც. ამიტომ, დღეს არ ჩანს
ისეთი ძალა, რომელიც აღასრულებდა განად-
გურებული ეროვნულ-განმათავისუფლებული
მოძრაობის მისიას და აიძულებდა ამ ამკარად
ანტიხალხურ ხელისუფლებას, ამ უდიდესი
ეროვნული დღესასწაულისთვის თავისი კუთ-
ვნილი ადგილი რომ მიეჩინა.

მიუხედავად ასეთი მძიმე ვითარებისა, ჩვენ
არა გვაქვს უფლება ყურების ჩამოყრისა, ვალ-
დებული ვართ, ის მაინც გავაკეთოთ, რომ ბოლო
მოვულოთ ბნელეთიდან ხელოვნურად გამოსმო-
ბილ სინამდვილეში არარსებულ დაპირისპირე-
ბას 1918 წლის 26 მაისისა და 1991 წლის 9 აპრი-
ლის დღესასწაულებს შორის, რაც ასე ცხადად
წარმოჩინდა ზემოთ მოხმობილ ისტორიულ თუ
პოლიტიკურ მიმოხილვებში.

* * *

ამ მიმოხილვებითა და წიაღსვლებით ჩვენ
თითქოსდა ზედმეტად დავამძიმეთ ეს კონკრე-
ტული, ერთი შეხედვით სუბიექტური პრობ-
ლემა და თემას გადავუხვიეთ, მაგრამ ფაქტი
ისაა, რომ ამ ორი აქტის ურთიერთმიმართების
საკითხის გადანყვეტა და მათთვის კუთვნილი
ადგილის მიჩნევა ჩვენი ეროვნული დღესასწაუ-
ლებისა და განსაკუთრებული თარიღების რიგში
– ეს კომპლექსური კვლევის საკითხია, ვინაიდან
სწორედ რომ შიდაპოლიტიკური, პარტიული
დაპირისპირებულობის (თუნდაც სოცდემებისა
და ეროვნულ-დემოკრატიებისა, არაფერი რომ
არ ვთქვათ პუტჩისტურ ალიანსზე) შედეგადაა
ხელოვნურად შექმნილი.

ეს საკითხი წმინდა პოლიტიკურ ქრილში,
**ეროვნული თანხმობის პრობლემის პრინციპი-
თაა გადასანყვეტი**, ვინაიდან ზემოთ მიმოხი-
ლულ გაუკუღმართებათა შედეგად ის ერთ-ერთ
საჭირბოროტო საკითხადაა გადაქცეული. მის

გონივრულად გადაწყვეტაზე ბევრადაა დამოკიდებული ჩვენი სახელმწიფოებრიობის არსებობის არა მარტო ფორმალური მხარე, არამედ მისი არსობრივი კონტექსტი როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საერთაშორისო არენაზე.

ასეთია ის ისტორიული და რეალურ-პოლიტიკური დანაშრევები, რომლებიც აყალიბებენ ჩვენი ქვეყნის თავისუფლებისა და დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის ფუძემდებლური აქტების ეგზისტენციას, ე.ი. რაც განსაზღვრავს მათ ბედ-იღბალს, არსებობის საზრისსა და შესძენს მათ ახალ სიცოცხლეს. ამიტომ **აუცილებელია ამ აქტებისადმი ორგვარ – დისპარაციულ მიდგომათა მაფორმირებელი მოტივების აღმოფხვრა.**

ამდენად, დღეს ის მაინც უნდა შევძლოთ, რომ ისტორიულ-პოლიტიკური, თუნდაც მეცნიერული კეთილსინდისიერების ფარგლებში, თეორიულ დონეზე გადავწყვიტოთ ეს ხელოვნურად ერთმანეთს ძალიან დაშორებული მიდგომა ამ ეროვნულად და სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი საკითხისა. ასეთ შემთხვევაში მას შეუძლია საფუძველი დაუდოს ეროვნული თანხმობის ასევე ხელოვნურად მიგდებული პროცესის რეალურ განახლებას ამ კონკრეტული მაგალითით.

ამიტომ ჩვენ არ უნდა ვკმაყოფილდებოდეთ სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტისთვის მისი კუთვნილი ადგილის მიჩენით უსაქმურთა თავშესაფრად და საკამათოდ ქცეული პარლამენტის შენობაში, არამედ ძირფესვიანად უნდა შეიცვალოს მისადმი მიდგომა. თუ ფორმალურ მხარეზე მიდგა საქმე, მაშინ, უპირველეს ყოვლისა, ქართულ პარლამენტს უნდა ამშვენებდეს საამაყო ლოზუნგები: „1990 წლის 31 მარტის რეფერენდუმი – საქართველოს მოსახლეობის სოლიდარობის დღეა“ და „1991 წლის 9 აპრილი – საქართველოს სახელმწიფოებრიობის მკვდრეთიდან აღდგენის დღეა“. მათზე უნდა იზრდებოდეს მომავალი თაობა, მათში ჩადებული იდეით უნდა ფორმირდებოდეს ის ნაციონალური ღირებულებანი, რომლის მატარებელიც უნდა იყოს ქართული სახელმწიფოებრიობა.

ფაქტი ისაა, რომ ეს არ არის რაღაც ფორმალურ დონეზე გადასაწყვეტი საკითხი, არამედ ეს არის დიდი სახელმწიფოებრივი პრობლემა. მისი გადაწყვეტა ძალუძს იმ ხალხს, ვისი საყოველთაო ნების გამოხატვითაც მკვდრეთიდან აღსდგა ქართული სახელმწიფოებრიობა.

ამდენად, ამ საკითხის ფუნდამენტურად გადაწყვეტისთვის აუცილებელია ეროვნული მობილიზება ცრუსახელმწიფოებრივი იდეო-

ლოგიის წინააღმდეგ, რომლის მეშვეობითაც ცდილობენ, მიჩქმალონ მშვიდობიანი დემოკრატიული გზით მოპოვებული ეს უდიდესი გამარჯვება ბოროტების იმპერიაზე, მიჩქმალონ ის, რომ **28 ოქტომბრის არჩევნებში გამარჯვება – ეს იყო დემოკრატიზმის პრინციპის გამარჯვება საბჭოთა ტოტალიტარიზმის პირობებში.** დემოკრატიულობის თვალსაზრისით, ამ ნამდვილად სახალხო არჩევნებთან მიახლოებული არჩევნებიც კი დღემდე ვერ ეღირსა ქართველ ხალხს, **ამიტომ სამხედრო-კრიმინალური პუტჩი სწორედ ამ დემოკრატიული პრინციპების საწინააღმდეგოდ იყო მიმართული.** ამ ანტიდემოკრატიულ პრინციპზე შექმნილი ეს პოსტპუტჩისტური ფსევდოსოციუმი დღემდე ინარჩუნებს პოზიციებს როგორც სახელისუფლებო, ასევე საბანკო-საფინანსო სისტემებში და ფსევდოდემოკრატიზმით ანადგურებს სახელმწიფოებრიობის ყოველგვარ თავისუფალ-სახალხო გამოვლინებას.

დღეს გამოსავალი ჭეშმარიტად ეროვნული და დემოკრატიული იდეების ირგვლივ ხალხის კონსოლიდაციაშია. მისი განხორციელების საშუალებას კი წარმოადგენს ეროვნული თანხმობა ხალხისთვის უმთავრეს სასიცოცხლოდ აუცილებელ საკითხებში და, უპირველეს ყოვლისა, საყოველთაოდ თავისუფალი, რეალურად დემოკრატიული, მრავალპარტიული არჩევნების ჩატარებაზე, რომელსაც ჩაატარებს არა დღევანდელ ცსკო, არამედ თანხმობის შედეგად შექმნილი საარჩევნო კომისია.

ამ დიდი საქმის პრელუდიად შეიძლება იქცეს ჩვენ მიერ აქ განხილული საკითხის – თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის აღდგენის ორ აქტის მათდამი ორგვარ მიდგომის საკითხის გადაჭრა. ამიტომ გვინდა მკითხველს დასკვნის სახით შევთავაზოთ ამ ვრცელი ისტორიული და პოლიტიკური მსჯელობებიდან და მტკიცებულებებიდან გამომდინარე ჩვენეული ვერსია.

* * *

ზემოთ მიმოხილული ისტორიული თუ პოლიტიკური მასალის საფუძველზე, პირველ რიგში უნდა ჩამოვყალიბდეთ 1918 წლის 26 მაისის „დამოუკიდებლობის აქტის“ არსის საკითხზე და მას თავისი კუთვნილი ადგილი მივუჩინოთ სრულიად საქართველოს (კოლხ-იბერული მოდგმის) ნაციონალურ დღესასწაულთა და ღირსშესანიშნავ ქრონოსთა (უძველესიდან მომდინარე ღირსშესანიშნავ თარიღთა) რიგში.

მთელი რიგი მტკიცებულებებითა და მსჯელობებით დავრწმუნდით იმაში, რომ ერთმორწმუნე – მათი ქრისტიანულობის გამო მოხ-

მობილმა – რუსეთის იმპერიამ საქართველოს სამეფო-სამთავროებს, ზოგადად ქართველ ხალხს, მთლიანად წაართვა პოლიტიკურად არსებობის უფლება, არაფერი რომ არ ვთქვათ სახელმწიფოებრიობაზე, ხელი მიჰყო მის დენაციონალიზებასა და გარუსებას, კულტურის ძირფესვიანად ამოძირკვას, ეკლესია-მონასტრების გაძარცვით დაწყებული მათი რუსულ ყაიდაზე გადაკეთებითა და შეღებვა-გადათეთრებით დამთავრებული. მაშასადამე, ქართველ ხალხს სრულად წაჰგვარეს თავისუფლება.

ამდენად, 26 მაისის აქტით უპირველესად აღსრულდა ქართველი ხალხის, საქართველოს მოსახლეობის ღვთიუმონიჭებული უდიდესი მოვალეობა რუსულ-შოვინისტური დესპოტიის უღლისგან განთავისუფლებისა. ამაშია მისი უმთავრესი მისია, შემდეგ სხვა დანარჩენი: დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აშენების სურვილის გაცხადება იქნება თუ ამ დამოუკიდებელი სახელმწიფოს დემოკრატიულ პრინციპების საფუძველზე – რესპუბლიკის სახით – ფორმირება და დამოუკიდებლობის სხვა ატრიბუტების საერთაშორისო ნორმების ფუნდამენტზე აგება და ა.შ.

26 მაისის აქტისთვის განგებით მონიჭებული ძალის შედეგად გახდა იძულებული ლენინის საბჭოთა რუსეთი 1920 წლის ზავით ელიარებინა საქართველოს განთავისუფლება და დამოუკიდებელი არსებობა. სწორედ ამ ღვთიური მისიის – განთავისუფლების აღსრულების გამო იყო, რომ ოკუპაციისა და საბჭოთა დიქტატურის პირობებშიც კი ერთი ხელის მოსმით ბოლო ვერ მოუღეს მას და მცირე ხნით, მაგრამ მაინც დღესასწაულობდნენ ამ დღეს და მაშინ ის სინამდვილეში იყო განთავისუფლების დღის ზეიმი.

შესაბამისად, სწორედ ამ აქტის განმათავისუფლებელი მისიის საფუძველზე, მართალია, ფორმალურად, უკიდურესი შეზღუდული სახით, მაგრამ მაინც მოხდა სსრკ-ს კონსტიტუციაში მისი დაფიქსირება თავისუფალი რესპუბლიკის სტატუსით. მიუხედავად იმპერიის 70-წლიანი მცდელობისა, მოესპო 26 მაისის იდეები, ჩაეკლა თავისუფლების სულისკვეთება, მან ეს ვერ შეძლო და როცა დადგა იმპერიის მწუხრი, კვლავ აფრიალდა 26 მაისის დროები, კვლავ აღზევდა თავისუფლების სული და 1990 წლის 28 ოქტომბერს კვლავ აღსდგა დემოკრატიული რესპუბლიკა (ზვიად გამსახურდია).

26 მაისის აქტში მოცემულმა ამ განმათავისუფლებელმა არსმა გახადა ის 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმის საფუძველი და მასში გამოხატული ხალხის ნების განხორციელების წყარო, რომელიც დეკლარირებულ იქნა 1991

წლის 9 აპრილის საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს მიერ.

ყოველივე ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, ცხადია, 1918 წლის 26 მაისის აქტის უმთავრესი დანიშნულება მისი საშუალებით ხალხისთვის (ერისთვის) ღვთიუმონიჭებული განმათავისუფლებელი მისიის აღსრულებაშია (განხორციელებაში).

ამიტომ 26 მაისი არის საქართველოს რუსული-შოვინისტური იმპერიის 117-წლიანი მონობის (?) უღლისგან განთავისუფლების გამოცხადების დღე.

შესაბამისად, საქართველოს (კოლხ-იბურული მოდემის), რამდენიმე ათასწლოვან, ღირსშესანიშნავ ქრონოსთა და ნაციონალურ დღესასწაულთა რიგში 26 მაისი კონსტიტუციურად უნდა დავამკვიდროთ, როგორც საქართველოს რუსეთის იმპერიის უღლისგან განთავისუფლების საერთო-სახალხო დღესასწაული – „განთავისუფლების დღე“. ასეთი ფორმა ეროვნული დღესასწაულებისა მრავლადაა თანამედროვე ცივილიზებული ერების კალენდრებში, ე.ი. ეს საყოველთაოდ მიღებული ფორმაა სახალხო-ეროვნული დღესასწაულისა.

* * *

„განთავისუფლების დღის“ არსში ნათლად იკვეთება, როგორც ეს თავის ადგილას გავარკვეით, სამი უმნიშვნელოვანესი ფუძემდებლური ღირებულებანი: კოლონიური უღლისგან განთავისუფლება; საქართველოს მოსახლეობის (ერის) ნების გამოხატვა დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნისა და მისი ფორმის – დემოკრატიული რესპუბლიკა – განსაზღვრისა. სწორედ ამ გარდაუვალ ღირებულებათა არსის მომცველობის კვალობაზე იქცა ის კონსტიტუციური (შიდასახელმწიფოებრივი) და ყველა საერთაშორისო ნორმების დაცვით დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის ისტორიული საფუძველი, ხოლო 1991 წლის 31 მარტის სარეფერენდუმო კითხვაში მისი დაფიქსირებით მან შეიძინა სრული ხალხურობა და ახალი სიცოცხლე, ახალი ლეგიტიმაცია. ამით ის იქცა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადების შემადგენელ ერთ-ერთ კონსტრუქციად, რითაც მან მთელი თავისი პოლიტიკური მისია სრულად გადასცა 1991 წლის 31 მარტის საყოველთაო რეფერენდუმით გამოხატული ხალხის ნების განსაზღვრულობას, რომლითაც გაცხადდა: „ეყრდნობა რა 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმით გამოხატულ საქართველოს მოსახლეობის ერთსულოვან ნებას, ადგენს და საქვეყნოდ აცხადებს საქართველოს

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენას საქართველოს დამოუკიდებლობის 1918 წლის 26 მაისის აქტის საფუძველზე“.

1991 წლის 9 აპრილის აქტში დაფიქსირებული ამ დებულებით განისაზღვრა საკუთრივ ამ აქტის, როგორც ფუძემდებლური დოკუმენტის, სახელმწიფოებრივ-კონსტიტუციური მნიშვნელობა, ასევე, 1918 წლის 26 მაისის დოკუმენტის ისტორიულ-განმათავისუფლებელი არსი.

ამდენად, 1991 წლის 9 აპრილის „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი“ და მის საფუძველზე შექმნილი სტატუსი წარმოადგენს თანამედროვე ქართული სახელმწიფოს არსებობის საფუძვლისა და არსის გამსაზღვრელს, მის სუბსტანციას. შესაბამისად, უნდა გაქარწყლდეს ყოველგვარი სკეპსისი ამ სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი დღისადმი.

მაშასადამე, ერთდასამუდამოდ უნდა შევთამხმდეთ იმაში, რომ თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრიობის „მკვდრეთიდან აღდგენის“ გამოცხადების ეს დღე – **9 აპრილი წარმოადგენს სრულიად საქართველოს საყოველთაო ნაციონალურ დღესასწაულს**.

სათანადოდ, საზეიმოდ დღეთა ქრონოსში, მისი თანამედროვე პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მას უნდა დაუმკვიდრდეს ქვეყნის (სახელმწიფოს) უპირველესი დღესასწაულის სტატუსი. ამ კონტექსტიდან გამომდინარე, კანონმდებლურ საფუძველზე უნდა განისაზღვროს 26 მაისისა და 9 აპრილის დღესასწაულთა შინაარსობრივი და ფორმითი სტატუს-კვო.

* * *

ამ ორ საზეიმო თარიღთა სტატუს-კვოდან გამომდინარე, უნდა განისაზღვროს მათი საზეიმოდ აღნიშვნის ფორმა და შინაარსი.

• 26 მაისი – „**განთავისუფლების დღე**“ უნდა წარმოადგენდეს ისტორიული მნიშვნელობის მატარებელ **სახალხო დღესასწაულს**, შესაბამისად, მისი აღნიშვნაც უნდა ხდებოდეს სახალხო (სამოქალაქო), დღესასწაულის ფორმით, რომელშიც ერთმანეთში შერწყმული იქნება საერო-კულტურული და სასულიერო-სარწმუნოებრივი ღონისძიებები ყველა კონსტიტუციური და საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების სრული დაცვით, როგორც ეს შეეფერება დემოკრატიული წყობის სახელმწიფოს.

მაგრამ, ამასთან, ამ ზეიმში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაიკავოს საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, რომელმაც საქართველოს რუსული იმპერიის უღლისგან განთავისუფლების გზაზე პირველი კვალი გა-

ავლო საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალიურობის მოპოვებით.

ამდენად, 26 მაისის – „**განთავისუფლების დღის**“ ზეიმი უნდა იყოს საერო და სასულიერო ზეიმის ერთიანი პროექტი, ნამდვილი სახალხო დღესასწაული, ნაკლები სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური დატვირთულობით და მეტი კულტურულ-პატრიოტული მიზანსწრაფულობით.

• 9 აპრილი, როგორც მსოფლიოს ცივილიზებული ერთა წინაშე საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის გამოცხადების დღესასწაული თავისი არსით **წარმოადგენს პოლიტიკური მნიშვნელობის და საერთაშორისო ღირებულებების მატარებელ წმინდად ნაციონალურ სახელმწიფო დღესასწაულს**. შესაბამისად უნდა წარიმართოს მისი აღნიშვნა, **„ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა საქართველოს ბედი“** (ზ.გ.)

ეს დღესასწაული „აღვსებული“ უნდა იყოს სახელმწიფოებრივი აუცილებლობით ნაკარნახევი ღონისძიებებით და წარიმართოს სამხედრო და საერო (სამოქალაქო) აღლუმის თანხლებით. ეს სასიცოცხლოდ აუცილებელი პირობაა ნახევრად ოკუპირებული და თავისუფლების დამკვიდრებისთვის მებრძოლი ქვეყნისთვის. ამას მოითხოვს არა მარტო პატრიოტული აღზრდის მოთხოვნები, არამედ უნდა იყოს მუდმივი შეხსენება იმისა, რომ ჩვენ პერმანენტულად ბრძოლაში ვიმყოფებით „ბოროტების იმპერიასთან“ – მშვიდობის დაუძინებელ მტერთან – და მანამდე არ გვაქვს ჩამუხვლის უფლება, სანამ არ მოეღება ბოლო ოკუპაციას და არ აღსდგება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა და სახელმწიფოებრიობა, სანამ თუნდაც მტრის ერთი ტანკი დგას ამ მიწაზე ან თუნდაც ერთი ლტოლვილი მაინც მოკლებული იქნება უფლებას, დაუბრუნდეს თავის მამულს, თავის სახლს.

9 აპრილის დღის აღნიშვნის აუცილებლობის სულიერი არსი მისი გამოცხადების დღესვე განისაზღვრა საქართველოს უზენაესი საბჭოსა და მისი თავმჯდომარის ზვიად გამსახურდიას მიერ: „სიმბოლურია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება 9 აპრილს. ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა საქართველოს ბედი, 9 აპრილის ნამებულთა სულები დაგვცქერიან ჩვენ და ხარობენ ზეციურ ნათელში, რამეთუ აღსრულდა ნება მათი, აღსრულდა ნება ქართველი ერისა“.

ამდენად, 9 აპრილის დღესასწაული თავისი **ამ ორი ასპექტით: სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური და სულიერ-სიმბოლურით წარმოადგენს საქართველოს უმთავრეს ნაციონალურ დღესასწაულს**. ვინც ამის მიჩქმალვას ცდილობს, ის უდიდეს დანაშაულს და ღალატს სჩადის საქართველოს ხალხისა და სახელმწიფოს წინაშე.



გურამ მაქაცარია

1991 წლის 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტზე ხელისმომწერი და 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმის ჩატარებაზე საპარლამენტო ხმის მიმცემი, საქართველოს უზენაესი საბჭოს წევრი.

შალვა მაქაცარია

თბილისის ანდრია პირველწოდებულის სახელობის უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების ბაკალავრი.



2008 წლის აგვისტოს ომის ანალიზი და შედეგები

საქართველოს სახელმწიფოებრივი და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვის პრობლემებიდან გამომდინარე აუცილებელია და მოვალენი ვართ დავდეთ ის დოკუმენტები, რომლებიც დაიცავენ საქართველოს ინტერესებს გაეროს, ნატოს, ევროკავშირისა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების წინაშე.

ეს დოკუმენტი 2012 წლის 18-19 მაისს გაეგზავნა ნატოს ჩიკაგოს სამიტს მისამართზე: <http://www/chicagonato.org>, მაგრამ დარჩა უპასუხოდ. ეტყობა, მაშინდელმა ქართულმა დელეგაციამ არ ჩათვალა საჭიროდ ამ არგუმენტების გამოყენება, შემდეგში ეს დოკუმენტები ვილნიუსისა და რიგის ნატოს სამიტების წინ გაეგზავნა საქართველოს მაშინდელ საგარეო საქმეთა მინისტრსა და პრეზიდენტ მარგველაშვილს, მაგრამ არც მათ გამოუყენებიათ საქმეში. მოგვყავს ამონარიდები ამ დოკუმენტიდან:

– ვინაიდან 2008 წლის აგვისტოს ომის მიმდინარეობისას, საქართველოს დე ფაქტო ხელისუფლებას (საკავშირის მეთაურობით) აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მისამართით არ განუხორციელებია არც სიტყვიერი და არც სამხედრო მუქარის შემცველი ქმედებები. უფრო მეტიც ომის მიმდინარეობისას აფხაზეთის

სიახლოვეს მდგარი ქართული ჯარის ნაწილები სენაკიდან, ზუგდიდიდან, ქუთაისიდან გადმოყვანილ იქნა აღმოსავლეთ საქართველოში;

– ვინაიდან აფხაზეთის დე ფაქტო ხელისუფლებამ 2008 წლის ომის დროს თავის ტერიტორიაზე გამოატარა საქართველოსთვის აგრესორი ქვეყნის რუსეთის ჯარები, რომლებიც მანამდე რამდენიმე თვის განმავლობაში იყვნენ მოგროვილი აფხაზეთში, და რომლებმაც მოახდინეს დასავლეთ საქართველოს ოკუპაცია, გაძარცვეს სამხედრო ნაწილები, ქალაქ ფოთში ჩაძირეს საქართველოს ჯარის კუთვნილი სამხედრო გემები, გაძარცვეს და დაატერორეს საქართველოს მოსახლეობა;

– ვინაიდან 2008 წლის ომის დროს რუსებთან ერთად საქართველოს ოკუპაციაში მონაწილეობას იღებდა ე.წ „აფხაზეთის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალები“ საქართველოს კონსტიტუციის ძალით სრულიად უკანონოდ შექმნილი;

– ვინაიდან ე.წ აფხაზეთის რესპუბლიკის მაშინდელი პრეზიდენტის ს. ბალაფშის უშუალო ბრძანებით აფხაზეთის შეარაღებული ძალები მონაწილეობდნენ კოდორის ხეობის ოკუპაციაში და იქიდან ძირძველი მოსახლეობის გამოდევნაში;

– ვინაიდან გამომდინარე ისტორიული და დე ფაქტო რეალობიდან (აფხაზეთში ქართული მოსახლეობა შეადგენდა 50%-ზე მეტს, ხოლო აფხაზები – მხოლოდ 11 %-ს) საბჭოთა კავშირის შექმნისას 1937 წლის და მომდევნო წლების კონსტიტუციის ძალით მოკავშირე რესპუბლიკის ტერიტორია არ შეიძლება შეიცვალოს მისი თანხმობის გარეშე, აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკას არ ჰქონდა მოკავშირე რესპუბლიკიდან -საქართველოდან გასვლისა და დამოუკიდებლობის გამოცხადების უფლება.

საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმებიდან გამომდინარე აფხაზეთის სეპარატისტული ხელისუფლების ქმედებანი უნდა ჩაეთვალოთ აგრესიად საქართველოს წინააღმდეგ და არა პირიქით, როგორც ამის წარმოჩენას ცდილობს საერთაშორისო ორგანიზაციების წინაშე რუსეთის ხელისუფლება.

– ვინაიდან, 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმზე, ერთადერთი მოთხოვნით: „თანახმა ხარო თუ არა აღდგეს საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე“ დადებითად ხმა მისცა სრულიად საქართველოს მოსახლეობის რეფერენდუმში მონაწილეთა 98.9 %-მა, მათ შორის აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის დედაქალაქ სოხუმის 96.6-მა პროცენტმა და, მიუხედავად კომუნისტური საბჭოთა აფხაზეთის მაშინდელი მთავრობის წინააღმდეგობისა, სრულიად აფხაზეთის მოსახლეობის 60%-მა –

გამომდინარე ზემოთ მოყვანილი დოკუმენტებიდან და საერთაშორისო ნორმებიდან რუსეთის (პუტინის) დღევანდელ ხელისუფლებას არა აქვს არავითარი იურიდიული, სამართლებრივი, მორალური საფუძველი მის მიერვე 1992 წელს აღიარებული დამოუკიდებელი საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის უარყოფისა და ე.წ აფხაზეთის რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის აღიარებისა.

ვინაიდან 1954 წლის 31 დეკემბერს ამერიკის კონგრესმა დოკუმენტით „special report wi06, of the select committee oiv communist aggression“ ცნო რუსეთის ბოლშევიკური აგრესიის შედეგად საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპაცია და ანექსია. რომელიც დაადასტურა 1990 წელს საქართველოს მაშინდელმა კომუნისტურმა ხელისუფლებამ.

– ვინაიდან 1921 წლის კომუნისტურ აგრესიამდე საქართველოში არ არსებობდა არანაირი ოსეთის ავტონომია და არც ცნება „სამხრეთ ოსეთი“, ქალაქ ცხინვალში არ არსებობდა ოსური დასახლება. ვინაიდან სამხრეთ ოსეთის

ავტონომიური ოლქი გაჩნდა ბოლშევიკური რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ, ჯილდოდ ოსი ბოლშევიკი სეპარატისტებისათვის, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის წინააღმდეგ ძირგამომთხრელი საქმიანობისთვის, და ქართული ცხინვალის გახდა ოსური სტალინური;

ვინაიდან თვით საბჭოთა კონსტიტუციაში არ წარმოადგენს სახელმწიფოებრივ წარმონაქმს, არ ჰყავს პარლამენტი და მთავრობა. იხილეთ 1937 წლის სსრკ კონსტიტუცია:

„მუხლი 94. სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები, მხარეებში, ოლქებში, ავტონომიურ-ოლქებში, ოკრუგებში, რაიონებში, ქალაქებში, სოფლებში, აულებში, ყიშლაყებში არიან მშრომელთა დეპუტატების საბჭოები“. გამომდინარე აქედან, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოერბს არ ჰქონდა სოფლის საბჭოებზე აღმატებითი სამართლებრივი უფლებები.

ვინაიდან სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი 1990 წელს გააუქმა სამხრეთ ოსეთის „უმაღლესმა სახელისუფლებო ორგანომ“ შრომელთა დეპუტატების საბჭომ, რისი მორალური უფლებაც მას ნამდვილად ჰქონდა და სეპარატისტულმა ხელისუფლებამ იქ მცხოვრები ძირძველი უმრავლესობის – ქართველების, ქართველი მოსახლეობის ნების წინააღმდეგ სამხრეთ ოსეთი დამოუკიდებელ რესპუბლიკად გამოაცხადა, რისი კონსტიტუციური უფლება მას არ ჰქონდა;

ვინაიდან რუსეთის პრეზიდენტმა ბორის ელცინმა 1991 წლის 18 მარტს დაბა ყაზბეგში ხელი მოაწერა დოკუმენტს საქართველოში ე.წ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმების შესახებ და ეს საკითხი მიიჩნია მხოლოდ საქართველოს მთავრობის კომპეტენციად, ვინაიდან 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმში დადებით ხმა მისცა ე.წ სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობის 55% -ზე მეტმა, მიუხედავად სეპარატისტული ძალების წინააღმდეგობისა.

გამომდინარე ზემოთ მოყვანილი დოკუმენტებიდან რუსეთის (პუტინის) ხელისუფლებას არ გააჩნია კონსტიტუციური, ისტორიული, იურიდიული საფუძველი, რაიმე სახელმწიფოებრივ წარმონაქმნად ჩათვალოს ე.წ სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკა და ცნოს მისი დამოუკიდებლობა.

ღრმა პატივისცემითა და საერთაშორისო სამართლის მიერ აღიარებული ნორმების დაცვის იმედით:

გურამ მაქაცარია, შალვა მაქაცარია

ირინა ტაბალუა



ირინა ტაბალუა ახალგაზრდა ქალბატონია, ორი შვილის დედა; წერს ქალური მგრძნობელობით აღსავსე ლექსებს, სერიოზულად მუშაობს პროზაში. იგი ქალაქ ზესტაფონში დაიბადა და იქ მოღვაწეობს, აქტიურად მონაწილეობს ქალაქის ლიტერატურულ-კულტურულ ცხოვრებაში.

ჩვენი ჟურნალის ამ ნომერში ქ-ნი ირინას დებიუტია; ვუსურვებთ მას შემოქმედებით გამარჯვებებს და ბედნიერებას!

ლიქსი

* * *

სადღაც მაქროლებს ქარი სველთმიანს და ქარში ვუსმენ განწირულ ზარებს, მითხარ, რა ვუყო გულს არითმიანს, ხან რომ ჩერდება და ხან ზანზარებს...

შუახნის მამრებს

შუახნის მამრებს უნუხთ ჭალარა, მზეს შეჰყურებენ ისევ ყმანვილად, ხეებს ფოთლები დღეს რომ აღარ აქვთ, ქარის ბრალია, სულ გაანბილა.

ბრონეულივით თვალსისხლიანებს, აწვიმთ ყვრიმალზე ნაოჭთა ჯარი, ნუხელ ბაქნიდან შევეხმინანე... მიცქერდა, მაგრამ თვალეში ჯავრი

ისევ ფეთქავდა ბავშვის გულივით, მისი ხელებიც, მხრებიც, ტუჩებიც... მაინც მისდევდა, მაინც მისდევდა დაულალავად წლებს შურდულივით.

მე მაოცებდა შუახნის კაცი, აბერდებოდა თმას ცის კამარა, და ყმანვილივით კობტა და ანცი, უცქერდა ხეებს ფოთლის ამარას.

* * *

როცა დამაცხრე და შემითავსე, როცა ჩემს ტანზე იდგა ალმური, მახსოვს თვალეში სიცრუით სავსე, მაგრამ ხელები გენიალური.

* * *

ამერია შემოდგომა ჯერ არმოსულ გაზაფხულში, რთველმოლეულ ხელებს ვინმენდ კაბის გადანაკეცზე. თითქოს ახლა ავყვავილდი შენს ვენახში, როგორც ნუში, თითქოს დრონი გადავკეცე, თითქოს შენთან ვიყავ გუშინ.

* * *

დახარეს თავი მორცხვად ქუჩებმა, შემოათოვა ფიფქების შარმმა; შენ გადაგრია ჩემმა ტუჩებმა, სულ რომ დახეთქა ზამთრის ცივქარმა.

* * *

ყველაზე მეტად მესმის ამ ქარის, ქარის, რომელიც ველარ მაოკებს... მაგრამ მაკვირებს ღამე ამგვარი – ასე გრძელი და ასე ხანმოკლე.

* * *

ჩემო პოეტო, ფიქრობთ ამაზე? –
 რაც მუზებს გიფრქვევთ, ჩემი თმებია,
 ჩემი სინაზე და სილამაზე
 ყოველ თქვენს სტრიქონს შერთმებია.

* * *

რა მოხდა მერე, თუ აღარ მოვა,
 რად უნდა ამას ბევრი ნუხილი...
 ნავიდა? ჰოდა, ახლა სხვა მოვა...
 არავის არ სწყენს ახალი ხილი...

მთვარეული

აფრინდენ ქერზე ღამის ბოდვები,
 მთვარეული ვარ, თვალდახუჭული
 სადღაც ტალახში ვნებით ვგორდები,
 სულ ავიზილე მკერდზე აყალო,
 ჩამოვირეცხე ძველი სირცხვილიც,
 ველარ შევძელი, დღეს ველარ გყვარობ,
 ვცდილობ, არ ჩავყო ჭაობში ცხვირი.
 ურჩი ღამურა კერტებს რომ მაცლის,
 სისხლის დინებით ღორღს ვეტმასნები,
 ვიცი, სასჯელი ტკივილით დამცლის,
 ფეხები მოდის ჩემივე ნებით,
 მაგრამ ამაოდ, მაგრამ ამაოდ
 სხვა არ დამაცდის...
 ზიგზაგებითა და ამ ბოდვებით,
 წვივების ტანჯვით ვითრევ ნაბიჯებს,
 ვაჰ, ამედევნა შენი ჩრდილები
 და სველ თეძოზე გადამაბიჯეს...
 სულ გაგიცოფდი გზად დამპალ ხილზე,
 ვაშლზე, თუთაზე და კიდევ თხილზე...
 ახლა ის დრო მაქვს, მატკინო მენჯი,
 თუნდაც ლავინი...
 გამომაფხიზლე...

* * *

კართან მცივანა
 ქარი ირწევა,
 მთვარე უსიტყოდ
 ღამეებს მითევს,
 მე მიღალული
 გულდაღმა ვწევარ
 და თითქოს ელის
 მხრები შენს თითებს.

* * *

ვერ მომიფრინდი
 ამაღამ უფრთოდ,
 ფრთების გარეშეც
 არაა გვიან...
 მე მაშინებენ
 თვალები უფრო,
 თვალები, სხვასთან
 რომ გაგირბიან.

* * *

შენს აშლილ მკერდზე
 მე როცა ვწვები,
 თითქოს მაშინებს
 ეს სითამამე,
 მორცხვობს სინითლით
 ჩემი ღანვები,
 როგორც ყაყაჩო
 გაშლისთანავე.

* * *

არ მანუგემა
 დღეს პარასკევმა,
 შაბათს ადარდებს
 ნუხილი კვირის,
 ცრემლი დაღვარა
 პატარა სკვერმა
 და ჩემთან ერთად
 ბავშვივით ტირის.

* * *

სულ გაგეყინე
 ქარის ცახცახში,
 ხედავ? – რა საწყლად
 კიდია მთვარეც,
 ამ კუკუნახ და
 გოლიათ ცაში
 სამი ვარსკვლავიც
 ველარ დავთვალე.

* * *

ჩამოვუქროლე
 ხობწყარს და ოდას,
 ყვირილას აღმა
 ვპოვე ალაგი;
 სამეგრელოში
 ჯიში ყიოდა
 და იმერეთში –
 ჩემი ჯილაგი.

* * *

არც ფიცი უნდა,
არც მტკიცე ამას,
დრო ამ ტკივილებს
ვერასდროს ნაშლის.
შენი ცრემლები
რომ სტკივა მამას,
ისე არ სტკივა
არც ქმარს და არც შვილს.

* * *

გზას მივყვები ფიქრიანს,
მგონი წვიმას აპირებს,
ნასვლა არც მიფიქრია,
ნასვლა რომ დავაპირე.

* * *

მომენწყურვილა
სიგიჟით ღვინო,
ახლა ჩავწურავ
ყელში რქანითელს,
მსურს მთვრალი მზერა
ღანზე მოგფინო,
შენ რომ მორცხვობ და
ასე განითლებს.

* * *

უცქერდა ფოთლად
დათოვლილ ქუჩებს,
ო, მზერა ჰქონდა
რალაც კატური;
უსვრიდა კაბას,
მუხლებს და ტუჩებს
წვეთები ლურჯი
ალადასტურის.

მე მივდიოდი

მე მივდიოდი ქარში, წვიმაში
და ფეხზე მეცვა მამის ბოტები,
არ მახსოვს, რა დროს იმსხვერპლა მაშინ
იმ ქარიშხალმა ჭადრის ტოტები.

მეძახდა მგონი დედის ხმაც თითქოს,
შვილები ვტოვებ დის ანაბარა...
ახლა კი ჩუმად უაზროდ ვფიქრობ,
გზად სიმარტოვემ რა დამაბარა.

მახსოვს, შევანყდი თვალებით ზაფხულს,
თიბათვე თვლემდა ჩალის ღერებზე,
ვერ ვამშვიდებდი წამწამის ფახულს
გადაწუნული ბალის ღელეზე.

სულ ბნელდებოდა სულშიც, ზეცაშიც,
როგორც სიკვდილი სიცოცხლეს ტოვებს;
განა არ ვიცი? – მელოდნენ სახლში,
მე კი არ მთმობდა ეს სიმარტოვე.

ხო, კიდევ მახოვს სველი ჭინჭარი,
ჭინჭრის მაგივრად მსუსხავდა რალაც,
გაილო ფრთხილად ძველი ხის კარი,
როცა ვიგრძენი შიშიც და დაღლაც.

მეგონა, კართან ხეების გარდა
მიცქერდა კაცი თვალეზანცური,
მაგრამ იმ კართან კაცი არა და
მთვარე მიჭვრეტდა მამაკაცური.

მალე...

მალე ზამთარი მთებს ააწივლებს,
ამოახვედრებს ოფლიან სიცხეს,
როგორც მეძავი ქალი ყმანვილებს,
გაუშიშვლდება ქარებს ცაცხვის ხე...

იმრუმებ, ძენნავ, თმააქორრილო,
ჩემს დანახვაზე თაფლად დატკბები,
ამიცრუვდები დღეს, ქმრის მორჩილო,
ამ ალვირ მკერდზე შემომასკდები!

ვერ გაიგონებს ვერვინ ჩემ გარდა,
როცა მხეცივით იბლავლებს ხმები;
მაგ ბროლის კერტებს, ვით სარკმელს ფარდა,
ჩამოეშლება ეგ შენი თმები.

მიცდი ყოველლამ უცხო ბაქანზე,
გამიხელდები ტყის ძუ მგელივით,
მაგ თაფლად დაღვრილ ვარდისფერ ტანზე
გამოვიზამთრებ დათვის ბელივით!

ფარისცვალება

მორჩნენ ნისლები მთების გალოშნას,
ხეებმაც სიო ღრმად შეისრუტეს,
ზეცის კიდეზე მთვარეც ამოშრა
და ქარიც ისევ დარაბებს უტევს.

გაუხმა თუთას ჭალარა ფესვი,
ო, ძალზე ვნუხვარ უსაშველობას...
ახლა გამგუდავს ეს ბოლო ლექსიც,
ვით ღრმა საფლავეში – უჰაერობა.

ღამეა, ახრჩობს ვარსკვლავს ტალღები,
მე თითქოს ვნუხვარ უნიჩბო ნავზე,
დაგიმშვიდდები და ზედ დავლევები,
როგორც სანთელი საფლავის ქვაზე.

ძვირფასო, ცრემლი სად დაგელვარა,
ასე იყო და ასე მენერა,
რადგან თვალები გადამელალა,
მეც ამედევნა ეს ბედისწერა.

აი, ეცვალა ფერი ყველაფერს,
ანგრევს აგვისტოს ფერისცვალება
და ველარ ხედავს ირგვლივ ვერაფერს
ჩემი თვალების გარდაცვალება.



ლაშა გვასალია



კვინჭერია (მოთხრობა)

ამბავი, რომლის მოყოლასაც ვაპირებ, ჩვენი უსაყვარლესი დედაქალაქის ერთ-ერთ უმაღლეს სასწავლებელში მოხდა. ისეთი არაფერი, მაგრამ გასახსენებლად ნამდვილად ღირს.

ჩვენი ამხანაგი კაკული დიდი ქარაფშუტა ვინმე იყო, რომ იტყვიან, შავდაუკუღმა დაჭედო. წიგნის გაშლას სიკვდილი ერჩია, არ ვარ ბატონო ამისთვის დაბადებული და ნუ გამინყალეთ გული, ნუ მომაბეზრეთ თავიო, იტყოდა გულ-ალავდავებული, როცა კი სწავლაზე მიუთითებდნენ. ერთი რაც ეხერხებოდა, გიტარაზე დაკვრა და სიმღერა იყო. მშობლის გულს რა ვუთხარი, თორემ არ იყო კაკული საუმაღლესკაცო, მაგრამ გადაირია დედამისი, ანუ ნაზი ბიცოლა, რას ქვია ცხვირკაუჭა და თვალებრეცელა გოგიას ბიჭი, ჭიჭუ, თავადაც რომ შაშუ- ბეშვით იყურება, სტუდენტი იყოს და ჩემი ალენ დელონივით და კალმახივით კაკულიკა სახლში იჯდესოო? გადაირია, გადაფიჩინდა მატრაკვეცა ნაზიკო და შეაყელთა ერთიდაიგივეს ჩიჩინით თავისი მოქეიფე და დარდიმანდი ქმარი – მახათია. დაუზურთა სოფლის რამე-რუმეებით ორი ვეებერთელა ჩანთა, და პროფესორ ნათესავთან გური მაკარიჩთან გაისტუმრა თბილისში. სუფრებსა და ქეიფებზე რომ ალავაშებდა ის ვაჟბატონი მეტრო-ნახევრიან ენას, ოღონდ კაკულიკა მოგვესწროს და მე ვიცი და ჩემმა კაცობამო? ა, ბატონო, დაამთავრა სკოლა ბიჭმა, რა ეგონა მაგას, არ დადგებოდა ეს დრო, თუ რავა იქნე-

ბოდა? – გათიმთიმებულ წელზე დოინჯშემოყრით ამოაგულიანა ნაზიკომ და ისიც დააბარა ქმარს, ვინიცობაა ფული გახდეს საჭირო, არაფერზე დაიხიო უკანო! აქ კი გადაირია მახათია, სად მაქვს ფული, ხომ არ გაგიჟდი შენო. – ააა, ხომ ხედავ არაფრის თავი არ გაქვს, მამა კი არა, ნული ხარ ნულიო, ან შენი იმედი როდის მქონდა, ახლა რომ მქონოდაო? ამდენი ხანი ბულალტრად იმისთვის კი არ ვიმუშავე იმ დასაწვავ ატეკაში, შვილი უსწავლელი დამეტოვებინა? არა, ბიჭო ჭიჭუ ბრუციანმა იაროს არშინიანი დიპლომით და ჩემმა ანგელოზივით ბიჭმა კი სხვების დასაცინადო, არაფერიცო!

მოკლედ, ბევრი რომ არ ვილაპარაკოთ, მახათია, რომელსაც ისიც არ ათქმევინა შვილის სიყვარულითა და შურით ერთნაირად გაზიმზიმებულმა ცოლმა, რომ გოგიას ჭიჭუ სიბეჯითისა და წიგნის კითხვის სიყვარულის გამო იმსახურებდა სწავლის გაგრძელებას, ხოლო მისი ბედოვლათი შვილი „თხა და გიგოს“ იქით არ იყო წასული და აქედან გამომდინარე სახლში უნდა გდებულიყო (მიუხვდაო თითქოს გულთმისანი ცოლი, თუ წელს ვერ ჩაირიცხა უმაღლესში, მომავალ წელს ჯარში გამოიძახებენ და შენ უფრო მოკვდები, ვიდრე ეგ ჯარში წავაო, ჰოდა, აბა შენ იცი და შენმა ამდენი წლის გამოუყენებელმა და გაზარმაცებულმა მარიფათმაო), მატარებლით ნაჩიქიქდა დედაქალაქში.

მახათიას სავსე ჩანთები კი გაუხარდათ თბილისელ ნათესავებს, მარა მიზეზი ამ მოკითხვისა რომ შეიტყვეს, ცოტა არ იყოს, გაიდრუნჩეს, ყელი მხრებს გვარიანად მოაცილეს და სხვანაირი ლაპარაკი დაიწყეს. ჩითის თხელ და ღრმა დეკოლტიან კაბაში გალაკლაკებულმა პროფესორის ახალგაზრდა მეუღლემ ქმარი რალაცის მომიზეზებით და ბოდიშის მოხდით საძინებელში გაიხმო და კრუტუნით მოახსენა: ახლა არ დაინყო შენებურად პატიოსნურის თამაში და თავის გამოდება წმინდანობაზე, ყოველთვის კი არ მოგცემს ღმერთი შანსს, ა, ბატონო, სულელი ბავშვის მოწყობა რომ უნდათ, ისე ხომ არაა, დააყაჭინე ფული, მანქანა ჩვენ არა გვაქვს და დაჩა, აგერ ჩვენი ზედა მეზობელი გაგნიძე საგურამოში ყიდის დაჩას, უჭირს და იაფად მოგვცემს. მერე, პალტო მე არა მაქვს და ჩექმები, არც საშემოდგომო მოსაცმელი. რა ვქნა, საიდან მოვიტანოო რომ გაიძახი, ა, ბატონო და მიდი, გამოიჩინე ფხა...

– რას ამბობ, ქალო, მამიდაშვილს გამოვართვა ფული? მამაჩემის დისშვილს? – გაცემა და სიბრაღული ერთად გამოსახვოდა სახეზე სანყალ პროფესორს, მაგრამ ის რომ ჩააგდეს, მტერი ისეთ დღეში.

რადგან მომზადებული არ ყოფილა ჩვენი კაკულიკა, ისე ვერაფერს გავანყო მამიდაშვილო და სამი თითის ანევით ანიშნა ამდენი ათასი დოლარი უნდა ამ საქმესო! რამდენი? – ტანში გააჟრჟოლა მახათიას. რამდენი და ოცდაათი ათასიო! რა ვქნა, სხვანაირად არ გამოვა, არ იზამენ, კონკურსი მაღალია, მომზადებულ-ნამეცადინევი აბიტურიენტები მოდიან და გალორებული ლექტორები იაფად არ გააკეთებენო. ძველი დრო რომ იყოს, ერთ კაცს უადვილესად მოვანყობდი, მაგრამ სხვა სიტუაციაა და ვერაფერს ვიზამ ფულის გარეშეო. – ისიც დაამატა, – ეს შენთანაა ასე იაფად, თორემ ორმოცდაათი ათასის გარეშე სიტყვას არც დაგაძვრევენებენო. – ცოლის ნასწავლ-დანარიგები დაზუთხულივით ჩამოარაკრაკა კათედრის გამგემ.

რას იზამდა გაოგნებული მახათია, თათარიანად განყობილ სუფრაზე მუნჯივით იჯდა, თავისივე მოტანილი არაყი გადახუხა, მასპინძლებს მოუბოდიშა, გავივლ- გამოვივლი, პასუხს მერმის მოგახსენებთო და ფოსტას მი-აშურა. იცოდა ნაზიკო სამსახურში იქნებოდა, შეკვეთა მისცა მომლიმარ, ნუკრისთვალეზა გოგოს და რიგს დაელოდა. რა არ ამოუტივტივდა გონებაში, პროფესორის, ანუ ნუკრის ბავშვობა, ყველა ზაფხულის თუ ზამთრის არდადეგები ერთად ჰქონდათ გატარებული. მამა ავარიით ადრე გარდაეცვალა და მზეო ბიცოლას ორი ობოლი ბიჭის გაზრდაში უმეტესად მისი ოჯახი ეხმარებოდა. რამდენჯერ მას დაუკრეფია მაყვალი, ტყემალი, ბალი და კიდევ ვინ იცის რა არა, იმისათვის რომ მამიდაშვილები გაეხარებინა, ახლა კი... ეჰ, სიკვდილი ერჩივნა ცოლთან დალაპარაკებას, მაგრამ რა ექნა? როდის – როდის დაუძახეს და შევიდა სალაპარაკო კაბინაში. შეიცხადა ნაზიკომ, როცა შეიტყო თუ რაშიც იყო საქმე, ძირიან-საფუძვლიანად ამოწყველა და ამობუგა, თავისი შვილის გამოკლებით, მახათიას სანათესაო და ბოლოს უთხრა: შვილის საცოდავად და სამარცხვინოდ გარეთ დარჩენას ყველაფერი ერჩია და გადაიხდიდა ფულს. ამან უფრო გააოგნა მახათია, საიდან ამდენიო, მაგრამ კრინტის დაძვრა ვერ გაბედა.

მისაღებ გამოცდებზე ლურლულა მზის ქვეშ ერთად იდგნენ გოგია და მახათია, კაკული ოც-ოცდახუთ წუთში უკვე ნიშნის ფურცელში ლამაზად გამოყვანილი ოთხიანით გარეთ იყო გამოსული, ჭიჭუ კი, იგივე ნიშნით, როდის-როდის ძლივს გამოაღწევდა. ბოლოს ორივენი მოეწყვენენ.

სხვადასხვა ფაკულტეტზე სწავლობდნენ, მაგრამ ერთმანეთს ხშირად ხედავდნენ. ჭიჭუ სტუდენტულაქმი ცხოვრობდა, კაკული კიდევ ინსტიტუტის წინ ძვირად ნაქირავებ ოროთახიან ბინაში. ნაზიკომ ჩემმა შვილმა სტუდენტური ცხოვრებით უნდა გაიხაროსო და ჩიტის რძე-საც არ აკლებდა.

ჭიჭუ სწავლაში ათენ-ალამებდა, მოწინავე სტუდენტი იყო, ფაკულტეტის თვალი და სახე. კაკული კი მამის კვალისა გამოდგა, უკრავდა გიტარაზე, მღეროდა, ქეიფობდა მასავით დროისკარგვია გოგო-ბიჭებთან. ნაზიკო ცას იყო გამოკიდებული ენით, თავისი გენიოსი და წიგნის ჭია შვილის ქებით და შესაფერისი სარძლოს ძებნით. ჭიჭუს დედა კი, მეუღლესთან ერთად, მინაში იყო ჩასულ-ჩაბობლილი შრომითა და ჯაფით. მახათიას კი ნუ იკითხავთ, მთავარი საქმე გავაკეთე, შვილი გზაზე დავაყენეო და სუფრიდან სუფრაზე გადადიოდა, გიტარის დაკვრისგან თითები დალურჯებული ჰქონდა.

ოცდაათი ათასი მწვანე, ანუ დოლარი რომ იხილა პროფესორმა, კინალამ სუნთქვა შეეკრა, წარმოუდგენელმა სიხარულმა პირობა დაადებინა: ჩავრიცხავ და ბოლომდე შვილივით ვუპატრონებ, დიპლომს ჩემი ხელით ჩამოგიტანთ სოფელშიო. ნაჩქარევი პირობაზე ცოლმა კინალამ სული ამოხადა, ვინ მოგსდევდა, ნელ-ნელა გვესანსლა კალოშიანების ფულიო. ასე იყო თუ ისე, მახათიას ნასწავლმა მამიდაშვილმა სიტყვა შეასრულა და ჩააძალღებინა უმაღლესი კაკულის.

აი, ფრიადოსან ჭიჭუს კი, ერთმა საგანმა, მარქსიზმ-ლენინიზმის თეორიამ გაუჭირა საქმე. საგანი ჰქონდა „შეტენილი“ და ამის გამო დიპლომის დაცვაზე ვერ გადიოდა. ლექტორი ამ საგნისა კი ერთი ურჯუიკელი ვინმე, თავის-ნათქვამა ჯინიანი გახლდათ. რომ აითვალწუნებდა ვინმეს, არ მოეშვებოდა, სულს ამოხდიდა. თანაც, დაესმინა ვილაც ენანასაკვეცს ლექტორთან: ჭიჭუმ თქვაო, რა დროს მუმიფიცირებული ლენინის იდეებით აზროვნებააო. ჰოდა, თუ არაა, მაგასაც გაჩვენებო და არ

აღირსა ნიშანი. იმ სანყალს კიდევ, ყველაფერის სწავლა და ათვისება რომ შეეძლო, დანყველილივით და მოჯადოებულებით, გადაშლიდა თუ არა სოც-ბელადების იდეებითა თუ თეორიებით ამზეკაბანებულ წიგნსა თუ კონსპექტს, გონება ემღვრეოდა, იბნეოდა და წაკითხულს აზრს ვერ უგებდა. მოკლედ, ცუდ დღეში იყო ჩავარდნილი. ერთ დილით გაღალბებულ და ყველაფერ მოგვარებულ თანასოფელს გადააწყდა ინსტიტუტის ეზოში და თავისი გასაჭირი უამბო. მე რისთვის გყავარო მერე, ყელი მოიღერა დარდიმანდმა კაკულიმ ვიცნობ მაგ ლექტორს, შეჭმუნხილ- გასასტიკებული სახით რო დაიარებაო, კვენჭერია დავარქვი მაგას, პატარა, სხარტი, მოუსვენარ- ცხვანტალა რომ არისო მიტომო, და სამი დღე სთხოვა, ფეხებით ჩამოვიკიდებ ნიშანს არ დაგინერს კი არაო, მასთან მყოფმა ამფსონებმაც კვერი დაუკრეს, – ამას ვუზამთ და იმას ვუზამთო, და რალაცნაირად დაიმედებული ჭიჭუ სიხარულით ცას ეწია და იმ ღამით მშვიდად ეძინა.

ორი დღე საერთოდ არ გახსენებია ყოვლისშემძლე დარდიმანდს არც შენი კვენჭერია და არც ატირებული მეზობელი. მესამე დღეს ისევ ინსტიტუტთან შეხვდა ჭიჭუს და შორიდანვე უთხრა, დღეს მოგიგვარებ მაგ საქმეს, გაიღიმე, რას ჩამოგტირის ცხვირ-პირიო. ამის თქმა იყო და გიტარა თოფივით მხარზე მოგდებული კაკული კვენჭერიას მოსაძებნად გაეშურა.

მიასწავლეს სადაც იყო უჟმური ლექტორი. გამოალო უშველებელი და მძიმე კარები, თვი შეჰყო უზარმაზარ აუდიტორიაში და ფანჯარასთან მოხერხებულად მდგარ და გაზეთს ჩაკირკიტებულ ჩია კაცს მიმართა: შეიძლება, პატივცემულო?

- გისმენთ, ყმანვილო!
- ერთ მეტად დელიკატურ საკითხზე მინდა გაგესაუბროთ, პატივცემულო, თუ ნებას დამრთავთ. – ცოტა არ იყოს, არ ესიამოვნა პროფესორს ზრდილობიანი ტონით საუბარი, გაზეთი ფანჯრის რაფაზე შემოსდო, მობრძანდითო მიუგო და ორი-სამი ნაბიჯით წინ, კათედრისკენ წამოვიდა.
- პატივცემულო, სათხოვნელად ვარ მოსული თქვენთან, მაგრამ მანამდე მინდა ერთი სიმღერა შეგისრულოთ და მერე კი... – სიტყვის დასრულება არ აცალა პროფესორმა ისე უთხრა, მამასხარავეთ, იცით მე ვინ ვარო? და მეტის გაგრძელება ვერც მოასწრო, მუხ-

ლებზე დაცემული კაკული პირჯვრის წერით იფიცებდა და არწმუნებდა მის წინ მდგარ ჩია ტანის მოხუცს, რომ მსგავსი რამ აზრადაც არ მოსვლია. მივარდა მოხუცი როგორ გეკადრება, შვილოო, წამოაყენა კაკული ფეხზე, წინ დაისვა, ესაუბრა, დაუყვავა, მერე სახლში ისტუმრა, იქეიფეს და შუა ღამემდე კვენჭერიას ბინიდან გიტარაზე შესრულებული ქალაქური სიმღერების საამო ბუბუნი გამოდიოდა.

რა თქმა უნდა, ფრიადი ჩაუნკინკიეს სანითელდიპლომოდ გამზადებულ ჭიჭუს და ორი დიპლომიანი კადრი შეემატა სოფელსა და რაიონს.

ახლა არ იკითხავთ? კაკული ერთ-ერთი სამმართველოს უფროსია, სულ დიდ და პასუხსაგებ თანამდებობებზე ნამუშევარს და მარიფათიანს არც ახალ დროში გასჭირვებია დამკვიდრება და თანაინსტიტუტელი, ყოველთვის ხელით სათრევი, უმუშევარი და უკიდურესად შეჭირვებული ჭიჭუ თავისთან მოაწყო სარფიან თანამდებობაზე, ამის აღსანიშნავ სუფრაზე კი განსხვავებული სასმურით დაილია კვენჭერიას მოსაგონარი, იმ კაცისა, რომელმაც ჭიჭუ-კაკულის განუმეორებლობასა და უნიჭიერესებაში, ხოლო კაკული კი – მარიფათის უნიკალურობასა და შეუცვლელობაში დაარწმუნა!

ისე, ის ჩია პროფესორი საბურთალოს სასაფლაოზე განისვენებს, ამასწინებზე ამიყვანა კაკულიმ... უმაგრესი კაცი იყო კვენჭერია!..

ჭა

როგორც კი, კოპიტის სამასალე მორებისგან, ბირდაბირი ხერხით გამოფიცრული, ოდა ააგო და კრამიტით გადახურა, ჭის მთხრელების მოძიება დაიწყო მამაო აბომ. სოფელი ისედაც შურით შეჰყურებდა ტაძარში ახლად მოვლენილ ახალგაზრდა მოძღვარს, რომელსაც მიუხედავად თავისი ასაკისა, ბევრი რამის გაკეთება მოესწრო, სწავლა-განათლების მიღება ქუთაისის სასულიერო სემინარიაში, მერე ბერად აღკვეცა, აგერ ახლა ეკლესიის წინამძღვრად მოუფლება, ეზოს აკაცის მესრებით შემორაგვა, გარშემო ტრიფოლიატის დათესვა, ვეებერთელა ოდის კონდარებზე შემოსკუპება, სამზადისა და საკვამურის წამოკობება, გომურის გამართვა და აგერ ახლა კი-ჭაო!..

– ეს გამჩერებელი არაა, გენაცვალეთ, ისეთი მიზანკაცაა, მალე თავზე წამოგვასკუპდება და მერე ვნახოთ რაც მოგვივა! – წაუსინა სოფლის ჭორდედოფალმა ზოზიმ ქალებს.

– შემძენი და მშოვნელია, ჩემო კარგო, თორემ კი იყო მის მოსვლამდე მამა გიორგი და ცხოვრებდა პატიოსნად და უპრეტენზიოდ ტაძრის კელიაში. – თემის გაღრმავება სცადა ასევე სოფლის ენაკვესია ქაქუსამ.

– აბა, აბა, ქალო, ის მართლა უპატიოსნესი და ნამდვილი ღვთისმსახური იყო, არასდროს უფიქრია, ცხოვრებულს, ქონებასა და საშოვარზე. ლალიკო, – სხვისი ჩართვაც მოისურვა საუბარში ზოზიმ, – არ გახსოვს, ქალო, როგორი კეთილი და უბრალო ადამიანი იყო, ან სად ცხოვრობდა, ქალოოო, – აქ, თითებით, ფრჩხილების ჩაურევლად, ჩამოიქუსნა მარჯვენა ლოყა, – ისეთ სიღარიბეში ცხოვრობდა, წარმოდგენა და გახსენებაც რომ ტანში გზარავს.

– აპა. აპა, – არ დარჩა ვალში დაქალებს ფუფული, – ეგ იყო მოძღვარი თუ იყო, სულსა და გულს მოურიდებლად გადაუფენდი, ან რა ღიმილი ქონდა, ქალო?

– არა, ცოდვას ვერ ვიტყვი, მახარა და მაცდური ღიმილი ამასაც არ აკლია, ამაცია თორემ, ქალო, უკარებაა რაღაცნაირად. როგორ ზემოდან დაგვყურებს მისი ვალი რომ გვემართოს ისე.

– ოჰო-ჰო, ნახავ მაგან რამდენს მიაღწიოს?

– ხო იცი, მაგათ ცოლის შერთვის უფლებაა აქვთ...

– ეგენი რას იკლებენ, ჩვენ ვიკითხოთ თორემ...

– რა ვიცი, ჟირაფივით სულ მაღლა უჭირავს თავი, ჩვენ ზედაც არ გვიყურებს და..

საუბარში, წყლის ნასაღებად ოცლიტრიანი ბიდონით მოსული, ლორონთიაც ჩაერთო, – აგერ ვბერდები კაცი და თქვენისთანა ენაწაგდებული ქალები არც შემხვედრია და არც გამიგია, რომ დაინახავთ ხელებს უკოცნით იმ პატიოსან კაცს და აქ კი ლანძღავთ და აქილიკებთ. თქვენი მოსაწონი ადამიანი ხომ არ დაბადებულა ცისქვეშეთში, წადით, ბიძიკოებო, წადით სახლებში და თქვენს საქმეებს მიხედეთ. იმ ღვთისმოსავ კაცს კი, ჯვარი სწერია თქვენგანაც და საერთოდ ყველა ბოროტი და უსაქმურისგან.

– ჩვენ ცუდად არაფერი გვითქვამს, უბრალოდ..., – სცადა შეპასუხება ქაქუსამ, რომელიც ლორონთიას რძალი იყო, ძმის ცოლი, მაგრამ სიტყვა ენაზე მიაყინა ლორონთიამ.

– ძალიან კარგადაც ვიცი რასაც ჩირთიფირთობთ, ადრე იმ სანყალ მოხუც მღვდელს დასცინოდით, ღორი რომ არ იცხოვრებს ისეთ პირობებში ცხოვრობსო, ამან ჩვენ რა უნდა გვასწავლოს, ტურტლიანი ანაფორა ვერ გაურეცხნია თავისიო და, ენას ძვალი არა აქვს და დაიმოკლეთ მაინცაა. – აავსო ჭურჭელი, შემოიდგა მოხერხებულად მხარზე, ერთხელაც მოავლო რისხვიანი მზერა წყაროსთან შეკრებილ „ჭორიკანათა“ ანსამბლს და წავიდა.

– ეს შენი მაზლი ადამიანი ხო არაა, ქალო, ამას როგორ უძლებთ, ღმერთო, როგორ?

– მონად დაისვა ცოლი, სანყალი ნანო, გახსოვს რა გოგო იყო, შველივით მზერას გაჯიბრებული...

– ახლა ნახე, ახლა, ხმელ ხეს დაამგვანა, სუ საქმეში აქვს თავი ჩარგული.

– ვერა ხედავ წყალზეც არ უშვებს, ქალო, წყალზეც, თვითონ დაიარება ყველგან, გაუშვი ქალმა დაისვენოს, გული გადააყოლოს რასმე, არა, გაგიგონია?

– როგორი ენამდულარეცა ბრძანდება, საქციელიცა და მიდგომაც ეგეთი აქვს.

– რავიცი, სოფლის თავი კია და...

– ვის დაუთმობდა, ან მაგის შემპასუხებელი ვინა გყავს?

– ჰო, აბა, აბა... ეს ჩვენი ქმრები კიდევ, ობოლი ცხვრებივით დაიარებიან, მიწიდან თავს არ ასწვენენ და სხვასთან რა გინდა?!..

წირვაზე თითო-ოროლა გამონაკლისის გარდა, მთელი სოფელი დადიოდა. იმ გამონაკლისთ კიდევ, თავიანთი გასაჭირი ჰქონდათ. დამუნჯებულ პაპუნას უბედობისა სჭირდა, ტყეში ტყაშმაფა გადაყროდა და დაედუმებინა. თუ ლოგინში არ იწვა, სახლისწინ ჯირკზე ჩამომჯდარი, გაყინულ-გასანყლებული მზერით, ჭალას შავი ბერივით გადმომცქირალ ირმის გორაკისკენ იმზირებოდა. სწორედ იქ შეფეთებოდა, მისი ცოდვით დაბუგული, ტყის ქალი და იმედოვნებდა, რომ ერთხელაც მოვიდოდა გუნებაზე და დაუძახებდა: პა-პუ-ნააა, პა-პუ-ნაა, პა-პუ-ნაა-ო და აეხსნებოდა დამხართავი ჯადო!

ცირა-ბატონებშეყრილ სვისვალ ელისოსთან

ბეზიას მეჩონგურე მლოცავები დაჰყავდა და იმათი რჩევით გარეთ გასვლა ეკრძალებოდა. მღვდელი სახლში ეწვია ავადმყოფს, დავლოცავ, გავესაუბრებო, მაგრამ ბეზია ვარვალამ ქვა ააგდო და თავი შეეშვირა, არ ვიზამ მაგას, ბოლომდე მიყვანილ მკურნალობას არ ჩავაშლევინებ არავისო. – ეგა, ქალბატონო ვარვალა, წარმართული აზროვნების გადმონაშტი და ღმერთის უარყოფააო, – სცადა მობრუნება ურწმუნოსი მოძღვარმა, მაგრამ ჯორზე შემჯდარ ქალს რაღა მოაკეთილებდა?

ტლუ კოკია მეტყვევებ, ტყე-ღრე ოჩოკოჩივით რომ დაბურხულობდა, ჩემი ღმერთი და ბატონ-პატრონი მთვარეა, ეგაა ჩემი ღამეული გზისა და ყოფის გამნათებელიო. ეკლესიაში უსაქმურებთან რა მესაქმება, იმდენი მაგათი ასე და ისეო.

წინამძღვარი აბო – მაღალი, ხმელ-ხმელი, გრძელი, უშველებელი ხელებით, ყანჩასავით მაღალი ფეხებით, შავი წვერ-ულვაშით მოსილი მოგრძო პირისახით, უკან გადავარცხნილი თმების გასწვრივ ფართო შუბლითა და ცისფერი თვალებით ფრესკიდან გადმოსულ, გაცოცხლებულ წმინდანს მოგაგონებდათ, დღენიადაგ სუფთა ანაფორითა და ტყავის გალაპლაპებული ჩექმებით. ღმილმიუკარებლობა სიმკაცრის ბეჭედს უსვამდა მის სიმპატიურ იერ-სახეს. თუმცა, ტკბილმოუბარი გახლდათ, ერთ რამედ ღირდა მისი ღრმაშინაარსიანი ქადაგების მოსმენა. ისეთი გულმისანდო და ენანათელი საუბარი იცოდა, არ შეიძლებოდა სმენელი არ მოენუსხა. საქმე-წესრიგისა ც გახლდათ მამაო. ჯერ იყო და ტაძარში მოაკრიალა ყველაფერი, კედლებსა და ჭერს, ხატებსა და თუ ფრესკებს, შანდლებსა თუ სასანთლებს ნათელი დააყენა. ეკლესიის ეზო-გარემოსაც მოუსხივა შუქი, გასხევა, განმინდა, ამოძირკვა და მოჭრა ხმელი თუ უსახური ხე-ბურდები, მათ ადგილას ხეხილი ჩაყარა. ღობეს სარები გამოუცვალა. დღე და ღამე მუშაობდა, მრევლსაც იხმარიებდა და ბაღნარად აქცია ეზოცა და თვალმოსავლები ალაგებიც. ქადაგებისას ხშირად უმეორებდა მრევლს: ხეხილი დარგეთ ყველგან, თუნდაც ტრიალ მინდორში, საძოვრების განაპირა ადგილებში, საქონელმა რომ არ გადატკვეროს, ან ხეხვით არ მოარყიოს, ეკლებითა და ნემსი-ჩხვლეტითა ტოტებით შემოლობეთო.

ჰოდა, ჭაო!.. ჭის გარეშე ოჯახი არაფერიოა. კი, ბატონო, მაგრამ ჩვენთან ქვადორღი-

ანი ნიადაგია, გათხრილი კედელი პირს ვერ იჭერს, მალევე ირღვევა და იშლებოა. თანაც, თუ ძალიან ღრმად არ ჩახვედი წყალი პირს არ გამოაჩენს და ძირღრმულიდან არ გამოვაო. – სცადეს გულის აცრუება მეზობლებმა, მაგრამ მოჩემარის ნებისყოფისა გამოდგა მოძღვარი, – აქ კი არა, ქვიშით დაფარულ უდაბნოში თხრიან ჭას და ამოჰყავთ წყალიო.

კაკოია დიაკვანს დაავალა ჭის მთხრელების მოძიება. მიდგა- მოდგა ნდობაგამოცხადებული კაკოია და სენაკის სოფელ ეკში გამოცდილ ჭისმთხრელ ძმებს ცხვიტავებს მიადგა. კი გამოდგნენ მეძვირეები, მაგრამ თავისი საქმის ნამეტანი კარგად მცოდნე ოსტატები ირწმუნებოდნენ, რომ სადაც ბარს დაარტყამდნენ იქ წყალს უთუოდ ამოიყვანდნენ. მოურიგდა მამაო აბო სამ ძმას, ვერცხლისწყალივით მოუსვენრებს, ტანად პატარებს, მაგრამ დაუღლელებსა და ჯანიანებს. ადრე გაზაფხულზე დაინყეს ჭისთვის საჭირო და ვარგისი ადგილის მოძიება. თავდაღმა დაპირქვავებული შუშის ჭიქებითა და ქილებით ეძებდნენ. ერთი კვირის თავზე რომელმა ჭურჭელმაც მოიკიდა მეტი ორთქლი, ის ადგილი მონიშნეს და ივლისის ბოლოს, აგვისტოს დასაწყისში დაინყეს თხრა. მანამდე კი ჭის ქვით ამომწყობ-ამომკირავებიც მოუყვანეს მამაოს, რომლებმაც მდინარის ნაპირიდან, მრევლის დახმარებით, ურმებით ამოზიდეს საჭირო ფორმისა და რაოდენობის ქვები.

ფიქრობდნენ, რადგანაც მდინარე ახლოს ჩამოუდიოდა ეზოს, წყალს ადვილად ამოიყვანდნენ, მაგრამ 22 მეტრის სიღრმემდე არ გამოჩნდა ქვიშა და სიხარულით ცას შეწვდენილმა ცხვიტავებმა უკვე ნახევარი ბარის სიღრმეზე წყლის თვალი დაიჭირეს და ეჭვე, ჰვე... ამორაკრაკდა სამოთხის მზე... მუშაობა თანშენყობილად მიდიოდა, ეკლები თხრიდნენ, ხორშელები ქვებით აშენებდნენ კედელს, სიტყვებით აწყობდნენ ერთმანეთზე რიყის ლაფართია, წყლით გამოკვერილ და გამოსლიპინებულ ქვებს. არაფერი სჯობდა ამომძიებულს, დევის თვალებით მიწყობილად ამოლეგავებული, ძირამომზევებული ჭის ხილვას. სამგზის ამოხაპეს წყალი, ძირსმოკიდებულმა ქვიშამაც თავისი ქნა და ზევიდან ჩამოსუნთქულ ჰაერთან ერთად, ცის გულიდან წამოდინებულივით დაწმინდა, გაარაკრაკა დალოცვილი. ქვაცივი ხომ იყო და ნამეტანი კარგი გემოც დაიყენა.

სამი თვის მუხლმოუყრელი შრომის შედეგი სახეზე იყო. ჭის თავი, ანუ ჩვენებურად- გვი-

მიც თვალდასარჩენად ამოაკირწყლეს. წეროს-ფეხება ონინარი კაკოია დურგალმა გაუმართა აკაციის გამომწვარი ბოძებითა და რკინის შიგ-მტარით. ბიკი მჭედლისგან ოცდახუთი მეტრი სიგრძის ჯაჭვი იყიდა მღველმა და ჩამოახრი-ალა ვედრომობმული ონინარზე, რომლის ბო-ლოს ასევე ლაკაციის მძიმე კუნძი ეძალებოდა. პირველი მოპირთავეებული ვედრო ოსტატებმა ამოასკუპეს და პირჯვრის თანხლებით გადა-ხუხეს კაკაბივით წყალი.

მერე იმ ქაში მთვარე ჩასკუბდა და იქ დაიდო ბინა. კედელს თანდათან ხავსი და ფომფოლო მოედო, უფრო ჩამაგრდნენ და ჩამარადისდნენ ქვებიც. წყალი კი დაყენდა კაკაბანა და ცივგულა, საამოდ და მადლიანად დამარწყულბელი. რა დონეზეც ფეხი მოიკი-და, იმ დონეზე იდგა – ზამთარ-ზაფხულ მო-უკლებ-მოუმატებლად. საიდან არ მოდიოდნენ ჭის სანახავად და წყლის დასაგემოვნებლად. ოქროს ფულით გათხრილი ჭაა და იქნება, ბა-ტონო, კარგი აბა რაო, – ამბობდნენ სოფელში.

ყველაფერს ხომ აქვს დასასრული ამ ქვე-ყანაზე, და აბო მღველის უფლის ნებიერა ცხოვრებაც დასრულდა. თან მეტად სავალა-ლოდ და სანუხილოდ ის დრო მოდგა, როცა ცოდვაძლეულმა ბოლშევიკებმა ღმერთი ძირს ჩამოსწიეს და ბელადი გააღმერთეს, ცამდე აზიდეს ცრუ იდეური ონინარებით. სისხლად და ცრემლად მოვარდნენ, სიკვდილი და სასო-ნარკვეთა მოიყოლეს. მღველი დააბეზლა ვი-ლაცამ, ანტიბოლშევიკურ რამეებს ქადაგებსო და ამბიონითან ჩამოიყვანეს, ანაფორა შემოა-ხიეს, მრევლის თვალწინ გაკრიჭეს და წაიყვა-ნეს. ტაძარი დაარბიეს, ნაბილწეს და ტყავის მოკლე ქურთუქსა და ტყავისავე აზიურებში გამონკეპილმა, უწვერ-ულვაშო, მეთაურად მიჩნეულმა ახალგაზრდამ მედიდური იერ-სა-ხით განაცხადა: აქ კოლექტივის სანყობი და თავლა გაიხსნებაო! მერე მღველის, ანუ მათი ტერმინით მავნებლის ოჯახს მიუბრუნდნენ, დაარბიეს, რაც მოეწონათ წაიღეს და მტრედი-ვით მოლულუნე სახლში ვილაც რუს-ქართველა თუ გაურკვეველი ეროვნების ცოლ-ქმარი ჩა-ასახლეს. რაც ამ უკანასკნელებმა პირველად გააკეთეს, გახლდათ ის, რომ მღველის უნი-კალური ბიბლიოთეკიდან წიგნები გამოზიდეს, შუა ეზოში დაახვავეს ცეცხლი წაუკიდეს. ამ ადგილზე დღესაც ხარობენ გაურკვეველი ჯიშისა და სახეობის ულამაზესი ყვავილები,

რომელთაც სოფლელები წიგნის ყვავილებს ეძახიან, ცეცხლმოკიდებული წიგნებიდან ჩა-მომდნარი სიტყვების ნიადაგზე ამომზევდნენ ეს ფერადი საოცრებანიო!

სააღდგომოდ სოფელში ამბავი მოიტანეს-მღველი აბო სხვა ანაფორიანებთან ერთად, ზესტაფონთან, ვაგონში ჩაცხრილესო! ის აღდგომა შავად გაუთენდა სოფელს, ჩუმად ღებავდნენ კვერცხებს და ჩურჩულით ეუბ-ნებოდნენ ერთმანეთს: „ქრისტე აღსდგა“, – „ჭეშმარიტადო!“

მღველის ეზოს გარშემო შემოვლებულ ტრიფოლიატის დუყებს ჯოხით თავი რომ არავინ წააცალა, ავარდა, გაიფორჩხა და სამი კაცის სიმაღლით გადაებურა ირგვლივთს. გაუსხეპავი ხეხილი გაიჩხვარკა უშნოდ და თვალშეუდგამად. ალვისა და აკაციის ხეები აქეთ- იქით გაიბურჩხნენ ქართამაშა ტოტებით. ჩალრუბლდა და ჩაიზნიქა მღველის ეზო-კა-რი. იმ ცოლ- ქმარს ბიჭი შეეძინათ, ისეთი – მკვდრებს რომ აკლდებათ და ცოცხლებს ემა-ტებათ, ხლაპია დაარქვეს. იმ უბედურ დღეზე გაჩენილს არც სოფლისა გაეგებოდა რამე და არც იმის იქით სამყოფლოსი. უშვილძიროდ ამოვარდა და ამოიძირკვა ფუძე-სამყოფლო-დან! მისი სიკვდილის მერე ვილაც გამოჩნდა, იმ ხლაპიას მიერ მემკვიდრედ და ნათესავად აღიარებული. ახლა იმ ვილაცამ მოიფუძევა უმადურად მღველის ნანვალებ და ნალო-ლიავებ ეზო-კარში. მოვიდა თუ არა, უშვე-ლებელი, უზარმაზარი ხეების აჩხხას, შეშად გაყიდვა-გასაჩუქრებას მიჰყო ხელი. მერე ჭას მიადგა, ნაგვითა და ნარჩენ-ნაბურთით ამოვსება დაუნყო, რაში მადგია, ონკანი შემოიყვანეს – მაინც არ ვხმარობ, თანაც რა ჯანდაბად მიწ-და ამ სიღრმის ჭა, ვინმე რომ ჩავარდესო? – ასე ნაბილწა და სასუნთქი ამოუქოლა მიწაში ჩაგუბებულ მზის ანკარა ცრემლებს.

ჭის გაუქმების მერე, ყოველლამით ძილ-თაშორის მეზობლებს ეცხადებათ მაღალი, ტანხმელი, თეთრწვერა, ანაფორიანი მოხუცი და ცრემლმძლეულად, გასაწყლებული სახით ივედრება: ხალხნი არა ხართ, ღმერთი არა გწამთ, ერთი ჭიქა ჩემი ჭის წყალი დამალევი-ნეთ, სხვა წყალი არ გადამდის ყელში, ამოვში, ამოვიწვეთე, წყურვილისგან ვიხრუკებო!.. ერთმანეთს უყვებიან ერთნაირად მოლამებულ სიზმარს მეზობლები, არ იციან რა ქნან, რა მოიმოქმედონ?!..

მთვარისას კიდევ ნუ იტყვი, ამ ჭის ამოვსების მერე თვალით არავის უხილავს ბადრი მთვარე. არ ვიცი, ჩემო კარგებო, მინიდან ჯერ არავინ ამოცოცხლებულა და იმას რა ამოიყვანს!.. ვერ მოასწრო ამოსკუპება და არისო ახლა იმ კაკაბანა წყალთან ერთად დასამარებული!..

ნუხს ყველა!..

პატარა ბიჭმა ღვთისომ, ამოვწმინდოთო ჭა...

იქნებ, იქნებო!..

მოგონებათა კვალდაკვალ...

ცნობილი მეცნიერის, უზენაესი საბჭოს დეპუტატისა და განათლების ყოფილი მინისტრის, გამორჩეულად სათნო ქალბატონის, ანგანსვენებულ – ლია ანდლულაძის ინიციატივით, სულმნათი ვალტერ შურღაია – უზენაესი საბჭოს დეპუტატი, მხატვარი ბექა ქურხული და თქვენი მონა-მორჩილი ბექას „07“ მარკის ჟიგულით ვესტუმრეთ სოფელ წერაქვის სამუალო სკოლას, რომელსაც დირექტორობდა სახელოვანი მწერალი და ღირსეული მამულიშვილი ნოდარ წულეისკირი. უფრო სწორად, ქალბატონი ლია ანდლულაძე მიიწვია 14 აპრილს ქართული ენისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე, ჩვენ კი ქალბატონმა ლიამ წაგვიყვანა – ჩემი ნაზირ-ვეზირებით გეახელით ნოდარ ბატონო, იხუმრა სასურველმა სტუმარმა და გაიხარა მასპინძელმა, ქალბატონ ლიას ოხუნჯობას თავადაც მიაგება ნახევრად ხუმრობა: ამდენი ზვიადისტის სტუმრობას ბუნტის წამოწყებად ჩამითვლის შევარდნაძე და შავ დღეს მაყრისო. ცუდი დრო იყო, ეროვნული ხელისუფლების მომხრეთა წინააღმდეგ ნადირობა იყო გამოცხადებული და ქვეყნის პირველი პირის წინაშე თავმოსაწონებლად და ქულების დასაწერად ისეთ რამეებს სჩადიოდნენ სამართალდამცავი და არამართო, სტრუქტურის თანამშრომლები, გახსენებაც კი მზარავს. „მხედრიონზე“ და სხვა უკანონო შეიარაღებულ ძალებზე საუბარი ხომ ზედმეტიცაა, მათი სისასტიკისა და უღვთო საქციელისა გამო. მოკლედ, ჩვენი მისვლა იყო და დაბურულ მინებიანი მანქანები არ მოშორებია სკოლის შენობას.

ღონისძიების დაწყებისთანავე სიტყვა ქალბატონ ლიას მისცეს, რომელმაც ძალიან

საინტერესოდ და შთამბეჭდავად ისაუბრა, ხაზი გაუსვა ბატონი ნოდარის მნიშვნელოვან წვლილს ქართული ენის დაცვის მამულიშვილურ საქმეში, გაიხსენა 1978 წელი, „საბჭოთა ტანკის“ წინ განოლილი ნოდარ წულეისკირი და ის ადამიანები, რომელთა ერთად დგომამ და თავგანწირულმა ქმედებამ სახელმწიფოებრივი ენის სტატუსი შეუნარჩუნა მშობლიურ ქართულს.

იმ პერიოდში შევარდნაძემ და მისმა მეუღლემ თეთრი ცხენი აჩუქეს ნოდარ წულეისკირს, ნიშნად შერიგებისა და მეგობრობისა. ბატონი ნოდარი ტაქტიანი ადამიანი გახლდათ და ამაზე ხმაური არ აუტეხავს, საჩუქარი უკან არ მიუბრუნებია, რამაც გარკვეული წყენა გამოიწვია „ზვიადელთა“ რიგებში. პრესის ფურცლებიდანაც გაჰკრეს კლანჭები მსცოვან მწერალს და ეროვნული ხელისუფლების დამამხობელთა მეთაურისგან მიღებული საჩუქარი, არც მეტი, არც ნაკლები- პრინციპების ღალატად ჩაუთვალეს. რა თქმა უნდა, ყველა როდი ფიქრობდა ასე და მათ შორის ჩვენ, ვინც ვსტუმრობდით ამ ღვთისნიერ ადამიანს. მეტად მგზნებარე გამოსვლა ბატონმა ვალტერ შურღაიამ ფრანცისკო ასიზელის ციტატით – „თავისუფლების ღვთიური ძალის შესახებ..“, დაასრულა და იქვე მდგომ ბექას შეფუთული ნახატი გამოართვა, გახსნა და დიდებული ფერწერული ნამუშევარი – „მეგრული ლაფშა“ მიაართვა ბატონ ნოდარს, შემდეგი სიტყვებით: ძვირფასო მეგობარო, ეს შენი ნაწარმოებებიდან გადმოსული საყვარელი ულაცის- „ქარიშის“ სურათია, სამეგრელოდან გამომატანეს და იცით კიდევ რა მითხრეს, შევარდნაძემ ჩვენგან მოაპარინა ის ცხენი, თქვენთვის გვინდოდა საჩუქრად და მოყვანა დაგვასწორო!.. – ამ ხუმრობას დამსწრე საზოგადოების სიცილ-ხარხარი მოჰყვა, გამხიარებულმა მასპინძელმა მისებურად ჩუმ-ლიმილით ჩაილაპარაკა: ვიცანი ის ცხენი და მიტოვაც არ დავიტოვეო!

მახსენდება მისი გამოსვლა და ქართულ ენაზე ამაჟრჟოლებლად საუბარი: ქართული ენა უფრო დიდია, ვიდრე რომელიმე გმირი თუ უგონიერესი ქართველი, რომლისთვისაც ძეგლი დაგვიდგამს, ან მომავალში დაუფდგამთ, თავად ენაა შემომქმედი და მშობელი იმ გმირებისა, გასაოცარი ადამიანებისა. მან, როგორც ასეთმა თავად დაიდგა ძეგლი უკვდავებისა და წარსულს, აწმყოსა და მომავალს

საძირკვლად ემაგრება ვითარცა უფალი... ის ქრისტეზე ხნიერი და უტიკვილესი რამეების გადამტანია, ჯვარზეც აცვეს და მარწუხ-გაზებითაც ამოგლიჯეს ხორცი თუ ძარღვი, მაგრამ დამარხვა და მოკვდინება ვერ შესძლეს... ის უკვდავია, როგორც ჭეშმარიტება და იქნება მანამ, ისიცყვებს მანამ, სანამ ერთი ქართველი მაინც ისუნთქებს დედამიწის ზურგზე... – მერე მოგვმართა ყველას, მოდით, მეგობრებო დღეს და ხვალ რაღაც დაწვროთ ჩვენს დედაენაზე, მოვეფეროთ მას და საკუთარ თავს ვკითხოთ – გიყვარს დედა ქართული, ისე, როგორც უნდა გვიყვარდეს?..

სალამოს თბილისში დაბრუნებულმა ავანთე ჩემი ნარინჯისფერი მაგიდის სანათი და საკუთარი თავისადმი კითხვის დაუსმელად, რადგანაც ვიცოდი როგორც მიყვარდა მშობლიური ენა და მის მოსაფერებლად ამის დანერა მოვახერხე, რომელიც მივუძღვენი ნოდარ წულეისკირის ნათელ ხსოვნას, და ახლავა ნავანყდი ძველი ნანერების ქექვისას!

* * *

ვინ უწყის რამდენი საუკუნე დასჭირდა მშობლიურ ქართულს, აბსოლუტურად სრულყოფილ და ყოვლისშემძლე ენად ჩამოყალიბებულიყო და ქართველ კაცთან (ერთან) ერთად პატრონი გამხდარიყო ღვთისმშობლის ნილხვედრი ქვეყნისა. სვანური და მეგრული ენები მიესაფუძვლნენ, ქართველური მოდგმის გენიალიზმი დაიმყნეს ჩაჯიჯგვულ საძირზე და ამოყლორტდა ენა ქართული, ენა ლაზარესი და ენა სიყვარულისა. ცხრა მთა და ცხრა ზღვა გადაიარა, რა არ ნახა, როგორ არ იწუხილა, ვის არ უმასპინძლა, უგულკეთილა, მასთან უამრავი შემოდინებები თუ ქარიშხლოური ქროლები მოიგერია და ტანჯვა-წამებით მოაქჟამოვებულმა შეინარჩუნა სახე და სული თვისი, ხატოვნება და მშვენიერება, ჰარმონიულობა და მუსიკალურობა, ასერიგად რომ აცამალლებს მის უბრწყინვალესობას.

ყანებიდან და ვენახებიდან, ბალჩებიდან და ველ-მინდვრებიდან, ჩქერალებიდან და ჩანჩქერებიდან, ნაკადულებიდან და მდინარეებიდან, ზღვის ტალღებიდან და ქარიშხლებიდან, ტყეებიდან და... უსასრულოებიდან გადმოფრთონდა და სიოს სალბუნით გადაურჩურჩულა ასევე უსასრულობის გნასით მოსილ სამყაროს: ეს მე ვარ ქართული – ენა კოლხ-იბერთა, მიწიდან

მთვარის ამოხტომის შემსწრე და მნახველი, მზის ნათლული და ვარსკვლავების ნათლია, ღვთიური შუქ-ჩრდილებით გარემოსილი, ყველასგან განსხვავებული, თავისთავადი და თვითმყოფადი... და ეჭვი, ავდივარ ზე-ვით, ჩავდივარ ქვე-ვით, მივალ ყველგან, ვეახლები ყველას და ნიშნად ღვთაებრივი სიყვარულისა – სამყაროს ვეანკარები...

კაცი ვარ, ქალი ვარ, ყმანვილი და ძუძუთა ბავშვი...

ცოცხალი ვარ და მიცვალებულთა სულის მეოხი...

ტაძარიც ვარ და მოგვთა სამყოფლოც...

უსასრულობა ვარ ყველასა და ყველაფერში...

შვლის ნუკრად მოველ, ლურჯ იად და ნიქარა ხარად, სალამურად და ასფურცელად, კომბლედ და ჩიორა-ჩიტად, ზეცას გალობით რომ აბრუებს მაფშალიურად...

ამირანი ვარ – იღბლის კლდეზე სულით დაბმული და დღე და ღამე ღვიძლს მიკორტნის შავი ყორანი... ვიბრძვი და ვცოცხლობ, ვიცდი და ვსუნთქავ, ვშრომობ და ვიღვნი, ვქეიფობ, ვცეკვავ, ვმღერი და ვნათობ – ჩემი სისხლის და ტრადიციის აღფრთოვანებად...

მე რუსთველი ვარ, ტარიელი და ავთანდილი, როსტევენი მეფე, ფრიდონი და თამარ-ნესტანი, თინათინი ვარ ვარსკვლავების უქრობი ნიშა, საუკვდავებოდ გავლებული ხნულში მუხლური...

ცურტაველიც ვარ, ღვთაებრივი სულის დარაჯი და შუმანიკის წამებისას ნაკენესი სიტყვა, წამნამხატულა ქეთევანი – ნაგვემ-წამანთი...

დავით მეფე ვარ, ცოტნეც ვარ და დემეტრე დიდი, დიდგორის ციდან მოფრენილი ლეგა არწივი...

კრწანისის სისხლი ყაყაჩოსფრად აწვეთებული, მარტყოფის ცრემლიც – ტკივილების მწუხრის დედანი...

გურამიშვილის ტკივილიც ვარ, ლექსის მესიაც, ბარათაშვილის თეთრი მერნის თეთრი რაინდი...

ერის ბურჯი ვარ, ილია და სიკვიდის ვამარცხებ, ჩემი მამულის ხვალინდელი დღის სანათელოდ..

დიდი ვაჟა ვარ, დიდი გალა და ტიცციანი, აკაკის სიზმრის მზეები და სიტყვის მტევენები...

მე გრანელი ვარ – უსაბამო სევდის გენია და გზას მივიკვლევ სიყვარულის შორ მწვერვა-

ლამდე, რომ მოვიხელთო სამიჯნურო წითელი ვარდი და ვუსახსოვრო მარტოსულთა დარდიან განცდებს...

ჰაკი აძბა ვარ, ერთგულების გული და ძალი, ვდარაჯობ სიკვდილს, რომ სიცოცხლეს დაედოს ფასი...

ეჰ, ბორიყულ საჯანღეთში მუსიკას ვეძებ, მე ნიკუშა ვარ ხეთერელი- ქართლის ფიქრი და ლეკო მმეგზურობს თათაშელი – შიშველი ხმალი, ქართლის ხეობებს ნისლად ასდის სევდის ნაფიქრი...

გოგლა ვარ, ანა, მუხრანი და შოთა, მურმანი, ყველა პოეტი, მწერალი და სალბუნად სულის მომზევებია ჩემს გაზაფხულს ინანიშვილის – მიწის და ზეცის რაფსოდები...

ცას წავალა ვარ, ვაგროვებ სევდას და ჩოხში სულის ზანზალაკებს ვკიდებ ხატობებს...

მე ქარის მზე ვარ, მცხუნვარებით სულში ჩამწვდომი, მცნობი ულურჯეს ცის ლაციცის და ელვარების...

გაზაფხული ვარ,

ზაფხული ვარ,

შემოდგომა და

ზამთრის თოვლისფრად მოთენებანი...

მზეკაბანი ვარ – ოქროსფერად თავთავ მბზინავი და არეკლილი აღმურების ველზე ქროლება...

ოროველა ვარ, ჩაკრულო ვარ, ნანა და ლილე, კრიმანჭული ვარ, ოდოია – გალობა ღმერთის...

აი-ია ვარ, აი-თითი და აი-თოხი... ბგერების ცეკვა და თამაში ხმათა ტკბილობით!..

გამსახურდიას ფოლადი ვარ საკვერად აზრის და ქოსა გახუს მუქ მზერაში ვპოულობ საშველს...

უფრო დიდი ვარ, უფრო წრფელი, უფრო დიადი, ვიდრე ჩახჩახი მზის სხივების- მწველი, ნათელი...

* * *

დედაენის დღეს გილოცავთ, ქართველებო!.. ამაზე დიდი საუნჯე ჩვენს ეროვნულობასთან ერთად არა გვაბადია რა. ის ყველა და ყველაფერზე მაღლა დგას, როგორც ჩვენი იდენტური სიანკარის ნიშანსვეტი...

ენის ცოცხალი რწმენა მის გამშობლიურებასთან ერთად, ლიტერატურულ- მეცნიერულ აქტივობაში მდგომარეობს, მას შემოქმედებითი ნაირფეროვნება აძლევს უკვდავებისად გაჭემ-მარიტების საფუძველს.

ენა რომ არ იქცეს სიტყვების, ანუ ლექსიკური მარაგის მუზეუმად, აუცილებელია მისი მხატვრული მნიშვნელობის ამაღლება, რომელიც შესძლებს გამოაჩინოს მისი აღმატებული ხარისხი სამყაროეული მოვლენებისა და ადამიანური თვისებების აღსაწერად... ენის განვითარება ბუნებრივი, ინტელექტუალური სიმაღლეებით უნდა განისაზღვროს და სიტყვადქმნადობა თუ კომპოზიტიური ქარგა სისხლხორცეულად შეესაბამოს მის ფუძისეულ სანყისს...

ჩვენი სულიერი და საერთოდ ეროვნული კულტურა, რომელსაც სწორება: მამულის, ენისა და სარწმუნოების ნიშანსვეტზე აქვს, უღირსეულეს ადგილს იკავებს მსოფლიო კულტურის გზასანიერში და ამაში განუსაზღვრელად დიდი როლი უკავია ენას, მისი მნიშვნელობის აღმატებულებას...

ქართული – ბიბლიის, სახარების ენაა... ტკბილად სასაუბრო და უთბილესად მოსასმენი!..

ის ანგელოზებისა და სერაფიმების ენაა...

* * *

„... შენ კირო ჩვენთა ქვათა და კირთა, შენ ერთს, შენ ვერ გთმობ სამარის პირთან!..“
„...დედაო ენავ, დედაო ენავ...“



კონსტანტინე არევაძე

ამ მოგონებისა და ლექსების ავტორი კონსტანტინე არევაძე 1944 წელს დაიბადა გულრიფშის რაიონის სოფელ აბლუხვარაში; მრავალი წლის მანძილზე მუშაობდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე, იყო თავისი დარგის თვალსაჩინო სპეციალისტი.

კონსტანტინე არევაძე თავის კალამს ცდიდა პოეზიაში. პუბლიკაციები, რომლებსაც აქ ვაქვეყნებთ, ეხება იმ პერიოდს, როცა, უამრავი სხვა ქართველის მსგავსად, იმყოფებოდა ემიგრაციაში.

კონსტანტინე არევაძე გარდაიცვალა 2014 წელს თბილისში.

მასალები მოგვანოდა კ. არევაძის ძმამ, ბატონმა დავით არევაძემ.

ქორნილის თამაღის ცრემლები (ნამდვილი ამბავი)

ეს ამბავი ჩემი ახლო ნათესავის ქორნილში მოხდა. პიროვნება, რომელსაც ქორნილის თამაღობა ჰქონდა დავალებული, ვერ მოვიდა და ოჯახის უფროსმა თამაღობა სთხოვა იქ მყოფ ჩვენს ერთ-ერთ ნათესავს, რომელსაც თამაღობის ხელოვნება უფლისაგან ჰქონდა ნაჩუქარი, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ მას გაციების გამო ხმა ჰქონდა წართმეული და ჩემთვის მოულოდნელად თამაღობა მე მომიწია.

მასპინძლებმა და პატარძლის მხარემ მშვენიერი ქორნილის ორგანიზება მოახერხეს. მეფე-პატარძალი და მეჯვარეებიც მომხიბვლელნი იყვნენ, მაგრამ თქვენი ყურადღება სუფრის გაძღოლის ერთ ეპიზოდზე მინდა შევაჩერო.

სუფრა უკვე დასასრულს უახლოვდებოდა, როდესაც ჩემთან ახალგაზრდა მასპინძელი მოვიდა და მთხოვა, – თუ შეიძლება, დედაჩემის მშობლის სადღეგრძელო შესვითო, ის ამჟამად ამერიკაში ჩვენი კეთილდღეობისათვის ფიზიკურად შრომობსო. მე, რა თქმა უნდა, მისი თხოვნა შევასრულე, შვილებისა და შვილიშვილებისათვის თავგადადებული დედისა და ბებულის სადღეგრძელო შევთავაზე სტუმრებს და სკამზე აცრემლებული დავჯექი.

ჩემი ცრემლი ბევრმა შენიშნა და სუფრაზე უხერხული სიჩუმე ჩამოვარდა. მე მაშინ ჩემი აცრემლების მიზეზზე სუფრასთან არ მისაუბრია, მაგრამ აქ მინდა არცთუ ისე შორეული წარსულიდან ბელგიაში ერთი პატიოსანი და კეთილშობილი დედის იქ ვაი-არსებობის მომენტი მოვიგონო - ჩემი ცხოვრების ერთ ეპიზოდზე მოგიტხროთ.

ეს ამბავი ბელგიის სამეფოს ერთ-ერთ აზულანტების ბანაკში მოხდა. აზულანტებს

სამშობლოდან ემიგრირებულ რეპატრიანტ მოქალაქეებს უწოდებენ, რომელთა შორისაც ოთხმოცდაათიანი წლების ბოლოსა და ორიათასიანი წლების დასაწყისში მეც გახლდით. იმ პერიოდში მე ქალაქ ლოვენში ვცხოვრობდი და ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებიდან ემიგრირებული ახალგაზრდა რეპატრიანტებისათვის განკუთვნილ ადგილობრივ „ნობელის სახელობის უმაღლესი სკოლის“ სახელით ცნობილ სასწავლებელში ვმუშაობდი.

იმავე ლოვენში ჩამოყალიბებული იყო მუსიკის მოყვარულთა სიმღერის ანსამბლი, რომელსაც ბარიტონები აკლდნენ და სასწავლებლის რექტორის თხოვნით მე მათ როგორც შემეძლო, ვეხმარებოდი – ვმღეროდი. ანსამბლში ინსტიტუტის თანამშრომლები და ქალაქის ინტელიგენციის წარმომადგენლები იყვნენ გაერთიანებულნი, ხოლო აკომპანირებას პროფესიონალი მუსიკოსები გვინევდნენ.

ერთ-ერთ გასვლით კონცერტზე არდენის მთების მიდამოებში განლაგებულ რეპატრიანტთა ბანაკში ჩავედი. ბელგიური და ნიდერლანდური სიმღერების გარდა შევასრულეთ სხვადასხვა ქვეყნის ფოლკლორული სიმღერები, რომელთაც რეპატრიანტები ოვაციებით ხვდებოდნენ, განსაკუთრებით, თუ ეს სიმღერები მათი ქვეყნისა იყო.

უკვე საღამო იყო, კონცერტი დასასრულს უახლოვდებოდა, რომ საბჭოთა აზულანტებმა ერთხმად მოითხოვეს: ნინო, ნინო, ნინო... ეტყობოდა, ეს ნინო ამ ბანაკში მცხოვრები რეპატრიანტი იყო და ჩანდა, რომ მისი სიმღერა მათში ძალიან დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. ჩვენმა ლოტბარმაც, – ვინ არის

ნინო, მობრძანდესო, და დარბაზში წამოდგა ლამაზი, კოხტა, ასე 40 წლამდე ქალი, რომელიც სცენაზე ამოვიდა და პირდაპირ ჩემკენ გამოემართა კითხვით, – ბატონო, ამათთან საიდან გაჩნდითო. მე მას ვუპასუხე, ყველაფერს შემდეგ მოგიყვებით, ხოლო ახლა დარბაზი თქვენს სიმღერას ელოდება და იქნება თხოვნა შეუსრულოთ-მეთქი. მან მითხრა, – ორ სიმღერას ვიმღერებ, მხოლოდ გიტარა არ მაქვს და იქნებ თქვენი ანსამბლის რომელიმე წევრმა მათხოვოსო. მე ერთ ორკესტრის წევრ ახალგაზრდა ქალს ვთხოვე, ძალიან კი ეუხერხულემა, მაგრამ იქნებ გიტარა ათხოვოთ-მეთქი. მან იმნუთშივე ნინოს გიტარა გაუწოდა და თან ეჭვის თვალთ დაუნყო ცქერა, – შეძლებს თუ არა ჩემს გიტარაზე დაკვრასო.

ნინომ გიტარის ჟღერადობა გასინჯა, მოეწონა და მთხოვა, – პატრონს შეეკითხეთ, გიტარის გადაწყობა თუ შეიძლებაო. ნიელამ, ასე ერქვა ბელგიელს, მაშინვე მიპასუხა, – რა თქმა უნდაო. ნინომ გიტარა გადააწყო, თავისთვის ჩაილაპარაკა, – ამისთანა გიტარას აქ მე ვინ მაღირსებსო, და ოთარ რამიშვილის სტილში იმერეთსა და თბილისში პოპულარული სიმღერა „ოცდახუთი ჭუკი მყავდა, ვაჭუკჭუკე, ჭუკი ჭუკი...“ დაიწყო.

საოცრად სუფთად უკრავდა და უცნაური ტემბრის ულამაზესი ხმა ჰქონდა. სიმღერა, ისევე როგორც ოთარ რამიშვილს სჩვეოდა, დოლის დაკვრის ტაქტით დაასრულა და ფეხზე წამოდგა. დარბაზი მსმენელების ოვაციამ კინალამ დაანგრია. ეტყობა, ნინო ბანაკში ძალზე პოპულარული იყო. ჩვენი ანსამბლის ხელმძღვანელი ნინოსთან მივიდა და ხელზე აკოცა, ნიელა გაფართოებული თვალებით მისჩერებოდა მას, დარბაზი კი ისევე თხოულობდა სიმღერას.

დარბაზის წინა რიგში ასე 12-იოდე წლის ტანადი ლამაზი ბიჭი იჯდა და როგორც სხვები, ტაშს უკრავდა. ჩემი ბიჭიაო, მითხრა ნინომ. აფხაზეთიდან ვართ დევნილები. ამის უფროსი ძმა – სტუდენტი – თბილისში მყავს დატოვებული და ესენი რომ ვარჩინო და ვასწავლო, იმისთვისა ვარ აქაო.

მეორე სიმღერა ნინომ ინოლა გურგულიას „ვაი და როგორ გიხდება...“ იმღერა. დარბაზში ბუზის გაფრენას გაიგონებდი. სხვადასხვა ქვეყნის, სხვადასხვა ეროვნების, სხვადასხვა რელიგიისა და მრწამსის მქონე ხალხი სულ-

განაბული უსმენდა ნინოს. სიმღერა რომ დაამთავრა, – ისევე ოვაციები, განსაკუთრებით ირანელები და ავღანელები გამოირჩეოდნენ, ალბათ რალაც მათთვის ახლობელს, აღმოსავლურს გრძნობდნენ ამ სიმღერაში და თავიანთად აღიქვეს.

სიმღერას რომ მორჩა, ნინო წამოდგა, გიტარა მიანოდა ნიელას და მადლობა უთხრა. ნიელამ გიტარა არ გამოართვა და „პრეზენტო“, უთხრა. ნინომ გიტარა ფრთხილად დადო სკამზე და მე მითხრა, – არ ეწყინოს ნიელას და უთხარით, რომ მე რეპატრიანტი ვარ საქართველოდან და არა მათხოვარი და თან ისე უთხარით, რომ შეურაცხყოფად არ მიიღოს – მის გულწრფელობაში ეჭვი არ მეპარება, მაგრამ ემოციებით დამუხტული სიტუაციით ვერ ვისარგებლებო.

როგორც შევძელი, ვუთარგმნე ნინოს ნათქვამი ნიალას და გენახათ როგორი რეაქცია ჰქონდა...

ამ დროს დარბაზი ისევე არ ცხრებოდა. ახლა უკვე ერთხმად სკანდირებდნენ: – ნინო! ნინო!.. და კიდევ ერთ სიმღერას ითხოვდნენ. ნინომ ნიელას შეხედა, – კიდევ ერთხელ დავუკრავო. ნიელამ გიტარას ხელი დასტაცა და ორივე ხელით გაუწოდა.

ბატონო მკითხველო, მე ამ მოგონებაში არეფერს არ ვუმატებ და დამიჯერეთ, ყველაფერი, როგორც იყო, ისე გადმოგიცით. ნინომ მიკროფონში რუსულად გამოაცხადა, – ვუძღვნი ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებიდან რეპატრიირებულ აზულანტებსო და თან ხუმრობით დააყოლა, – დარბაზის ფანჯრებთან ბელგიელები დადექით, არავინ გადახტესო.

“თეთრგვარდიელების სიმღერა” – გამოაცხადა მან და გულისცემის ტაქტში, მხოლოდ ბასის სიმის ჟღერადობით დაიწყო – Быстро-быстро донельзя, дни бегут как часы... სიმღერის სიტყვები რუსეთიდან ევროპის საზღვრის გადაკვეთაზე ჰქონდა გადაკეთებული. რუსულენოვან აზულანტებს გადავხედე. დარბაზში რალაც კატასტროფის მომასწავებელი სიჩუმე იყო. ეგრეთ წოდებული „სოცსტრანელები“ ალგზნებულნი, ცრემლიანი თვალებით უცქერდნენ და უსმენდნენ ნინოს. მან კი სიმღერა ისევე ბასის სიმის აკომპანიმენტით დაამთავრა:

„И границу в ночи я перечувствую вновь,
За которой Россия, за которой любовь...“

და თვითონაც თვალცრემლიანმა გიტარა ფრთხილად სკამზე დადო.

დარბაზი სულგანაბული იყო. არარუსულენოვანი აზულანტები გაკვირებულები შესცქეროდნენ რუსულენოვნებს, რომელნიც დარბაზში უმრავლესობას წარმოადგენდნენ. ხმას არავინ არ იღებდა და არც ტაშზე ფიქრობდა არავინ. უცებ ერთმა რუსმა ქალმა, რომელიც თურმე მოლდავეთიდან იყო, დაინივლა და სახე ფრჩხილებით ჩამოიფხოტნა. მას სხვა რუსი ქალებიც აჰყვნენ – სახეს იკანწავდნენ და წიოდნენ. სკამიდან წამოხტა ერთი მთვრალი რუსის კაცი და მეორე სართულის ფანჯრიდან გადახტა. დარბაზი აირია და ჩვენი კონცერტი აღარ გაგრძელებულა, ჩაიშალა.

მე წინო ვეღარ ვნახე, რადგან ჩვენ იმავე საღამოს დავბრუნდით ლოვენში. იმდენად მაინტერესებდა მასთან საუბარი, რომ ორიოდე კვირის შემდეგ ისევ ჩავედი არდენებში და წი-

ნოს მივაკითხე. ვერ ვნახე. ბანაკის ხელმძღვანელობამ მითხრა, – მისთვის უთხოვნიათ, რომ სახალხოდ აღარ ემღერა. ამ მიზეზითა თუ სხვა რამის გამო მას შვილთან ერთად ბანაკი დაუტოვებია და წასულა. სად, – ან არ იცოდნენ, ან არ მითხრეს.

მკითხველო, წინოს, რა თქმა უნდა, სხვა ქართული სახელი ჰქვია. მე არ მინდოდა, რომ ჩემი მონათხრობით ის უხერხულ მდგომარეობაში ჩამეყენებინა, მაგრამ თუ ის დღეს საქართველოშია, ჩემს ამ წერილს წაიკითხავს და მოიგონებს იმ უცნაურ საღამოს – მე ჩემს მოვალეობას მოხდილად ჩავთვლი, ხოლო თუ მას სურვილი გაუჩნდება, შემხვდეს, რათა ვისაუბროთ იმ უბედურ დღეებზე – ბედნიერად.

ძალიან მინდა მჯეროდეს, რომ მისმა თავგანწირვამ უშედეგოდ არ ჩაიარა და მისი ვაჟუკები დღეს საქმიანნი და წარმატებულნი არიან.

2005 წელი

* * *

მზის ამოსვლა თუ არ გიყვარს,
თუ არ გიყვარს ბადრი მთვარე,
შენი მიწა თუ არ გიყვარს,
ნაკადული მომდინარე.

მეგობრები თუ არ გიყვარს,
თუ არ მოგწონს კოხტა ქალი,

და, ძმა, ბავშვი თუ არ გიყვარს,
ზეცა, მდელო, მთა და ბარი.

სულიწმიდა თუ არ გიყვარს,
ძე ღმერთი და მამა ღმერთი,
თვით სამშობლოც თუ არ გიყვარს,
ვინ დაგსაჯა, მითხარ ერთი.

* * *

ბელგიაში, ქალაქ ლოვენში ძალიან მომეწონა ერთი შავგვრემანი ლურჯთვალეა ახალგაზრდა ქალი. კოლუმბიელი იყო და ანა ერქვა სახელად. თავისიანებს ემალებოდა. გამიჭირდა, მაგრამ ჩეჩნებისა და ირანელების დახმარებით მისი დაცვა მოვახერხე. ანამ მაინც ჩუმად დატოვა ბელგია და დაიბარა, აუცილებლად ჩამოვალ თქვენთვის მადლობის გადასახდელად.

ამის შემდეგ აღარ მინახავს.

ბევრი მინახავს ლამაზი,
შენ სხვა ეშხი გაქვს, ქალაო,
ოკეანგალმა ქვეყნიდან
რა ქარმა მოგიყვანაო.

კოლუმბიელი ანაო,
რად დაგაქვს ჩანთით დანაო,
შენი ღიმილის პატრონსა,
უნდა ხელთ გეპყრას მარაო.

აღვის ხესავით შრიალებ,
ნასხლავ ვენახთა კონაო,

ნეტავ მაგ ლამაზ მკლავებზე
ტუჩებით დამაკონაო.

კალმით ნახატო ანაო,
კვლავ ჩანთაში გაქვს დანაო,
შენი ნაძერწი თითებით
ვინმეს უნდ დაჰკრა განაო?

ღილილოების ყანაო,
ცისფერთვალეა ანაო,
ნეტავი გამაგებინა,
ქარმა სად წაგიყვანაო.

ჯამალ შონია

უტუ მიქას დაბრუნება

როგორც ყველა სხვა მოვლენას, რომლებიც კი ასახულან საბჭოურ ისტორიოგრაფიაში, 1857 წლის სამეგრელოს გლეხთა აჯანყების შეფასებასაც შეეხო კომუნისტური იდეოლოგიის მსახვრალი ხელი. საქართველოს ისტორიის სახელმძღვანელოებში ეს საკითხი მყარ სტერეოტიპულ ყალიბში იყო მომწყვედელი და მთელი თაობები უტუ მიქავასა და მის თანამებრძოლებს მხოლოდ იმ კუთხით იცნობდნენ, რომ ამ ადამიანებმა თითქოს იარაღი მხოლოდ სამეგრელოს სამთავროს სისხლისმწოველი ფეოდალების წინააღმდეგ აიღეს და დადიანების დრომოჭმული მმართველობის გაუქმებასა და „მხსნელი“ რუსული მმართველობის შემოღებას მოითხოვდნენ. ამ მცდარ შეფასებას დაუკავშირდა მითი უტუ მიქავას „რუსული თვითმპყრობელობის მომხრეობის“ შესახებ. სამწუხაროდ, ეს ბევრს სჯეროდა, თანაც იმდენად ბრმად, რომ არც კითხულობდნენ, რომ „რუსის კაცი“ უტუ მიქავა მეფის რუსეთმა მთელი ათი წლით გადასახლა შორეულ ჩრდილოეთში.

უტუ მიქავა იმ გადასახლებიდან დაბრუნდა, მაგრამ მისი „მეორე გადასახლება“ მას სწორედ ზემოთ აღნიშნულმა საბჭოთა მემორიებიებმა მიუსაჯეს, თანაც ათი წლით კი არა, მრავალი ათეული წლით, როცა მას სახელს უტეხდნენ და აკნინებდნენ მის დამსახურებას მშობლიური ხალხის წინაშე.

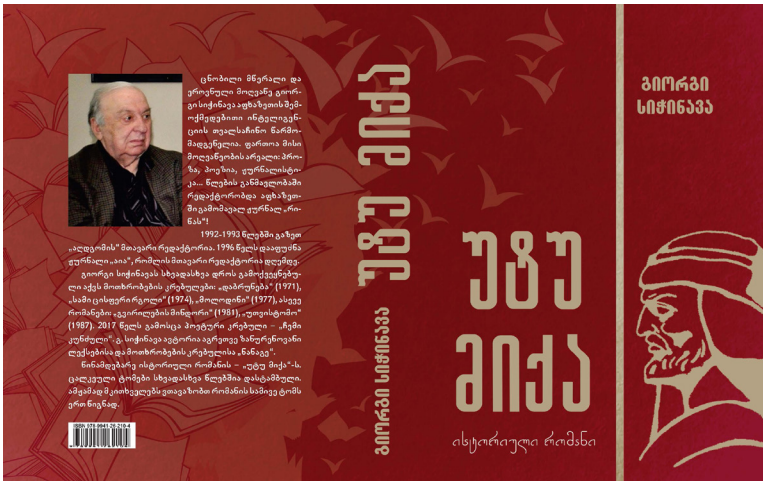
ამას რომ ვამბობ, შეიძლება ვინმე შემომედავოს, უტუ მიქავას საბჭოთა ხელისუფლებამ წალენჯიხაში ძეგლი ხომ დაუდგაო, მაგრამ ამის პასუხი იქნება ძალიან უბრალო და გასაგები: ძეგლი დაუდგეს იმ უტუ მიქავას, რომელმაც სოციალური უსამართლობის წინააღმდეგ აღი-

მალა ხმა და არა იმ უტუ მიქავას, რომელმაც იარაღი სწორედ რუსი დამპყრობლების წინააღმდეგ მიმართა! ამას გვიმაღავდნენ, ასეთ უტუ მიქავას ჩვენ არ ვიცნობდით და ასეთნაირისთვის არც დაუდგამთ ის ძეგლი.

მაგრამ აი, მიმდინარე წელს ჩვენს ლიტერატურულ ცხოვრებაში მოხდა ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტი, რომელმაც თავის სამშობლოს, თავის ხალხს დაუბრუნა ჭეშმარიტი უტუ მიქავა, სწორედ ისეთი კოლხი გლეხკაცი, როგორც იყო სინამდვილეში; დაბრუნდა უტუ მიქავა იმდროინდელი სოციალური და პოლი-

ტიკური ვითარების მრავალმხრივი პანორამის ფართოდ და სრულყოფილად წარმოჩენით და ეს თავისი მხატვრული კალმით გააკეთა ცნობილმა მწერალმა და საზოგადო მოღვაწემ გიორგი სიჭინავამ, რომლის ისტორიული რომანი-ტრილოგია „უტუ მიქა“ უკვე ერთ წიგნად მიანოდა მკითხველს გამომცემლობა „უნივერსალმა“.

დაახ, ამ წიგნზე საუბარს სწორედ იმით დავიწყებთ, რომ ავტორმა „მეორე გადასახლებიდან“ დაგვიბრუნა უტუ მიქავა და თავისი რომანი მის სრულყოფილ ძეგლად აქცია. ავტორის სასახლოდ უნდა ითქვას, რომ მან საფუძვლიანად, თანაც ისტორიული დოკუმენტებით და არა მარტო ზეპირი გადმოცემით, შეისწავლა და გააანალიზა იმდროინდელ სამეგრელოსა და მის ირგვლივ განვითარებული მოვლენები, დინჯად, მიუკერძოებლად წარმოგვიდგინა მაშინდელი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ვითარება და რეალურად ჩაგვახედა იმდროინდელი ცხოვრების სარკეში. მწერალმა ეს შეძლო მხატვრული სიტყვით, მწერლური ენით, მაგრამ დაინახავთ, რომ იგი თავისი შემოქმედებითი წარმოსახ-



ვების გვერდით არ მორიდებია ისტორიული რეალობის, მოვლენათა ქრონოლოგიური განვითარების სიზუსტეს, საჭირო დოკუმენტური მასალების ჩართვას რომანის ტექსტში.

აქვე იმასაც აღვნიშნავთ, რომ გ. სიჭინავამ ეს რომანი ადრე გამოსცა, ოღონდ დანაწევრებულად, ცალკე ნიგნებად, თანაც არა ერთდროულად, რაც მკითხველს არ აძლევდა ნაწარმოების ერთიანობაში აღქმის საშუალებას, თხრობის დინამიკაში ჩართვის შესაძლებლობას; თანაც, ავტორმა შეასწორა და სრულყო ზოგიერთი ეპიზოდი, რაც ნაკარნახევი იყო პასუხისმგებლობით თავისი სათქმელისა და მკითხველის წინაშე; პირველ რიგში, მწერლის მიზანი იყო დაფარული სიმართლის გამომზეურება, რაც მოახერხა კიდეც და გააცამტვერა არაჯანსაღი და გამრუდებული წარმოდგენები უტუ მიქავასა და მისი დროის შესახებ.

როგორც აღვნიშნეთ, რომანი ტრილოგიას წარმოადგენს. ამ რვაასგვერდიან ნიგნში უამრავ გმირს, ათასნაირ ამბავსა და სურათს შეხვდებით, მაგრამ სადა მწერლური ენა, ამბის თხრობის ძალდაუტანებელი, ბუნებრივი მანერა და სათქმელის გადმოცემის მიმზიდველი, დამაინტერესებელი ექსპრესიულობა არ იწვევს დაღლის შეგრძნებას და ნიგნის ცოტა ხნით მაინც გვერდზე გადადების სურვილს. პირიქით, იგი საინტერესოდ იკითხება და ამაში გვეხმარება მხატვრული ფანტაზიით შეთხზულ თუ ნამდვილ ამბავთა მხატვრულად გადმოცემის ბუნებრიობა და უშუალობა, რაც პირველ რიგში სჭირდება ნებისმიერ ავტორს მკითხველის ნდობის მოპოვებისათვის.

რომანში მოქმედება სხვადასხვა პარალელური ხაზით ვითარდება, ისინი შემდეგ კულმინაციურ წერტილში იყრიან თავს და კვანძს კინჩხსა და ზანაში გამართული ბრძოლებით ხსნიან, როდესაც უტუს სახალხო ლაშქარი რუსის ჯარს შეება. ტრილოგიის პირველი ნაწილი ერთგვარი ქსოვილია, ფონია, რომელზედაც მეორე და მესამე ნაწილებში განვითარებული მოვლენები იქარგება. ეს ძირითადი ფაბულური მიმართულებები გვაცნობენ იმდროინდელი სამეგრელოს გლეხთა სოციალურ მდგომარეობას, თავადებისა და ყმების ურთიერთდამოკიდებულებას, დადიანების სასახლეში არსებულ ვითარებას, იმერეთში ფეხმოკიდებული რუსული მმართველობის ზრახვებს სამეგრელოს სამთავროს მიმართ.

რომანის პირველ ნაწილში ვეცნობით ყოვ-

ლად უუფლებო ყმა გლეხების აუტანელ ცხოვრებას. თითქოს ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელ ნოველებს წარმოადგენენ ჯოლორია ბაჩილას, ჩენგელია როგუნჯის, ბათაიას, ხუტუნიასა და მისი შეყვარებული ფოჩოიას, მეჯოგე ბოჩიას, ყურმოჭრილი შანგიას და სხვათა თავგადასავლები, მაგრამ ეს ამბები მთლიანობაში ქმნიან ნაწარმოებში ასახული დროის საერთო სურათს, შენაკადებივით უერთდებიან ერთმანეთს და იქცევიან ერთიან ძაღუმ მდინარებად შემდგომი მოვლენებისა, რომლებიც იწყება ერთი ადამიანის პროტესტით, როდესაც ბაჩილას ვაჟი კლავს შეუბრალებელ თავადს, და გრძელდება სამეგრელოს გლეხობის საყოველთაო ამბოხით, რომელიც, როგორც აღვნიშნეთ, მეფის რუსეთის ჯართან შეტაკებით მთავრდება.

რომანის პირველსავე ნაწილში იკვეთება მოსალოდნელი სამხედრო-პოლიტიკური პერიპეტეიების კონტურები. საქართველოში უკვე მომრავლებული არიან რუსეთის ჯარში მომსახურე გენერლები და მათ შორისაა დავით V დადიანის სიძე ივანე მუხრანბატონი. იგი სტუმრად ჩამოდის სამეგრელოს მთავართან და, სხვათა შორის, ასე ეუბნება ცოლისძმას: „ომი გარდაუვალია რუსეთსა და ოსმალეთს შორის. ძირითადად ეს ომი თქვენს სამთავროში გაჩაღდება და ყოველნაირად მზად უნდა იყოთ. თქვენი სამთავროს მომავალი ამ ომზე კიდია სწორედ. საუკეთესო შესაძლებლობა გექნებათ, დიდ იმპერატორს ერთგულება დაუმტკიცოთ და მისი გული მოიგოთ“.

რუსეთის იმპერატორის „გულის მოგებაში“ მუხრანბატონი სამეგრელოში დადიანების ტახტის შენარჩუნებას გულისხმობდა. რომანის მიხედვით, იმპერიის სამსახურში ჩამდგარი ბევრი სხვა ქართველი მოხელის მსგავსად, მუხრანბატონსაც გულწრფელად სჯეროდა, რომ ამგვარ „ერთგულების დამტკიცებას“ მეფე დააფასებდა, მაგრამ სამეგრელოს სამთავროს ბედი, სხვა უკვე გაუქმებული ქართული სამეფო-სამთავროების მსგავსად, ჩვენს მინაზე პირველი რუსი ჯარისკაცის ფეხის შემოდგმისთანავე იყო გადაწყვეტილი.

სამეგრელოს შიგნით და მის გარეთ არსებული პოლიტიკურმა და სოციალურმა ვითარებებმა ერთობლივად განაპირობეს სამთავროში შექმნილი კრიზისული მდგომარეობა, რამაც მოთმინების ფიალა აუვსო გლეხობას და ხელში იარაღი ააღებინა.

რომანში ეს მოვლენები თანმიმდევრულად და დამაჯერებლად აქვს გადმოცემული ავტორს.

მას შემდეგ, რაც კონკრეტული ეპიზოდებით, თანაც მიმზიდველი მხატვრული ენით შექმნილია ზოგადი ფონი სამეგრელოს მოსახლეობის, განსაკუთრებით გლეხებისა და ბატონების იმდროინდელი მდგომარეობისა, რომანის სიუჟეტში უკვე შემოდის ნაკადი ნამდვილად მომხდარი ამბებისა, ისტორიული ფაქტებისა, რომელთა ნათელსაყოფად ავტორს დოკუმენტური მასალების ტექსტებიც თამამად აქვს ჩართული ნაწარმოებში. ეს ტექსტები ძირითადად მიმონერებია, რომლებიც ხორციელდებოდა დედოფალ ეკატერინე დადიანსა და ოსმალთა სარდალ ომერ ფაშას, აგრეთვე რუსეთის იმპერიის მოხელეთა შორის.

სამეგრელოში ოსმალთა ლაშქრობამ მოსახლეობა უკიდურეს გასაჭირამდე მიიყვანა; ისინი ტოვებდნენ სახლ-კარს და ტყეში იხიზნებოდნენ. ენგურთან მეგრელთა და რუსთა მარცხის შემდეგ რუსეთის იმპერია ძირითადად მოთვალთვალის, თანაც ჩასაფრებული მგლის, პოზიციებიდან უცქერდა სამთავროში მიმდინარე მოვლენებს და ხელსაყრელ დროს ელოდებოდა. ეს პოლიტიკა ხომ მრავალგზის ჰქონდათ გამოყენებული სხვათა მიწების დაპყრობაში განაფულ რუსებს, მათ შორის საქართველოში. მაგალითად, ეს საკმაოდ იწვინა ქართლ-კახეთის მეფემ ერეკლე მეორემ, ყველაზე ტრაგიკული კი ალა-მაჰმად ხანის შემოსევა იყო, როდესაც, გეორგიევსკის ტრაქტატის მიხედვით, რუსეთის იმპერიას დახმარება უნდა გაენია ქართველთათვის, მაგრამ ეს შეგნებულად არ გააკეთეს: დაუძღურებული, გაპარტახებული ქვეყნის დამოუკიდებლობას ხომ უფრო იოლად მოულებდნენ ბოლოს!

თურქებს სამეგრელოს დატოვება მოუხდათ, მაგრამ ისედაც გაჭირვებულ ხალხს თავადებმა გადასახადების უღელი უფრო დაუმძიმეს და იმპერიის დედაქალაქიდან ჩამოსულ ეკატერინეს სამთავრო უკვე არეული დახვდა. ძალიან ლოგიკურად, დამაჯერებლად აქვს გადმოცემული ავტორს მოვლენათა ის განვითარება, რომლის გაგრძელება ჩასაფრებული მხეცის – რუსეთის ლონისძიებებია, მიმართული სამთავროს გასაუქმებლად.

სამეგრელოს აჯანყებული მოსახლეობა დიღემის წინაშე დადგა: თავად-აზნაურების წინააღმდეგ, საკუთარი სოციალური მოთხოვნებისათვის უნდა ებრძოლა თუ სამთავროში შემოჭრილი რუსის ჯარის წინააღმდეგ, რომელსაც უცხოთა ბატონობა, მამაპაპური ურთიერთობების რღვევა აუცილებლად უნდა მოჰყოლოდა?

საქართველოს ისტორიის სახელმძღვანელოებში სამეგრელოს 1857 წლის აჯანყება უტუმბიქავას ხელმძღვანელობით დახასიათებულია, როგორც გლეხთა სოციალური პროტესტი მწაგ-



ვრელთა წინააღმდეგ და არაფერია თქმული მთავარზე, ძირითადად: გლეხთა ეს გამოსვლა განსაკუთრებით მწვავე და მასშტაბური იყო სწორედ მაშინ, როდესაც ისინი შემოსულ რუსებს არ შეეპუვნენ და შეიარაღებული წინააღმდეგობა გაუწიეს, თანაც ყველაზე ნიშანდობლივი ისაა, რომ ამ ბრძოლაში უკვე ერთ მხარეს, ერთმანეთის მხარდამხარ იდგნენ გლეხებიც და სამეგრელოს მთავარიც, გუშინდელი მოქიშპენი. მთავარი ბრძოლები სწორედ სამეგრელოს სამთავროს გაერთიანებულ ჯარსა და რუსებს

შორის მოხდა კინჩხა და ზანაში. ეს უკვე არ იყო გლეხთა აჯანყება, ეს იყო მოსახლეობის შეიარაღებული გამოსვლა დამპყრობლების წინააღმდეგ.

ყველასათვის ცნობილია, თუ როგორ დამთავრდა ეს ბრძოლები. იმპერიამ გაიმარჯვა, სამთავრო გაუქმდა, დედოფალი რუსეთში გასახლეს, მტერმა კი ვერაგულად გამოიყენა შექმნილი ვითარება და უტუ და მისი თანამებრძოლები ამჯერად დამნაშავეებად გამოიყვანეს, არა უბრალოდ რუსებთან მებრძოლ „დამნაშავეებად“, არამედ ათასგვარი ქორებით თვით მოსახლეობის საკმაო ნაწილმა ზურგი აქცია კეთილშობილური მიზნებისათვის თავგანწირულ მამულიშვილებს.

კეთილშობილურ მიზნებში ვგულისხმობთ უტუ მიქავასა და მისი თანამებრძოლების მიერ სოციალური, შემდეგ პოლიტიკური უსამართლობების აღმოფხვრის მცდელობას. ჯერ მართოდ ღირს უტუ მიქავას მოთხოვნა – „კაცის კაცი არ უნდა იყოს, ყველა ღვთის თანასწორები ვართ!“ ეს და სხვა მოთხოვნები ქართული სამართლის ისტორიაში თუ ქართული სახელმძღვანელოების გვერდებში უნდა იწერებოდეს. სწორედ ასეთი თქმები უბიძგებდნენ წინ საზოგადოებრივი აზრის განვითარებას.

საუბედუროდ, „კაცის კაცს“ დღესაც საკმაოდ ვხვდებით მიუხედავად იმისა, რომ ნებისმიერი სოციალური დიფერენციაცია კარგა ხანია წარსულს ჩაბარდა... ანუ უტუ მიქავას ფენომენი ჩვენს სინამდვილეშიც აქტუალურია.

რომანის ფინალი, კერძოდ უტუ მიქავას წუთისოფლის დასასრული, ავტორს საკუთარი ინტუიციით აქვს დახატული. ეს ინტუიცია დამაჯერებელი, ბუნებრივი და მისაღებია იმდენად, რამდენადაც ასეთი ბოლო უნდა ჰქონოდა ხალხის კეთილდღეობისათვის ბრძოლაში ხელმოცარულ რაინდს, ხალხისგანვე მართოდ შთენილსა და გარიყულს. საზოგადოება ხომ დღესაც კი (თუ სწორედ დღეს) გულგრილი და გულმავინყია იმ გამორჩეულთა მიმართ, რომლებიც იბრძოდნენ ადამიანთა უკეთესი ცხოვრებისათვის, მაგრამ ყველაფერი ისე არ გამოუვიდათ, როგორც საჭირო იყო.

ერთი სიტყვით, გიორგი სიჭინავამ ქართველ მკითხველს მრავალმხრივ საყურადღებო და მეტად საჭირო ნაწარმოები აჩუქა. გავიმეორებ წერილის თავში თქმულს, რომ მწერალმა თანამემამულეებს ნამდვილი უტუ მიქავა დაუბრუნა, თანაც ყველაზე არსებითი საშუალებით – იმდროინდელ სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენათა ძალიან სწორი და ზუსტი ანალიზით! ამ კუთხით შეიძლება, რომ გიორგი სიჭინავას ამ რომანს ისტორიის სახელმძღვანელოც ვუნოდოთ, რომელიც ნათელს ჰფენს მე-19 საუკუნის I ნახევრის ვითარებას სამეგრელოში და, საერთოდ, მთელ საქართველოში. „ისტორიულობა“ კი არ ჩქმალავს ნაწარმოების მხატვრულ, წმინდა ლიტერატურულ ღირსებებს, არამედ, პირიქით, უფრო საინტერესოსა და საგულისხმოს ხდის მას.

ცალკე უნდა აღინიშნოს რომანის აზრობრივი განვითარების ფილოსოფიური ნაკადი, რაც ნამდვილად საჭირო იყო ამ სიდიდისა და მრავალპლანიან ნაწარმოებში. სწორედ ამ ფუნქციის მატარებლად არის შემოყვანილი მეტად კოლორიტული და საინტერესო პერსონაჟი – ვალურია ქარდა, ცხოვრების ავკარგიანობაზე ჩაფიქრებული და მუდამ ჭეშმარიტების მაძიებელი ადამიანი. იგი მეგრელი დიოგენია – განმარტოებული, გადაკარგული, ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე გულაცრუებული, მაგრამ მუდამ ადამიანთა ბედზე მოფიქრალი... მკითხველი ამ პერსონაჟისადმი დადებითად განწყობა მაშინაც კი, როცა შეიძლება მის მსჯელობა-განმარტებებს არ ეთანხმებოდე...

ალბათ დროა, დავამთავროთ ჩვენი წერილი და გიორგი სიჭინავას წიგნი გადავულოცოთ ჩვენს მკითხველს. დარწმუნებული ვარ, „უტუ მიქა“ მალე დაიმსახურებს საყოველთაო აღიარებას და ღირსეულ ადგილს დაიკავებს თანამედროვე ქართულ მხატვრულ პროზაში.

მე კი მინდა გამოვთქვა კმაყოფილება და მადლიერება ჩვენი ნიჭიერი მწერლის – გიორგი სიჭინავას მიმართ, რომელიც შეეჭიდა მეტად აქტუალურ თემას და წარმატებით გაართვა თავი იმ ამოცანის გადაჭრას, რომელიც თავისი შემოქმედების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიზნად ჰქონდა დასახული.

ლაშა გვასალია

ნამგაფრენილი ჩემი საათი...

„პოეტი უკეთ სწვდება ბუნებას, ვიდრე მეცნიერი...“

ნოვალისი

ვკითხილობ ნანა კვაშილავას პოეტურ კრებულს „ლიმილი ჩემი ავტოგრაფია“ და გული სიყვარულით მევესება, იმ ამაღლებული გრძნობით, რომლის მონაგრება და მონებება მკითხველისთვის, გამორჩეულთ, ღვთაებრივი ნიჭით ძალმოსილთ ძალუძთ მხოლოდ.

ნიშანდობლივია ის ფაქტი, რომ ეს მშვენიერი კრებული პატრიოტული ლირიკის ნიმუშებით იწყება და პირველივე ლექსი განსაკუთრებული პატივისცემით განგანყოფის მისი ავტორისადმი, რამეთუ ის სამშობლოს ეძღვნება, მის სიყვარულსა და გაღვთიურებას, ამ ბოლო დროს მრავალთაგან ასე მივიწყებულსა და აბუჩად აგდებულს!..

„ საქართველოა ჩემი ტაძარი, ჩემი სანყისი და დასასრული!..“

ამ სტრიქონების დედააზრი გახლავთ შინამო ამ კარგი ლექსებისა, სადაც ავტორი ყოველგვარი ზედმეტი, გადაჭარბებული სამშვენიისების გარეშე გვთავაზობს საკუთარ აზრსა და მიდრეკილებებს, განწყობასა და მიზანდასახულობას. გამოკვეთილი თავაზიანობისა და თვალში საცემი თავმდაბლობის კვალისად, პირმოთნე აღტაცებით არ აღიქვამს და არც შეჰყურებს არავის და არაფერს, ის სინრფელისა და შინაგანი პატიოსნებით მომზევებული სიტყვის მოპირთავეებით ეზიდება პოეტი ქალის ჭაპანს. მისი არსიდან ამომზევებული სტრიქონები ქედმოუხრელი ღირსების განუყოფელი ნაწილია, არავითარი ზედმეტობა, არანაირი მოჩვენებითობა.

ნანა კვაშილავა საკუთარი თავიდან ამოდის და ბიოგრაფიის მიდევნებით აღმოცენებულ გრძნობათა მეგულსიტყვეა, მისი ლექსები მისი ბიოგრაფიული ეტიუდებია, შინაგანი სიანკარის გადმოდინებაა. ყოფისმიერი ტკივილებით შიგადაშიგ ამღვრეული, შავფერისად გაღანქერებული. თუნდაც იმით, რომ ცხოვრების ავბედისობამ მშობლიურ ბუდეს მოსწყვიტა და ჩრდილოეთში გადახვეწა და იმ უთბილებელში აქებნინა მონატრების თეთრი ბურუსები - პოეზიად ჩამოცრემლებულნი. ამ ტკივილის გა-

მოძახილია ლექსი „ჩემი სოხუმი“:

„არ უნდა ფიცი, ანდა მტკიცება,
ცოდვას ცოდვით ვერ გავაუქმებდი,
ჩემი სოხუმი არ დაცემულა,
მე დავეცი და ვერ ნამოვდექი!..“

პოეტის ქალური ესთეტიზმი- პოეზიის ვნებიანობას მხატვრული ოსტატობით ნამოსწევს ნინ და გამყოფებს ანასეული ლურჯი ფერების საუფლოში: „ლამის სახლში შემოიჭრას თუთა, ლამის ნელზე შემომხვიოს ხელი...“

თავად ნანა კი ასე იტყვის:
ფესვი, რომლითაც
ხე ეჭიდება მიწას...
ინვა ქალივით

თეთრ ღრუბლის ტახტზე
მზე ვნებიანი...“

ან: „რით მანუგეშებ, ციციანათელავ?
სული მენთება, სული მიქრება,,
ამ ბნელ ღამეში გზას როგორ იკვლევ,
სულ ამირიეს თავგზა ფიქრებმა.“

კიდევ: „რა მსუბუქია ღამაში ფიქრი,
სუნთქვით ეხება ბაბუნაწვერას“... - ამაზე დიდი ვნებიანობა რა გვინდა, ბაბუნაწვერას ნაზ ბუსუსთა სუნთქვით აბრიალება, მზერა შესისხლულ ამბორთა ავხორცული ამოშლეგების საპირნონედ!..

ქალი და ქალი... მდედრი და მდედრი... სხვანაირი წერა იციან ქალებმა, მოფარფარტე და მსუბუქი, იის ფერიანი და ყოჩივარდას სურნელიანი... ისეთი, ხმამაღლობა რომ გერიდება, არიქა, მშვენიერება არ დავაფრთხო და არ გამიფრინდესო. ქალბატონებს წუხილის ესთეტიურად წარმოჩინების თავისებური მიდგომა აქვთ, დედის ღვთაებრივი ფენომენიდან აღმოცენებული, მიაყურადეთ ამ ღამაში პოეტის შემოქმედებით ხმას და კიდევ უფრო ერწმუნებით ამ ჭეშმარიტებას. ამოძახილს იმ კალმოსნისას, რომელსაც თითქოსდა თავად შეუქმნია რთული და გაჯაფებული გზა ცხოვრებისა, რათა საინტერესო შემოქმედებისთვის დაედო ასე უღამაზესი და ჭეშმარიტი საფანელი, სადაც ერთმანეთს ენაცვლებიან - ბავშვო-

ბის მოგონებათა სევდაგარეული სიტყვობების განცდანი და ჭაბუკქალობის გულუბრყვილო ოცნებებთან გამოთხოვების ცრემლი.

ბავშვობა, სიყმანვილე, ფერადი სიზმრები, მშობლიური სიტბო, სიყვარული, ოჯახი, შვილები... აფხაზეთი, ომი, ტკივილი... მოსკოვი, მონატრება, დაბრუნება... საგზლად პოეზია... - ამ ურთულეს წრეში გრძნობ ავტორის შინაგან სისპეტაკეს, უშუალო და წრფელ დამოკიდებულებას ცალკეული მოვლენებისა თუ საერთოდ მთელი ცხოვრების მიმართ, რაც მას ახასიათებს, როგორც მეუღლეს, დედას, მეგობარსა და შემოქმედს...

უკრაინელი პოეტის ივან დრახის სიტყვების: „ბოთლი სავსეა ცით“, პერიფრაზირებითანა კვაშილავა სავსეა მზითა და სიყვარულით. ამაშია საიდუმლო მისი შემოქმედებითი და წარმოსახვითი ძალმოსილებისა.

ამჯერზე ვერ ვიტყვი, რომელი გენეტიკური და ნათესაობრივი სიახლოვე დაეხმარა პოეტს მონახა თავისი ხმისთვის შესაფერისი ნოტები, ვერც თემატურ დიფერენციაციას მოვახდენ იმისთვის, რომ პარალელები მოვიძიო ჩვენს ლიტერატურაში, მაგრამ რაც მთავარია, ანა ახმატოვასი არ იყოს, მის ლექსებშია მხოლოდ აუცილებელი სიტყვები და შესაფერისი აღფრთოვანება.

პოეზია მშვენიერების უსასრულობათა სიღრმისეული მოხილვაა, რომელსაც ასე აღიქვამს ჩვენი პოეტი:

„მოფრენილ პეპლებს პოეზია მოჰქონდათ
ფრთებით
და კოცნასავით სათუთად და ნაზი
შეხებით -
ყვავილს, ბურქს, ფოთოლს, სიყვარული
რასაც ენადა,
აუჩქარებლად, სულ ფარფაცით
ჩამოურიგეს...“

- ხომ ლამაზი და ქალურად განაზებული ხედვაა პოეზიის აღსაქმელად და შესამეცნებლად!

მოდით, მზერა მივადევნოთ ლექსს - „პოეტი“:

„დღეებმა სევდა ჯავშანივით შემომახვიეს,
ყველაფრისაგან დაცულია ასე პოეტი!..“

და: „პოეტში ლექსი იმდენია, რამდენიც სევდა...“

წავინოთ ერთი ნაბიჯით და მივაყურადოთ პოეტის ფიქრებს:

„როდესაც მზიან დღეს შესცქერიან ჩემი ჩიტები, ისრებზე ზიან...
სადღაც იქ უნდათ- დღის სინათლეზე, სხვა გარემოში, სხვა სიმაღლეზე...
აქურობას გულს მეც ვერ ვუდებ, მორჩა დროსთანაც უკვე კამათი,
და ჰგავს კედელზე ცარიელ ბუდეს,
წამგაფრენილი ჩემი საათი!..“

ამ ბოლო სტრიქონმა იმდენად ჩამიღრმავა და ჩამითრია მისეულ სამყოფლოში, რომ დამკითხებოდა ავტორი, ამ დიდებული კრებულისთვის „წამგაფრენილი ჩემი საათი-ს“ დარქმევას ვურჩევდი. ჩვენი ცხოვრება ხომ დროთა წამებად აღქმის ფილოსოფიაა და მეტი არაფერი... წამის წუთად, წუთის საათებად ჩამოქნაშია მწვერვალი ნიჭიერებისა.

ისევ ქალური სიკაცხეობა, დედობრივი ნებელობის გასათუთებით:

„ამ სივრცეში, ამ სითეთრეში
ბელურასხელა სითბოლა დავრჩი,
ჩამისვამს ვინმე გულის უბეში,
სულ ერთი ბენო დავრჩი ნუგეში...“

ამ ლექსს კი, „დაპირება ჰქვია, რომელიც ასე სრულდება:

„მაღლე გავალ შორეული მატარებლით,
და ღიმილით მოვიგონებ, საყვარელო,
ხელისგულზე გატარებო, რომ მითხარი,
ხელისგულზე დაგატევო!..“

ხომ გაგიჩინეს ამ ლამაზმა სტრიქონებმა ასოციაცია სიმღერად ქცეული ნოდარ ჯალაღონიას სტრიქონებისა: „ხელისგულზე დასატევო, სულ პატარა, კოხტა ქალო...“

მაგრამ ნანა კვაშილავას ყველგან და ყოველთვის საკუთარი ხმა და ხელწერა აქვს, მისეულად გამონვლილგული და გამოთენებული.

სატრფიალო ლირიკას განსაკუთრებულად ელვარე ადგილი უჭირავს პოეტის შემოქმედებაში. ღიმილით გაბრიალებული სიყვარული თანმდევია მისი ცხოვრებისა და ეს შემოქმედებაშიც ასახულა, სადაც გაუხუნარი სიცხადითა და გაუნელებელი სიმძაფრით ცოცხლდებიან ლირიკული გმირის ფერადოვნებები - მრავალსახოვანი ესთეტიკური მემკვიდრეობით გაჯერებულნი. ყოველივეს დასტური გახლავთ უმშვენიერესი ნიმუშები ლირიკული პოეზიისა: „როცა გეხები“, „პირობა“, „ნათელი“, „ცასთან ახლოს“, „ისევ აგაშენებ“, „მზერა“, „განშორება“, „სიყვარულზე“, „მოლოდინი“, „ნუ წახვალ“, „მე და შენ“, „მორფოლოგია“ და ა. შ.

“მაშინ დაგთმობდი უფრო იოლად,
მე რომ არ ვიყო შენი ნაწილი,
არსებობს ერთი განზომილება,
სადაც სხვაობა არის ბათილი,
სადაც თვალები ლაპარაკობენ,
და სიტყვის ძებნას ნუ შეუდგები,
ნახავ ვით სიტყვა, ახლა მარტივად,
მხოლოდ ძირისგან, შენგან შევდგები!..” –
ამ სტრიქონებზე უკეთესად ვერანაირად ახსნი
პოეტის გულის მთოლვარებას.

აღიარებულია, რომ შემოქმედი არ უნდა
მოსწყდეს საზოგადოებას, მისი ბედი უნდა
უკავშირდებოდეს ხალხის ბედს, ხსნიდეს სო-
ციალურ კონფლიქტს- „ერის წყლული აჩნდეს
წყლულად“... ამ მხრივაც საყურადღებოა ნანა
კვაშილავას შემოქმედება. მისი საფიქრალი და
სადარდისი სამშობლო და მშობლიური ხალხია.
ის პოეტური სითამამით ააშკარავებს წუხილთა
უკიდევანობას და მზადაა თავგანწირვისა და
თავდადებისთვის.

„მე არ მეყოფა ეს ტკივილი, ფიქრი
წარსულზე,
და საქართველოს სიყვარულში უნდა
დავსრულდე!..“

ბეთხოვნის მეცხრე სიმფონია მატერიალუ-
რი, მიწიერი ბორკილების მსხვერვეის გამოხა-
ტულებაა, ხოლო 32-ე სონეტი – მატერიალური
ხუნდებით კლდეს მიჯაჭვული პრომეთეს ბორ-
გვა და ზანზარი!.. ნანა კვაშილავას პოეზია –
მატერიალურ საჭიროებაზე ამაღლებით, მშობ-
ლიური აფხაზეთის განშორებით ამოხეთქილი
ტკივილის ქალური, დედობრივი ინსტინქტითა

და მამულიშვილური შეძახილებით დამარცხე-
ბის დიდებული ნიმუშია.

მალარმე წერს: „სამყარო ისაა, რაც წიგნში
უნდა შევიდეს!“ – სწორედაც, ამ დიდებული
შემოქმედის სამყარო, თავისი ნაირფერებით,
ინსტინქტებით, სიტყვათა ხავერდოვნებითა და
ქალური მშვენიერებით ფრთებშესხმული, ამ
კრებულშია თავმოყრილი. ეს მისი სამყაროა,
მისი სულის ქარიზმატული უკიდევანობა!..

სათუთად უნდა შევეხოთ თარგმანის თე-
მას. ნანა კვაშილავა უკვე საკმაოდ ცნობილი
და ხელგანაფული მთარგმნელია, მისი ნიჭი –
შევიდეს სხვათა არსში და აღიქვას მათი შემოქ-
მედება, როგორც საკუთარი – ცალკე საუბრის
თემაა. მიხეილ ლერმონტოვის, ანა ახმატოვას,
ბელა ახმადულინას, იუნა მორიციის, იოსიფ
ბროდსკის, რობერტ როჟდესტვენსკის, ბორის
პასტერნაკის და სხვა ბრწყინვალე პოეტთა შე-
მოქმედებით მალღდება მისი, როგორც მთარ-
გმნელის ანალიტიკურ განსჯათა გრაციოზული
რეგისტრები. მან გადმოაენა ისეთი გიგანტები,
რომლებმაც თავიანთი უნიკალური შემოქმე-
დებით, თავიანთი ღვაწება აქციეს საუკუნის
კოლოსალური სულიერი ძვრების სათავედ,
საზოგადოებრივი აზროვნების უპირობო ორი-
ენტირად!..

ასე რომ ნანა კვაშილავას სახით საქმე
გვაქვს მეტად საინტერესო კალმოსანთან, ვის-
თვისაც ლირიკა - ბობოქარ ეპიკურ ფიქრთა
სავანეცაა და ნავსაყუდელიც!..

წავიკითხოთ, მოვუსმინოთ და დავტკბეთ
მისი შემოქმედებით!..



დანატოვარი კეთილი კაცისა



გამომცემლობა „უნივერსალმა“ მიმდინარე წელს სერგო ბოკუჩავას საკმაოდ სქელტანიანი ნიგნი გამოსცა. ნიგნის გარეკანზე მხოლოდ ავტორის სახელი და გვარი აწერია, ანუ იგი ნიგნის სახელწოდებასაც წარმოადგენს. ეს სიმბოლურადაც შეიძლება მივიღოთ, რადგან კრებულში მოცემული ლექსები, პოემები, მოთხრობები, მინიატიურები და წერილები მთლიანობაში ქმნიან ამ დიდებული ადამიანის სულიერ პორტრეტს და წარმოგვიდგენენ მის მრწამსსა და ზნეობრივ იდეალებს.

სერგო ბოკუჩავა 1932 წელს დაიბადა გალის რაიონის სოფელ ლეკუხონაში. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ მასწავლებლად მუშაობდა მშობლიურ რაიონში, პარალელურად სწავლობდა მოსკოვის უცხო ენების ინსტიტუტში გერმანული ენის განხრით, დაამთავრა სოხუმის პედინსტიტუტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტი.

როგორც ვხედავთ, სერგო ბოკუჩავა მრავალმხრივი ნიჭისა და განათლების ადამიანი იყო, შესანიშნავი პედაგოგი და შემოქმედი, ყოველივე ამას კი შარავანდად ადგა მისი უზადო პატიოსნება და ადამიანების მიმართ სიყვარული.

1976 წლიდან გარდაცვალებამდე, 2002 წლამდე, სერგო ბოკუჩავა გალის რაიონის სოფელ საბერიოს მე-2 საშუალო სკოლის დირექტორად და ისტორია-საზოგადმცოდნეობის მასწავლებლად მუშაობდა. განსაკუთრებით მძიმე იყო ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის პერიოდი, მისი შემდგომი წლები, როდესაც დიდი ძალისხმევით, ნერვების წენვის ხარჯზე ახერხებდა იგი თავის მოსწავლეებში ეროვნული სულისკვეთების შენარჩუნებას.

სერგო ბოკუჩავა უაღრესად თავმდაბალი, ჩუმი, უპრეტენზიო ადამიანი იყო. იშვიათად ბეჭდავდა თავის ნაწერებს, საკუთარ შემოქმედებაზე ლაპარაკი არ უყვარდა, მაგრამ ყოველთვის მულავენდებოდა მასში დიდი ერუდიცია, ღრმა აზროვნება, გულითადობა და სინრფელე.

სერგო ბოკუჩავა ჩემთვის უძვირფასესი ადამიანი იყო თავის და-ძმებთან ერთად და ასეთ დამოკიდებულებას ძალიან შინაარსიანი და თანაც რომანტიკული ტრადიცია ედო საფუძვლად. მოგეხსენებათ, კოლხეთში და, საერთოდ, მთელ საქართველოში არსებობდა აკვნის თხოვების წესი. ჯერ ერთი, საკუთარი აკვანი ყველა ოჯახს არ ჰყავდა, მეორეც, აკვანს ჩვილის ოჯახი აუცილებლად სოფელში დაფასებული, პატიოსანი, მშრომელი მეზობლისგან ან ნათესავისგან თხოულობდა. მე რომ დავბადებულვარ, ჩემს დიდ ბებიას, ანა ხეცურიანი-ჩაკაბერიას აკვანი მეზობლის, იასონ ბოკუჩავას ოჯახიდან მოუყვანია. იმ დროისთვის იასონის შვილები, მათ შორის სერგოც, უკვე აკვნის ასაკს გადაცილებულები იყვნენ. ამ აკვანში გაიზარდა ჩემი უმცროსი და-ძმაც. შემდეგში, როდესაც წამოვიზარდე, აკვანი, რა თქმა უნდა, ბოკუჩავებს დავუბრუნეთ. ამრიგად, სერგო ბოკუჩავა და მე ერთ აკვანში ვინექით და ეს ახლო ნათესაობასავით მნიშვნელოვნად მიმაჩნია. აი, სწორედ ეს ფაქტი განაპირობებდა ჩვენი ოჯახის მონიწებასა და პატივისცემას ბოკუჩავების მიმართ. ასეთივე სითბოსა და სიყვარულს ვგრძნობდით მათი მხრიდანაც.

სერგო ბოკუჩავას ამ ნიგნის გამოცემით მამას ღვანლი და ამაგი დაუფასეს შვილებმა: ნონა, ბადრი, კობა და ზაზა ბოკუჩავებმა, რომლებმაც

თავი მოუყარეს მის ნაწერებს, თვითონვე აკრიფეს ტექსტი, ურედაქტორეს და მკითხველს ეს მშვენიერი კრებული აჩუქეს, რომელიც მამის ნათელ ხსოვნას მიუძღვნეს.

ქვემოთ გთავაზობთ სერგო ბოკუჩავას რამდენიმე ლექსს ამ წიგნიდან.

სერგო ბოკუჩავა

თომის მონოლოგი

მე არ მიყვარს ხმაური
და ტალღების რაშები.
ჩემს ნაპირებს ჩავევლი,
ტაბილად ვეთამაშები.

მშობლიური სათავე
მიყვარს, თავზე ვეკლები...
გზაზე უღდე ვერ მაჯავებს,
ბარად - ტურფა ველები.

ჰატარა ვარ, ძამიყო,
ეს ბუნებამ იწება;
ჰატარა რომ არ იყოს,
დიდი როგორ იქნება?

გაბრაზებაც არ მიჭირს,
როცა დგება ავდარი.
გულმოსულმა ჩემს ნაპირს
ბევრჯერ უბილი გაკვარი...

ოცნებებით დიდი ვარ,
ნუ მახსენებთ გინებით...
უფრო მეტად მშვიდი ვარ,
წყნარად მივედინები.

გზაზე ვხვდები ალერსით
ჩემზე უფრო ჰატარებს,
გრძნობით უმხურვალესით
ჩემთან ერთად ვატარებს.

მერე მეც სხვას ვაბარებ
ჩემს ჰატარა სტიქას.
ვხარობ, სხვასაც ვაბარებ,
ვიბრძვი, რაც შემიძლია.

ჩემზე დიდებს შევხარი,
ჰატარებით ვენტები,
მეც ვამაყობ, რომ არის
ზღვაში ჩემი წვეთებიც.

15.06.52წ.

გზობლიურ სოფელს

როგორ უნდა დავრგო
ყვავილების უონა,
რომ რაიმე გარგო,
ჩემო ლეკუხონა!

სითბო ყინულს აღლობს,
მხეს დიდი აქვს წონა...
შენს დაბლობს და მალლობს
კაოცნი, ლეკუხონა!

შენ ბეჭებს ვერ დახრი,
მიზანი გაქვს წმინდა,
შენი გამრჯე ხალხი
დაგილოცო მიწა.

შენი სითბო, მადლი
და მგზნებარე გული
სათნობას ბარდნის
სავსე სიყვარულით.

წინსვლის დროშა მალლა
კიდევ რომ ასწიო,
თავს გვეტება ახლა
განახლების სიო.

ამ ცხოვრებამ, ვიცი,
უნდა აგამატლოს,
მომავლისთვის იბრძვი
არწივებთან ახლოს.

25.05.53წ.

რუსთაველს

სიყვარულით დამწვარი
შენატროდი განთიადს...
შენი სიტყვის ლამაზარი
განუწყვეტლივ ანთია.

სიბრძნის დიდი ჟანდელი,
დიდი ღვანლის ნაყოფი...
სალოცავი სანთელი,
ყველა დროის საყოფი.

არ იქნება არასდროს
თეთრი გამოგერიოს,
სივრცე ადგილს სთავაზობს,
დრო მკურნალობს გენიოსს.

07.13.536.

ალგეთის ლაქაზებს

როგორ გმირულად მიცავს
გაფრენილ ჟამთა წლები,
ჩემი ბებერი მინა
და წინაპართა ძვლები!

წყვდიადს შევემტკრევ ნეკნებს,
არც დამნდობი ვარ ბინდის!
ვეტრფი ალგეთის ლეკვებს,
ცოტნეს ჟამჯამა სინდისს!

15.03.566.

ღაღას

ჩემს მომავალს ნათელს ელი,
ჩემი ჟარგი გწამს და გჯერა.
მაღამოა შენი ხელი,
მკურნალია შენი მზერა!

შენი გული, მუდამ თბილი,
ჩემზე ზრუნვით იქარგება.
შენი ქალთის გემო ტკბილი
არასოდეს იქარგება!

მიყვარს შენი სითბოს ხვავი,
ხმა ჩამწვდომი და კეთილი;
შენი ტკბილი ნახელავი,
თითქმის უხმოდ შეკვეთილი.

ალაღია შენი ხსენი,
შენი შრომა, შენი გარჯა.
შენი უბე სწორედ ჩემი
გაზრდისათვის დაიხარჯა.

ჩემი წინსვლა როგორ გშვენის!
ხარობ, როცა ამას ხედავ!
ფრთები, ჩემი ასაფრენი,
არ გაბერებს, ჩემო ღედავ!

მძიმე ტვირთიც მემჩატება,
მოსაწყენად არ მცალია.
მზეს სინათლე ემატება,
სანამ ღედა ცოცხალია.

სანდომიან, ჭკვიან თვალებს,
გულს უმანქოს, სუფთა ხელებს,
სასიცოცხლო დედის ძალებს
სულით, გულით ვადღეგრძელებ!

08.03.576.

ქვა

ინყებს ეპოქას,
ხვდება ეპოქებს,
ვინ იტყვის, ხარობს
თუ ბედკრულია!

ათასი წელიც
როდი ეყოფა...
თითქმის უცვლელი
რჩება სრულიად.

დრომ მასზე ჯვალი
ვერ დააჩნია,
რომ სიძლიერე
დაუდასტუროს,

განცდის უნარი
არ გააჩნია,
ამიტომ უძლებს
დროს უსასრულოს.

7.04.606.

როცა

როცა მწყდება გული,
მემატება წყლული.
როცა ვჯარგავ რწმენას,
დამებმება ენაც.

როცა ვრჩები მარტო,
ჩემთვის ვზივარ, ვდარდობ,
თუ ხარობენ სხვები,
კმაყოფილი ვრჩები.

19.05.63წ.

მერაბ ჟოსტავას

ბობოქრობდა შენი სული
საქართველოს სიყვარულით.
გაიარე რა გზა ძნელი,
რა სიმძიმეს გაუძელი!

მანც დარჩი სათნო, ქველი,
შექმენ წინსვლის საფუძველი.
გააღვიძე შენი ერი,
ძალა მიეც სულიერი.

თავს დამტყდარი ბევრი რისხვით
დადლილი არ გქონდა სისხლი.
მოქმედების აზრის ძალამ
სხვა ბურუსი გაგაცალა...

და ანთე ის სანთელი,
ჩაქრობას რომ არ მოველით.
შვილად დარჩი ცის და მიწის,
მარადიულ ცეცხლით იწვი!
27.11.89წ.

ახალ საქართველოს

როგორ მიზიდავს ეს განთიადი,
ულლისგან ხელი დაგვიბანია.
ეს დრო ახალი, უკვე დიადი,
რომ გვენატრება, დიდი ხანია.

წმინდა ლანდები როგორ დგებიან,
ხალხის წიაღში ღრმად დაფარული.
მზეს სითბო როგორ მომატებია,
კაცს - სიხალისე და სიყვარული.

ამიერიდან უფრო ძლიერო,
სხვამ არ უნდა თქვას შენი სათქმელი,
ჩემო ჰატარა ივერიელო,
შენ მოგემართა საოცრად ხელი.

ამ ნეტარ დღეებს დიდხანს ველოდით,
დღეს ეს ოცნება დაგვიოცნია.
იხარე შენი საქართველოთი,
ეს გამარჯვება მოგვილოცნია!

უაანასწავლი ხმა

მეძახიან ქვემოთ მიწის ქანები,
აქ ყოფნა უი უფრო მეტად მიწდება.
ვიცი, მალე იქით გავქანები
და ვერ ვნახავ, მზე რომ ამობრწყინდება.

ვინ იტყვის, ეს მარტო ჩემი ბედია,
მაგრამ გონში ხშირად აიტყორცნება.
ცხოვრებაში ვისაც ჩაუხედია,
დაუნახავს ფრთებშიშველი ოცნება.

წლების ტვირთი ძნელი დასაჭერია,
ვერ ეტევა ვარსკვლავებქვეშ გონება,
არვინ გკითხავს, თუკი შენი ჯერია,
ვერ გიშველის ვერც სიბრძნე, ვერც ქონება.

აქ დარჩები მხოლოდ ძველის მიგნებით,
ანმყო შენთვის თითქმის არაფერია.
იყავი და არასოდეს იქნები,
დაბრუნება აწი არ გინწერია.

2002წ.



ზნემალალი პოეზია

(ამრიდონ ჩეგიანის „რჩეულის“ წინასიტყვაობა)

მხატვრული შემოქმედება ყოველთვის ინდივიდუალურია და ეს განსაკუთრებით პოეზიაზე ითქმის. ყოველ ლექსს, ყოველ სტრიქონს, თუკი მისი დამწერი ჭეშმარიტი შემოქმედია, ზედავტორის ხელწერა კი არა, მისი სულის ანაბეჭდებიც ატყვია. ამ წიგნის ავტორი, აფხაზეთიდან დევნილი პოეტი ამრიდონ ჩეგიანი ამ მხრივ განსაკუთრებული არ არის, მაგრამ განსაკუთრებულია მისი მიდგომა სათქმელისადმი, რომლითაც ყოველთვის, მთელი თავისი ხანგრძლივი შემოქმედების განმავლობაში იყო იგი გამორჩეული.



პირველ რიგში, მეც მინდა შევეუერთდე ამრიდონ ჩეგიანის მრავალრიცხოვან მკითხველებს და ნათესავ-მეგობრებს და მივულოცო დაბადების 80 წლისთავი! ეს რვა ათეული წელი არ იყო ია-ვარდით მოფენილი, პირიქით, მან ეკლიანი და ქარცეცხლანი გზა გამოიარა და უამრავი უბედურებაც თავს დაატყდა, მაგრამ ამ პიროვნებას არასოდეს დაუკარგავს სიმართლისა და სიკეთის ერთგულება, მაღალი ზნეობა და გულწრფელობა; იგი უძველესი სვანური კოშკივით უძლებდა ქარებსა და ქარაშოტებს, დელგმასა და მეხთატეხას და კერიის ცეცხლივით პირადი განსაცდელის უამსაც გულში სათუთად ინახავდა მამულისა და მოყვასის სიყვარულს.

ამრიდონ ჩეგიანი მშობლიური სვანეთის მთებსა ჰგავს ფიზიკურადაც და ხასიათითაც. მისი ლექსებიც, რა თქმა უნდა, სვანეთის მთებს ჰგვანან. მისი პოეზია კეთილი გზებით მიგატარებს, იმ წარაფებსაც მშვიდობით გაგიყვანს, რომელზედაც ჯიხვებსა და მათ გადევნებულ თავზეხელაღებულ მონადირეთ გაუვლიათ მხოლოდ; ლექსიც თითქოსდა მთასავით მკაცრია, ბევრს არ მოგეფერება, მაგრამ თუ ადამიანობა შეგატყო, აუცილებლად მწვერვალამდე გაგატარებს – უკვე ღრუბლებს ზემოთ, პოეზიის ლაჟვარდოვან სივრცეში. ამასთან ერთად, პოეტიც და მისი ლექსიც მთასავით უკარებაა ყოველგვარი არაადამიანურობის მიმართ და საკადრისად ექცევა ნებისმიერ ბოროტებას: ლალატს, უმადურობას, შურს, უპატივცემულობას გვარისა

და ადათისა.

ამ წიგნში, როგორც მთელ მის შემოქმედებაში, არაერთხელ შეხვდებით ადგილებს, სადაც პოეტი თავის თავსაც და თავის შემოქმედებასაც მშობლიურ მთებთან აიგივებს: „მინდა, ეს ლექსი თეთრ უშბას ჰგავდეს, იყოს მაღალი, მტკიცე, უფალი“, – ამის თქმის უფლება სწორედ ამრიდონ ჩეგიანს აქვს, ადამიანს, რომელიც ამყად აცხადებს: „ხალდეს მთაში გავიზარდე და ვისწავლე მთების ენა...“ მეტიც, პოეტი არა მარტო თავის თავს, არამედ მისთვის ყველაზე ძვირფას ადამიანს – დედას ადარებს სვანეთის დიდებულ სიმაღლეებს, კერძოდ თეთნულდს, და მისგან შორს მყოფიც კი ხედავს მას, ისმენს მის ლოცვას.

ამრიდონ ჩეგიანთან მთა, ცადაღმართული მწვერვალები სიცოცხლის, მოქმედების, ბრძოლისა და სიყვარულის სიმბოლოა, სწორედ ამას გულისხმობს იგი სიტყვებში: „მე მწვერვალების სიმაღლე მიყვარს, რადგან სიცოცხლეს იმაში ვხედავ...“ მერე მოხდა ის, რომ სხვა თანასოფლელებთან ერთად სვანეთის დატოვება მოუხდა და აფხაზეთში, გუდაუთის რაიონის სოფელ ოთხარაში გააჩალა ოჯახური კერა, ლიხნის, ბიჭვინთისა და ანაკოფიის სავანეების გვერდით, სადაც ოდითგანვე ბრიალებდა ქართული სული და ისმოდა ქართული სიტყვა. აქ დაიბეჭდა პირველი ლექსები, პირველი წიგნებიც აქ გამოსცა და თითქოს უღრუბლო ცა უნდა დაჰბედებოდა ოთხი ვაჟკაცისა და ერთი ქალიშვილის მამას, მაგრამ მერე, როცა ამრიდონმა აფხაზეთის მთელ ქართველობასთან ერთად დევნილობის მწარე ხვედრი იწვინა, სახლ-კართან ერთად

ტრაგიკულად დაღუპული ვაჟის საფლავი დარჩა დარდად და ტკივილად. არც ეს ტრაგედია აკმარა ბედმა ამრიღონს: უკვე დევნილობაში მეორე ვაჟიშვილიც გამოეცალა ხელიდან! თავის ლექსებში ორგზის შვილმკვდარი მამა ხშირად მიმართავს იმქვეყნიურ სასუფეველში გადავანებულ ვაჟკაცებს და აქაც თავშეკავებულია საკუთარი გრძნობების გამოხატვაში, უფრო საქვეყნო საქმეზე, სამშობლოს დღევანდელ მდგომარეობაზე ესაუბრება მათ. მკითხველი ამ ლექსებს აუღელვებლად ვერ წაიკითხავს.

... მაგრამ დრო თავისას ითხოვს და 80 წლის ბრძენი და წონადი სიტყვის მქონე ამრიღონი დანარჩენ შვილებს, მრავალრიცხოვან შვილიშვილებსა და შვილთაშვილებს ისევე სამაგალითოდ მახვობს, როგორც სვან კაცს და დიდი ოჯახის წინამძღოლს ეკადრება. საამაყოცა და სათქმელიც ბევრი აქვს და ამიტომაც მიმართავს ასე თავის მომავალ თაობას: „შენს ღიმილში ფიცხი ჯიქის გულადობის ცეცხლსა ვხედავ, მთის ნაქცევაც აღარ მიჭირს, აბა, ვინ რას გამიბედავს“.

რადგანაც ამ წიგნის გამოცემა ამრიღონ ჩეგიანის დაბადების საიუბილეო თარიღთან არის დაკავშირებული, ბიოგრაფიულ დეტალებს გვერდი ვერ ავუარეთ. მთავარი სათქმელი მაინც ამრიღონ ჩეგიანის პოეზიაა. ამ წიგნში პოეტის რამდენიმე ლექსს შეხვდებით, რომლებსაც ერთი და იგივე სათაური აქვს: „სიმართლე“. ნიშანდობლივია, რომ ამრიღონის პირველ წიგნსაც ეს სახელი ჰქვია. სწორედ სიმართლეა პოეტის შემოქმედების ძირითადი ლაიტმოტივი ისევე, როგორც მთელი მისი ცხოვრებისა. აქედან გამომდინარე, საკმაოდ თვალშისაცემია სოციალური მოტივი მის ლექსებში, რადგან ჩვენს ქვეყანაში სამართალი და უსამართლობა სწორედ ადამიანთა არა მარტო ყოფითს, არამედ სულიერ მდგომარეობაზეც ახდენს გავლენას, ხოლო უარყოფითი სოციალური ფონი ყოველთვის არის ბოროტების წამქეზებელი. ასეთ დროს წამალივით მოქმედებს პოეტის მართალი სიტყვა, მისი ომანხიანი შეძახილი, პირდაპირობა და მოყვრისთვის პირში თქმა. სწორედ ასეთია ამრიღონი, სწორედ „მაღალი, მტკიცე, უვალი“, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ.

ამრიღონ ჩეგიანი მეზრდოლი ადამიანია. ჯერ კიდევ აფხაზეთში ომის დროს მისმა მონდობებამ იხსნა ალყაში მოქცეული თანასოფლელები გარდაუვალი სიკვდილისაგან, ახლა კი მისი იარაღი სიტყვაა, სიტყვა კაცისა, რომელიც ამ-

ბობს: „ღმერთმა დამიდო გრდემლზე ფოლადი და მძიმე ხმალი გამომიჭედა“. მისი წუხილი ისევე და ისევე საქართველოს დღევანდელობაა, აფხაზეთი, ოთხარა, შვილის საფლავი... ენგურს აქეთ კი – შემოსეული დემონები, ორპირობა, შენჩემობა, გაუტანლობა... ამ დროს პოეტს არა მხოლოდ ადამიანთა გაყინული გულების, არამედ გაყინული ცის გათბობაც სწადია და ჩვენ, ქართველებს, ასე მოგვმართავს: „ძმებო! დღეს მინდა, ერთად შეგყაროთ... რათა სუყველას ერთად აგტკივდეთ კავკასიონის გულის ჭრილობა“...

ეს „ჭრილობა კავკასიონისა“ კი მშობლიურ სვანეთს აშკარად დასტყობია, მის დაცარიელებულ სოფლებს, უკაცურ მაჩუბებს, დაღვრემილ კოშკებს. „ჩემი სვანეთი ხელში მაკვდება“, – რამდენი ტრაგიზმია ამ სიტყვებში, რაოდენი გმინვაა, რადგანაც „დაკარგულია ცისკენ ბილიკი, აღარ ჭიხვინებს რაში ფრთიანი“... ამიტომაც შესთხოვს იგი ძმასა და თვისტომს: „ამოდი მთაში სულის საცხონად და აუბოლე სოფლებს ბუხრები“...

აქვე ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ამ წიგნის ავტორისთვის სულაც არ არის უცხო ფაქიზი და სათუთი დამოკიდებულება ყოველივე იმისადმი, რისგანაც სიყვარულის ანკარა გრძნობა მოედინება; ამრიღონ ჩეგიანი აქაც რაინდია, სვანურად დარბაისელი, თავშეკავებული და მოზომილი.

„მაცხოვარი სვიფში მიდგას, ჩემი თეთრი მაცხოვარი“, – ამბობს პოეტი, რომელსაც მთა – ხალდეს მაცხოვრისთვის, ხოლო ბარი ბედიის მთავარანგელოზისთვის შეუვედრებია; მას სამშობლოს უკვდავი ჰანგები, წინაპართა უკვდავი სულიდან ნათელ ჩქერად ამოქუხებული ლილე იცავს და რიპო მფარველობს.

„სხვა ქონება რაღად მინდა, ვარ ქონებით უმდიდრესი, ცა და მზეა ჩემი ბინა და სამყარო უდიდესი“, – ამ წრფელ ნათქვამში ჩანს იმედიც და სიყვარულიც, მამულისადმი თაყვანისცემაც და მთელი სამყაროს სიდიდით ტკბობაც. 80 წლის პოეტი კვლავაც სიცოცხლის წყურვილითაა აღსავსე და დარჩენილი წუთისოფელი კვლავაც მშობლიურ ქვეყანასა და ხალხს უნდა უძღვნას: „გამარჯობა, საქართველო! მინდა შენთან მარად ვიყო, ერთ ცხელ გულად გაგამთელო, შენჩემობა რომ არ იყოს!“

ამრიღონ ჩეგიანმა ძალიან კარგად იცის, რომ „კაცი ვალით იბადება“ და ისიც პირნათლად, ღვთისნიერად იხდის თავის ვალს. ჩემთვის სწორედ ამგვარი ცხოვრების წესით არის ამრიღონ

ჩეგიანი პატივსაცემი და უფროს მეგობრად მოვლენილი. ჩვენი ურთიერთობა სოხუმიდან, სტუდენტობის ლალი პერიოდიდან მოდის და ამ ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში ოდნავი ბზარიც არ გასჩენია. გარდა ამისა, რომ ლექსსა და პოეზიას ვემსახურებით, სამწუხაროდ, უბედურებაშიც დავემსგავსეთ ერთმანეთს და ჩვენი შვილების საფლავები ერთნაირად გვენატრება და ერთგვარად ვნადვლობთ. ამრიღონ ჩეგიანი ჩემთვის მხნეობის, ქედუხრელობის მაგალითია და, ვფიქრობ, ამ მაგალითით მის გარშემო უამრავი ადამიანი პოულობს იმედსა და შვებას.

ერთ-ერთ ლექსში ამრიღონ ჩეგიანი გვიყვება, რომ სიცოცხლე იმის მერე არის გამკაცრებული, „როცა სიკვდილი კაცის გაჩენას დაუძმაკაცდა“. სამაგიეროდ, ამრიღონ ჩეგიანს ამ ცხოვრებაში უამრავი რამ აქვს გასაკეთებელი, კიდევ ბევრი რამ აქვს სათქმელი, დასაწერი, გამოსაცემი. მით უმეტეს, ერთ-ერთ ლექსში იგი გვიმხელს: „და

სიკვდილიც, ჩემი ხვედრი, თეთრ სკივრში მაქვს შენახული“. ის „თეთრი სკივრი“, მჯერა, კიდევ დიდხანს არ გაიხსნება და ეს კეთილი, ძალიან თბილი და ტკბილი, ჯერაც ახალგაზრდული შემართებით სავსე, გულიანი და პურმარილიანი კაცი ჯანმრთელად და მხნედ გვეყოლება.

რაც შეეხება წინამდებარე წიგნს, მკითხველი კიდევ ერთხელ ეზიარება ამრიღონ ჩეგიანის მართალ და ზნემაღალ პოეზიას, გაჯერებულს წარსულისა და აწმყოს ტკივილითა და ხვალინდელი დღის რწმენით, რაც, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, „თავისუფლებისა და სიმღერის უფლებით“ გამარჯვებით სვლას ნიშნავს.

გამარჯვებით ველოს ჩვენს ამრიღონს თავის სამშობლოსთან ერთად და კვლავაც ერუქებიანოს ახალი წიგნები თავისი საყვარელი მკითხველისათვის!

ჯემალ შონია



სამართლისა და თავდადების მაგალითი

(ამრიღონ ჩეგიანის დაბადებიდან 80 წლის იუბილეს აღსანიშნავ საღამოზე წარმოთქმული სიტყვა აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროში)

იმისდა მიხედვით, თუ როგორ აღვიქვამდი სვანებს, ვუსმენდი და ვგებულობდი მათ მეტყველებას, ვეცნობოდი მათ ტრადიციულ ინტიმურ ინტერესებს, მე თანდათან შევიგრძნობდი, რომ სვანეთში ყოფნისას დანარჩენი სამყაროდან მაშორებდა არა მხოლოდ კავკასიონის მაღალი ქედები, ძნელად გადასალახი უღელტეხილები და ღრმა ხეობები, არამედ კულტურის ათასწლეულები. როგორც ათონზე ყოფნისას მეჩვენებოდა, რომ აღმოვჩნდი ბიზანტიურ-ქრისტიანული სულიერი ინტერესების ეპოქაში, ასევე სვანეთში თავს ვგრძნობდი „ურარტულეთა“ ეპოქის წარმართული კულტურის ატმოსფეროში, მეტიც – ვეშაპების თაყვანისმცემელთა გარემოცვაში.

ასე ხედავს დიდი აკადემიკოსი ნიკო მარი სვანეთს და სვანურ კულტურას. 1911–1912 წლებში სვანეთში მოგზაურობის დროს, ერთ

პატარა ეკლესიაში მან წყლიდან ნახევრად ამოსული ვეშაპის ფრესკა აღმოაჩინა, რომლის შექმნის დროის პარამეტრები დღესაც არ არის გარკვეული.

სვანეთს თავისი თავმოყვარეობის, სიმაჟაცის, გმირობის, თავგანწირვისა და თავისი სვანობის დამადასტურებელი უტყუარი დოკუმენტი – ადგილის დედა – ხალდე გააჩნია. ხალდეს 12 ჩაქცეული ცადაღმართული კოშკის ნაფუძვრები, რომელნიც რუსეთის ცარიზმმა დაანგრია, საქართველოს მომავალი ძლიერების, დამოუკიდებლობის და სიამაყის ხორნაბუჯებია. ხალდეს დანგრეული კოშკები ეგვიპტის პირამიდებს აღემატება, რადგან ხალდეს მყინვარებს და ქარაფებს დღესაც ატყვიათ ჩეგიანთა ნატერფალები, როგორც სათაფლიას – დინოზავრის ნაკვალევი.

დღესაც შემორჩენილია სვანი ქვრივი ქალე-

ბის ძაძაშემოჭრილი სამგლოვიარო ხალათები, რომელიც ხალდეს გმირი დამცველების მეუღლეებს ეცვათ 40 წლის განმავლობაში და გლოვობდნენ მათი გმირი დამცველების სახელს და ხსოვნას, რომლებიც ციმბირის ტრამალებში ჩაიმარხნენ და ორმოცი გმირიდან მხოლოდ ერთმა ჩამოაღწია თავის სათაყვანებელ სვანეთში და ესეც მრავალ ჩევიანთა შორის ერთ-ერთი ჩევიანი იყო, ჩვენი დღევანდელი ბრწყინვალე პოეტი იუბილარის არცთუ შორეული წინაპარი.

ამრიდონ ჩევიანი სწორედ ის პოეტი, რომელსაც თოფის ლულაზე უწყვია ერთად რითმა და ტყვია და შემოჭრილ დამპყრობთა მიმართ აქვს მიპყრობილი. ორი ცივილიზაციის განმავლობაში იბრძვის ამრიდონ ჩევიანის წინაპარი თუ შთამომავალი საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის, თავისი კუთხე-ქვეყნის დამოუკიდებლობისათვის. ტყვიას მიყოლებული რითმა „უფრო დღიერი“, ვიდრე ყველა იარაღი ერთად აღებული (გალაკტიონი).

ამრიდონი ერთ თავის ლექსში წერს:

„ასეთი ვართ ხმით და ჯიშით.

ალარ გვჯერა? ცოდვად გვქონდეს,

დღე მეორე იკლებს შანსი,

აფხაზეთო, მოვალ ქორთე!“

„დღე მეორე კლება“ სრულიად ახალი სიტყვაა სიტყვაკაზმულ ქართულ ლიტერატურაში, ხოლო ბოლო სტრიქონი „აფხაზეთო, მოვალ ქორთე“ (ქორთე სვანურად „სახლში“-ს ნიშნავს) – ეს აფხაზურ-სვანური სულის ერთობა და ფუძე-კავშირია.

ამრიდონის ყოველი სტროფი ან მაყრიონის შეძახილია, ან ჭირისუფლის მოთქმა-გოდება. მე ამრიდონივით შვილმკვდარი მამა ვარ, ამიტომ მის სიტყვას და აზრს ჩემთვის ბევრად უფრო დიდი ფასი და მნიშვნელობა აქვს. სვანეთში ასეთი გამოთქმაც არსებობს:

– „შვილგარდაცვლილ მამას სამძიმარი მხოლოდ შვილმკვდარმა მამამ უნდა უთხრასო“.

თავისებურად ეს სიბრძნეც ამძიმებს იმ დიდ ტკივილს, რომელსაც შვილმკვდარი მამები ვატარებთ სიცოცხლის ბოლომდე.

ამრიდონ ჩევიანის წიგნის სასიგნალო ეგზემპლარი 8 სექტემბერს გადმომცეს. იმავე დღის საღამოს, მაშინ როდესაც ხელს არავინ მიშლიდა, წიგნის კითხვას შევუდექი. ჯერ კიდევ გადაუფურცლავი წიგნი საშინლად გავიმეტე ხაზებისა და მინანქრების გასაკეთებლად. სიახლეს სიახლე ემატებოდა. ერთმანეთში ირეოდა

სვანურ-აფხაზურ-მეგრული სიტყვაკაზმულობა და სიბრძნე და აი, მივადექი ლექსს, მაქვს პატივი ლექსი მთლიანად წაგიკითხოთ, ისე, როგორც მისი ყოველი სტროფი, პნკარი თუ სასვენი ნიშანი გულზე ხვდება ყველა შვილმკვდარ მამას.

„ჩემი შვილის ერეკლე ჩევიანის ხსოვნას როცა მე შენს ბინაზე ვარ, შუადღეა ჩემთვის ღამე, ერთხელ მაინც შემეკითხე, – მამა, ხომ არ დაიღალე?“

თვითონ ხვდები, პასუხს არ გთხოვ, წინაპარი ვგრძნობ, რომ იცი, რომ მამის გულს ლოდად აწევს, რაც შენ გფარავს ბედი მინით.

ანგელოზმა გოგოებმა ვფიქრობ, ხომ არ გაგიტაცეს, უშენობით დედამინის მთა და ბარი მხრებზე მანევს.

ხდება რაღაც გასაკვირი, მეცხადება შენი ჩრდილი, ტანსრული და გოლიათი, ნამში, როგორც აკვნის ჩვილი.

როგორ მინდა ჩაგეხუტო და გისროლო თავზე მაღლა, შენს თბილ კოცნას გავაყოლო სისხლდაცლილი გულის დაღლა!“

კითხვა შევწყვიტე, ტუჩების ჩუმი მოძრაობა თვალებისა და ნამწამების ფარულმა მოძრაობამ შეცვალა, ლოყაზე ცხელი ხაზის გავლა ვიგრძენი, წიგნის ფურცელზე ჯერ ყრუ ხმა გავიგონე, რომელიც შემდეგ მუქ ლაქად გადაიქცა, ერთად დავსტიროდი ერეკლეს და დათუნას. ლექსი რამდენჯერმე წავიკითხე, კითხვასთან ერთად ლოყებიც მეტად მითბებოდა, რა არის ეს? სენტიმენტალობა თუ ცხოვრების სინამდვილე? შვილის ყოფნა თუ მამის არყოფნა? „საკითხავიც მხოლოდ ეს არის“, – მახსენდება შექსპირი.

ამრიდონ ჩევიანის პოეტური ძალა და ძლიერება მხოლოდ ნანახის ტრაგიკულ განცდაში არაა გადმოცემული, მას ბუნებისადმი სიყვარული, ბუნების მინდიასეული ხედვა და ვაჟასეული სამყაროს ტრფიალი ჯადოსნურ ფერებში აქვს გადმოცემული ლექსში „მე შაშვი მიყვარს“.

ამრიდონ ჩევიანს გაცნობიერებული აქვს,

რომ მას გამოსდის ლექსის წერა და როგორც თევზი წყალში, თავს ისე გრძნობს. მე იმ პოეტებისა ცემის, ვინც თავის ლექსებზე შეყვარებულია, მაგრამ ამრიღონ ჩეგიანი ამ შემთხვევაში ლექსის რაინდია და არა მენყერი, ადამიანებს რომ ცოცხლად მარხავს. ის ყარაჩოხელია, ის დენდია, ის ხაიამია, ის მოცარტია:

„ლექსს გაუმარჯოს! – ფეთქებად ყვავილს,
ორლესულს – ფხიანს, წარწერით შუბლზე:
ბედისწერა ვარ გველის და ყვავის!
სისხლი სისხლის წილ! მზე – თავისუფლებს.

გრიგალი – გრიგალს! წვიმები – წვიმებს!
ვარდები – ბავშვებს! ვარდები – დედებს!
ბულბულის ყელი – დანყვეტილ სიმებს!
ტფუ! – უზურპატორს! დიდება ღმერთებს!“
ამრიღონ ჩეგიანი მწყრალად არც ფილოსოფიასთან არის, მისი ზოგიერთი მიგნება და გამოთქმა შეიძლება ზოგადსაკაცობრიოც კი გახდეს. ლექსი „ოჰ, სიცოცხლე“ მრავლის მთქმელი და მეტყველია. ის სიცოცხლესთან ახდენს მწარე დაპირისპირებას, სადაც პირუთვნელად დგას საკითხი სიცოცხლის გადაცდომებზე, რომლის გამოც პოეტი სიმართლის გასარკვევად ღმერთამდე ასვლას აპირებს.

სიკვდილ-სიცოცხლის დაპირისპირება არაერთი მოაზროვნის ცხარე განსჯის საგანი გამხდარა, მაგრამ ამრიღონ ჩეგიანის პაექრობა სიცოცხლესთან სიცოცხლის ადამიანთან გათანასწოების პირველი მცდელობაა, პოეტი დაურიდებლად ეუბნება სიცოცხლეს: „არ ვარგინარ შენ უჩემოდ“.

მაშ, არ არის სიცოცხლე, თუ სიცოცხლის მატარებელი არ იქნება დედამიწაზე, ეს ხომ ის უსიცოცხლო პლანეტა იქნება გალაქტიკაში, სადაც სიცოცხლე არ იარსებებს, ესე იგი, სიცოცხლეს ისე სჭირდება ადამიანი, როგორც ადამიანს – სიცოცხლე. სწორედ ამაზე ამბობს პოეტი:

„ეჰ, სიცოცხლე, რაღა გიყო!
არც გიყიდი, ვერც გაგყიდი,
ზოგჯერ მწარედ გულს გამიყოფ,
ბანრით თავქვე დასაკიდი.

მაგრამ მინც მეტკბილები
და ვუნდები შენზე ზრუნვას,
ვიდრე ხრავენ ეს კბილები
ოფლით მორწყულ ალალ ლუკმას.

ნუ მამადლი შენს თავს, თორემ
ღმერთთან გაგცემ, რომ გამწირე
და ჩამიქრე გულის თონე –
ჩემი შვილის სიყმანვილე.

რა ვქნა, ვიტან შენგან ტანჯვას,
არ მყავს შენზე უკეთესი,
თორემ ძუნწს და ხელებდამწვარს
შიგ გაგრევი კიტრის თესლში.

ამინდვით ელფერს იცვლი,
ხან მამღერებ, ხან მამტირებ,
ვამჯობინებ სირცხვილს – სიკვდილს,
სიყვარულზე მონადირე.

ვერაგს უფრო მეტად სწყალობ,
ვიდრე წმინდან მოშიშარს,
დღეს ბულბული ძეძვში გალობს,
ყვავი ციდან ჩხავის „შიშა“-ს“.

პოეტს სჯერა, რომ მისი გვარის და ჯილაგის სიცოცხლე გრძელდება მარად, ისე, როგორც გრძელდებოდა დღემდე და გადავა მარადისობაში, სწორედ ამ ოპტიმიზმს ავლენს პოეტი თავის დაუსათაურებულ ლექსში:

„მუხლზე რომ გიზის,
ის ჭერია მარადისობის,
ამიტომ, ზიზი,
როცა ვკვდებით, აღარ ვისპობით.

მუხლებზე გიზის
მარადისობა ჩემი გვარისა.
შვილიშვილს, ზიზი,
ჭრელს ჩავაცმევ სოვდაგარისა?

რა დღესაც გაჩნდა,
ვიხმე სოფელი დარბაზს მე პურად
და მუზარადი
დავახურე თავზე მეფურად“.

მე მჯერა, ბატონო ამრიღონ, რომ შენ მარადისობაში ხარ უკვე გადასული, შენი სახელი შენს მშობლიურ სოფელ ხალდესთან ერთად საუკუნეებს გასწვდება და მუდამ იქნება დაუმორჩილებლობის, სიმართლისა და თავდადების ნიმუში. მე კი, ჩემო ძმაო ამრიღონ, გპირდებით, გითამაძოთ 100 წლის იუბილეზე.

გრიგა მონიანი

თანამედროვე მეგრულში სიტყვა „სამშობლოს“ შესატყვისი ტერმინის აღდგენისათვის

თანამედროვე მეგრულში, რომლის ლექსიკაც მილიონ-ნახევარ სიტყვაზე მეტს შეიცავს, სამწუხაროდ, დავინწყებული ჩანს უმთავრესი დედოსიტყვის – „სამშობლოს“ შესატყვისი ტერმინი.

ნაშრომის მიზანია ამ ტერმინის აღდგენა და ცხოვრებაში დამკვიდრება.

ათიოდე წლის წინ მეგრულენოვანი მწერლის მიერ ხელოვნურად შემოტანილი ტერმინი „ოდაბადე“, როგორც ქვემოთ ნახავთ, არ შეესაბამება რეალობას.

ავტორმა ოდაბადეს შესაქმნელად აიღო სიტყვა დაბადება და სიტყვების: ო-ჩხომ-ე, ო-ქო-თომ-ე, ო-ლეჯ-ე მსგავსად, ო პრეფიქსისა და ე სუფიქსის მიმატებით სიტყვისაგან „დაბადება“ შექმნა ო-დაბად-ე, რომელიც თავისი ხელოვნურობის გამო ვერ დამკვიდრდა მეგრული ენის ლექსიკაში. მეგრულ ენაში ო პრეფიქსი და ე სუფიქსი ვინროდ მატოპონიმირებელი სუფიქსი და პრეფიქსია. როგორც ზემო მაგალითიდან ჩანს, ის, კერძოდ, ცალკეულ ობიექტს ან მცირე არეს წარმოაჩენს.

ამის საწინააღმდეგოდ მეგრულში კრებითი სახელების ფართო გაგებით მანარმოებელი სუფიქსია ონ, რომელსაც ხშირად ანაცვლებს სუფიქსი ან. ამის უპირველესი მაგალითებია: მამულონი, მამულონა, მამლონი (მამული), ქიანა, ქაანა (ქვეყანა), სოფლების სახელები: უჩაშონა, ჩეშონა, კიკიშონა, შამგონა, ლეკუხონა, ქვალონი, თავილონი, თამაკონი, ხუდონი, ჯაპანა, კამანი, სარაქონი, ბარაკონი, ფახულანი და სხვა. ამ სუფიქსებით ფიქსირდება სხვა დიდი არეც: ტყე, მინდორი, მთა და ა.შ.

ჩვენი მცირეოდენი მეცადინეობის შედეგად ლიტერატურიდან მოვაგროვეთ 250-ზე მეტი ნიმუში. მაგალითად: ლანჯონა – ტყე კოპიტნარში, ოქუმში, ლეკუხონაში, მინდორი საბუთბაიოში; ლამჯონი – ტყე გინძე ენერში. ხშირად ერთსა და იმავე ადგილს სხვადასხვა დაბოლოებებით ასახელებენ: ლაგვანჯ-ონა, ლაგვანჯ-ონი, ლაგვანჯ-ანა – ტლაპო სოფელ რეჩხში; მამულ-ონა, მამულ-ონი, მამლ-ონა – მამულები ბედიასში, საესებუოში, საბუთბაიოში.

ყოველი ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, სიტყვა „სამშობლოს“ შესატყვისი ტერმინი

მეგრულ ენაში უნდა ყოფილიყო სიტყვა დაბადონა, თუმცა შეგვიძლია მივმართოთ ლაზური ენის ლექსიკას, რომელიც წარმოადგენს იმავე ისტორიულ მეგრულს, მის მასაზრდოებელსა და შემნახველს, სადაც სიტყვა „სამშობლოს“ შესატყვისი თანამედროვე ლაზურ ენაში არის სიტყვა „დობადონა“.

ეს ტერმინი ისტორიულად და რეალურად არსებობს და აუცილებლად უნდა შემოვიღოთ მეგრულ ლექსიკაში, აღვადგინოთ დაკარგული და დავუბრუნოთ შთამომავლობას, ან გავათანებედროვოთ დღევანდელი მეგრულის შესაბამისად და შემოვიღოთ სიტყვა დაბადონა.

არც ერთისა და არც მეორის შემოღებით არ დაშავდება რამე, თუმცა ჯობია, ისევე რეალურად არსებული დობადონა დავამკვიდროთ. როგორც ჩანს, ძველ მეგრულში არსებული დობადება თანდათანობით დაბადებაში გადავიდა, როგორც ქოთომი – ქათამში, კოჩი – კაცში, ოჩი – ვაცში და სხვ. მათ მსგავსად.

სამაგალითოდ მოვიყვანოთ ორი ლაზური ანდაზა:

დობადონა გონდინი-ნა, თითი გონდინერი გილუნ! (სამშობლო თუ დაკარგე, თავიც დაკარგული გაქვს).

გოლა მალალი რენ, თუთათი მალალი რენ, ღორმოთითი მალალი რენ, მარა დობადონა ირი ხოლო რენ! (მთა მალალია, მთვარეც მალალია, ღმერთიც მალალია, მაგრამ სამშობლო ყველაფერი).

(ლიტერატურა: ხალხური სიბრძნე, პირველი ტომი. მეგრულ-ლაზური ანდაზები. რ. შეროზია; თ. მემეშიძე).

სიტყვა დობადონას კვალი თანამედროვე მეგრულში აშკარად ჩანს სიტყვებში: ქუდობადებე-დაბადებულა, ქუდობადებუ-დაუბადია, ვადობადებე-არ დაბადებულა და სხვ.

მთელი ჩვენი მეცადინეობა თუნდაც ამ ორი უდიდებულესი ანდაზების შესაცნობად ღირდა. ამ ანდაზებში ყველაფერი ლაკონიურად არის ნათქვამი, სამშობლოს სიყვარული აყვანილია უმაღლეს ხარისხში. ის წინაპართა ანდერძია თანამედროვე ქართველებისათვის.

დავიმახსოვროთ და გულის სიღრმეში შევიწახოთ ეს სიტყვა დობადონა და ეს ანდაზები!

ლიქსი

შურიშ კარი

მიქ ენწყ დო ეიანწყინე
თე ქიანაშ შარა-კარი?...
ირთაფ ქიანა უშულადი,
წყარ მისოფუ, უმზარს ქარი...
მის უჩქ რინაშ დუდ დო ბოლო,
ეკოხონ დო დიკოხონი...
ბრელს ძიუთი მეულ შური,
ბრელს ხოლო გეძ კისერს ქონი...
ქიანაქი წართუა დო
ირჩქილუაფ ვაი-ვიში...
ქიანა თეში მუჭო წურსი,
გინარჩქინა ღორონთიში?!
კოჩის, რჩქილათ ეშმაკიში,
გოჭყოლადირ აფუ ჯიში...
კიბირეფს გოძირანს დო
ცოროფა უღვ ვარჩხილიში...
სოფელიში ხაფანგეფს,
ნაპოტიკას ეშმაკიში,
მართალი კოჩი მერიებუ,
ჭყოლოფუათ ღორონთიში...
სოფელს ბრელი ცოდა ხვილუ,
ნაშაყარა წანეფიში,
მარა ირფელს გინმონონუნს
მარდე, ნაკეთებ მართალიში...
თეშენ ირო საჭირო რე
სიკეთეში მათასალი...
რულქი თოლი ვაგთოიდას,
კურცხას ორე მაზაკვალი....

ვოცადექე, მარდი ფთასე,
მემილ ჩქიმი მონკა ჯვარი....
ვამთქუალუ დღასე ვარი,
ცუმენულს ქოფრე წყარი...
ღორონთ, სი რექ გინმაჯინე,
თე ქიანას ირფელიში...
თემ გილაფრთი, თემ იბცხოვრი,
ირო მილუდ სქანი შიში...
ორქო, ვარჩხილ ვამშაყარუ,
მარდ ენოპუდ პირჯვარიში...
ირფელ ცურა ვამომღალუ,
მუთ გუაკეთ, მუთი ქიფში...
შურობუმუ თეში რენო,
თისით გილაბ მუში კარი...
ქარქ მოღლუდა, ვაგაიჩენდ,
თის იღანს ვიშო ქარი...
ოხვამერსეთ თის იფხვამა,
უხვამ ჩქიმი წინაპარსე...
ღვინსე ფშუნდი მარდიანსე,
მინომბუნდეს ხშირას ძმარსე...
რეკენს, რეკენს, რეკენს ზარი,
მაღას მოურს მაცხოვარი...
ენოპუნა ქრისტემ ჯვარი...
თიქ განჯ ჩქინი შურიშ კარი...
ღორონთ, მისი ეიანონე
სქანი ძალა, ნასაქვარი...
მიმსახურ დო ვამკილუა
ჭიჭე ხანსე შურიშ კარი...

ქ. ქართი
05.10.2017 წანა.

მუთუნ გურსუ ვამკომრა

მემდინ ოდაბადექინი,
გილული დო გილაბთვალუ,
ორთუმელმა უკულ დუდი
გემუანო ვეგემდვალუ....

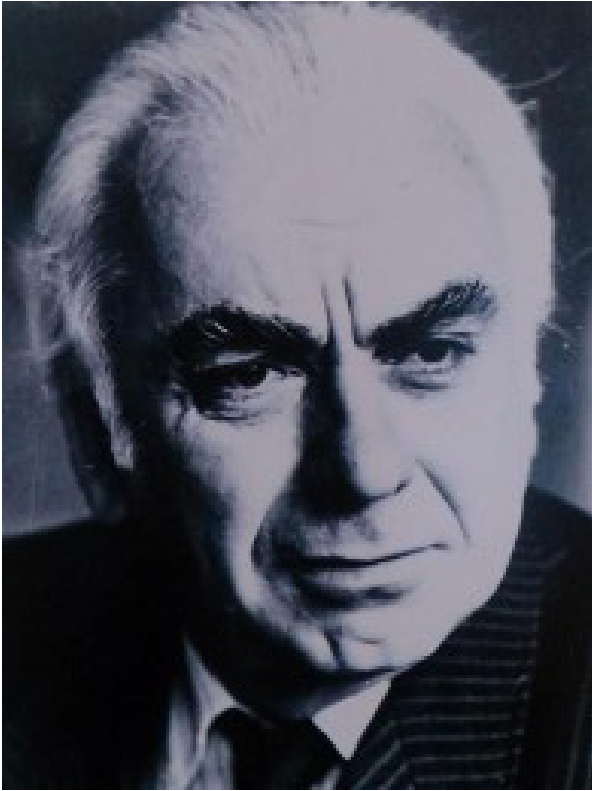
ართო ორქის ქიმშუოხედე,
მუთუნ გურსუ ვამკომრე,

საქმე ხვალე თინა ვარე,
ოჭკომალი კოჩიქ ნთქორე...

ცას ღორონთს ელმუოჯინექ,
იმენდ მილუ თიში ხვალე,
რინა ხოლო ვამოჰამუ,
ჯვარ მემილუ ჩქიმ ოღალე...

ქ. ქართი
28.07.2018 წანა

სამშობლოს ლოცვაში გაღებული სიცოცხლე



ნოდარ ჯალალონია გარდაიცვალა... 20 სექტემბერს უკანასკნელ გზაზე გავაცილეთ ჭეშმარიტი შემოქმედი, განსაკუთრებული ხელნერისა და ხედვის პოეტი, რომელმაც თავის სამშობლოზე ფიქრსა და ლოცვაში გაატარა 84-წლიანი წუთისოფელი...

ბატონი ნოდარი ეკუთვნოდა იმ შემოქმედთა რიცხვს, რომლებიც საუცხოო პოეტური ნიჭის გარდა სამაგალითო მოქალაქეობრივი პოზიციითაც გამოირჩეოდნენ, ნოდარ ჯალალონიასათვის ყოველგვარ რეგალიებსა და „ზემოდან“ ნაბოძებ პატივზე ბევრად მნიშვნელოვანი თავის მკითხველთან, საკუთარ ხალხთან და სამშობლოსთან დგომა და მოქმედება იყო; განსაკუთრებით თავდადებული და შეუპოვარი ხდებოდა იგი იმ დროს, როცა ქვეყანას ძალიან უჭირდა და მამაც შვილთა თანადგომა ესაჭიროებოდა. ასე მოხდა 1989 წლის 9 აპრილის სისხლიან ღამესაც, როდესაც პოეტმა კალამი დაივიწყა და შიშველი ხელებით წინ აღუდგა დემონსტრან-

ტების გასასრესად გამოქანებულ ტანკებს; ასე იყო მას შემდეგაც, როცა რუსეთის იმპერიამ და გამყიდველმა ქართველებმა პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია და მთელი ეროვნული ხელისუფლება ქვეყნიდან გააძევეს; ნოდარ ჯალალონიამ ამჯერად ლექსებთან ერთად პუბლიცისტური კალამიც მიმართა სამშობლოს მტრების წინააღმდეგ. ბინაც კი გაყიდა, რომ ამ გზით გაზეთი გამოეცა და მართლაც, მისმა „ლაშარის გორმა“ მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა ქართულ ეროვნულ ჟურნალისტიკაში.

... და მაინც, ნოდარ ჯალალონია პოეტი იყო, ნაღდი პოეტი, მგოსანი სულით ხორცამდე. მისი ლექსების ძირითად თემას კი სამშობლო – საქართველო წარმოადგენდა და ამით გამოირჩეოდა სხვა პოეტებისგან. სწორედ ამას უსვამდა ხაზს გამომცემლობა „ზანში“ გამოცემული ერთ-ერთი წიგნის „თუ მამულს არ ვუპატრონეთ“ რედაქტორი ჯემალ შონია, როდესაც ამ წიგნის წინასიტყვაობაში წერდა:

„დედამინის ზურგზე არ დაბადებულა პოეტი, რომელსაც თავისი სამშობლოსთვის არ ემღეროს. ქართველი მგოსნებისთვისაც საქართველო ყოველთვის იყო ხატიცა და სახატეც, მაგრამ შემოძლია თამამად ვთქვა, რომ დღეს ჩვენს ქვეყანაში არ მეგულება ისეთი პოეტი, რომელსაც თავის მამულზე იმდენი ლექსი დაენეროს, რამდენიც ნოდარ ჯალალონიას. უმთავრესი კი ის არის, რომ ბატონი ნოდარის ნაყოფიერი შემოქმედება, რომელიც უკვე ექვს ათეულ წელიწადს ითვლის, მაღალ მხატვრულ ხარისხშია აყვანილი; ამიტომაც არის იგი ცნობილი ქართველი შემოქმედი, რომელიც თავისი მრავალრიცხოვანი მკითხველის დიდი სიყვარულით სარგებლობს“.

აქვე არ შეიძლება არ მოვიყვანოთ ადგილი ასევე „ზანში“ გამოცემული სხვა წიგნის („უნდა ჰგავდეს სიცოცხლეს – სამშობლოსთვის სიკვდილი“) წინასიტყვაობიდან, რომელიც ეკუთვნის ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ მანანა ტაბიძეს: „ნოდარ ჯალალონიას რანგის პოეტები არ ბერდებიან; იგი მუდამ

დროს მიჰყვება, ყველაზე აქტუალურს, მწვავესა და მნიშვნელოვანს ამჩნევს და თუ მუდმივი თემების ერთგულია... იმიტომ რომ მისი სმენისა და ჭკრეტის საგანი მამულია, ერია, ხალხია...

დღეს საქართველოში ნამდვილი პოეტები ბერ-მონაზვნებს დაემსგავსნენ (მაპატიეთ ეს თამამი შედარება): გარიყულთ და შეწირულთ, მლოცველთ იმათთვის, ვინც ხშირ შემთხვევაში ვერც კი სწვდება ღვთიური მადლის მნიშვნელობას...

ბატონი ნოდარი ამგვარი მლოცველია...

მე ვფიქრობ, ჩვენ ყველანი ვგრძნობთ, როგორ უხდება მის პოეტურ სიტყვას ქარმაგი ადამიანის თმის სითეთრე და ჭაბუკურად მკვირცხლი მზერა..."

ზემოთ ბატონი ნოდარის ორი წიგნი დავასახელებ და ორივეჯერ გამომცემლობა „ზანი“ ვახსენეთ. ამ გამომცემლობაში ნოდარ ჯალალონიას სხვა წიგნებიც გამოიცა, მაგრამ მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანია მისი „რჩეული“, საკმაოდ სქელტანიანი კრებული, რომელიც ბატონი მურმან ზაქარაიას თაოსნობით დაიბეჭდა. ო, როგორ უხაროდა ეს უძვირფასესი საჩუქარი ბატონ ნოდარს!

ნოდარ ჯალალონიას ყველა წიგნი თანამედროვე ქართული პოეზიის განსაკუთრებული შენაძენია; როგორც აღვნიშნეთ, განსაკუთრებულია მის მიერ ლექსად ჩამოქნილი სათქმელი, განსაკუთრებული იყო თვით ნოდარის პიროვნება: ალაღ-მართალი, შინაგანად ნათელი, უბრალოებით გაბრწყინებული, უაღრესად პატიოსანი, ამასთან ძალიან პრინციპული, პირდაპირი და შეუვალი.

ნოდარ ჯალალონიას გარდაცვალებას ვუსამძიმრებთ არა მარტო მის მეუღლეს – ქალბატონ

მანანას, მის ნათესავებს, არამედ აგრეთვე მთელ ქართულ ეროვნულ მწერლობას, მთელ ქართველ ერს, რომელსაც ეს დიდებული პიროვნება გვერდში ედგა ყოველთვის: ლხინსა და ჭირში, გამარჯვებებისა და დამარცხებების დროს. ამ ღირსეული მამულიშვილის უპირველესი საფიქრალი ხომ სამშობლო და მისი ბედ-იღბალი იყო!..

და რაოდენ დასანანია, რომ ეს მართლაც დიდი შემოქმედი, დიდებული, კლასიკად ქცეული ლექსების ავტორი ხელისუფლების მხრიდან



სრულიად უსამართლო უყურადღებობით, სრული გულგრილობით მიაბარეს ოჯახმა, ნათესავებმა და თანამოაზრე მწერლებმა მუხათგვერდის საოჯახო სასაფლაოს...

სამაგიეროდ, ნოდარ ჯალალონია თავისი მრავალრიცხოვანი მკითხველის გულში იცოცხლებს და ჩვენც ჩვენს ნოდარს მისივე სიტყვებით გავიხსენებთ: „თუმცა კრწანისზე არ მიბრძოლია და არც ყვიჩაღთან მქონდა შეხვედრა, მაგრამ არც ისე არ მიცხოვრია, შემრცხვეს ვინმესთვის თვალში შეხედვა“.

ნათელში იყოს ამ წუთისოფლიდან სახელიანად წასული ნოდარ ჯალალონია!..

ქურნალ „მიჯნის“ რედაქცია

ტექნიკური რედაქტორი: ლუარა გამყრელიძე

კომპიუტერული მომსახურება: თეანა ზაქარაია

დამკაბადონებელი: ნანა ყანდაშვილი

დიზაინი: ირაკლი უშვერიძე

ავტორებს ვთხოვთ, მოგვანოდონ მასალების ელექტრონული ვერსია

აიწყო და დაკაბადონდა შპს „გამომცემლობა „მიჯნაში“

☒ ტაშკენტის ქ. №25, ბ.1, ტელ. 2-38-03-11

დაიბეჭდა გამომცემლობა „უნივერსალის“ სტამბაში

☒ ა. პოლიტკოვსკაიას. №4, ტელ. 5-99-33-52-02

თუ თქვენ დაგაინტერესათ ჩვენმა ჟურნალმა,
მაშინ შეგიძლიათ მისი ელექტრონული ვერსია
მოიძიოთ:

საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკა



ივერიელი

ციფრული ბიბლიოთეკა

dspace.nplg.gov.ge



